M.D.K.

Tihanyi Lajos
festő

A művészt rendkívül érdekelte a zene és képzőművészet kapcsolata. 1928-ban megalkotta a Bach es-moll fugájának 4 szakaszát térben és grafikusan.

F. Mihályi Ida: Dokumentumok Tihanyi..
életéhez (1968. december - 8 lap.

Tihanyi Lajos
festő

M.D.K.

Elsősorban komponista volt, de már iskolás éveiben Brassóban és Budapesten is rajzolt és festett. Először 1930-ban állított ki.

F. Mihály Ida: Dokumentumok Tihanyi...
Művészet, 1968. december – 8 lap.

M.D.

Tihanyi Lajos
festő

1948-ban a Budapesti
Nemzeti Szalonban mutatkozott
be több Párizsban élő magyar mű-
vésszel, a Franciaországi Magyarok
Demokratikus Egyesületének tagjaként.

F. Michalzky Ida: Dokumentumok Tihanyi . . .
Művészet / 1968. december - 8 lap.

M.D.K

Tihanyi Lajos
festő

1946-ban Picabia meghívására részt vesz a „Realités Nouvelles" Riallisáson. Ettől kezdve rendszeresen szerepel a francia és külföldi kiállításokon.

F. Mihály Éva: Dokumentumok Tihanyi..
Művészet, 1968. december - 8 lap.

MDK

Tihanyi János Lajos, festö.

Falu a Dunaparton. Olf.

Nemz.Szalon.-Téli tárlat. 1938.jan.-febr. Kat.

TIHANYINÉ H. MÁRIA

1021

Somogyi Néplap

AZ MSZMP SOMOGY MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXVI. évfolyam, 2. szám. Vasárnap, 1970. október 18.

Iparművészek a Vaszary-teremben

A Képcsarnok és az Iparművészeti Vállalat közös rendezésében ebben az évben négy, jövőre hat iparművészeti vándorkiállítást mutatnak be az országban. Miskolc és Eger után Kaposváron, a Vaszary-teremben láthatjuk a keramikus *Tihanyiné H. Mária*, az ötvös *Muharos Lajos*, a textiltervező *Németh Éva* és a kisbútortervező *Gaubek Júlia*, valamint az üveggel dolgozó *Báthory Júlia* munkáit.

A művészetek elismert területén alkotó idősebb és fiatal generáció a korszerű lakáskultúra szolgálatában áll. Alkotásaikkal éppúgy találkozunk középületeken és azon belül, éttermekben, intézményekben, mint a saját otthonát ízléssel berendezőnél. Meg kell mondani, nem tömegigényt elégítenek ki iparművészeti formatervezőink, kivitelezőink. Egyedi darabokat készítenek — annak megfelelő áron.

Németh Éva külföldön is nagy sikert aratott finom szín- és formaérzékről tanúskodó szövött szőnyegeivel. A fiatal művész jellegzetes, egyéni stílust teremtett máris. Ugyanezt mondhatjuk el Tihanyiné kerámiáiról meg a nagyon fiatal Muharos Lajos ötvös faliképeiről. (Ez utóbbi tehetségét dicséri a Duna Intercontinental számos remek ötvösdísze is.) Báthory Júlia jó érzékkel nyúl az üveghez, a hagyományokat korszerű formában jeleníti meg. (Üvegcsék.) Minden fiatal álma, hogy lakásában egyszer fehér szőrmefotel legyen. Gaubek Júlia ismert kisbútorainak zsüriszáma — mint megtudtuk — lejárt, új formák tervezésén dolgozik.

Az iparművészeti kiállítás megerősítette bennem azt a gondolatot, hogy képcsarnokaink mindinkább az ízléses otthon bemutató szalonjaivá lesznek.

H. B.

Pókmászás, súgóverseny

elvételre
llandó

kodókat
n
oz
nt

nafelvásárló Vállalat
ti üzeme,
ali

(13118)

NTI

TIKVÁR
NYVVÁSÁR
APOSVÁRON

-ánl

UNKI
szetekért, könyvekért
fizetünk!
ADUNK!
KONYVVASARON.
, Kaposvár, Engels u. 1.
(8186)

usú
rgépkocsi

osvári Lakberendező KTSZ-
ár, Berzsenyi u. 6.

(8249)

A Kaposvári

DOLGOZÓKAT ALKALMAZNAK

Felvételre keresünk bognár szakmunkásokat vagy kocsigyártásban jártas famunkásokat, valamint asztalost. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés a termelőszövetkezet elnökénél. Lenin Mg. Termelőszövetkezet, Nagybajom. (82.7)

Raktári segédmunkásokat alkalmaz a TÜZÉP Vállalat 1. sz. telepe, Kaposvár, Berzsenyi u. 21. (8217)

Éjjeliőrnek keresünk nyugdíjasokat vagy csökkent munkaképességűeket, és egy ablaktisztítót. Jelentkezés: ÁFÉSZ ipari csoport, Kaposvár, Budai Nagy Antal u. 9. (8231)

Gyakorlott, képesített könyvelőt alkalmaz a TÜZÉP Vállalat, Kaposvár, Füredi u. 1. (8263)

Átképezünk 15 évet betöltött lányokat fonó- vagy szövőmunkára budapesti, pomázi, budakalászi és váci gyárainkban. Az átképzés befejeztével, megfelelő gyakorlati idő teljesítése után lehetőséget adunk szakmunkásvizsga letételére. Az átképzési idő 6 hónap. Jelentkezni lehet 1970. december 31-ig folyamatosan. Gyapjúmosó és Szövőgyár központja, Budapest, XIII., Rajk László u. 70—74. Telefon 495—360. (583)

16 évet betöltött lányokat szövőnőnek felvesz a Pamuttextilművek Jacquard Szövőgyára. A betanulási itő 12 hét. Jelentkezés írásban a PTM Jacquard Szövőgyár üzemgazdasági osztályán, Budapest, XIII., Szekszárdi u. 19—25. (499)

Az ÉPFU kaposvári kirendeltsége teljesítményelszámolásos, prémiumos gépkocsirakodókat, éjjeliőrt és rakodógép-kezelőt vesz fel. Jelentkezni: ÉPFU kirendeltség. Kaposvár, Vásártér u. 10. (180193)

A Budapesti Fűszer- és Édességnagykereskedelmi Vállalat fölvesz férfi fizikai dolgozókat (kocsikísérőnek és raktári munkakörbe), adminisztrátorokat, kereskedelmi dolgozókat (raktárosokat). Jelentkezés: VII., Dohány utca 40., munkaügyi osztály (szombat kivételével). (5983)

Jó kereseti lehetőséggel zsákolókat keresünk azonnali belépéssel. Nagymalom, Kaposvár. (180194)

Kotrómestereket E—652-es kotrókra, dóser-szkréper gépkezelőket nehézgépkezelői vizsgával, sm. kenőket gyakornoknak (szakvizsgalehetőséggel), gépkocsivezetőket ZIL billenős kocsira, dömpervezetőket, szerelőket, kubikosokat, segédmunkásokat változó munkahelyre fölvesz a Földmunkát Gépesítő Vállalat fő-építésvezetősége, Székesfehérvár, Seregélyesi út 83. szám. (180237)

Azonnali belépéssel férfiakat keresünk gabonakirakónak és lisztleszedőnek. Nagymalom Kaposvár. (180360)

A Somogy—Zala megyei Vas- és Műszaki Nagykereskedelmi Vállalat fölvesz érettségivel és ügyviteli gyakorlattal rendelkező munkavállalót adminisztratív munkakörbe; érettségivel és középfokú tervstatisztikai vizsgával rendelkező munkavállalót pedig terv-statisztikai munkakörbe. Jelentkezés a vállalat személyzeti előadójánál, munkanapokon 8—12 óra között. Kaposvár, Zalka Máté u. 18. sz. (180425)

A MÁV kaposvári vontatási főnöksége fölvesz lakatos, bádogos, hegesztő szakmunkásokat, továbbá férfi segédmunkásokat, valamint mozdonyfűtői kiképzésre 18—40 életév közötti férfiakat. Egyenruha-ellátás, jó kereseti lehetőség, valamint vasúti utazási kedvezmény családtagok részére is. (180427)

Szakképzett általános

villanyszerelőt

Tihanyiné H. Mária

Említve

Horváth György: A pécsi bienniálé tanulságai

Magyar Nemzet, Bp. 1970. nov. 13.

M.D.K.

Tihanyi Mária

Az Iparterv Deák Ferenc utcai székházában a fiatal iparművészek kiállitásán szerepel a müvész, -irja Perneczky Géza: "Kiállitások" cimmel a Képzőművészet c. rovatban. Megemliti a müvész "..fegyelmezett kerámiáit" s kiemeli azokat, majd azt mondja róla: "egyike azon keveseknek, akiktől a magyar kerámia megujhódását várhatjuk".

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 19.
XIII. évf. 16. sz. 8. lap

Tihanyi Mária kerámiái

Kortárs 197o/12 1941. old.

Tihanyi Mária

Méltatás

Koczogh Ákos: A Tihanyi-hőrespór kerámiái.

Tihanyi Mária

Keramikus, fest.

Korhány, 1970/12. 1941. l.

Tihanyi Mária kerámikus

Férjével Tihanyi Kálmánnal dolgozik.
Kiállitásaik: 1967-ben velencében
1968-ban a Magyar Épitőművészek
Szövetségében.

Kortárs 1969/7 1165. old.

Tihanyiné H. Mária kerámikus

Közösen rendezett kiállítása Tihanyi Kalmánnal 1969. márc. 14.-én nyílik meg a Magyar Építőművészek Szövetsége Székházában.

Meghívó

1969. márc. 14.

MDK

Tihanyi Mária, [ ]

Szerepel

—: Iparmüvészek a Csiliben 2.

EST / HIRLAP, Bp. 1970. márc. 11.

mdl.

Tilanyi Tiborné

„Táj" e képe a kiállításon

Laincz Sándor: Három kiállítás.

Népművelés, 1956 év. 9. sz. 54. l.

TIHANYI Viktor

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, Pécs, 1991. A kiállitást rend. és a kat.szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS
Budapest
1971 DEC 7-1

1021

Tihanyi Mária

TIHANYI MÁRIA kerámiái

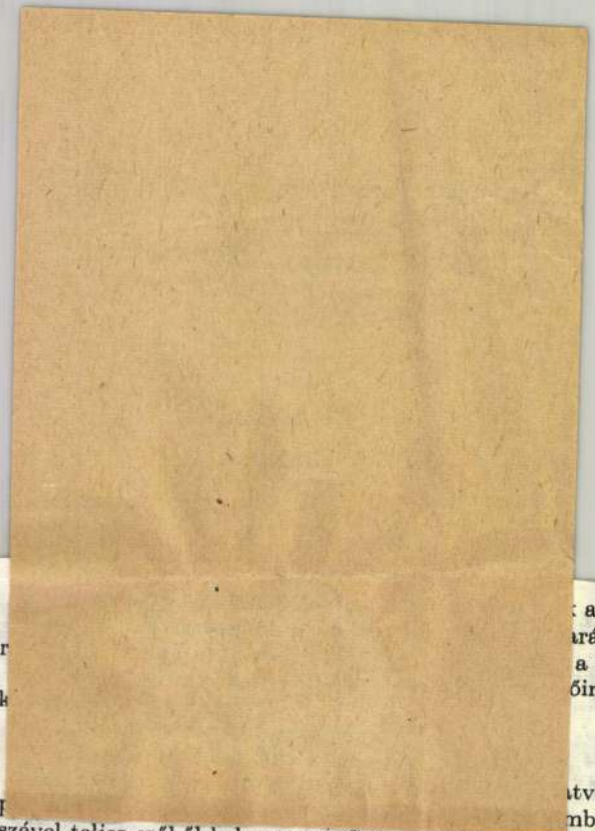

a szabad életet!
rázslott. Katona zubbonyos em-
a fehér, meleg hamuba.
őinek. — Velem semmit se tehet-

tva. A tűz közelében sárkunyhó
mber odament a kunyhóhoz, és a
fejszével teljes erőből belecsapott. Száradt sárdarabok hullottak szét. A bozótból kiáltozás hallatszott. Az idős ember percek alatt szétverte a kunyhót, majd az arcát törölgetve ledőlt a romokra. Az ő romjaira. Az arca szomorú volt, mintha tudtára akarta volna adni a világnak, most már semmije sincs, megadta magát.

Az új telep négy hónap alatt készült el. Tizenhat egyforma meszelt ház, kétszer két méter alapterület, vert falak, szükség ablakmegoldások. A telepet a cigányok építették. Időnként rendőr kísérte őket a munkára, sokan így is elszökdöstek. A költözködés fájdalmas volt. A lelkük megzavarodott, mert az utolsó pillanatig reménykedtek, hogy az új telep nem épül fel, történik vele valami különös dolog, ami megakadályozza a költözködést: és most izgatottan rohangásztak a tisztáson, mint a gyerekek, s attól féltek, hogy valamit ottfelejtenek a régi helyen. S féltettek valamit, amiről azt hitték, hogy boldoggá tette őket, s nélküle szomorú lesz az életük. Az új telepen hetekig morogtak hogy miért magas az ajtó? Miért magas a mennyezet? Így sokkal több tüzelőre lesz szükség a télen. Először minden furcsa volt nekik, sőt ellenszenves. Később kezdték megszokni. Az első időkben a földön aludtak. Azután priccset készítettek maguknak, később szalmazsákot varrtak, és megtöltötték. Szekrénybe rakták a holmijukat, és fényképeket szögeztek a falra.

Körülbelül százan vannak.

— 1942 —

TIHANYI VIKTOR

ÚJ MŰVÉSZET

2000/dec.

P - 9765

31.0.

Most jelentkezett Zalátáról
szerint is rengeteg régi nó
ötliku foroglyás Kecskés István
ment most elsején Páprád-pusztár
belefáradtam s elég gudúc[4] vagy
fölhagyjak a pénzkidobálásokkal.
Sándor, egyik fődalolóm tavaly,
pénzt kaptam ezekért a dalokért,
Egész jól éreztem magamat. Még ut

Ne hidd és ne érezd, minth
nyodban. Én magam mondtam neked,
kéziratot, hogy nagy szerkezeti
ta segiteni, addig, amig magam i

IFJ. SZLÁVICS LÁSZLÓ
1162 Budapest, Fürge u. 39.

68

1959-ben Budapesten született. 1977-ben végzett a Képzőművészeti Szakközépiskolában, majd magánúton folytatta tanulmányait, édesapja Szlávics László és Makrisz Agamemnon irányításával. 1975 óta rendszeresen szerepel a hazai tárlatokon, 1981-től több külföldi kiállításon is résztvett. Egyéni kiállítása volt Budapesten (1977, 1978, 1985, 1987), Esztergomban, Budakeszin,Budakalászon (1984). Munkái több közgyűjteményben megtalálhatók.

68. Kassák tiszteletére 1988. fakollázs, 50 x 77 cm

TIHANYI VIKTOR
1192 Budapest, Bercsényi u. 22.

69

1955-ben született Budapesten. A Képzőművészeti Főiskolát 1983-ban fejezte be Somogyi József növendékeként. Több csoportos kiállításon szerepelt már alkotásaival.

69. Rovaroid, festett fa, 50 x 20 cm

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 NOV 20

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Tihanyi Zsuzsa
Kerámikus

1021

Tihanyi Zsuzsa kerámiái

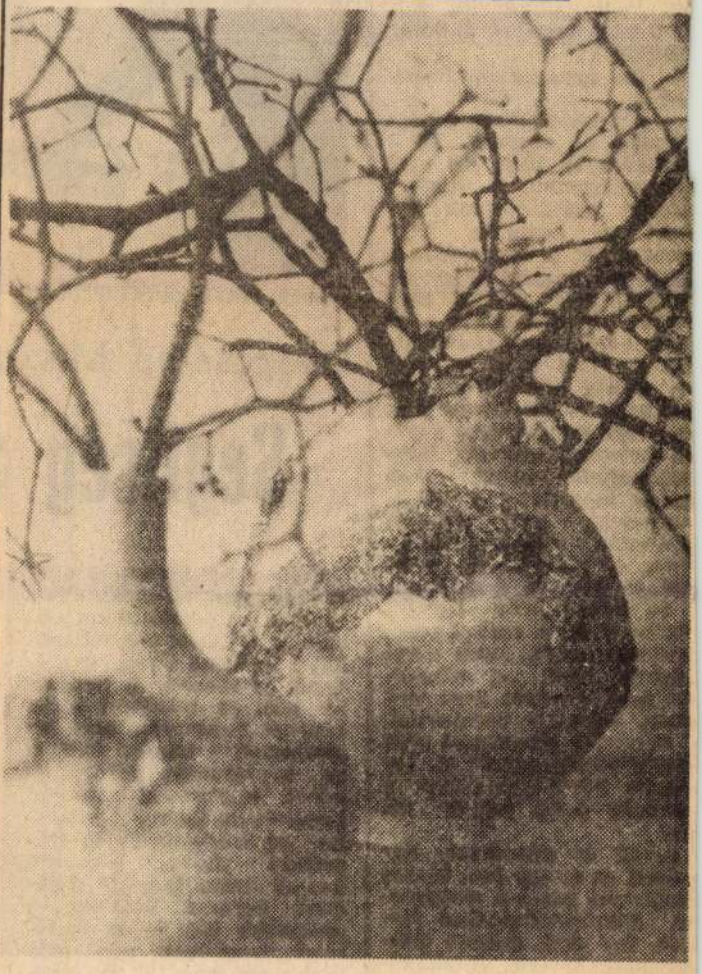

● Fiatal keramikus, Tihanyi Zsuzsa munkáit mutatjuk be. Változatos megoldásokkal formált vázát, tányért, gyertyatartót, tálat, használati és dísztárgyakat. Mértéktartó mázai harmonikusan illeszkednek. Funkcionális tárgyai jól használhatók, ízlésesek, jó formaérzékkel tervezettek. Kedvesek kislánya számára készített állatfigurái. Szép formájúak repesztett vázái, kecsesek, ötletesek gyertyatartói. Dísztányérjaira falevelet, csipkét éget, virágot, arcot mintáz. Klasszikus elemeket használ fel máz nélküli italhűtő edényéhez.

„Tihanyi Zsuzsa — aki gyerekkora óta keramikus akart lenni — még csak most indult a pályán. Néhány kiállításon már láthatta a közönség munkáit. Bécsi tanulmányútja után tavaszi kiállításra készül.

rodából

ott. Pedig az tényleg veri
t a port, amelyre állítólag
lergiás.
— Ne haragudjon, ön or-
os?
— A felmondásban gazda-
gossági ok szerepel. Mi á
arrodára az idén 400 ezer
orintot fizetünk rá. Átszer-
ezéssel próbálkoztunk se-
iteni az ágazaton, hogy
nérsékeljük a veszteséget. A
árom ott dolgozó hölgy el-
állalta, hogy elvégzi Szé-
essiné munkáját is, így
unkabérét megtakaríthat-
ik. A hibát ezért — per-
ze, utólag könnyebb okos-
ak lenni — ott követtük el,
ogy más munkakörbe akar-
ik helyezni, ahelyett, hogy
elmondtunk volna. Nem
udjuk megértetni a fiatal-
sszonnyal, hogy meósra
gváltalán nincs szüksé-
ünk. A varroda hatékony-
ságának javítása megköve-
i az improduktív létszám
sökkentését. A szalagvezető,
aktáros, beadó, meós mun-
akörök közül azt szüntet-
ük meg, amelyre nem volt
gény. Jelenlegi partnereink
minőségi ellenőrzést saját
elephelyükön végzik el. Így
égyük közül valakinek a
arrógép mellé kellett ül-
ie.

Érvek és ellenérvek. Ki-
lakult az ördögi kör, hiszen
Szepessiné ismét a szövetke-
zet döntőbizottságához for-
ult, úgy érzi, megint mél-
ánytalanság érte. Annak el-
enére, hogy érezheti, mun-
akköre tényleg feleslegessé
vált, hiszen a varroda ter-
mékeit már nem kell meóz-
ni. De így folytatódik az
„idegpárbaj", amelynek ta-
nulsága, hogy ahol a vezé-
ők elfelejtkeznek a szóbeli
meggyőzés szükségességéről,
a Munka Törvénykönyvében
foglaltak alkalmazásáról, a
megfelelő hangnemről és in-
doklásról, akkor nemcsak a
törvényesség útjáról lépnek
le, hanem igazságtalanná is

Németh László berakó és Kollár F

Üvegcserép Misko

Segítség a

Több évtizedes eredményes gazdálkodást követően a 80-as évek kezdetétől mind jobban „prés" alatt érzik magukat a Miskolci Üveggyár dolgozói és vezetői. A hanyatlás jelei az építőipari beruházások visszaesése után jelentkeztek, s mindez fokozta az üveggyáriak amúgy is nehéz értékesítési gondjait. Legérzékenyebben, a korábban az össztermelés 50 százalékát kitevő, U-profilú üvegek (copolit) iránti csökkenő kereslet érintette a gyáriakat. Ma ez az építőipari üvegféleség alig egyharmadát teszi ki az össztermelésnek, ami 50—60 milliós árbevétel-csökkenéssel jár.

A talpraállás lehetőségét a „mélyponton" sem adták fel. A szakemberek a szabaddá vált kapacitás kihasználására olyan termékek gyártási lehetőségei után kutattak, amire a hazai piacokon kereslet mutatkozott. (Előnyt élveztek azok a gyártmányok, melyek importkiváltást eredményeznek.)

M.D.K.

Tihanyi Vilmos
festő

Bánáti hapcsolatban volt Csont
Ferenccel.

Kocsogh Ákos: Csont Ferenc
Művészet, 1963. április - 38 lap

Tihanyi Vilmos

festő

M.D.4

Perlott Csaba egyik képe Tihanyi hatását mutatja

Szabó Julia: A szentendrei festészet kiállítása
Művészet, 1964. február - 44 kép

Önarckép Tihanyi Vilmos képe

Önarckép kiállítás

Szabad Nép 1948 jan. 23. - 40.

Tihanyi Vilmos

festő

XX. 4.

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 243. l.

Uj képek kiállítása Könyves Kálmánnál.

Festészet (1900 - 1919) – Önálló táblakép

Tihanyi Vilmos képei.

Rene de Knyrie

1910. III. em. V. f. 243. l.

Új képek kiállítása Könyves Kálmánnál.

Tihanyi Vilmos
festő

M.D.K

Meltalás

Bajtay Éva: Farkas István halálának ...
Művészet, 1969. április – 16 lap.

Tihanyi Vilmos
festő

M.D.K.

Méltatás.

Horváth Béla: Kernstok Károly néhány ...
Művészet, 1968. szeptember – 9 lap.

Tihanyi Vilmos
festő

M.D.4

Néhány képet bemutatnak
a tárlaton.

Telepy Katalin: A XX. századi magyar festészet.
Művészet, 1969 január – 31 lap.

M.B.K.

Tihanyi Vilmos

A "Tündérek cselédje" c. darab kritikájában igy irnak a müvészről: "Tervező, iparmüvész, szinész, muzsikus, szobrász, festő egyszemélyben Tihanyi."

- - -

-ról/
Kálmán Lajos/és Tihanyi Vilmosról közös fényképet közöl a lap 15. oldalon.

- - -

Tündérek cselédje. c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. juli. 3-9. X évf.
27. sz. 3-8. lap.

Tihanyi Vilmos
festő

17. D. K.

Művészete hatással volt
Kóthay Ernő festészetére.

Szabó Julia: Művészeti élet Komárom megyében
Művészet, 1965. március – 47 kap

M.D.K

Tihanyi Vilmos
festő

Tihanyi képet is adott a bajai
museumnak Oltványi Sure.

—: Slivek
Művészet, 1964. január – 46 lap

M.D.K.

Tihanyi Vilmos
festő

A Madzsar hár gyakori
vendége volt.

Pilsovszky Ödön: Ou el nem készült szobor
Élet és Kodalom, 1967. aug. 19-7 lap.

Tihanyi Vilmos
festő

M.D.K.

Méltatás.

Vamos Kálmán János. Emlékezés Moholy-Nagy László
Művészet 1967. junius - 14 lap

M.D.K.

Tihanyi Vilmos
festő

A „Nyolcak" csoportjának
tagja.

Gerebélyes László: Pór Bertalan emlékezete
Művészet, 1966. augusztus 19-9. lap

Tihangi Vilmos
festő

M.D.K.

Miltatics.

Pataky Dénes: Czóbel Béla
Művészet, 1962. október – 15 lap

TIHANYI Tsursa Keramikus

XII.O. Kerámiabiennálé

12. 28. p.

Új Müvészet 1992

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

szeretettel meghívja Önt és barátait

Tihanyi Zsuzsanna

kerámikusművész

„Lélekutazás"

című kiállításának megnyitójára

a Duna Galériába

Budapest XIII., Pannónia utca 95. – Dráva utca sarok

1999. november 17-én 18 órára

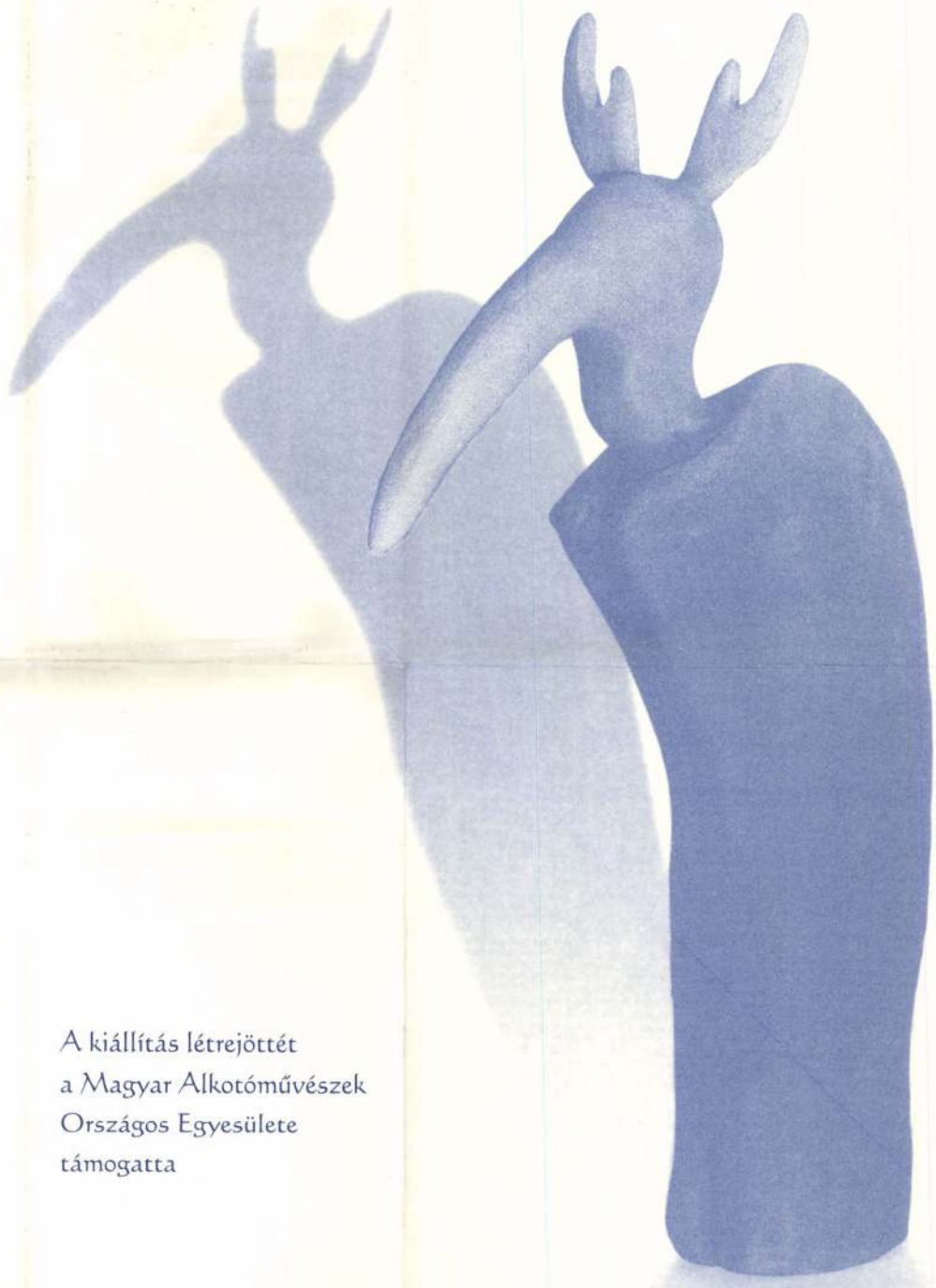

A tárlatot megnyitja

Hoppál Mihály

az Európai Folklór Intézet igazgatója

Közreműködik

Somogyi István

művészeti vezető

Megtekinthető:
1999. november 28-áig,
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig

A kiállítás létrejöttét
a Magyar Alkotóművészek
Országos Egyesülete
támogatta

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

MŰHELYSAROK 1993 OKTÓBER

DE FORMA CSOPORT - IVÓEDÉNYEK

VÁLOGATÁS A SIKLÓSI KERÁMIA SZIMPOZION ANYAGÁBÓL

A hazai nagymúltú kerámia és porcelángyárak többségére sajnálatos módon jellemző, hogy termékeik zömét ma is a több évtizeddel ezelőtt tervezett, gyártott formák, dekorok alapján készítik. Egyfajta tehetetlenség ez, a már elismert, sikert aratott formákhoz való ragaszkodás az, melynek következtében érdektelenné, unalmassá váló produktumok tömege jött és jön létre.

A tenniakarás, az újat alkotás vágya hozta össze 1992/93 fordulóján azt a 12 keramikust, akik DeFORMA néven csoportot alakítottak. Összefogtak, hogy képességeikkel segítsék a magyar kerámiaművészet nehéz helyzetben lévő, ám igen fontos területének, a használati finomkerámiának a megújulását, másrészt a közös megjelenés adta előnyöket kihasználva növeljék tudásukat.

Rendkívül szerencsés módon támogatóul sikerült megnyerni a PÉCSI ZSOLNAY GYÁRat és a BARANYA MEGYEI ALKOTÓTELEPEKet, melynek eredményeképp júniusban egy hónapos szimpoziont tartottak Siklóson. Határozott programmal érkeztek. A szimpozion témája az ivóedény volt, az alkalmazott technika pedig a Zsolnay gyár úgynevezett porcelán-fajansz technológiája. A gyár a csoport rendelkezésére bocsátotta a szükséges nyersanyagokat, a siklósi Alkotóház pedig biztosította a feltételeket ahhoz, hogy a művészek az adott kereten belül teljesen szabadon tervezhessék, kivitelezhessék tárgyaikat.

A feszített munkával töltött négy hét alatt olyan edények jöttek létre, melyek egyrészt a legújabb művészeti irányzatokhoz is kapcsolódnak, s szellemiségükkel a Zsolnay Vilmosra oly jellemző újatakarás, alkotói szabadság megnyilvánulásai, másrészt egy rendkívül igényes kerámia technikának, a Zsolnay magastűzű porcelán-fajansz technikának értékes eredményei. És ez utóbbi fontos azért is, mivel közel száz éve, 1893 után, az eozin megjelenésével szorult ki a Zsolnay Gyár díszmű termeléséből a magastűzű fajansz, melynek szépségére, változatos gazdagságára véleményünk szerint napjainkban is szükség van.

A csoport egy kötetlen formában megvalósuló Zsolnay-DeFORMA Stúdió alapítását tervezi, melynek célja a gyár technológiájának megfelelő, a gyár számára is hasznosítható tárgyak létrehozása, másrészt kisszériás, magas szinvonalú, stúdió jellegű kerámiák készitése. Bíztató, hogy a Zsolnay Gyár messzemenően elégedett az eredménnyel, s januárban újabb közös munka hívja Siklósra a csoport alkotóit, tavasszal pedig német, svájci és francia bemutatótermek várják az elkészült tárgyakat.

Sárkány József

TIHANYI Zsuzsa

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

MŰHELYSAROK 1993 OKTÓBER

DE FORMA CSOPORT - IVÓEDÉNYEK

VÁLOGATÁS A SIKLÓSI KERÁMIA SZIMPOZION ANYAGÁBÓL

A hazai nagymúltú kerámia és porcelángyárak többségére sajnálatos módon jellemző, hogy termékeik zömét ma is a több évtizeddel ezelőtt tervezett, gyártott formák, dekorok alapján készítik. Egyfajta tehetetlenség ez, a már elismert, sikert aratott formákhoz való ragaszkodás az, melynek következtében érdektelenné, unalmassá váló produktumok tömege jött és jön létre.

A tenniakarás, az újat alkotás vágya hozta össze 1992/93 fordulóján azt a 12 keramikust, akik DeFORMA néven csoportot alakítottak. Összefogtak, hogy képességeikkel segítsék a magyar kerámiaművészet nehéz helyzetben lévő, ám igen fontos területének, a használati finomkerámiának a megújulását, másrészt a közös megjelenés adta előnyöket kihasználva növeljék tudásukat.

Rendkívül szerencsés módon támogatóul sikerült megnyerni a PÉCSI ZSOLNAY GYÁRat és a BARANYA MEGYEI ALKOTÓTELEPEKet, melynek eredményeképp júniusban egy hónapos szimpoziont tartottak Siklóson. Határozott programmal érkeztek. A szimpozion témája az ivóedény volt, az alkalmazott technika pedig a Zsolnay gyár úgynevezett porcelán-fajansz technológiája. A gyár a csoport rendelkezésére bocsátotta a szükséges nyersanyagokat, a siklósi Alkotóház pedig biztosította a feltételeket ahhoz, hogy a művészek az adott kereten belül teljesen szabadon tervezhessék, kivitelezhessék tárgyaikat.

A feszített munkával töltött négy hét alatt olyan edények jöttek létre, melyek egyrészt a legújabb művészeti irányzatokhoz is kapcsolódnak, s szellemiségükkel a Zsolnay Vilmosra oly jellemző újatakarás, alkotói szabadság megnyilvánulásai, másrészt egy rendkívül igényes kerámia technikának, a Zsolnay magastűzű porcelán-fajansz technikának értékes eredményei. És ez utóbbi fontos azért is, mivel közel száz éve, 1893 után, az eozin megjelenésével szorult ki a Zsolnay Gyár díszmű termeléséből a magastűzű fajansz, melynek szépségére, változatos gazdagságára véleményünk szerint napjainkban is szükség van.

A csoport egy kötetlen formában megvalósuló Zsolnay-DeFORMA Stúdió alapítását tervezi, melynek célja a gyár technológiájának megfelelő, a gyár számára is hasznosítható tárgyak létrehozása, másrészt kisszériás, magas szinvonalú, stúdió jellegű kerámiák készitése. Bíztató, hogy a Zsolnay Gyár messzemenően elégedett az eredménnyel, s januárban újabb közös munka hívja Siklósra a csoport alkotóit, tavasszal pedig német, svájci és francia bemutatótermek várják az elkészült tárgyakat.

Sárkány József

BABOS PÁLMA - 2040 Budaörs Szamóca köz 1.

BENEDEK OLGA - 1076 Budapest Dózsa György út 58. T.: 141-31-31

BEDÉCS MÓNIKA - 1118 Budapest Gombócz Zoltán u. 18. T.: 166-23-59

DOBÁNY SÁNDOR - 7634 Pécs Sirály u. 8/A.

FARAGÓ TÜNDE - 1052 Budapest Városház u. 3-5. T.: 137-37-22

HAJDÚ ZSÓFIA - 1124 Budapest Kiss János altábornagy u. 57.

KÁDASI ÉVA - 6000 Kecskemét Katona József tér 6. T.: (76) 482-485

LÁZÁR ZSUZSA - 1126 Budapest Márvány u. 23. T.: 20-24-769

NAGY MÁRTA - 1204 Budapest Komárom u. 22.

TIHANYI ZSUZSA - 1025 Budapest Tömörkény út 7/A. T.: 1764-935

TURCSÁNYI JUDIT - 1051 Budapest Nádor u. 5. T.: 137-22-51

BABOS PÁLMA - 2040 Budaörs Szamóca köz 1.

BENEDEK OLGA - 1076 Budapest Dózsa György út 58. T.: 141-31-31

BEDÉCS MÓNIKA - 1118 Budapest Gombócz Zoltán u. 18. T.: 166-23-59

DOBÁNY SÁNDOR - 7634 Pécs Sirály u. 8/A.

FARAGÓ TÜNDE - 1052 Budapest Városház u. 3-5. T.: 137-37-22

HAJDÚ ZSÓFIA - 1124 Budapest Kiss János altábornagy u. 57.

KÁDASI ÉVA - 6000 Kecskemét Katona József tér 6. T.: (76) 482-485

LÁZÁR ZSUZSA - 1126 Budapest Márvány u. 23. T.: 20-24-769

NAGY MÁRTA - 1204 Budapest Komárom u. 22.

TIHANYI ZSUZSA - 1025 Budapest Tömörkény út 7/A. T.: 1764-935

TURCSÁNYI JUDIT - 1051 Budapest Nádor u. 5. T.: 137-22-51

TIHANYI ZSUZSA

Porcelán készleteket, dísztárgyakat valamint kőagyag külső/belső plasztikákat készít.
Budapesten született 1953-ban. A bécsi Iparművészeti Főiskolán szerzett diplomát és végzett mesterfokú taulmányokat. Szakmai gyakorlatot az Augarten Porcelan Manufakturanál folytatott Bécsben. 1985-től rendszeresen kiállít Európában és az USA-ban.

Díjak:
1986 Berlin 3. díj
1986 Aranyérem Gualdo Tadino (Olaszország)
1990 Művészeti Alap díj XI. Kerámia Biennálé, Pécs

Kiállítások - Exhibitions:
1985 Pécs
1986 Bécs, New York
1987 Bécs
1988 Bécs
1989 Salzburg, Hinterbrühel, Bécs, Salzburg
1990 Bécs
1991 Pécs, Pressbaum
1992 Xantus János Múzeum, Győr
1992 Csók István Galéria, Budapest
1992 XII. Kerámia Biennálé, Pécs
1992 Pápa, Kastély Galéria

Porcelain services and different functional articles, as well as in/outdoor sculptures belong to the main field of her creative work.
Born 1953 in Budapest. Diploma at the University of Applied Arts in Vienna, advanced course "Master-year" for product design-ceramics. Practice in the Manufacture Augarten - Vienna.
Since 1985 taking part at exhibitions in Europe and in the USA.

Prizes:
1986 3. prize in Berlin
1986 Gold medal in Gualdo Tadino (Italy)
1990 Special Prize at the XI. Biennal of Ceramics, Pécs

Tihanyiné H Mária

Magastüzön égetett kerámia tipusokkal kisérleteznek. 1967-ben a siklósi várban rendezett kerámia kiállitáson szerepelt alkotásaival.

Katona Imre: Mai magyar kerámia
Rajztanitás 1967. V. 33.l.

M.D.K

Tikanyine H. Mária
keramikus

Részt vett a tárlaton.

Szentes Lajos: Néhány Gondolat egy iparművészeti...
Művészet, 1968. január – 32 lap.

Tihanyiné H. Mária
ipáriművész

M.D.K.

Fehér - barna vonalas vára
(repro)

Markos Erzsébet: Nipper helyett - művészi alkotás
~~Művészet~~, 1965, február 13 - 26 lap
Nők Lapja

Tihanyiné H. Mária MDK.

szerepel a kiállitáson, amely 1963 dec 21-én nyilik meg.

Lányi Ottóné: Modern magyar iparművészet a győri mücsarnokban.
Kisalföld. 1963. dec. 18.

Tihanyiné H. Mária

Kerámiákkal

szerepel a fiatal ipak művészek

kiállításán az Iparterv-ben

Székely András: Fiatal művészek
Bemutatkozása

Nyugabadság 1969 IV. 23

Tihanyiné H. Mária keramikus

Agyagvázákkal, köedényekkel (eml.) szerepel az Iparterv kiállító termében

H. gy.: Fiatal iparművészétárlata

Magyar Nemzet 1969 IV. 20.

Tihanyiné H. Mária [iparművész]

MDK

„szürkéslarna edényei .... ősi hagyo-
mányokat őríznek ..."

Lékely András: Fiatal művészek bemutatko-
zása 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 23.

Tichanyiné H. Mária keramikus

Kiállítása nyílt a Magyar Építőművészek Szövetsége Székházában

Népszabadság 1969. III. 15.

Tihanyiné H. Mária keramikus

Közös kiállítása nyílt térjével Tihanyi Kálmánnal a Magyar Építőművészet Szövetsége nékházában

H. Gy.: Tihanyi Kálmán és Tihanyiné H. Mária kerámiakiállítása

Magyar Nemzet 1969 III. 28.

SDK

Tihanyiné

Mai magyar kerámia kiáll. Siklósi várbam,1968.
Janus Pannonius Múz.füzetei 14.

MDK

Tichanyiné H. Mária, keramikus

Férjével együtt kiállít a
M. Építőművészek Székházában.

– : Hír

12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1969. március 15.

MDK

Tihanyiné H. Mária, keramikus

Kiállítása nyílik meg az Építőművészek Székházában.

—: Kerámia

12

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. márc. 14.

Tihanyiné H. Mária MDK

kerámia edényekkel

szerepelt a Herman Otto Muzeumban rendezett kiállitáson.

Molnár László: Modern iparművészeti kiállitás Miskolcon.

Borsodi Szemle.1963. 3. sz. 82-89.lap. 89.l.

Tihanyiné H. Mária keramikus

Több magyar és külföldi kiállításon ért el sikert.

— : (szöveg — fénykép)

6.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1964. nov. 19.

Tihanyi Oszkár

Tihanyi Oszkár okl. építészmérnök, építőmester, VI. Podmaniczky-u. 43.
121-025

Bptávb 1940 szept.

Rézmetszetek V. 42, 43,

Tihanyi Oszkár

építész

Szül. Budapest 1894.

oklevelet nyert 1920.

Műegyetem 20 l.

10656.

a áll. Jobbkezében parancsnoki pál-
mutat. Vértje felett az aranygyapjas
t visel. Mögötte a sátorban lévő asz-
tér sik vidék erőddel és táborozó ka-

FRANCISCUS
en etc. General Feld-Marschall.

8.4 cm.

. 24-902
-901-6.

Tihanyi Vilmos
festő

Méltatás

Z.P.A · Ki kicsoda angolul?
Művészet, 1971. április - 7 oldal.

Tihanyi Kálmos
festő-

1909 június 13 án nyílt meg Vá-
radon a MIENK kiállítás amin
a művész részt vett.

Apró Ferenc: Julián Gyula és Julián Lajos
Művészet, 1972 február - 8 oldal

Tihanyi Vilmos
festő

A Nyolcak csoportjának tagja.

Sz.Karnyó Leona: Rusvéth Lajos művészete.
Művészet, 1972.január - 12.oldal

Tihanyi Vilmos
festő

Tihanyi Csáky József párizsi magyar szobrász baráti köréhez tartozott.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13. oldal

Tihanyiné H. Mária

Emlékére

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 28. l.

Tihanyiné H. Mária

Emlékére

A Magyar Iparművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 26.

MDK

Tihanyiné H.Mária

iparművész

Szerepelt " A mai magyar iparművészet " c. kiállítás kaposvári Kiállitáson.

egyéni kerámiái

--.:Szépség és korszerüség. Legjobb iparművészeink alkotásai a Ripp1-Rónai Muzeumban.

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP 1964 márc. 17

Tihanyiné H. Mária

Formatervező, részt vesz a kiállítá-
son

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1975. jún-júl.

Tihanyi H. Mária Zeraemizus

Művei szerepelnek a soproni

Liszt Ferenc Művelődési Központban

rendezett iparművészeti Ziállításon

Magyar Nemzet 1971 junius 5

4. old.

Tihanyi H. Mária

Soproniban az iparművészeti kiállításon kerámiái szerepelnek.

Magyar Nemzet, 1941. jan. 5.

Tihanyi M. Mária

A Saparonban megnyíló iparművészeti kamarakiállításon ősi korongozási módszereivel készített művei szerepelnek.

M. M.: Modern iparművészeti kiállítás.

Kisalföld, 1941. jún. 23.

Tihemény Mihály

festő XVII. 24.

lásd okv

Művészet 1912. 323. l.

Ozora:

A vár ~~látkepé délről~~:

~~A~~ Emeletes
két kerek tornyon lát
kányzata van. ~~A~~
földszintes ház tűn
erődöt körülfutó v
lámzanak. Felira

„Ozor
ad" Merid

Rézmetszet, méretei

Ltpa

Tihor Gábor

a szekesfeh. reáliskola uj rajztanára

1931. szekesfeh. képzm. kiáll-
nehany képe

Székesfeh. Szemle

1931. 4. z. 5. l.

Székesfeh. ~~Nap~~ Napló

1931. márc. 31. ápr. 1.

Fejérmegyei Napló

1931. márc. 31.

PÁZMÁNY-EGYETEM
KER. KORI RÉGÉSZETI
ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
INTÉZETE

EUM AUKCIÓI
VIII.

kokból, valamint
birtokból származó
gyak és butorok

Tihor Gábor

Erdő

Képzőművészet.

1933. 18. l. (Szeker-
fehérvári művé-
szek kiállítása.)

Tihor Jábor

1921/22 - 1924/25

Ferképzomfoiskévk
140-1-

Pozsony.

A háttérben Pozsony vár
a Dunán bárkák kötöttek ki, a
előtti teret két földmives al
dön ül. Felirata:

PRESSBURG
Ungarn.

Kny., mér. a vk. 12.7

131-91-2B.

Tihor Sabó

rajztanár

koll. kiállítás a

Markó-utcai csarnokban.

Képzőművészet

1930. 30. sz.

Presnicz.

A középtért a bástyákkal
város foglalja el, melynek ép
háttérben pedig hegyek látsza

PRESNIZ.

Rm., mér. a vk. 6.7: 7.7
J.U.M.: Pannon. Kriegs u

140-9

TIHL / TILL

Tihemiari Mihály

Münvérich 1912. 323

Caffè Michelangelo (Firenze)

VII. 210

Tihor Gábor MDK

festő

Műteremkiállítás.
Képzőművészet 1930. 30.sz.

MDK

Tihor Gábor

Uj müv.telep Sárospatakon. Nemz. Ujs. 1924.nov.1.

MDK

Tihor Bágor

Fejtanulmány, of.

Képzőm.Főisk.ifjusági kiáll. Ernst Mus.1924.

5. l.

...or Gábor

MŰTEREMKIÁLLÍTÁS. A Markó uccai reáliskola műtermeiben és rajztermében ~~*Balogh* Sándor, *Herritz*~~ Oszkár és *Tihor* Gábor rajztanárok rendeztek intim kiállítást. Közülük ~~*Balogh* Sándor~~ a legerősebb festő-talentum, akinek kompoziciós érzéke hatásosan nyilatkozik meg egy sok figurás kisméretű vázlatán, művészi látásának érdekessége

Képzőművészet
10/30. 30. sz

Kompozicio c. képe
ugyanezen számban
reprodukálva.

pedig egy libacsoport képén manifesztálódik meggyőző erővel. *Herritz* Oszkárnak igazi területe az akvarell. Ezeken artisztikus, művészi magaslatra emelkedő izléssel látja és fejezi ki a természetet. *Tihor* Gábor olajképeket állított ki, melyeken kissé túlságosan tapad a természethez, keveset mutatva a maga egyéniségéből.

Portréfestő ajánlatát kérem, aki úri- nőidivatáru ellenében hajlandó arcképet festeni. Jelige a kiadóhivatalban: »Márkás név«.

KREUTLE FERENC

Művészi festékek,
festékkülönlegességek,
műkedvelő- és
iparművészeti kellékek

●

Kammermayer Károly u. 11.
Telefon: 893-44.

Király gőzmosóda

az úriközönség

MDK

Tikáts
könyomdász

Tollrajzai és akvarelljei a kiállítá-
son

Burgheim Károly: Litográfiai kiállításunk
és a könyomás technikája
Grafikai Szemle 1905 ż 7 p 158 l.

Tikáts ? /Takáts/

Műcsarnok őszi tárlatán a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán szerepelt.

MH. 929. X. 6.

Tikáts Adolf

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban tájképével szerepelt.

8 ó 4. 929. X. 6.

MDK

Tikáts Adolf, festö

Csendes havazás. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 38.1.

Művészet. 1940.
V. é. 32. sz. 34 l.

Tilkóth Adolf: Téli alkonyat

Tikács Adolf

festő

VI. Szondy u. 93

MKSz 1947

Tikáts Adolf

MDK

Maria-Zell

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

Tikäts Adolf

fővárosi vízfestmény
sorozata 1942. a
rékesfőv. Tört. Mú-
zeumba Eszt.

Városgazd

98.1.

Vegyes

f. 49

1 köt. 8 r.

Szendrei

János dr.

Magyar hadtörténelmi emlékek
az ezredéves országos kiállításon.

A hadtörténelmi csoportbizottság
megbízásából szerkesztette

Tikáts Adolf

l.

Schoen 1946

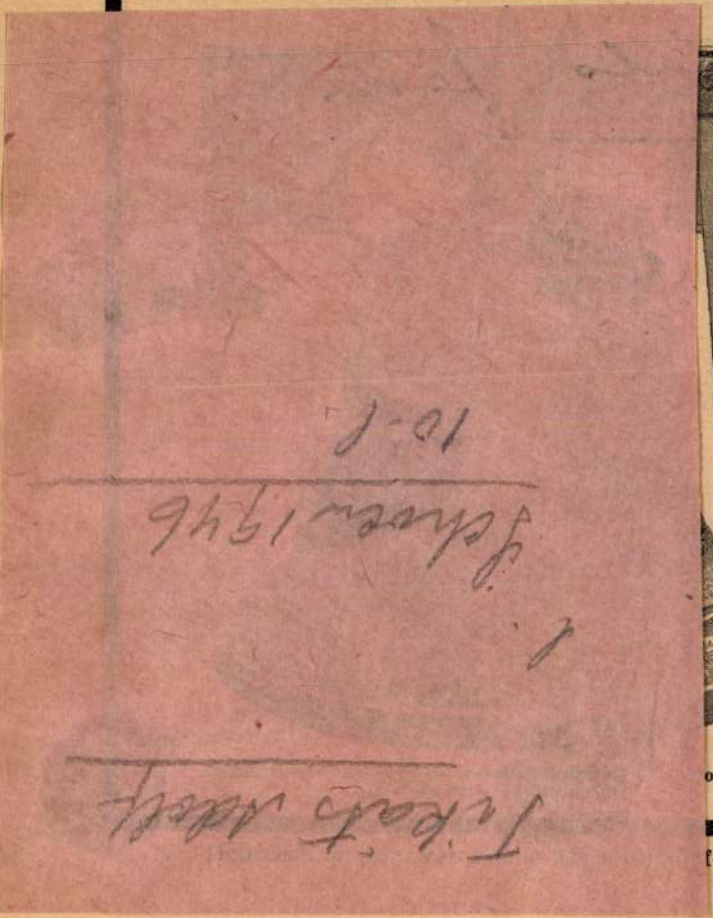

10-l.

5·08	Füzesabony	,,	7·20	Nagykereki
6·01	Balmazújváros	,,	6·47	Nyírábrány
6·32	Püspökladány	,,	7·10	Tiszafüred
6·29	Nagykereki	,,	7·30	Bpest keleti
7·35	Bpest nyugati	t.	7·20	Nagyléta-Vértes
7·50	Hajdúnánás	m.	7·44	Balmazújváros
7·58	Nagyléta-Vértes	sz.	8·35	Tiszalök
8·00	Szerencs	,,	8·50	Püspökladány
8·10	Nyírábrány	,,	9·00	Szerencs
9·05	Hajdúszoboszló	sz.	10·13	Nagyléta-Vértes
9·29	Derecske	m.	10·23	Hszoboszló
11·53	Nyíregyháza	sz.	11·26	Szerencs
11·50	Bpest nyugati	m.	11·25	Hajdúnánás
12,10	Füzesabony	,,	11·35	Derecske
12·27	Tiszalök	v.	11·36	Nyírábrány
12·30	Nyírábrány	gy.	11·46	Bpest nyugati
13·22	Bpest nyugati	m.	12·26	Füzesabony
13·25	Nagyléta-Vértes	sz.	13·52	Bpest nyugati
14·35	Nagykereki	t.	14·15	Nagykereki
14·38	Balmazújváros	m.	14·26	Szerencs
14·27	Szerencs	Ágy-s	15·24	Bpest keleti
14·32	Nyírábrány	t.	15·37	Tiszalök
14·30	Tiszalök	m.	16·45	Balmazújváros
15·26	Nyíregyháza	v.	16·54	Nyírábrány
14·38	F.-abony(vas.)	m.	16·55	Nagyléta-Vértes
17·11	Bpest nyugati	gy.	17·04	Nyíregyháza
18·43	Nyírábrány	sz.	18·25	Nagykereki
18·48	Szerencs			(IX/8-ig hétköznap)
18·48	Nagykereki	m.	18·39	Nyíregyháza
19·00	Tiszafüred	gy.	18·35	Bpest nyugati
19·30	Nagyléta-Vértes	m.	20·08	Füzesabony
19·40	Tiszalök	Ágym.	20·43	Nyíregyháza
20·45	Bpest keleti	sz.	20·42	Tiszalök
21·36	Nyíregyháza	m.	21·25	Nyírábrány
22·00	Bpest nyugati	s.	21·23	Bpest nyugati
		sz.	21·35	Szerencs
		m.	23·44	Füzesabony
				(vasárnap)
		sz.	21·13	Nagykereki
				(IX/8-ig vasárnap

Tikáts Adolf MDK

Ujpesti rakpart, vizf.

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Művészet 1938. III. 22.

Tikáts Adolf: Maria Zell
A Műcsarnok Őszi tárlatáról

Tikáts Adolf

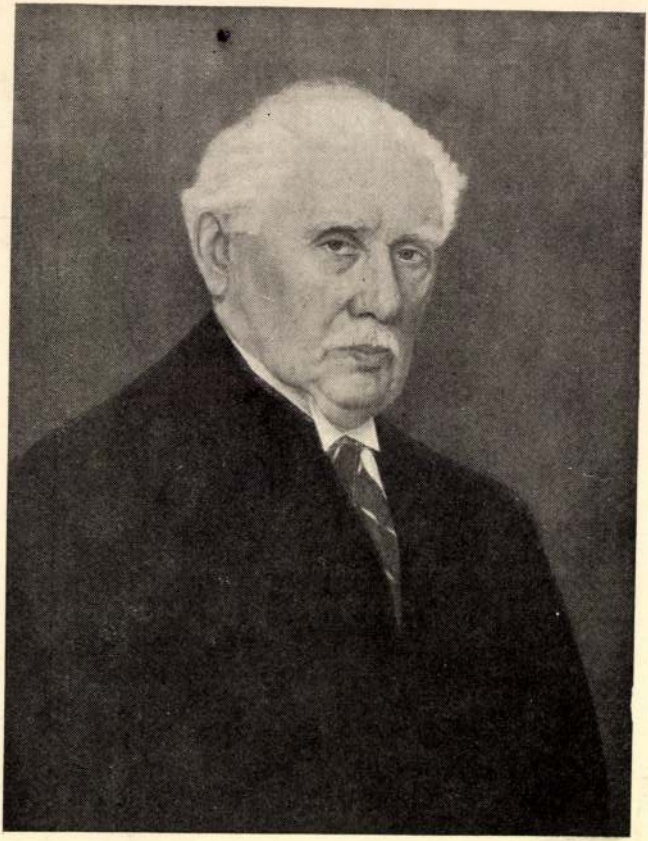

Ferenc Irma: K. Gy. arcképe
A Műcsarnok Őszi tárlatáról Foto Filmiroda

Tikats A.
festo

M.D.K.

67) A Szent Flórián templom a Főutcában című vízfest-
menye.

Budapest szekesfőváros történeti muzeumának kiállítása:
Buda, Óbuda, Pest. 1800 előtt Budapest 1946. 10 lap.

Tikáts Adolf

408 **Foerk Ernő** és **Sándy Gyula**. A kultuszminisztérium pályaterve. Építészeti rajz. Magántulajdon.

409 **Foerk Ernő** és **Sándy Gyula**. A szegedi fogadalmi templom pályaterve. Építészeti rajz. Magánt.

410 **Foerk Ernő** és **Sándy Gyula**. A szegedi fogadalmi templom pályaterve. Építészeti rajz. Magánt.

411 **Málnai Béla**. Andrényi-lak Siófokon. (Építészeti rajz.) Tollrajz. Magántulajdon.

412 **Málnai Béla**. Családi lak Bogláron. (Építészi tanulmány.) Pasztell. Magántulajdon.

413 **Málnai Béla**. Lakóépület homlokzata. Vízfestmény. Magántulajdon.

414 **Málnai Béla**. Villatanulmány. Tollrajz. Magántul.

415 **Kaiser Hugó**. Vidéki lakóház. Vízfestm. Magántul.

416 **Kiss Géza, Kiss Aladár**. Bérházhomlokzat. Színezett rajz. Magántulajdon.

417 **Kiss Géza, Kiss Aladár**. Kis nyaraló. Vízfestm. Magántulajdon.

418 **Ray Rezső**. Kivándorlók háza Fiumében. Vízfestm. Magántulajdon.

419 **Farkasfalvi Imre**. Velencei utca. Vízfestm. Eladó.

420 **Tikáts Adolf**. A piaristák épülete a városháztéren. Eredeti kőnyomat. Eladó.

421 **Márffy Ödön**. A Boulevard Montparnasson. Pasztell. Eladó.

422 **Márffy Ödön**. Lydia. Vízfestmény. Eladó.

423 **Tikáts Adolf**. A belvárosi templom képe. Vízfestm. Eladó.

424 **Strobl Zsófia**. Olasz fiú. Pasztell. Eladó.

425 **Tikáts Adolf**. Az artézi fürdő télen. Vízfestmény. Eladó.

426 **Tikáts Adolf**. Külső váci-úti részlet. Vízfestmény. Eladó.

427 **Stobl Zsófia**. Olasz leány. Pasztell. Eladó.

428 **Kiss Rezső**. Arcképtanulmány. Pasztell. Eladó.

KMTárs. 1906. Tav. kiáll.

429 **Kiss Rezső.** Édes anyám. Pasztell. Magántulajdon.

430 **Kiss Rezső.** Micike. Pasztell. Magántulajdon.

431 **Lekow Hedvig** br. Ősz. Fametszet (kéznyomás). Eladó.

432 **Lekow Hedvig** br. Temple de l'Amour. Fametszet (kéznyomás). Eladó.

433 **Lekow Hedvig** br. Szélmalom. Fametszet (kéznyomás). Eladó.

434 **Lekow Hedvig** br. Dordrecht. Fametszet (kéznyomás). Eladó.

435 **Cserna Rezső S.** Arcképtanulm. Pasztell. Mtul.

436 **Földes (Feld) Imre.** Liptói tót. Vízfestm. Eladó.

437 **Földes (Feld) Imre.** Hektor. Monotypia. Eladó.

438 **Földes (Feld) Imre.** Atyafi. Monotypia. Eladó.

439 **Földes (Feld) Imre.** Szántás. Chromotypia. Eladó.

440 **Földes (Feld) Imre.** Legelő. Lithographia. Eladó.

441 **Miklósi-Mutsenbacher Ödön.** Választáskor. Karrikatura (vízfestm.). Eladó.

442 **Strassgürtl Károly.** Lindenberg Pál, berlini műíró arcképe Kraut festm. után. Rézkarc. Eladó.

443 **Hadzsy Olga.** Place du pont Neuf Párisban. Vízfestm. Eladó.

444 **Hadzsy Olga.** Pont Neuf Párisban. Vízfestm. Eladó.

445 **Váli Ödön.** Estalkony a réten. Vízfestm. Eladó.

446 **Kaza György.** Aquincumi múzeum. Eredeti fametszet. Eladó.

447 **Kaza György.** Ősz. Eredeti fametszet. Eladó.

448 **Kaza György.** Dunapart. Eredeti fametszet. Eladó.

449 **Conrad Gyula** Fahordás. Erdélyben. Eredeti fametszet. Eladó.

450 **Conrad Gyula.** Alkonyat. Szénrajz. Eladó.

451 **Conrad Gyula.** Kikötőben. Eredeti fametszet Eladó.

452 **Lekow Hedvig** br. Hollandi csatorna. Rézkarc. Eladó.

453 **Lekow Hedvig** br. Kripta. St.-Denisben. Rézkarc. Eladó.

Tikáts Adolf MDK

Részlet a Városmajorból. szinezett rajz

Műcsarnok 1912. Tav. kiáll.

MDK

Tikáts Adolf

Szendy K.: Bpest.székesf.közig.évk.1942.
Bp.1943. 98.l.

MDK

Tikáts Adolf festő

KMTárs őszi kiáll. 1938. nov.Műcs. 39 l.

M.N.M.

TIKÁTS A.

Látképek a Budapesti történeti Muzeum grafikai gyüj-
teményében

Budapest müemlékei II. köt. 1962. 394.l.

Tikáts Adolf

MDK

Ujpesti rakpart, vizf.

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Tikáts Adolf

Kibédi látkép, vizf.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

23 1.

MDK

Tikáts Adolf

A szászrégeni korcsolyapálya nyáron, sz.tollr.

Hadviselt művészek kiáll. Mücs. 1919. márc.
23 1.

MDK

Tikáts Adolf

Erdélyi interieur, vizf.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc. 22 l.

MDK

Tikáts Adolf
grafikai műve:

Ujpesti rakpart. Vizfestmény. Magantulajdon.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 21.1.

MDK

Tihát, Adolf, graf.

488. Árok-utcai részlet Budán. Könycmat.

Képzöm. Társ. 1905/6 téli kiáll. Kat. 52.1.

Tikáts Adolf MDK

A szászrégeni korcsolyapálya nyáron, szinezett toll.

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Tikáts Adolf MDK

Erdélyi interieur, vizf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Tikáts Adolf MDK

Kibédi látkép, vizf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Tikáts Adolf MDK

Részlet az óbudai hájógyárból, sz. kőnyomat

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

Tikáts Adolf

MDK

Árok utcai részlet Budán, kőnyomat

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Tikáts Adolf MDK

Csendes havazás, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Tikáts Adolf

Maria Zell, repr.

Művészet 1938. III. 22. sz. 152.l.

Tikáts Adolf MDK

Zuzmarás tájkép, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Tikáts Adolf MDK

Részlet a Városmajorból, sz. rajz

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Tikáts Adolf

Az artézi fürdő télen, vf.

Külső váci-uti részlet, vf.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 43.l.

MDK

Tikáts Adolf

A piaristák épülete a városháztéren, eredeti kőnyomat

A belvárosi templom képe, vf.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 43.l.

Tikáts Adolf

MDK

Az Ujpesti Gázgyár

Mücsarnok 1929 őszi kiállitás

Fikáts Adolf

M.D.K.

Az Angyalföldi gárgyár a Margitszigetről nézve. 1905. Vízfestmény.

Budapest végen és most. Bp. 1923.

10 l.

Tikáts Adolf

könyvnyomdász

10 hónap, jeles

Tanár Vesztróczy Mario

Iparrajziskola 1908

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

~~NYOMTATVÁNY~~

~~*Nagyméltóságú*~~
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

.....

.....

BUDAPEST, 1909.

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Tikáts Adolf

Kőrajzoló
jeles

Iparrajziskola 1907

Tikáts Adolf

könyvnyomdász
4 elemi, 3 gimn
2 hónap, jó eredm.

Iparrajziskola 1906

Tanár Vesztróczy Ma-
nó, Műhelyvezető
Helbing Ferenc

Zala

SZÁNTÓ

Gótikus templom

Römer Flóris: Archaeologiai levél Zalamegyéből. VV 1863, 346.l.

Tikäts Adolf

l.

Evk Dezi 1941

7. l.

Tikäts Adolf

l.

Evk Deri 1941

51:l

Tikats Adolf

l. Evk Deri 1941

Fi-P.

Tikats Adolf

l.

Evik Déri 1939-40

7. l. – 106 l.

Tikáts Adolf

l.

A Műgyűjtő

1927. 3. sz

77 l.

atőrök és Gyüjtők Egyesületére

az Egyesület igazgatósága nyujt.

18., III. em. 12.)

FEL

belépésre az Uránia

Alapító tag az, ki a
mindenkorra legalább 20
részletekben kívánja lefiz
évi kamatot is tartozik fi
telezi magát három éven

Minden egyesületi t
ket élvezi:

1. díjtalanul kapja az
köztük az «*Uránia*» czin
folyóiratot, melynek az el
egymagában 8 kor. s m
lépett s a tudományok elsć
minden szakra kiterjedőle
illusztrálva jelenik meg;

2. évenkint *legalább*

Tikáts Adolf

Műcsarnok
1929. őszi kiáll. 354.

Tikáts Adolf

Téli alkonyat c.
képe repr.
Művészet 1940. 34. l.

Tikáts Adolf

Szül. 1872

laid
2

Szépm. Muz. graf. o.a

45. kiáll. (1922)

153 n.

1940

U. M. E.

(UJ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE)

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA.

Tikáts Adolf

wód
z

Kok Deri. 1938. 74. l

Tikáts Adolf

Műcs. kiáll, 1905 tól
Pipics 121. l.

Tikáts Adolf

Tikáts Adolf festőművész és kép
restaurátor, VI. Szondy-u. 93.
124-599

Bptávb 1940 szept.

NYOMTATVÁNY

Tikáts Adolf

Laid

Ki-kicsoda?

843. l.

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

TIKATS *Adolf*, festő és restaurátor, Budapest 1872. 1905 óta kiállítója a Műcsarnoknak. Felvételeket készített a főváros régi épületeiről, melyeket részben a Fővárosi Múzeum és a M. Tört. Képcsarnok graf. gyüjteménye részére vettek meg.

E. G. II 535 l

Tikats Adolf

läsd

Bruk 110

neva munkás igazolta

a müvezető aláirása.

em:

ettesének

nyi Imre, Szeged.

Tikáts Adolf

Munkacsi Bpest

1905-6. téli kiáll. 488.

1906. tav. kiáll. 420, 423, 425, 426.

a legalsó lépcsőfokon

ző.

oszlopos, terraceon, hová lépcső ~~[illegible]~~ vezet, ~~az előtérben~~

t (~~[illegible]~~ (középütt, János és Mária (~~[illegible]~~ közöst

melve megáldja ~~[illegible]~~ hat kövedret, a me-

yik szolga ~~[illegible]~~ épen vizzel töltöget (Jan.

ajok fejét dicskör ékesíti. A háttérben ~~[illegible]~~

lesik. ~~[illegible]~~ a történendőket, mig jobbról egy tux

~~[illegible]~~ a ki bal kezével fiacskáját karolta át

Dézy elő Mögöttük az ~~[illegible]~~ a hoszú

~~[illegible]~~

Megváltónak és anyjának szemléletében és balta

~~[illegible]~~ kifelé haladó ~~szolgaló~~ leány visszate-

kintve érdeklődik a bekövetkezen-

i 219: 439 cm. dő esemény iránt.

fecskójának eredeti cartonja

diki előterjesztésre 1898. XII. 31-én kelt

vétetett (384/98), a vételár elszámoltatott

1899. XI. 22-én (18/99), az elszámolást

1900. III. 4-én a 2075 szvsz. fogadta el (111/900)

tatott 1900. XI. 5-én (550/900)

8/900.

Tikáts Adolf

Műcsarnok

1909 - graf. nemzeth. kiáll. - 491 -

1912. tav. kiáll. - 634

~~Augsburg~~ IV. 24, 25, 91, 94 – 99, 101, 102,
105, 106, 108,

Tikáts Adolf

Műcsarnok

1919. hadviselt műv. kiáll.
361, 385, 387
haretéren nem volt.

1923. tav. kiáll 529

1924. őszi kiáll. 342

1926. téli kiáll. 489

Sue, E. V. 15.

Tikács Adolf

lásd

Szépmüv. Múzeum irattára

1918/907.

650/1905.

772. Keretek. 2061-909-139

1 darab kétszeresen völgyelt és kelelt aranykeret, szélein és közben gyöngyfüzérrel, a völgyelésben és keskeny léczén levélfüzérrel.

Méretei 67.5:56.5 cm.

Becsértéke..... 10 K

Jegyzet. A 387 sz. festménytől.
1127-906-80

Tikáts Adolf

Pest

1906. Pest. I. Városmajor
utca 23.

Tikáts Adolf festő

„Képek a régi Óbudáról" c. kiállítást a Kiscelli Múzeumban rendezték, a város egyesítésének 100. évfordulója alkalmából. Akvarelljén (1906) láthatjuk Óbuda egyik klasszicista műemlékét, az 1820 körül Landherr András pesti mester építette egykori zsinagógát. (említve)

Sánor Sándor: Kiállításról kiállításra. Magyar Hírlap, 1973. szept. 19.

Tikáts László

A "Képzőművészet" c. rovatban Undi Imre: "A Nemzeti Szalon csoportkiállitásáról ir, s értékeli a tárlaton résztvevő hadviselt müvészek munkáját.
Festőművészek:

Tikáts László,

Bardócz Árpád,

Kovács Ágoston, mindhármuk értékes munkájáról nagyrabecsüléssel nyilatkozik a kritika.

A fenti cimü csoportkiállitáson szereplő valamennyi müvésznév Medgyessy Ferenc nevénél található.

Élet, Bp. 1919. márc. 16. XI. évf. 11. sz. 259-260. lap.

Tikker Márton

ácspallér

l.

Luveszprüspvár

157. l.

TIKLER János kőfaragó

Pilisborosjenő

TÓTH Antal: A Pesti Vármegyeháza. 2.bőv.kiad. bev. Zádor Anna. Bp. : Pest M.Tcs., 1990
45.p.

...peknek abban a grammatikailag kisik... ...t éppoly groteszk élménnyé alakítja, ... egymást szigorúan tagadó dolgok összef... idegenül hangzó „holott" kötőszóval in... új mondatot bevezető szerepe van. A d... tőszó számára semmiféle mondatot ser... nyeként a verset beindító első strófa g... is teljes magányban marad. E grammat... kezeten belül, mint ahogyan azt már fe... pek logikus kapcsolásmódja sértetlen ... minden más olyan költői asszociációt, a... kelthetne. A gondolatoknak ez a formá... kaszában egyfajta grammatikai letisztul... tés megszokott rendje helyreáll, és a g... matikailag is egymáshoz, hogy a szavak... kapjon.

A József Attila-i dalköltésnek a Rin... alkotását. Dallamosságát kihangsúlyozz... risága is, természetesen azoknak a társ... ságában (náddal, csobogással, csókolás... a val-vel szóvégi toldalékát hangtani m... idomítják. A hasonulás megnyújtja a s... olyan lágy dallamú fonémaszerkezetet ... megbújva a „szerelmes ringás", „mélázó...

A dal ritmusa a következő ritmuskép...

Pikó Sándor.

Alföldi Tárlat Békéscsabán

Sk. Nemzet

1987. IX. 12.

Tikács Adolf

1906. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Ősbudavára, monotípia
Ó-Buda a hajógyárról
nézve.

Lehner, Paul, pozsonyi szabó V. 122.

Tikáts Adolf, festő; szül. 1872 október 26-án Budapesten. Tanulmányait a mintarajziskolában ~~[illegible]~~ Vesztróczy Manó ~~és Helbing Ferencz~~ vezetése alatt végezte, majd Helbing Ferencz grafikai tanfolyamát látogatta. Iskoláinak elvégezte óta ~~[illegible]~~ szülővárosában ~~[illegible]~~ dolgozik. Felvételeket készített a fővárosi régi épületeiről akvarellekben, körajzokban és rajzokban, melyek egy részét a Székesfővárosi Múzeum és a Szépművészeti Múzeum vásárolták meg. Számos budapesti tájképet is festett akvarellben. Jelentékenyebb olajfestményei Az újpesti sziget, Az ó-budai hajógyár, Csendélet koponyával, Budavára a Kis-Svábhegyről, A rózsadombi kápolna télen stb. 1910 óta főleg képrestaurálással foglalkozik. Restaurátori tanulmányait Beer J. Konstantinnál végezte. E nemű munkái közül kiválik a Nemzeti Múzeum esucsives terme XIV–XV. századbeli képeinek és szobrainak restaurálása. A Magyar Történelmi Képcsarnok részére számos képet karbahozott. 1912–13-ban könyomdája volt Budapesten melyben a művészi sokszorosításra törekedett, de vállalatába másfélév múlva belebukott.

A művész közlése nyomán.

játmaga eszik, a *csápjával ügyesen a szájába tolja az eledelt*...

— Hát akadnak olyanok is, akiket emberi kézzel etetnek? — kérdem.

— Hogyne. Itt van például a *sziklahal* a közelben, a *kisasszonyhal* mellett.

Csakugyan. Zöld-piros csikok díszítik a kisasszonyhal kékbe vegyülő rózsaszínű testét. Annál csunyább a sziklahal, *akit* etetnek.

— A *sziklahal*, — magyarázza a felügyelő — *határtalanul lusta* jószág. A világ minden kincséért se nyulna az étel után... Kénytelenek vagyunk a falatot fogóval a szájába dugni... Dacos, makacs s *inkább éhenhal*, semhogy egyedül táplálkoznék.

Az akvárium legfurcsább halainak medencéihez érkezünk most. Itt sunyit a *morgóhal*, amely onnan nyerte a nevét, hogy ha hozzáérnek, — *morog*. Olyan, mintha lába és szárnya volna. Itt pillantjuk meg a *villamos rájá*t is, amely *testében viseli az elektromos-áramot*. Mit szólna hozzá *Edison*, ha még élne? Ha a hátához nyul valaki, mintha villamosáram ütné meg. Csak épp a szikrát nem látni. Ennek is megvan a természettől eredő magyarázata: *villamossággal védekezik* a nagyobb hal támadása ellen...

Halak és rákok sokasága csillog mindenfelé. Cső a teste, virág a kopoltyúja: ez a *csöves-féreg*. Tengeri rózsa, tengeri árvalányhaj, üvegrák, remeterák barátságos viszonyban férnek meg egymás mellett.

Példát vehetnének róluk az emberek...

*

Mivel táplálkoznak az állatok és mennyit fogyasztanak?

Megkapjuk rá a fölvilágositást *Nádler Herberttől*, az állatkert igazgatójától, aki kérdésünkre a következő érdekes adatokat mondja:

— Az állatok tápláléka változatos és sokféle. A *Siam* nevü elefánt *nyolcvan kiló zöldtakarmányt* és *husz kiló abrakot* fogyaszt el, ezenkivül *nehány hektó vizet is iszik*. A fejlett vizilovak ennek körülbelül a felét fogyasztják: ötven kiló zöldtakarmányt és tiz kiló abrakot kapnak naponta... Az állatkertben *évente ezerhatszáz métermázsa széna, ezerötszáz métermázsa lucerna és háromszáz métermázsa zab fogy el*...

— Mit fogyasztanak el a ragadozók? — kérdezzük.

— Husevő ragadozóink számára egy ló husa alig két napra elégséges. Az oroszlánok, tigrisek és párducok s a többi husevő ragadozó csak lóhust kap. A *tengeri rózsák* és *szegfüvek* szintén lóhust kapnak, de *vagdalva*. Vannak azután szép számmal ragadozó halak is, mint például a *csuka*, amelyeket az ápolók halakkal etetnek. Az apró diszhalakat pedig *szunyogálodkkal* etetik... A *kigyókat egerekkel és házinyulakkal* tápláljuk... A terráriumban van egy *braziliai béka*, amely szintén *egereket eszik*. Fontos táplálék továbbá a *lisztkukac*, amellyel békák és madarak is táplálkoznak.

A fogságban tartott állatoknak vannak hivatlan, ugyszólván *élősködő állatvendégeik*. Ezek a patkányok és az egerek. E két állatfaj *megdézsmálja az állatok táplálékát*. De azért az állatkert kezelésének szempontjából nem egészen haszontalanok, mert az alkalmazottak hajnalonként sokat fognak és lőnek belőlük abból a célból, hogy *velük* állatkerti állatokat etessenek... A *vadmacska főképpen verebekkel táplálkozik*, szintugy egyes ragadozómadarak, még a verébnél nem sokkal nagyobb törpe fülesbagoly is. Az etetés célját önkénytelenül szolgálják azok a mindenfelé elcsavargó patkányok, amelyek a nagy fülesbagoly, az *Uhu* röpdéjébe tévednek éjjelenként... Ezeket az éjjelenként nagyon fürge Uhuk természetesen elfogják és szőröstül-bőröstül fölfalják...

*

Az állatkert igazgatóságának az állattartás és kezelés körül sok problémája van. Ezek egyike az a kérdés, milyen állapotban tartsa azokat a magyar kutyafajokat, amelyek csak azt a célt szolgálják, hogy a tisztán magyar fajokat, a komondort, a kuvaszt, a pulit és a pumit, a nálunk megforduló sok idegennek bemutassák. E kutyák érdekessége az, hogy a magyar vidékeken milyen formában láthatók a pásztorok, a nyájak és csordák mellett. Ezeken a helyeken földigérő szőrzetük van, amely vastag csomókban lóg alá. A pásztorember ugyanis sohasem keféli, fésüli a kutyáját s több esztendő folyamán az állat bőréből már kivált szőr csomókba összeragadva lóg az állat bőrén. A nem kefélt és nem fésült kutyák tehát tulajdonképpen elhanyagolt állapotban, de eredeti formájukban vannak az állatkertben.

— Nehéz a közönségnek kedvében járni, — mondja *Nádler Herbert*, az állatkert nagytudásu igazgatója. — Az állatkert egyik látogatója kifogásolná a magyar pásztorebek kefélését és fésülését, mert ezzel a kutya eredeti formája megmásul, mig a másik ezt megkivánja. Előfordult például, hogy egy angol ur, aki állatkertünket meglátogatta, hazájába visszatérve, levelet irt nekünk, amelyben szemrehányást tesz, mondván, *miként türhetjük el, hogy kutyáink ilyen rettenetesen elhanyagolt állapotban vannak*...

*

Nem érdektelen megemlékezni róla, miként folyt le a mult évben az állatkertben a rádió helyszini közvetitése, az a föladat, hogy az állatkert megszólaltassa az állatokat a mikrofon előtt.

Rendes körülmények közt az oroszlánok sokat és sokszor bömbölnek, de épp akkor, amikor erre szükség lett volna, mélyen hallgattak. Az ápolójuk mindent elkövetett, bosszantotta, uszitotta a fenevadakat, s nagynehezen sikerült csak elérnie, hogy valami kis morgást kierőszakoljon, de a rendes bőgés, ami máskor megriasztja a közelállókat, elmaradt. Amint azonban a mikrofont tovább vitték, az oroszlánok rögtön bömbölni kezdtek.

A legkészségesebben a két csimpánz orditott. *Daisy*, a nőstény csimpánz, hisztérikus nőszemély. Az egyik ápolónak csak egy kicsit kellett bosszantania, hogy éktelen sivalkodásba kezdjen.

Siam, az öreg elefántbika is megszólalt a mikrofon előtt, mert becsapták: kenyeret mutattak neki, amelyet szokott tompa morgásával kért el az ápolójától. A fókák voltak a legengedelmesebbek. Ezek mindig készségesen ugatnak, ha táplálékot — tengerihalat — látnak. Mással nem is szabad őket táplálni.

A legkedvesebb hangokat a madárházban közvetitette a rádió. A legtöbb szinestollazatu madár egész napon át „fölszólitás" nélkül is csicsereg kedvesen, de van olyan éneklőmadár is a madárházban, amelyik *az általa jólösmert ápolónő fölszólitására elénekli szokott dallamát*...

Körsétánk végetért.

Gyereksereg tódul be a főkapun. Az egyik iskola növendékei a forró napsütésben. Az egyik szőke kislány kiflidarabot vet a méltóságteljesen lépkedő páva felé.

Odaröppen egy szemtelen veréb, elkapja és elsurran vele az azurkék, felhőtlen ég felé...

Matskássy József.

A tottyanóhoz.

Barátom, tottyanó királyfi,
Bizony nehéz dolog: megállni,
Az ember bátran nekilendül,
Még fel sem állt és máris lent ül.

Mind remegve nézik próbádat,
Jaj, be ne törd az orrocskádat,
De te rikoltsz: ki orrát félti,
A nagy célt soha el nem éri.

Most egy lépést próbálsz előre,
Világ legapróbb történője,
Csuszni persze könnyebben menne,
De a dicsőségből mi lenne?

Ne hagyd magad, bátor kis ember,
Ki állhatatos, nagy dijat nyer:
Megállni, tottyanó barátom,
A legszebb dolog a világon.

Kisléghy Kálmán.

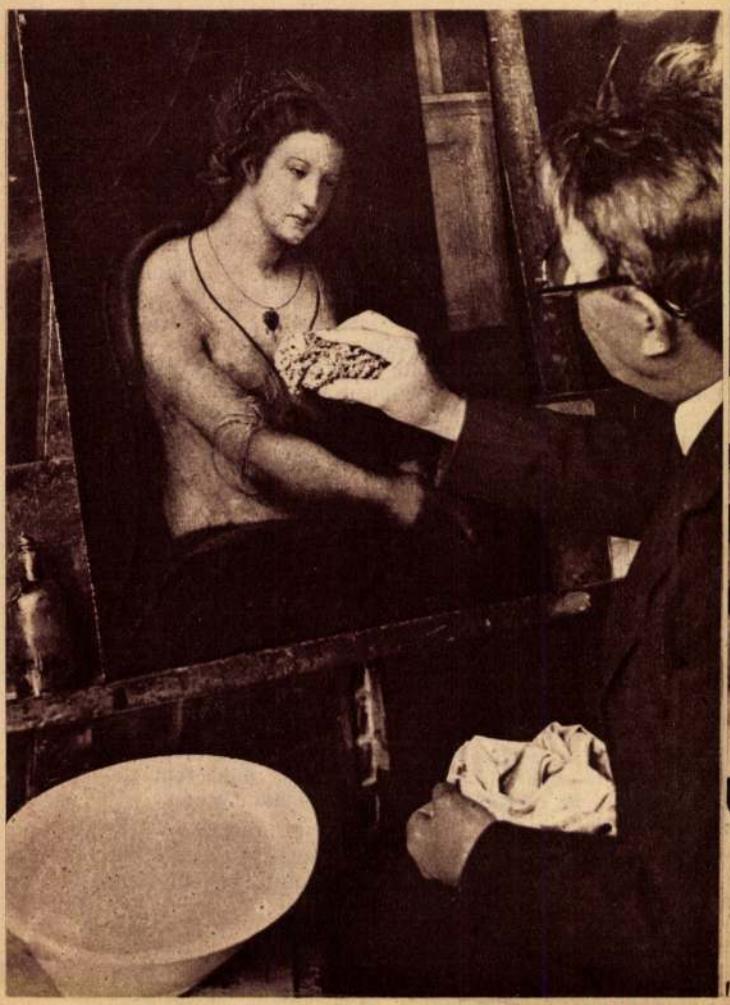

Lágy, közömbös szappannal mossák le a képre rakódott piszokréteget. (Első kép.) A kép megrepedezett lakkjának helyrehozásához készül az alkoholos láda.

Festmények restaurálása

Az idő nagy ur. Mindent kikezd. A legragyogóbb műremekeket is. Nagy gond a pusztitó időtől megóvni a műkincsszámbamenő festményeket. Valóságos tudományos intézet foglalkozik a legjobb, leghelyesebb eljárások megállapitásával. A régi, megrongált művészeti alkotások hibáinak helyreállitása a mai modern technikai eszközökkel szinte már tökéletesen sikerülnek, s ami a legfőbb, az eredeti mű *jellegében változást egyáltalán nem is szenved.* A művészet régibb korszakaiban, mikor még nem ismerték mindazokat az eljárásokat, melyek lehetővé tették az eredeti képek apró hibáinak helyreállitását és a rosszul sikerült eljárásokkal az eredeti festménynek csak nagy részleteit tudták csak felszinre hozni, a képeket az illető kor uralkodó stiljében ujitották meg vagy bővitették ki. Azaz ujra festettek. Ily módon nagyon sok esetben az eredetitől teljesen eltérő jellemű képet kaptak. Csak, mikor ez a ráfestés is megrongálódott, s egy ujabb restaurálás modernebb eljárással felszinre hozta a festmény eredetiét is, látták, micsoda barbár művelet volt az első „javitás". Éppen ezekért az előforduló tévedésekért a közgyüjtemények e téren nagyon ovatosak.

A restauráció a festészetben nagyon bonyolult eljárásokkal kapcsolatos és azért csak a nagy képtárak jól felszerelt laboratóriumai foglalkozhatnak sikerrel az eljárásokkal. A portól megviselt vagy az idő által megtöredezett olajfestményeket tolltörlővel, nedves selyem vagy vászonszövettel nagyon óvatosan tisztitják le a tapadós piszkot, az olajrétegbe befészkelődött port pedig közömbös szappannal mossák le. A megrepedezett firniszt *Pettenkofer regenerativ eljárással* ugy frissitik föl, hogy a festményt a kép szinével lefelé egy puha anyaggal kipárnázott alkohollal jól beitatott lapos ládába zárják, ahol az alkoholgőzök a firniszt megduzzasztják és a kiterjedt anyag a repedésekbe beolvadnak. Ha ez az összeheggesztés ezzel az eljárással nem sikerült, ugy nagyon finom gipsz-géppel, egy éles kis műszer segitségével, külön-külön nyitva maradt repedést betömnek. A zsiros vagy keménykopál és borostyánkő firnisszel bevont képek igy nem restaurálhatók, hanem a *megvakult firniszt* kopaivabalzsam és ammoniák keverésével lemossák az olajfestményről és aztán uj firnisszel vonják be. Ha a kigőzölgés teljesen sikerült, kerül sor a tényleges restauráló munkára.

A legfantasztikusabb műszerekkel megkezdődik az elmosodott vagy lekopott olaj vagy szin visszahelyezése.

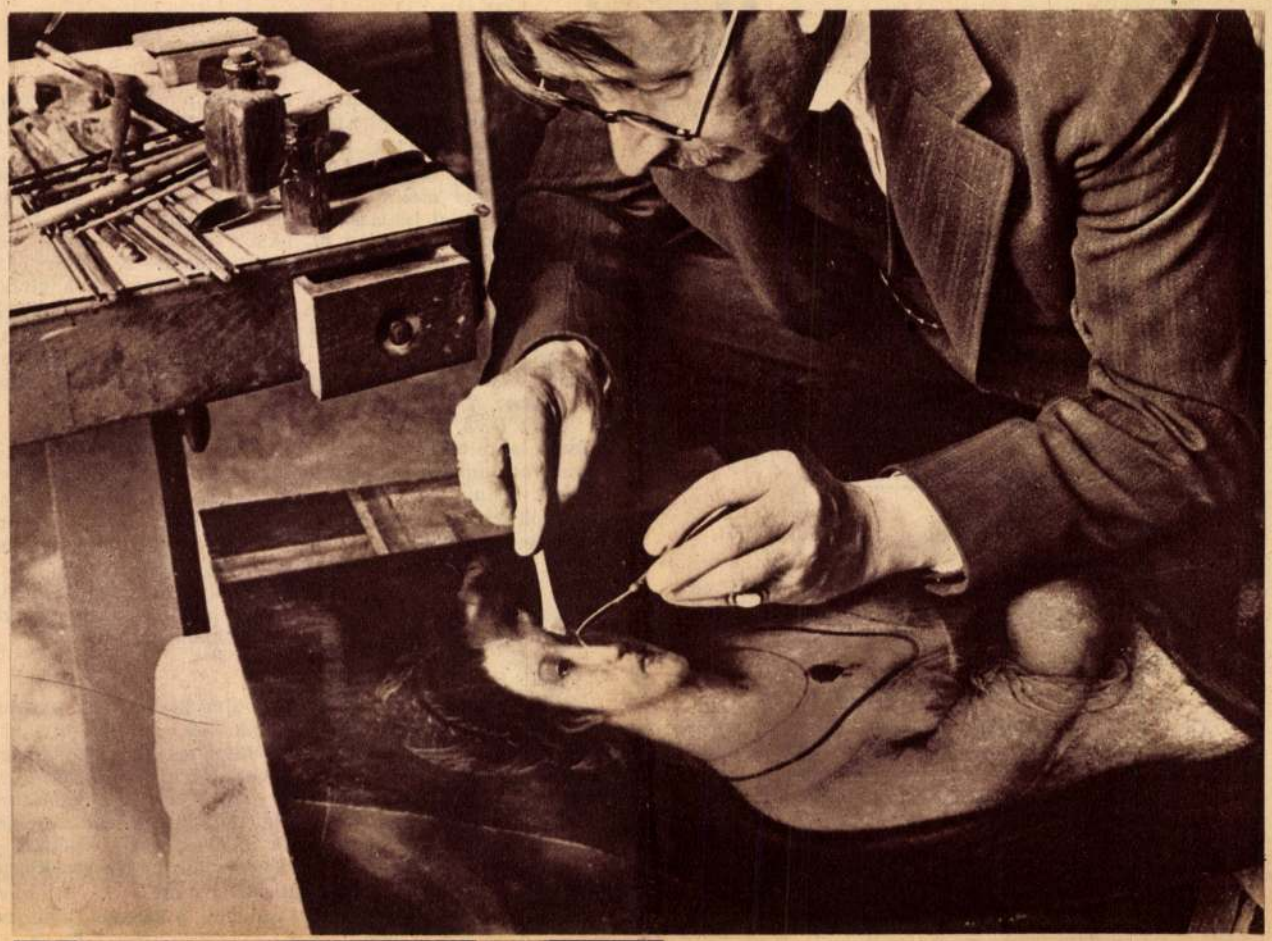

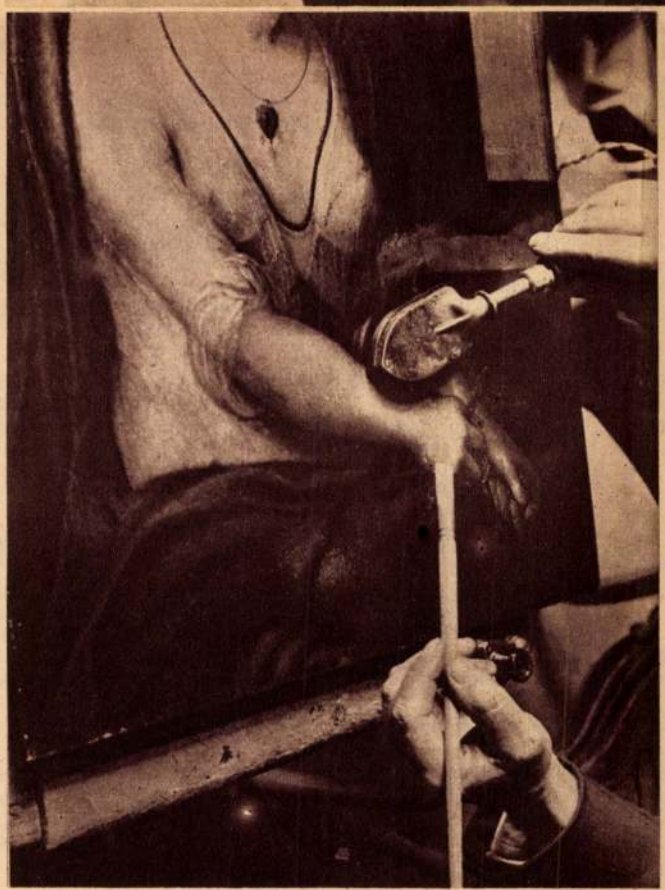

Egy-egy szem apró ecsethibáinak helyreállítása hosszu órák munkája.
Baloldali kép: A felrakott uj festékréteget belevasalják a képbe, hogy a régi rétegbe pontosan belesimuljon.

Órákig tartó szinkeverés után — hogy az eredetivel egyező legyen — a megfelelő festékkel utána veszik a hiányos részeket és hogy az uj festés ne zavarja a kép hatását, egy elektromos vasalóval utána vasalják, vagyis inkább összevasalják a régi tónusokkal.

Órákig tart vagy napokig a festményen egy-egy ékszernek, vagy aprólékosabb részeknek, mint pl. a szemnek, a hajnak a restaurálása, ami éles műszerekkel és legfőképpen nagyon könnyü kézzel történik, nehogy a műszerektől a festmény megsérüljön.

Amely kép deszkája korhadt vagy vászna foszlófélben van, azt az u. n. retoilage-nak vetik alá: a festmény szinére csalánszövetet és több rétegben papirost csirizelnek. A papir megszáradása után meleg vizzel leáztatják a fát vagy a vásznat, a festékréteget gondosan megtisztitják és uj vásznát vagy deszkát ragasztanak rá, majd az ellenkező oldalon a papirost és csalánszövetet leáztatják.

Tempera-képeket csak benzinnel, terpentinszesszel vagy terpentinbenzinnel lehet tisztitani. A bemeszelt falképeket száraz kenyérrel tisztitják. Mindezek az eljárások igen sok szaktudást és még sokkal több türelmet igényelnek, mert egy-egy képnek a restaurálása hosszu hónapokig is eltarthat.

F. S.

Bridzs

100. sz. fejtörő.

♠ K
♡ A
◇ A, 7, 3
♣ 2

♠ 4, 3
♡ 3
◇ K, 6
♣ 3

♠ —
♡ D, B, 8, 7
◇ 5
♣ A

♠ 5, 2
♡ K, 10, 9, 2
◇ —
♣ —

A helyes megfejtést, valamint a jutalomra kisorsolt megfejtők neveit a Pesti Hirlap legközelebbi szombati számában közöljük.

Impassz és biztonsági játék

Alig van olyan kiosztás, amelyben egy vagy több alkalom ne nyilnék az impasszra, sőt a játékok nagyobbik részében ugy is látszik, mintha feltétlenül szükséges volna az impassz megkisérlése. A modern bridzs azonban már tul van azon az elven, hogy „az impassz a játék lelke", ehelyett inkább azt vallja, hogyha csak egyetlen mód is van arra, hogy az impasszt elkerüljük, akkor semmiesetre se kisérletezzünk vele. Akár aduban, akár valamelyik szinben nézzük a lapjainkat, mindig számot kell vetni azzal, hogy elkerülhetetlenül szükséges-e az impassz megkisérlése, nem lehet-e másként — ha kell, akár egy ütés kiadásával is elkerülni az impasszt és a kiadott ütést az ezáltal biztossá vált ütésekkel *behozni*. Néhány példát sorolunk fel most az impassz jellegzetes eseteire és a biztonsági játékra.

Észak: A, B, 7, 2
Dél: K, 10, 6, 3.

Ezzel a lapelosztással mindkét irányban lehet impasszt adni a dámára, egyformán biztonytalan a helyzet. Feltétlenül *el kell döntenünk*, hogy hol feltételezzük a dámát, de ha ezt már eldöntöttük, akkor *elsősorban le kell hinunk az egyik magas ütőlapot*, mert hátha nyomban esik a dáma? Ha rögtön impasszra játszunk, akkor a szingli-lehetőséget kihagyjuk, az ellenfél javára! Tehát először vagy a királyt, vagy az ászt le kell hivnunk, aszerint, hogy az impasszt merre felé akarjuk megadni. Lehet, hogy ez az első hivás mingyárt utmutatást is ad, hogy jó lesz lehivni a másik magas lapot is, mert a dáma csak egyszer „besetzt". Esélyeink tehát igy lényegesen megnövekedtek, jobban, mintha nyomban impasszra játszanánk.

Igen gyakori eset az alábbi is, amikor kilenc lapunk van, de lehetséges, hogy a hiányzó négy egy kézben van és ha impasszra játszunk, könnyen kicsuszhat a kezünk közül.

Észak: A, D, 10, 3, 2
Dél: K, 9, 5, 4

Ilyenkor nincs mit töprengeni, Délről kicsit kell hivni és Észak a dámával üsse. Ha bármelyik oldalon nem adtak szint, akkor a bubi negyedmagával van, de már biztosan tudjuk, hogy hol, tehát kockázat nélkül impaszszolhatunk. Ha viszont mindkét oldalról adtak szint, akkor a bubi másodszorra, vagy harmadszorra ugyis esik. Az alábbi elosztás már sok galibát okoz főleg a kezdőjátékosoknál:

Észak: A, B, 6, 5, 4
Dél: D, 7, 2.

Itt 5 kinnlévő lappal kell számolnunk, köztük a király és tizessel. Bár három magas lapunk is van, mégis megeshet, hogy az ellenfél kettőt üt. Viszont mind az öt ütést is hazavihetjük, ha a lapok jól fekszenek és nem kockáztatunk. Ilyen helyzetben feltétlenül *kicsit kell hivni a dáma mellől* és ha Nyugat nem üt a királlyal, akkor a bubival impasszolni. Ha a király az összes többi magas lapokkal Keleten ül, akkor ugysincs mentség, két ütést ki kell adni, de ha az elosztás 3—2, akkor bármelyik oldalon legyen is a király, csak egy ütés kiadó. Ha viszont délről a dámát hivjuk, akkor még 3—2 elosztás esetén is feltétlenül két ütést adunk ki, még ha a király „jól ül" is, mert bemegy a dámába és kénytelenek vagyunk az ásszal ütni. Ha ilyen elosztásunk van:

Észak: A, D, 8, 5, 4
Dél: B, 3, 2,

akkor is feltétlenül kicsit kell hivni a bubi mellől és a dámával impasszolni. Számolnunk kell azzal, hogy csak négyet ütünk a szinből, de ezt a négyet biztosan haza akarjuk vinni. Lehet az is ilyenkor, hogy Nyugat nyomban bemegy a királlyal, de ha biztos négy ütésre akarunk menni, akkor *hagyjuk a királyt ütni*, mert a többi ütés már feltétlenül a miénk. Ha Nyugat királyát ütjük az ásszal, az a meglepetés érhet, hogy a király szingli volt, tehát még két ütés kiadó! Ehhez hasonló eset:

Észak: A, 8, 7, 4, 3
Dél: K, 6, 2.

Akárhogyan játszunk is, egy ütés kiadó, de vigyázatlan játékkal többet is kiadhatunk. A helyzet ugyanaz, mint fentebb, délről kicsit kell hivni és akármivel megy be Nyugat, ki kell adni! A következő hivásnál már egymásután lehivjuk a királyt és ászt és akkor a valószinü 3—2 elosztásnál nem adunk ki több ütést. Ha azonban Észak fenti lapjai közül egyik a 10-es, akkor délről a királyt kell hivni, utána az ászt és harmadszorra kicsit, hogy az ellenfél magas lapjai összeessenek és a 10-es vigye a negyedik ütést. Ha azonban a helyzet a következő:

Észak: A, D, 8, 7, 4
Dél: 9, 3, 2,

akkor nincs más hátra, meg kell kisérelni az impasszt a dámával, mert csak ez az egyetlen eset, hogy négyet üthessünk a szinből. Ha a dáma-impassz sikerült, legközelebb Dél ismét kicsit hiv és ha Nyugat ütötte, akkor kihagyja! A következő ász hivásba már esnie kell az ellenfél megmaradt lapjainak, tehát a négy ütés megvan. Ha pedig a fenti elosztásban Északnál a dáma helyén is kicsi lap van, akkor kétszer kell átengedni az ütést az ellenfélnek, csak harmadszorra jöhetünk az ásszal, de akkor már három ütés a miénk.

Adunélküli játéknál elég gyakori eset a következő:

Észak: A, K, D, 6, 5, 4
Dél: 3, 2.

Északnak nincs egyetlen lapja sem a fentieken kivül, amivel átvehetné az ütést. Ilyenkor, bármennyire is kecsegtető a sorozatos magas lap, jobb a *biztos öt* ütésre menni, mint esetleg csak hármat ütni, ha az ellenfélnek negyedleges 10-es van. Dél kicsit hiv és ha Nyugat akármit is adott, átengedi az ütést. A következő alkalommal már nyugodtan hivhatja a magas lapjait, mind az öt ütés az övé. Kétségtelen, hogy ez a módszer feláldoz egy ütést, ha az elosztás az ellenfélnél 3—2, de ha viszont csak 4—1 az elosztás bármelyik oldalon is, akkor csak három ütés lehetséges. Természetesen, ha mind a hat ütésre szükség van, hogy a partit, illetőleg a bemondott ütésszámot megcsináljuk, akkor meg kell próbálni, hátha 3—2 az elosztás. A *biztos bukásba nem szabad belenyugodnunk*. A fenti elosztásnak érdekesebb változata:

Észak: A, D, B, 4, 3, 2
Dél: 6, 5.

Dél kicsit hiv, Nyugat bemegy a királlyal. Észak *étengedi!* Az okoskodás az, hogy valószinüleg szingli Nyugat királya és ebben az esetben viszont Keletnél van négy lap a 10-essel, tehát csak három ütés lehetséges. Ha azonban a királyt elengedjük, a többi öt ütés a miénk.

Pesti Hirlap Vasárnapja 1934. febr. 22.

J. Hatos Adolf

8980

Budapest.

A Margit-körút.

A kettős sinpártól szelt köruti részletet egy utcaseprő és jobbról egy férfi élénkiti. A háttérben balról a királyi lak, jobbról pedig a főúti templom kettős tornya látszik. Jelzése alól balra:

A MARGIT KÖRÚT RÉSZLETE

jobbra: Tikáts Adolf 905.

Kny., mér. 20.4:29.7 cm.

Szn. 44-908
252-908-4

8966

Budapest.

A régi zenélő óra.

Balról a Vármegyeházon túl a sarkon látjuk a ~~régi~~ RÉGI ZENÉLŐ ÓRÁHOZ czimzett sörházat. és a Dréher-féle palotát; jobbról a szekér közelében a Trattner-féle ház köti le figyelmünket; a háttérben pedig a Ferenczieк templomának tornya bontakozik ki. Az utat két alak élénkiti. Jelzése alól jobbra: Tikáts Adolf 905.

Kny., mér. a vk. 22:29.7 cm.

Szn. 29-908
1918-907-27

8968

Budapest.

Óbuda.

A sinektől szelt téren szemközt a katonai ruharaktárt látjuk, balról a harmadik kerületi elöljáróság régi épülete, jobbról pedig a korház és a Főtér egy része van. Az utat két kocsi és egy férfi alakja élénkiti. Jelzése alól jobbra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 16.7:25.1 cm.

Szn. 31-908
1918-907-29

8969

Budapest.

A Viziváros.

Az árviztől elöntött Fő-utczában a lakókat csolnakon szállitják a Corvin-térre, a hol többen várakoznak és a hol a kapuczinusok temploma bontakozik ki. Felirata:

ÁRVIZKÉP A BUDAPESTI FŐUTCÁBÓL 1876ban

alól jobbra: TIKÁTS ADOLF

Kny., mér. a vk. 16.2:19.7 cm.

Szn. 32-908
1918-907-30

8970.

Budapest.

A Duna utcza.

A Haltérről felvett utczát, a melybe a Galamb utcza torkollik be, járo-kelók élénkitik, mig a háttérben a Ferenczieк templomának tornya tünik fel. Felirata:

A BUDAPESTI DUNA UTCA KÉPE

alól balra: RAJZ ÉS KŐRE RAJZ TIKÁTS ADOLF
a jobb sarokban: Tikáts.

Kny., mér. a vk. 12:14.3 cm.

Szn. 33-908
1918-907-31

8971

Budapest.

Józsefváros.

Szemközt látjuk a balra nyiló alföldi és a jobbra haladó Népszinház-utcza sarkán lévő házcsoportot, a mely lebontatott. Mindkét utczát összesen négy alak élénkiti. Felirata

~~AZ ALFÖLDI és NÉPSZINHÁZ~~
Az Alföldi és Népszinház utca sarka.

alól balra: EREDETI KŐNYOMAT
jobbra: TIKÁTS ADOLF 1906.

Kny., mér. a vk. 16.7:24.2 cm.

Szn. 34-908
1918-907-32

8964

Budapest.

Az Atilla-körút.

A sinektől szelt körúton középütt a régi Két nyul-hoz czimzett vendégfogadót látjuk, jobbról egy férfi és egy nő távozik, a háttérben pedig a Naphegyen lévő házcsoportok bontakoznak ki. Felirata
alól jobbra: AZ ATTILA KÖRÚT és KVRT UTCA SARKA
és e felett: Tikáts Adolf 905.

Allgr. mér. 18.9:29.5 cm.

Szn. 27-908
1918-907-25

8962

Budapest.

Az Ó-budai rakpart.

Az előtérben a rakpartot, a melynek mentén tutajok kötöttek ki, egyes alakok élénkitik, a Duna közepén dereglye ereszkedik lefelé és egy double halad fölfelé, a háttérben pedig a Margitsziget facsoportjai látszanak. Felirata alól balra: LÁTKÉP AZ Ó BUDAI RAKPARTRÓL.
jobbra: Tikáts 905.

Kny., mér. 18.7:28.8 cm.

Szn. 25-908
1918-907-23

8972

Budapest.

Ferencz-József tér.

Szemközt látjuk a Ferencz-József tér és a Hid-utcza sarkán lévő DIANA FÜRDŐ-t, a mely előtt egy kétfogatu szekér áll. Balról a park egy része van, jobbról pedig a Lloyd-épület előtt, a hol HÜTTL TIVADAR üzlete van, egy nő várakozik. Jelzése balról: Tikáts A. 905.

bontakozik ki

Kny., mér. a vk. 19.8:28.3 cm.

Szn. 35-908
1918-907-33

Budapest. 8967

A Zenélő óra lebontása.

A Trattner Károly ház felől felvett látképen szemközt a lebontás alatt lévő zenélő óra látható, a melyen túl a Vármegyeház és a Károly kaszárnya bontakozik ki. Jobbról a Dréher palota egy része, balról pedig a Trattner házon inneni épületek kötik le figyelmünket. Az utczát egy ülő és egy álló alak élénkiti. Jelzése alól jobbra: Tikáts Adolf IX. 18 905.

Kny., mér. a vk. 23.5:26.5 cm.

Szn. 30-908
1918-907-28

Tikátsch Adolf

8944

Budapest.

A belvárosi plébánia.

A balról látható hidfőtől fölvett kéttornyú templom a piaristák rendháza és a Klotild palota között van. Felirata
alól balra: A BELVÁROSI TEMPLOM (TATAROZÁS ALATT)
jobbra: TIKÁTSCH A. 905.

Aquarell, mér. 14.9:22.5 cm.

Szn. 7-908
1918-907-5

Tikáts A.

8558.

Zombor.

A laktanya.

A háttért a Ferencz József laktanya a hozzá tartozó épületekkel foglalja el, az előtérben pedig a sásos városligeti tó van, melynek túlsó partján csolnak kötött ki. Jelzése
alól jobbra: Ferencz- József laktanya Zombor,
és ettől balra: A. T. 95.

Aqu., mér. 13.0:21.2 cm.

Sz. n. 104.- 904
429-904-10.

8557.

Tök.

A templom környéke.

A vörös tetejü református templomon innen több ház képez csoportot, a melyek felé az előtérből ut vezet, hol egy szembe néző paraszt áll, mig balról lombos fák diszlenek. Az égbolt felhőzött. Jelzése
alól középütt: Tök 95.

Aqu. mér. 21.2: 13.0 cm.

Készitette: Tikáts A.

Sz. n. 103-904.
429-904-9.

8994

Tinnye.

A jobbról lévő katholikus templom bejáratához lépcső vezet föl, a mely mellett egy kő- és egy fakereszt van. A templomon innen Szent János kószobra áll. Balról a háttérben a Sántha féle házat látjuk, a melyet az Kossuth Lajostól örökölt. Az épületek körüli fák közül csak némelyek lombosak. Felirata

balra: TINNYE.
jobbra: TIKÁTSCH A. 904.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 76-908
1526-907-11

8981.

Budapest.

Városliget.

Az előtérből hátra kanyarodó út mentén, de szemközt látjuk az Ősbudavár czimű mulató épületeit. A fordulón elhelyezett padokon balról egy, jobbról pedig két alak ül. A fák lombtalanok. Jelzése alól jobbra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 26.4:35.2 cm.

Szn. 45-908
252-908-5

8983.

Budapest.

Tabán részlete.

A háttér felé vezető Horgany-utczában, a melyet járó-kelők élénkitenek, látjuk a fürdő magas kéményét, mig balról a közmunkatanács épülete, jobbról pedig a Späth-féle VAS-ÁRÚ KERESKEDÉS köti le figyelmünket. Jelzése alól balra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 10.2:10 cm.

Szn. 47-908
252-908-7

8985.

Hidegkút.

A bozótos előtérben van a községi templom, a melytől balra a rácskerités mögött földszintes ház látható. Bejárata galyakkal van diszitve és előtte három férfi áll. A közelben lombos fák diszlenek, a háttérben pedig a hármas határhegy bontakozik ki. Az égbolt felhős. Jelzése balról: Tikáts Adolf 1904
és ezután: Hidegkuti templom.

Aquarell, mér. 21.2:13 cm.

Szn. 67-908
1526-907-2

8986.

Békás-Megyer.

Az előtérbeli kukoriczásból felvett templom a német ajkú hivőké és körülötte lombos fák vannak. A balról haladó út az Isten házához vezet. Az égbolt felhös. Jelzése alól

balra: Tikátsch A. 904.
jobbra: Békás Megyer.

Aquarell, mér. 21.2:13 cm.

Szn. 68-908
1526-907-3

8987.

Kistétény.

Szemközt a rácskerités mögött látjuk a földszintes községi házat, a melyet melléképületével együtt lombos fák veszznek körül. Balról a bodénál kőrakás, jobbról pedig tábla van e felirattal: KISTÉTÉNY község elöljárósága. Jelzése alól jobbra: Tikátsch Adolf 904.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 69-908
1526-907-4

8992.

Pilis-Csaba.

E látkép a község közép-utczáját ábrázolja az iskola mögötti kertekből fölvéve, a melyeknek egyikében egy kissé jobbrafordult paraszt-leány áll gereblyével. Az épületeket lombos fák veszik körül. Jelzése
alól balra: A. Tikátsch 905.

Aquarell, mér. 12.5:20 cm.

Szn. 74-908
1526-907-9

8976.

Budapest.

Az Atilla-körút.

A kettős sinpártól szelt köruton jobbról a HAVASY JÓZSEF féle üzlet van, mig a betorkoló Kürt-utcza sarkán férfi támaszkodik a korláthoz. A háttérben a Nap-hegyen lévő épületek bontakoznak ki. Jelzése alól balra: TIKÁTS ADOLF 906.

Aquarell, mér. 35.7:50 cm.

Szn. 39-908
1918-907-37

8977

Budapest.

Az óbudai hajógyár.

A Duna tulsó partján látjuk a hajógyárat, a hol a SÓLYOM és több más hajó van javitás alatt; az innenső parton pedig, a hol a bódé körül különféle hordók és más tárgyak hevernek, a KRANTZL féle bárka kötött ki. Jelzése alól jobbra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 19.5:29.3 cm.

Szn. 41-908
252-908-1

8979

Budapest.

Óbuda.

Az előtért [redacted] széles út foglalja el, a hol vasuti sinpár és egy asszony halad a hajógyárba vezető vashid felé. Balról hirdetési oszlop és táviró pózna jobbról pedig rácskerités köti le figyelmünket. Felirata alól középütt: AZ Ó-BUDAI HAJÓGYÁRI HID A KATONAI RUHARAKTÁRRAL.

jobbra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 19.2:29.4 cm.

Szn. 43-908
252-908-3

és az oldalt fekvő katonai ruharaktár

8941

Budapest.

Tabán.

Balról az Alsó-hegy utcza [redacted] a Gomba-utczai 39. számú házzal, jobbról pedig a korlátos út mentén fekvő házak közül kiemelkedőleg az uj elemi iskola látható. Az égbolt felhőzött. Jelzése

alól balra: ALSÓ-HEGY UTCA és GOMBA UTCA 39 házszám.

jobbra: TIKÁTS A. 905.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 4-908

1918-907-2

8554.

Bia.

A templom látképe.

A háttérben lévo templom tornya nyolcz-szegletü és körülötte négy madár röpül; az előtérben pedig a plébánia van a hozzátartozó melléképületekkel és rácsos kerítéssel körül vett gyümölcsössel.

Jelzése

alól jobbra: Bia 1111 95.

Aquarell, mér. a 21.1: 13.0 cm.

Készitette Tikáts A.

Sz. n. 100-904

429-904-6.

8942

Budapest.

A vár.

Az Anna-köztől felvett látkép baloldalán a pénzügyminiszteri uj palota, jobbról pedig a régi és a most már lebontott pénzügyminiszteri palota közt a Nagyboldogasszonyról nevezett és köznyelven Mátyás temploma néven ismeretes gotikus egyház látható. Az utat járó-kelők élénkitik. Jelzése alól jobbra: TIKÁTS A. 905.

Aquarell, mér. 34.7:16.7 cm.

Szn. 5-908
1918-907-3

8555.

Tinnye.

A biró háza.

A kőfallal körül vett udvaron látjuk a bironak cseréppel fedett házát és az a mögött lévő melléképületet, a mely felett két madár röpköd. A kapuban iskolás leányka áll, a kitől nem messze, a lombos fa alatt, jelző-tábla van e fölirással: „Községi Biró." Az előtérbeli árnyék az iskola-épületé. Felirata

alól balra: Tinnyei részlet 95.

Aqu. mér. 13.0:21.1 cm.
Készitette: Tikáts A.

Sz. n. 101-904
429-904-7.

8556.

Tök.

A falu részlete.

A pestmegyei dombos vidék előterében házak képeznek csoportot, melyektől balra [redacted] boglya köti le figyelmünket és a melyeken innen a domb tetején két paraszt rostál. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: Tökön 95./Sept.
Aqu. mér. 13.0: 21.1 cm.
Készitette: Tikáts A.

Sz. n. 102-904
429-904-8.

8953

Budapest.

A Lágymányos.

A délről felvett látképen balról a volt tengerészeti pavillon, több környékbeli épület, a Ferencz-József hid, a Gellért-hegy és a Várnak egy része látható. Felirata alól balra: Természet utáni kőrajz.
jobbra: Tikáts Adolf.

Kny., mér. 28.2:38 cm.

Szn. 16-908
1918-907-14

8978

Budapest.

A Fehér-sas tér.

Az előtért elfoglaló környéken balról a sarokház mellett, a mely előtt kocsi áll és korláttal körülvett csatorna-nyilás van, férfi áll és a hozzá támasztott lajtorján egy munkás a lámpát tisztogatja, jobbról pedig az épülő iskola állványai kötik le figyelmünket. A háttérben a hegy oldalán épült apró házak képeznek csoportot. Felirata alól balra: A FEHÉR-SAS TÉR KÖRNYÉKE AZ ÉPÜLÉS ALATT LEVŐ ISKOLÁVAL
jobbra: Tikáts Adolf 903.

Kny., mér. 19.3:31 cm.

Szn. 42-908
352-908-2

8960

Budapest.

Tabán.

A Duna árjától elöntött utczában, a hol bakokra helyezett padlón járó-kelők közlekednek és egy csolnakban ketten végzik a mentést, balról az Aranybárány-hoz czimzett vendéglőt, a háttérben a görög templomot és a Keller féle házat, jobbról pedig az épület sarkához állitott padot látjuk. Felirata:

BUDAPESTI ÁRVIZKÉP 1876 ÉVBEN
A „BÁRÁNY-HOZ CZ. VENDÉGLŐ A RÁCFÜRDŐ ÁTELLENÉBEN

alól jobbra: TIKÁTS ADOLF KŐRAJZA.

Kny., mér. a vk. 17.7:25 cm.

Szn. 23-908
1918-907-21

8982.

Budapest.

A Pesti Dunapart.

Az előtért szelő Dunán, a melyet kikötött és haladó bárkák élénkitenek, balról a korlátos hajóhid vezet a pesti ~~bal~~ oldalra, a hol a parton kocsik és járó-kelők tűnnek szemünkbe. A háttérbeli épületek fölött, a melyekből a Körönd válik ki, a jobbról látható maczedon-görög templom és még két torony uralkodik. Felirata:

A PESTI DUNAPART 1800-ban (VIZKELETY UTÁN TIKÁTS A.

Kny., mér. 12.6:16.6 cm.

Szn. 46-908
252-908-6

8989.

Pilis-Szentiván.

Az előtérben balról van a Paszányi-féle ház, a mely a Vörösváron égetett szines cseréppel van fedve. Mögötte Brandhuber házát és a községbeli templomot a mellette lévő épületekkel látjuk. A háttérben a Templom-hegyen túl a Szántói hegy kéklik. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól
balra: Tikátsch A. 904
jobbra: Pilis Szt. Iván.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 71-908
1526-907-6

8984.

Békás-megyer.

A jobbra vezető Szentháromság utczában balról egy emeletes, jobbról pedig egy földszintes házat látunk, mig a háttérben az Ezüst-hegy bontakozik ki. Az út innenső részén egy omladozó kőkerités és egy épülőfélben lévő ház van. Jelzése alól balra: Tikáts Adolf
jobbra: Békás Megyer.

Aquarell, mér. 13:21.3 cm.

Szn. 66-908
1526-907-1

8943

Perbál.

A háttérben lévő róm. kath. templomon innen az iskola épülete van, körülötte pedig kopasz fák képeznek csoportot. Az égbolt felhőzött. A látkép Franke P. weimari udvari szinész háza felől van felvéve. Jelzése
alól balra: PERBÁL
jobbra: TIKATSCH A. 905.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 6-908
1918-907-4

8956.

Budapest.

A piaristák rendháza.

Szemközt a Városház-téren, a melyet kofák és járókelők élénkitenek, látjuk a kegyesrendiek épületét ÁDÁM KÁROLY , MOLNÁR JÁNOS, RUPP LAJOS meg BARHO FERENCZ és FIAI üzletével, mig balról a belvárosi templom mellett lévő alacsony üzletek, jobbról pedig ~~m a~~ VAS-UDVAR köti le figyelmünket. Felirata:

A PIARISTÁK ÉPÜLETE A VÁROSHÁZTÉREN

alól jobbra: TIKÁTS ADOLF.

Kny., mér. 17.5:20.8 cm.

Szn. 19-908
1918-907-17

8995

Tinnye.

Balról az izraelita imaház van, jobbról pedig a Bodai féle parasztházon innen a tulajdonos leánya áll vasárnapi öltözetben. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól
balra: Tinnye
jobbra: Tikátsch A. 904 XII 25.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 76-908
1526-907-12

8993.

Pilis-Csaba.

A pomázi járáshoz tartozó nagy községből e látkép a földszintes KÖZSÉGHÁZÁ-t tűnteti föl előtte táviró huzalokkal és egy jobbrafordult leánnyal. Balról az árok áthidalasán túl József főherczeg kastélyának bejáratához tartozó lépcső látható. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól
balra: PILIS CSABA
jobbra: TIKÁTSCH A.904 XII/17.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 75-908
1526-907-10

8945

Budapest.

A Külső-Váczi út.

A Külső-váczi út ezen részletén, a mely a Bulcsu utcza felőlvan felvéve, balról MEGLA JÁNOS és WEISSENSTEIN JÓZSEF üzlete, a közeli HÚSCSARNOK és FA-RAKTÁR, valamint a STEINFELDI sörcsarnok látható, mig jobbról az utat egy álló alak élénkiti. Felirata

alól balra: KÜLSŐ VÁCI-UTI RÉSZLET. A BULCSU UTCA TORKOLATA FELŐL.

jobbra: TIKÁTSCH A. 905.

Aquarell, mér. 14.9:22.5 cm.

Szn. 8-908
1918-907-6

8949.

Budapest.

Ó-Buda.

Illetőleg a Naszád utcza felől

A rakpartról felvett templom körül földszintes házakat látunk a kesztyű gyárral, a melyeknek udvarán itt-ott fák vannak. Az égbolt felhőzött. Felirata
alól középütt: Az Ó-budai templom
az óbudai rakpartról a kesztyü-gyárral.
balról: Tikátsch Adolf 904.

jobbról

Aquarell, mér. 19.8:28.8 cm.

Szn. 12-908
1918-907-10

8948.

Budapest.

Ó-Buda.

A rakpars felől felvett látképen szemközt látjuk az ó-budai templomot, elől jobbra pedig, a házakon innen, veteményes kertek kötik le figyelmünket. Az épületek fölött távirda-huzalok haladnak. Felirata alól jobbra: Ó-Buda temploma.
balra: Tikáts A.904.

Aquarell, mér. 21.2:13 cm.

Szn.11-908
1918-907-9

8947.

Budapest.

Lehel-piacz.

L-ok

A villamos-állomástol felvett környéken balról a HUS-CSARNOK mögött a PICK EDE féle gyárat, szemközt a Csanády utcza sarkan a MONSPART féle vendéglőt, jobbról pedig a PÁLINKA, LIKŐR és a többi gyárat látjuk, a melyek előtt az utczát különféle holmik és járó-kelők élénkitik. Az égbolt felhős. Jelzése

alól balra: LEHEL-PIAC A PICK-FÉLE GYÁRRAL (A VILLAMOS ÁLLOMASTÓL)

jobbra: TIKÁTSCH A. 905.

Aquarell, mér. 14.9:22.5 cm.

Szn. 10-908
1918-907-8

8946.

Budapest.

Városliget.

Az előtért elfoglaló tó tulsó partján látható kopasz fák közül az Artézi-fürdő épületei bontakoznak ki, a melyek fölött egy kupola uralkodik. Felirata
alól balra: AZ ÁRTÉZI FÜRDŐ és FŐVÁROSI PAVILLON.
jobbra: TIKÁTSCH A. 905.

Aquarell, mér. 15:23.6 cm.

Szn. 9-908
1918-907-7

a melyektől jobbra a Fővárosi Pavillon van és

8952.

Budapest.

A Döbrentei-tér.

Fa a hasonnevű utcza sarkán

Az előtért a Döbrentey-tér foglalja el a VENDÉG-FOGADÓ AZ ARANY LIBÁHOZ feliratú házzal, a melynek sarkán BOR és SÖRHÁZ van. Jobbról a Horgony-utcza és a közmunkatanács épülete látható. A háttérben a Naphegy egy része emelkedik. Felirata:

A DÖBRENTEI TÉR, A DÖBRENTEI UTCA, HORGONY ÉS KÖKÉNY UTCA.

Kny., mér. 15.7:19.2 cm.
Készitette: Fikáts Adolf.

Szn. 15-908
1918-907-13

Tikáts

8951.

Budapest.

A Palota-tér.

A Warther-féle ZUM WALLFISCH czimzett háztól balra látjuk a Trittner-vendéglőt, a melyen túl a környékbeli házak közül némelyeknek körvonalai vehetők ki. A villamos sinek mentén a sarok-háznál egy alak bontakozik ki. Felirata:

A WARTHER-FÉLE (ZUM WALLFISCH-HOZ CZIMZETT) HÁZ.
I.Ker. PALOTA-TÉR 1 sz.

alól jobbra: TOKÁTS ADOLF eredeti kőnyomata.

Kny., mér. 15.4:19.4 cm.

Szn. 14-908
1918-907-12

8955

Budapest.

A Hal-tér.

A délről felvett teret kocsik, járó-kelők és halárusok élénkitik, mig a háttérben a belvárosi templom és az utczával szemközt a piaristák rendháza köti le figyelmünket. Felirata:

A BUDAPESTI HALTÉR KÉPE

alól jobbra: TIKÁTS ADOLF LITHOGRAFIÁJA.

Kny., mér. 30.1:21.8 cm.

Szn. 18-908
1918-907-16

8954.

Budapest.

A Halászbástya.

Az észak felől felvett látképen, a hol az utakat járókelők élénkitik, balról, az apró házakon innen a jezsuita lépcsőt, jobbról pedig a pénzügyminiszterium egyik szárnyán innen a Nagyboldogasszonyról czimzett templom sarkát látjuk, a hol a szegélykő mentén egy magános lámpás van. Felirata:

A HALÁSZBÁSTYA KÉPE A SZT. ISTVÁN-SZOBOR LELEPLEZÉSE ELŐTT

alól jobbra: TIKÁTS ADOLF 1906.

Kny., mér. 26.5:34.5 cm.

Szn. 17-908
1918-907-15

8958

Budapest.

A Bombatér.

A Duna vizétől elöntött téren balról a katonai őrházat, középütt a Blum féle gőzmalmon innen a Szent Annához czimzett kéttornyu templomot a hozzá csatlakozó parochiával, jobbról pedig a szomszédos házakat látjuk. Felirata:

A BOMBATÉR KÉPE AZ 1786ik évi ÁRVIZ TARTAMA ALATT

alól jobbra: Tikáts Adolf 906.

Kny., mér. 16.7:22 cm.

Szn. 21-908
1918-907-19

8988.

Szentiván.

Szemben a pomázi járáshoz tartozó Pilis-Szentiván községének templomát látjuk, a mely a Stocker-féle ház kapujából van felvéve és a mely körül egyes lombos fák vannak. Ajtaja előtt két alak áll. A háttérben a Templom-hegy emelkedik. Jelzése alól

balra: Tikátsch Adolf 904.

jobbra: Szt. Iván.

Aquarell, mér. 21.2: 13 cm.

Szn. 70-908
1526-907-5

8940.

Budapest.

A Kőbányai-uti vám.

A sinektől átszelt uton balról a Baros-utcza végén lévő vámház és azon innen a gyógyszertár látható, mig jobbról villamos-vasut közeledik. Az előtérben középütt egy légszeszlámpa áll magánosan. Felirata
alól balra: A RÉGI KŐBÁNYAI VÁM (ISKOLA) ÉPÜLETE
jobbra: TIKÁTS A. 905.

Aquarell, mér. 14.9:22.5 cm.

Szn. 3-908
1918-907-1

8973

Budapest.

Tabán.

Az előtérben az Iv és Árok-utcza torkolata van ábrázolva, a hol egy haladó és egy üló alak látható. A háttérben a királyi várlak bontakozik ki. Jobbról a sarokházon a felirat ez: LÖVINGER. Jelzése alól jobbra: Tikáts A. 905.

Kny., mér. 20.3:30.5 cm.

Szn. 36-908
1918-907-34

8957.

Budapest.

Az uj épület.

Balról az uj épület északi szárnya látható, a mely előtt koſák árulják ernyők és ponyvák alatt holmiaikat. Az utat járó-kelők és szekerek élénkitik, a háttérben pedig az uj képviselőház kupolája látszik. Felirata:

AZ UJ-ÉPÜLET HADBIRÓSÁGI PAVILLONJA (HOLD UTCA)A
SZECHENYI UTCA FELŐL NÉZVE.

alól balra: Tikáts Adolf 904.

Kny., mér. 12.2:12.4 cm.

Szn. 20-908
1918-907-18

9043.

Tinnye részlete.

A község déli részén levő református temetőből az ország út felől felvett és a Setéth-család tulajdonát képező sírboltot ábrázolja oromzatán keresztel, tympanonjában czímerrel és közelében jobbról kopasz fával. A háttérben kápolna látszik. Jelzése a jobb sarokban „TA 912", felirata pedig balról: „1834. A Setéth család sírboltja Tinnyén" és jobbról „Tikáts Adolf".

Könyomat, méretei 21·7 : 28·1. cm. — Értéke 20 Kr.

Tikáts Adolf ajándéka.

8991

Budapest.

Kelenföld.

Szemközt látjuk a vasuti állomás mögött lévő két lakóházat és a hozzájok tartozó kerekes kutat, a mely körül több lombos fa van. A háttér sik terület. Jelzése alól balra: TIKÁTSCH A. 904.
jobbra: KELENFÖLD.

Aquarell, mér. 13:21.1 cm.

Szn. 73-908
1526-907-8

8990.

Kistétény.

L ca községi templom

A balra haladó, de a háttér felé vezető út mentén jobbról tornyos épület van, a melyen innen talapzaton nyugvó kereszt köti le figyelmünket. Az úttal párhuzamosan táviró sodronyok vannak. Az épületek körül lombos fák diszlenek. Felirata alól

balra: Tikátsch Adolf 904

és ezután: Kis Tétény.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 72-908
1526-907-7

8996.

Tinnye.

A jobbra haladó, de a háttér felé vezető út mentén látjuk Kossuth Lajosnak házát a hozzá tartozó épületekkel. Előtte a Kossuth Lajos tisztelői által 1883-ban felállított obeliszk van e feliratokkal: »Kossuth Lajos 1843-1846ig« és: »Kossuth Lajosnak tinnyei tisztelői 1883«. A széles út Perbal község felé vezet. Jelzése alól

balra: Tinnye.
jobbra: Tikátsch Adolf 904.

Aquarell, mér. 13:21.2 cm.

Szn. 77-908
1526-907-13

8963

Budapest.

A Szarvastér.

Az északi oldalról felvett téren az Apród utcza sarkán látjuk a Virág Benedek lakóházát, szemközt az emeletes épületben OTT LAJOS üzlete van, jobbról pedig hirdetési oszlop köti le figyelmünket. Legelől egy fiú közeledik az előtér felé. Felirata

alól: A VIRÁG BENEDEK HÁZ A SZARVASTÉREN
középütt: TIKÁTS ADOLF 905.

Allgr. mér. 19:27.8 cm.

Szn. 26-908
1918-907-24

Budapest. 8959

A Viziváros.

A Duna vizétől 1876-ban elöntött Fő-utczában a házak mentén járókelők, az ut testén pedig csolnakok közlekednek. Jobbról a Corvin-tér és a kapuczinusok temploma látható. A háttérben a Gellérthegy bontakozik ki.

Kny., mér. 24.4:32.6 cm.
Készitette Tikáts Adolf.

Szn. 22-908
1918-907-20

8961

Budapest.

A Szentháromság-tér.

A régi pénzügyminiszterium második emeletéről felvett téren, a melyet járó-kelők élénkitenek, balról az elöljárósági épületet, szemközt a Szentháromság és az Uri-utcza összetorkolását, jobbról pedig a Szentháromság szobrának talapzatát látjuk. Felirata

alól balra: EREDETI KŐRAJZ
jobbra: TIKÁTS ADOLF

Kny., mér. a vk. 25.6:35.3 cm.

Szn. 24-908
1918-907-22

8965

Budapest.

A Lágymányos.

A Ferencz-József hidról felvett látképen a háttérben az összekötő hidat; a part mentén a kikötött dereglyéket, tutajokat, és vontató hajókat, jobbról pedig a tengerészeti pavillont, jobbról pedig a Fehérvári-út mentén lévő házcsoportokat látjuk. Felirata

alól balra: A LÁGYMÁNYOS KÉPE A FERENC-JÓZSEF HIDRÓL NÉZVE

jobbra: Tikáts 905.

Allgr. mér. 15.6:29.2 cm.

Szn. 28-908
1918-907-26

8950.

Budapest.

A Főherczeg-Sándor tér.

A Röck-Szilárd utcza felől felvett látképen balról a Főherczeg Sándor-utcza egy része, jobbról pedig a Kőfaragó-utcza néhány háza van ábrázolva, míg jobbról a tér mentén egy jobbrafordult confortable áll. Felirata
jobbról: Főh. SÁNDOR TÉR
balra: Tikátsch 904.

Aquarell, mér. 16.4:24.2 cm.

Szn. 13-908
1918-907-11

Tikos Albert

„Thieme Becker

A XVI.

XXXIII.

167. l.

(Lyka)

449. ábra. Magyar tornasisak. XVI. század.
Kiáll. Ő cs. és apost. kir. Felsége.

seikh ujjat symbolizáló) nyulványt fehér
icsár-föveg jellemző attributuma gyanánt
zlatásáig.

t-ben (csapat). I. Bajazid azáltal, hogy a
ba kebelezte, 7000-re emelte számukat.
ból vagy ezredből állott a hadtest, még

és kard. Később minden odának külön

zú flintát és széles görbe kardot viselt,
lat s szintén kardot. Ruházatuk a követ-
ecsüngő, fehér nemezsapka, úgynevezett
felül érő, elől gombos, deréken övvel
t ujjú *feredse* (köpönyeg); régebben kék
en a későbbi magyar «salavári» nadrág),
kuka nevű süveget viseltek, mely sisak
ptak az oláh- és moldvaországi vajdák is
tinápolyban, és különböző színű csizmát.
parancsnoka *csobadsi* (szakács) nevet
noka a jancsár aga (jenicseri agaszi), a
nd ő a fővárosi rendőrség főnöke is.
neki is megvan a maga saját díványja,
i. De a jancsár aga ezenkívül résztvett
rkakat (tug) szoktak előtte vinni, utána

Tihanyi Lánlóné, [építész]

Tervező mérnök lex. Szegedre megy.

Simor István: Több ezer pályázati felhívás az egyetemeken 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 25.

Tihanyi László, [építész]

Tervezőmérnök lesz. Szegedre megy.

Simor István: Többezer pályázati felhívás az egyetemeken 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 25.

MDK

Tihanyi László

nyert a Művészház zsürimentes kiállitásán díjat

Az Ujság, 1913. szept. 30. /A Művészházban díjat nyert festőművészek/

M.D.K.

Tihanyi T. Lajos /1885-193../

787. Lágymányos. Olajf. 54.5x67 vászon.
788. Tájkép. Olajf. 53x66 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 56. 1.

Tihanyiné H. Mária

Szerepel a II. pécsi Orsz. Kerámia Biennálén

Horváth György: A pécsi Biennálé lamulságai

Magyar Nemzet 1970 XI. 17 11 old.

Tihanyiné H. Mária iparmívész

Résztvett az Iparterv tárlatán

Magyar Nemzet
1969 ápr. 20

Tihanyiné H. Mária

Kiállítását előkészítik Kaposváron

Öt fiatal iparművész

Somogyi Néplap 1970. szep. 24.

Tikos Albert

laid

Lázár Béla: Zichy

dr. kály. Bpr. é. n.

12. l. 13. l. 14. l.

Életrajz

Tikos Albert

Univerzeti lexikon 778. l

festő, szül. 1815 k. ~~B~~ Debrecen-
ben, megh. 1845 után Beisben. Kassán
élt, majd ~~Bei~~ Beisben Amerlung-
nél tanult. 1842. Rómában volt.
Életképeket (Leánya a alvó ölebével,
Olvasó leány, A nyulárus, ~~A~~ egyemeket
~~[illegible]~~ tápláló anya) és archépeket festett.
Önarchépe a bpesti Szépmüv. Muzeum-
ban van.

12

OKTÓBER

22

M.D.K.

Tikos Albert, festő (1815-1845)

Bécsben tanult, de már túlteta magát a bécsi biedermeier szentimentalitásán és inkább Waldmüller eleven körvetlenségének irányába fordult. Önarcképe és Szoptató anya c. képei a Nemzeti Galériában.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

258. old

M.D.K.

Tikos Albert, festő

„Gyermekét tápláló anya" c. képét, mint a múlt századelejei festészetünk egik legbecsesebb eltolását, említi

Kádár Zoltán: Magyar festők Itáliában, Kiállitás a Déri Muzeumban

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII.évf. 12. sz. 80 old.

M.D.K.

Tikos Albert,festő,1815-1845

Amerling bécsi mester hatása alatt állt./Önarckép, a Gyermekét táplálómanya,Nemz.Galéria. 494.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.Bpest.1960

M.D.K.

Tikos Albert /1815-1845/

44. Gyermekét tápláló anya.

"A gyermek a müvészetben" Kiáll. tárgymutatója 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társ. Bp. 8.l.

MDK

Tikos Albert

Gyermekét tápláló nő

Önarckép

Thirring G.dr.:Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 100.l.

MDK

Tikos Albert

Gyermekét táplálo nő

Önarckép

Thirring G.dr.:Szépmův. Museum. Budapest rész-
letes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Sp.
1926. 100.1.

MDK

Tikos Albert, festö
1815-1845

Gyermekét tápláló anya.

Szépmüvészeti Muzeum tulajdona.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"Kiáll. 1940.II.-II.
8.1.

MDK

Tikos /magyar szül./

Nyulárus

Leány barlangban

Az első magyar művészkiállitást a Pesti müegylet 1840-ben rendezte. Művészet 1909. 406.l.

Tikos Albert festő

1815 - 1845

M.D.K.

Önarckép
Gyermekét tápláló anya. Vem. Gal.

Kampis, Hagy. műv. Bp. 1960 494

Tikos Albert

Ónarchép, olaff -
(Szépm. Múz.) repr. 601. l.

LykaMagymű1300-50

Anya és gyermeke,
olaff.
(Szépm. Múz.)
repr. 602. l.

Budapest székesfővá

246/65 szám

193 5. XIII.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

A Műemlékek

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Tikos Albert

1815 - 1845

KMTárs 1940. A gyermek

Gyermekei tápláló
anya. Szépm. Múz.

MDK

Tikos, festőmüv.

Végvári Lajos előszava. Reformator művészete.
Főv. Képt. 36. kiáll. 1948. jul.

6.1.

Tikos Albert

l.

Szana 1890

62. l.

yzattól valamilyen elmen javadalmazást el-
itkár javadalmazása az V. fizetési 2. foko-
a VI. fizetési osztály 3. fokozatának, a
VII. fizetési osztály 3. fokozatának felel
kormányzattól járó javadalmazások a jelen
ki kell azt egészíteni az előirt fizetési

adói munkálatok dijazása.

§.

ágok és az albizottságok ülésein meghivásra
n voltak jelenléti dijban részesülnek.
szükséghez képest a vallás- és közoktatás-
meg.
zabb jelentésekért, tervezetek elkészitésé-

Tikos Albert

Megemlitve a XIX. sz. lelkes képirói és a nemzeti eszméknek tántorithatatlan előharcosai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

74.l.

Tikos Albert

Olajf –

a Képm. Murenberg

Fröhlich V. 263.

Tikos Albert

önarchep

Tört. Kepes

4951

Tikos Albert

Gyermekét tápláló
anya

Hajs. Mur.

Tikos Albert

vid

Zolthálomine

16. l.

tan, arczélben és sima kari-
brázolva. Jobb kezében leve-
an pedig rövid pálczát tart.
la rövid. Öltözete : nehéz vért.
lélyország czímere között, ko-
. Felirata kettős gyöngysor
HANVS. DEI GRATIA : HVNGA-
hátlapon : »QVI..E : PRINCEPS
5.«.

— Lelt. sz. 1156. — Értéke 10 K.
éka 1907 április 30-án (787–907).
r 24-iki 5395 (1950–909), az 1910
és a 3211–910 eln. sz. leiratok,
(2095–909) és az 1910 márczius
alapján. — Bejelentetett 1908

Tikos Albert

Irod.
2

Ujhány Ferenc:

Fővárosunk művészeti állapotai a múlt század közepén –
Nyugat 1922 márc.
16. 379 l

Tikos Albert

irod

Szana Szárév

58. l.

Gyermekét tábláló
anya c. Ilye
repr. 57 l.

Vasárnap

2

Exaudi

Hétfő

3

Klotild

Kedd

4

Kar. sz. Ferenc

Szerda

5

Protestáns naptár

Junius

V	2	Anna
H	3	Klotild
K	4	Kerén.
S	5	Bonif.
C	6	Norb.
P	7	Róbert
S	8	Medár.

Ó görög naptár

Május

V	20	Találé
H	21	Ilona
K	22	Bazil.
S	23	Mihály
C	24	Ur. m.
P	25	Iván
S	26	Kárp.

Izraelita

Tikos Albert

festő

Debrecenben tanulatott. 1840 be
Bécsben van, midőn a pesti műegy-
let tárlatán „Nyulárussa" lévén
kiállítva, az felfogás és kivitel te-
kintetében diésértetett. Arcképe
a neuv. muzeumban. Ugyanott a
gyermeket táplálómnya c. kép. Élet-
viszonyairól az adatok hiányzanak.

Honmüvész. 1840. II. 430–445.
Ligeti Lajstroma. 31 és 157 l.
Nagy Iván. Magyarországi képező
művészek a legrégibb időktől 1850 ig
Századok. 1874 évf. 199. l.

Magyar Képzőművé

87

12
Kath. Fak. János
Prot. Klaudius

Izr. 4. Selosah jeme
hagebalah

CSÜTÖRT.
13
Kath. Pád. sz. Antal
Prot. Tóbiás

Izr. 5. Selosah jeme
hagebalah

PÉNTEK
14
Kath. Nagy Vazul
Prot. Vazul

Izr. 6. Sabuoth 1. n.

SZOMBAT
15
Kath. Vid, Jolán
Prot. Vid

Izr. 7. Sabuoth 2. n.

Tikos Albert festő.

Részt vett az 1840. jun. 7-
Pesten tartott első rünkitételen.
Említi: Képz. Szemle. 1879. 28 l.

albert

Tikos festö.

Atheneum. 1840. II. 15/16. 31/32.

Festészet.

Elhagyott anya, fest. Tikos Albert.

N. Muzeumban.

Pesti Hirlap. 1885. 420. sz. 21. l.

Tikos Albert

1830 Eötvös Beisben Amerling tanítványa. Romában majd ismét Beisben ett, hol korán halt el.

Ugh För. 19. l.

16684-88. Posner, Budapest.

Tikos Albert

1841 - ben Pesten festette Zichy Mihály a Erzsébet festő hulcit.

Lázár Béla Zichy Mihály élete és munkáinak. Bpest é n. 12. l.

Edelmayer, római VII. 155.

Tikos Albert

Jestö

l. Gerö Ödön

Landor Tivadar (és

Londerz Elek = Zichy

mitály élete, művészete

és alkotásai. Bp. 1903.

10. l.

keleten pedig a Mezőföld szemfárasztó térségei szabnak határt valóban tengerhez hasonlító felületének.

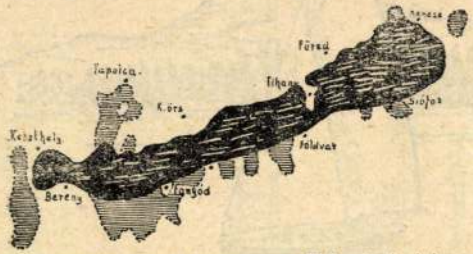

A Balaton régi öblözetei — Feketével jelezve a tó mai alakja. A benne levő fehércsikok a medence egykori száraz részei, melyek a tavat hajdan külön medencekre osztották. A vízszintes vonalkákkal behuzott részek a tó régi, vízzel borított öblözetei.

Hossza Kenesétől a Zala folyó torkolatáig 77 kilométer. Legnagyobb szélessége Szabadi és Alsóörs között 12 kilométer. Legkeskenyebb a Tihanyi félszigetnél, hol másfél kilométernyire szűkül. Egész partvonala 200 kilométer. Átlagos melysége 3 méter. Legmélyebb a Tihanyi szorosban, hol a mérőszalag 11 méternél ér teneket.

Vizét a Zala folyón kívül 32 balatonvidéki patak, 11 somogyi árok és számos parti forrás táplálja. A csapadék 5190 négyzetkilométer területről ömlik belé. Ezt a vizet főleg a Remete, Koloska, Séd, Vekény, Pécsely, Eger, Tapolca, Világos és Lesence árkai vezetik a tóba. Összes vízhozama naponkint kb. 1,300.000 tonna.

Vizállása a befolyó patakok, csapadék és párolgás mennyiségétől függ. Így vizbőévekben magasabb, forró nyarú, száraz évben alacsonyabb. Kö-

Tikos Albert festő M.D.K.

/1815-1845/

Önarckép.

Gyermekét tápláló anya.

Lampis Antal: A képzőművészetek története 703.l.
A Kultura Világa Bp. 1963.

MNK

Tikos Albert

A Pesti Műegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállításon szerepelt.

Ujhazy Ferenc: Főv.művészeti állapotai a múlt század közepén.

Budapest,1922.márc.16. 377.l.

Tikos
festő

184.1.2

lásd

Zichy Mihály. Élete, művészete, alkotásai. A Pesti Napló ajándéka. Bp. 1902. 10. l.

Tikos Albert festő?

Pesti Hirlap. 1841. 46. sz. 382. l.

Tikos festö

Pesti Hirlap.1841.53.sz.448-49.l.

Festészet, táblakép

Odaliszk, Tikos Albert

Honderü, 1844. II. 115.

Mükiállitás

Festészet, táblakép
odaliszk, Tikos

Honderü, 1844. I.k. 589.

Heti Szemle

Festészet, táblakép
Elhagyott anya, Tikos Albert

Honderü, 1843.II.k. 82-88.

Festészeti csarnok

Önálló táblakép

Gyermekét tápláló anya

Titkos Albert

Századok 1874X. 184-205 o.

Nagy Iván:magyarország képzőművészei

/Titkos Albert/

Tikos Albert, festő

Honderü, 1844. II. 224.

Heti Szemle

Tikos Albert, festő

Életképek, 1844.II.k.205-209,242-247.,
281-285.

Henszlmann Imre: Hölgyvezető

Tikos Albert, festő

Honderü, 1844. II. 115.

Mükiállitás

Tikos Albert, festő

Honderü, 1844. II. 11.

Heti Szemle

Tikos Albert, festő

Honderü, 1845. I. 403.

Heti szemle

Tikos Albert, festő

Honderü, 1844. II. 113.

Heti Szemle

Bécs

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Ti[illegible]kos Albert/

Tikos Albert, festő

Honderü, 1844. I.k. 589.

Heti Szemle

Tillius Albert Pesti

Pesti Divatlap, 1844. II.

285.

Pesti mühiallitás.

Ikonográfia

B e t h l e n Gábor kora

/Madarász V./

M Ű V É S Z E T

XIII.évf.1914.

12 - 27.

"Lázár: B.Eötvös J....."

Tikos Albert, festő

Honderü, 1843.II.k. 82-88.

Festészeti csarnok

Tikos Albert

MDK

Gyermekét tápláló anya

Károlyi Szidónia

Önarckép

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Tikos Albert

Gyermekét tsépláló anya

Károlyi Sándorné

Ünnepség

Miskarnok 1937 Magyar Biodermeier Kiáll.

TIKOS ALBERT köre

Külföldi aukción:
A. Tikos **Kreis:** Bauernmadchen.
Öl auf Leinwand, 66x52 cm.

Wien, Dorotheum
465. Kunstversteigerung, Febr.1983
Katalogus 55.old. 341.sz.

TIKOS ALBERT KÖRE

Külföldi aukción:
Tikos Kreis: Lautenspielerin.
Öl auf Leinwand, 78x64 cm.

Wien, Dorotheum
467. Kunstversteigerung, Mai 1983.
Katalogus 66.old. 457.sz.

TIKOS Albert

1844

175. A pesti műegyesület általküldi a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékban adatott következő tárgyakat, u.m. 1. Az elhagyott anya, olajfestvény, aranyozott rámában Tikos Alberttől, 2. Római Campagna vidékének részlete Ceraitesben, olajfestvény aranyozott rámában Amerling Fridriktől; 4. Az 1845. évi egyesületi műlap aczéltáblája

175.

Művtört. Ért. 1990 1-2

levonások: jöv. adó .....
községf. h. .....
.....
Kifizetendő összeg: .....
azaz .....

Fenti összeget a mai napon hiánytalanul felvettem.

Fenti összeget kérem alábbi címemre kiutalni: ...

.....

Budapest, 197..... hó .....

MTA KESZ

TIKOS ALBERT

Külföldi aukción:

Albert Tikos: Portratkopf eines bartigen Mannes. - Öl auf Leinwand, 40x34 cm. Sign.
Wien, Dorotheum
475. Kunstversteigerung, 6-9 Nov. 1984.
Katalogus 607.sz.

Tikos Albert

Tikos Albert urad. főintéző fia, Kassáról, 21 éves korában, 1834-ben iratkozott be.

Fleischer Béc.

90. l.

Radvány h.n/VIII. 41.

Tikos Albert, festő M.D.K.

(1815-1845)

„Germanét tápláló anya" c. képét közli a lap a hátsó borító egész oldalas szines reprodukciójában. A szövegrészben dr. Bodnár Éva ismerteti röviden a fiatalon elhúnyt művész pályafutását, aziner ez a képe szerepelt a Nemzeti Galéria, 1967 évi „Magyar festők Itáliában" c. időszaros kiállításán

BUDAPEST, Bp. 1967. V. évf. 6. sz. 33. old.

Tikos Albert

debreceni-származási

jestő 1825—1845.

l.

Manszdebrkiáll

26. l. 144. sz.

Tikos Albert

Anya gyermekével c.
képe nincs repr.

A Pesti Hírlap Vásárnapja

1930 nov. 16.

Bő életrajzi adatokkal

Kalódozási dátumát
nem és meri!

észletei kiegészítik mindazt, ami egy speciális

viszonyokhoz, azonban sosem a minőség
ámutassunk, felsorolunk néhány árat:

. . . . P 70.—
. . . . „ 37.—
. . . . „ 28.—
. . . . „ 18.—

ket is nyujtunk.

tásával. Ha hozzánk fárad, hivassa Igazgató
en segít a ruha kiválasztásánál.

Kiváló tisztelettel

NEUMANN M.

M. KIR. UDV. ÉS KAMARAI SZÁLLITÓ

F.

Tikos Albert

neve említve

Kampis Antal: „A magyar művészet a XIX. és XX. sz-ban" c. könyvének ismertetése

Képzőművészet

Vigilia 1969 március
206. old.

Tikos Albert

nyúlórusa „egyszemélyes cselekmény-
re utal szánerszerű jellemzéssel.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX
században, Budapest, 1970.

141.

Tikos Albert

(1815 - 1845) emlékezetes emlékezetet alkotott.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

131.

Tihas Albert

Méltatás

Timár Árpád: Tagolás, időrend, arányok.
Művészet, 1976. november - 7.oldal.

Tikos Albert

Női arckép, olaj

Referaker művészete. Főv.Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 11 l.

TIKOS ALBERT (1815 körül — 1845 után): ÖNARCKÉP, 1840
A Történelmi Képcsarnok tulajdona

Dömötör István: Magyar művészképmások. Magyar Művészet 1931. 316. l.

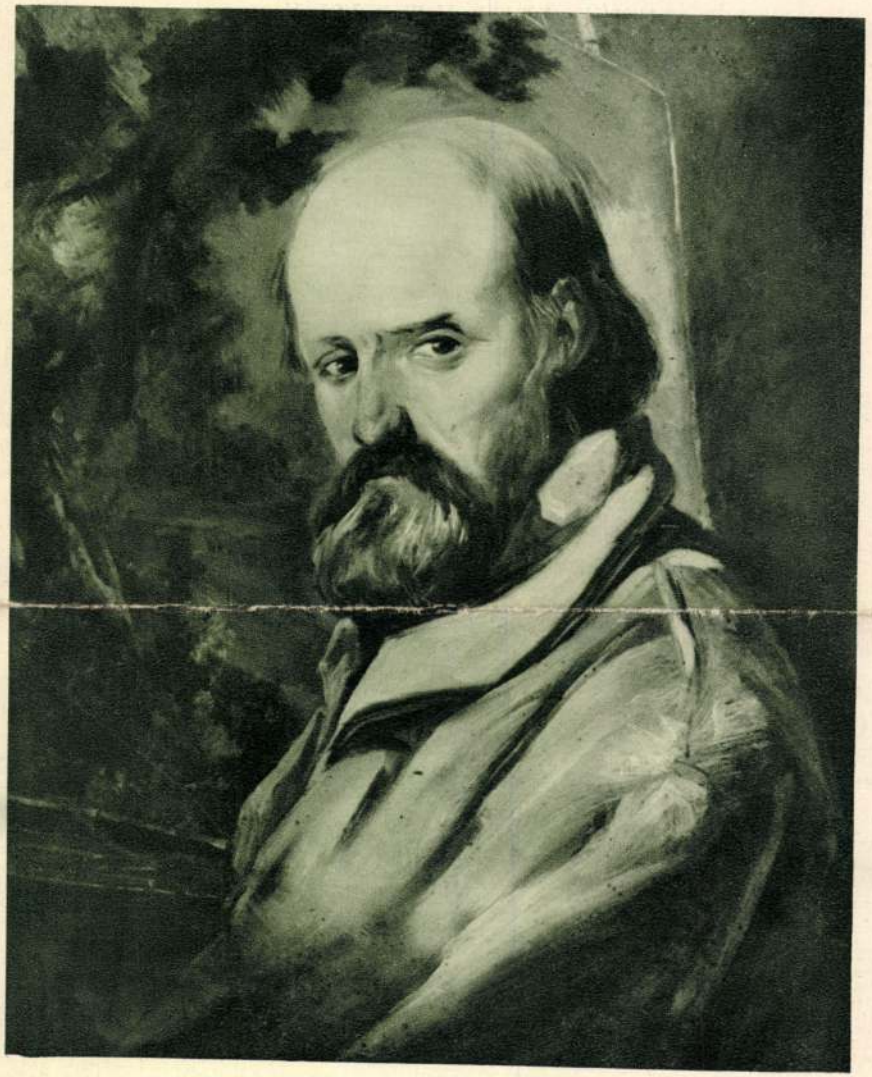

ID. MARKÓ KÁROLY (1791—1860): ÖNARCKÉP
Ernst Lajos úr tulajdona

Tikos Albert

A LEGSZEBB MAGYAR KÉPEK.

TIKOS ALBERT: ANYA GYERMEKÉVEL.

Szépművészeti Muzeumunk szeretettel gyüjti össze a Széchenyi-kor magyar képzőművészetét. Hosszu, kóros álmából akkor kezdett magához térni ez a nemzet. Akkor vettük észre, hogy az önvédelmi harcon kivül más is van a világon. Művészet is van, amelyet a természet visszatükrözéseképpen arra teremtett az isten, hogy gyönyörködtesse az embert. Szerencsésebb országokban az uralkodók nevelték nagyra a művészetet, nekünk magunknak kellett elkezdenünk a palántázást. A mágnások fölényes vállveregetéssel, a polgárok hosszas zsebben-kotorászással intézték el a művészetpártolást. Mennyit sajnáljuk e kor iróit és költőit! Pedig mennyivel több volt a bajuk-gondjuk művészeinknek. És mégis *voltak!* Műveiket összeszedhetjük mai — ha nem is boldogabb vagy gazdagabb, de parádésabb — korunkban és a külföldieknek is megmutathatjuk.

Akadtak egyes kivételes sikerü életpályák is. Ilyen volt *Barabás Miklós* Tizlánét megközelitően hosszu élete pályája. Rendes Barabásra gondolunk, ha e korba tekintünk vissza. Ha viszont belemélyedünk a részletekbe, szemünk egyszerre odaszegeződik örvendetes jelenségekre: hiszen itt voltak *más* nagy tehetségek is! Ilyen tehetség volt *Tikos Albert*, akinek pályáját, ha Barabásét *Tizlánéhoz* hasonlitottuk, legyen szabad *Petőfié* mellé tennünk. Nincs ebben blaszfémia, mert amit Tikos alkotott, igaz művészet, korának szinvonalán álló. A két géniusz pályájának *rövidsége* pedig kihivja az összehasonlitást. Petőfi költői működése 1842 és 1849 között zajlott le, Tikosról pedig 1840 és 1845 közt vannak részletes hireink. E hirek zaklatott életről beszélnek, akárcsak a nagy költő élettörténete. És végezetül: Tikos halála körülményeiről még annyi hirünk sincs, mint Petőfiéről.

Nézzük a részleteket. Tikos Albert *Kassán* született 1820 körül. Talán valamivel korábban. Erre tudunk következtetni pompás *önarcképéről*, amely a Szépművészeti Muzeumunkban füg s amelyet mi is bemutatunk. Ez az 1840-ben készült kép egy rendkivül intelligens arcu, huszegynehányéves ifjut mutat. Olyan jó, akárcsak a nagy bécsi mester, *Ammerling* festette volna. Ekkor ugyanis Tikos már Bécsben dolgozott Ammerling műtermében, mint a mesternek — ahogy *Kertbeny Károly* később megirta róla — *barátja és tanitványa.*

Ebben az 1840-es évben kapta a hirt Pestről, hogy itt megalakult a *Műegylet.* Rögtön küldött is le két képet, a *Nyulárus* és a *Leány barlangban* cimüeket. A következő évben már egész kis gyüjteménnyel vett részt a tárlaton. Maga is lejött Pestre, ahol megfestette *Zichy Sándor* és felesége arcképét. Zichy Sándor serdülő fiacskája kivánesiságból ellátogatott Tikos műtermébe, ahol nagyon megnyerte tetszését ez a foglalkozás. Ez a fiucska *Zichy Mihály* volt, akinek itt kezdődött el karrierje.

Vachot Imre e kiállitással kapcsolatosan a *Pesti Hirlap* 1841. évi 53. számában a következőket irja róla: „A haladók közt leginkább *Tikos Albert* kötelezé le figyelmünket; ő könnyen, egyszerüen, jellemzőleg fest és — ugy látszik — minden praetensió nélkül (azonban e müszó alatt nem a magyar követelést kell érteni) és ha *Ammerlinget* vagy bármely hősét az uj modornak nem fogja szolgailag utánozni s önállásu, jó irányt vesz: valóban jeles művész válhatik belőle. Mint hallik, ez ifju Párizsba utazott, *Vernet Horac* modorát eltanulandó. Boldog Isten! Ezért Párizsban költekezni! Hisz Vernetnél száz meg száz jobb mestert tudna neki minden müértő ajánlani."

Ajánlásokkal mingyárt szolgál is Vachot s egyéb nagymestereken kivül főképpen Rubenst ajánlja Tikos figyelmébe. Ugyan e cikk alján a Pesti Hirlap szerkesztője — aki nem volt más, mint *Kossuth Lajos* — szintén méltónak véli megemlékezni Tikosról:

— Különös örömünkre válik kijelenteni, hogy ifju hazánkfiát, Tikos urat, az itteni közvélemény már is jelesebb művészeink közé, mindenesetre pedig azoknak sorába számitja, kik ha ösztönt éreznek kebelökben, a művészet végtelen pályáján, soha nem ernyedő ihletes buzgósággal örökké előbbre haladni: magoknak szép nevet és nemzetöknek diszt szerezhetnek. Mi szerencsét kivánunk ifju művész hazánkfiának művészi utjára; tudtunkra nem azért ment Párizsba, hogy Vernet Horác modorát eltanulja s nem is csak Párizsba ment, hanem ment *Münchenbe*, hol egy-két hétig mulatand s onnan *Párizsba*, onnan ismét *Rómába;* kétségkivül azért, hogy élessze az istenszikrát keblében, elevenek és holtaknak szemléletén". Ezután egy kis esztétikai fejtegetés következik a művészek tanulási módjáról, majd a következőket olvassuk: „Mi hát még egyszer ezer szerencsét kivánunk ifju barátunknak művészi utjára s azon emlékeztetés, hogyha majd a művészet klasszikus helyein, a halhatatlanok műveinél szent lángra gyullad, olvadjon össze és örökké olvadva maradjon kebelében az ihlet a hü nemzetiség érzelmeivel."

Tikos Rómában festette meg *Az elhagyott anya* c. képét, amelyet cimlapunkon közlünk. E képnek nagy sikere volt, ugyhogy Tikosnak még egyszer meg kellett festenie. Ezt hozta Pestre, mintegy beszámolót külföldi utjáról. A *Pesti Műegylet* sietett rábizni 1843. évi tárlatának rendezését, ami bizonyos foku hegemóniát jelentett. Ez a tárlat nem volt a legsikerültebbek egyike. A nemzeti lelkesedés a Műegylet iránt kezdett lelohadni s a vezetőség nem tudta azt sem megfelelő művészeti érzékkel, sem azt pótoló ügyességgel felélesztení. Maga a *Pesti Hirlap*, amely mindenkor megmutatta érdeklődését művészeti dolgok iránt, kénytelen volt bevallani, hogy nem érdemes a tárlatról irni. Erről azonban Tikos mit sem tehetett. Abban azonban bizonyára neki is van valami része, hogy a kiállitás összbevétele, amely 1842-ben csak 9408 forint volt, ezuttal 10.720 forintra emelkedett. Neki magának emlitett *Az elhagyott anya* cimü képe volt kiállitva, amelyet a Műegylet a nemzeti képcsarnok számára vásárolt meg 400 forintért.

Tikos rendezte a következő 1844. évi kiállitást is, amelynek összes bevétele 10.421 forint volt, mig a rákövetkező esztendei, amelyet *Mavastoni* rendezett, csak 8658 forintot tudott forgalmazni. Ezen az 1844. évi kiállitáson Tikos képei közül a *Kelcti nő* cimü képet 200 forintért megvásárolta a Műegylet sorsolási célra.

Igy volt Tikos két évig az élen. Csakhogy aki az élen van, annak el kell szenvednie kritikát és irigységet. A művészélet nem fenékig tejfel, de nem is fenékig — művészet. Hogy mi történt, azt *Petrichevich Horváth Lázár Honderü* c. lapjának 1844. évi folyama (II. 224. l.) mondja el a következőkben:

— Sajnálnunk kellene derék, fiatal festészünknek, Tikos urnak pestről távozását, ha hogy annak indokául az utóbbi képvásárlások alatt történni állitott némelly személyeskedéseket vagy tán jobban mondva, egyes egyéni kijelentéseket tartanunk lehetne. Mi azt hisszük, Tikos urat — kinek szép reményekre jogositó nagy tehetségét kellőleg elismerte a közönség és Egyletünk — hogy mondom Tikos urat a művészi szellemszikra, a tanulnivágy, meg azután szeretett tanitója, a derék *Ammerling* ottléte huzzák a nagy székesvárosba, hová a körükből nem soká távozandót had kövesse ápolólag a szent művészet mentője. *Majd midőn elérte lesz a nagy mestert, majd akkor fog ő visszatérni közénk.*

Tikos művészete mindenesetre megközelitette a nagy mesterét, Ammerlingét, ám ő maga nem jött vissza hozzánk. Kertbeny szerint Bécsben halt meg. 1845-ből való az utolsó hir róla. E sorok irója megemlékszik, hogy az ötvenes évek elején egy pesti német lapban olvasott a Pesten tartózkodó Tikosról, ez a lappéldány azonban elkerült kezéből és később nem sikerült ráakadnia.

Pesti Hirlap Vasárnapja 1930 nov. 16.

3843

DONÁT JÁNOS
ÖNARCKÉP

TIKOS ALBERT
ÖNARCKÉP

Tikos Albert

Mücgyl. 1843. évi
Kiadj.

l.

Magy. Müvészet
1948. 59. l.

Költségvetés

Kiutaltatott___

Minisztériumban

Felhasználva___

Rendelkezésre á

Tikos Albert MDK

festő

Séta a kiállitáson
Nemzeti Ujság 1939.jul.9.

Tikos Albert festő

„Egy anya gyermekével" Róma, 1842
Nemz. Kép. csarnokban.

Fejős J.: A Nemz. Kép. csarnok Alapító Egy. története
Művészettörténeti Értesítő 1957. VI évf. 1 sz.
43. l.

MDK

Tikos Albert

Gyermekét tápláló anya

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

3o l.

MDK

Tikos Albert

1830 körül Bécsben van, Ammerling tanitványa. 1840-ben állitott ki Bécsben. 1841-ben Pesten több tanulmányfej és női arckép mellett, fest egy leányt alvó ölebbel, egy tót pásztort, amint ebédjét költi.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 379-380.l.

MDK

Tikos Albert

Gyermekét tápláló anya, o.

Magyar festők Itáliában. N.Gal. kat. 1967.

Tikos Albert

MDK

Gyermekét tápláló anya

Műcsarnok 1940. Gyermek a művészetben, c. kiáll.

MDA.

Tikos Albert

Gyermekét tápláló anya

Nől lapja 1966 dec.24.p.16.

Tikos

Szerepel a hagyat biedermeier kiállításon a hűszarnak van

Nemzeti Lyság 1937 IX. 12

Tikos Albert

Önarcképe a magy.művészképmások kiállitásán a Szépmüv.Múz.-ban.

Ujság, 931.V.6.

Tikos

Szerepel a Magyar Biedermeier
Kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság 1937 X-10

MDK

Tikos Albert

Önarckép

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutató. 1937.

nov. Műcs. 30 l.

elye: .....

MDK

Tikos Albert

Gyermekét tápláló anya

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató,1937.
30 l.

Mov. Mücs.

elye :----------

MDK

Tikos Albert

Önarckép, repr.

Magymüvészképm.

MDK

Titkos Albert

Gyermeket tápláló anya, of.

Ernst Muzeum aukciói ∅ XVI. 48.l.

MDK

Tikos Albert /1815 körül - 1845 után/.

Önarckép, 184o. Repr.

Dömötör I. : Magyar müvész-képmások. Magyar Művészet 1931. 316.l.

MDK

Tikos Albert festő

Önarckép

Tamás E: Séta a Tört. Arcképcsarnokban.
Kis Ujs. szept. 24. 1936. 6 l.

Tihos Albert
festő

MDK

A „Gyermeket tápláló anya" c. műve
1842-ből való fametszete

Bodnár Éva: Anya és gyermeke
Nők Lapja, 1966. dec. 24 - 16 lap

Tikos Albert

egri festő

1842-ben Romában festett Anya gyermekével c. képe a Pesti Műegylet ajándékából került 1843-ban a Nemzeti Múzeumba

Mátray Nemz. Képes.

24. l.

Budapest, 1944. augusztus 9.

keksz	1 kg 10.- P	mézes	1 kg 9.60 P
		1 kg	9.60
1 kg	10.-P	1 kg.	9.60

2724

191

16. Tikos Albert.

(Sz. Debreczenben. † Bécsben 30 éves korában 1845. után.)

Gyermekét tápláló anya.

A térden alól, ~~ülve ábrázolt~~ fáthálo ül és balra fordult ~~fiatal~~ ~~[illegible]~~ ölében kis gyermeket tart s nézi, hogy jobb emlőjéből miképen szopik. Simára lefésült és fülét is fedő haja s szemöldöke fekete, kontyát piros szalagokkal ~~van lekötve~~ cotvre le és nyakéke korall-füzér, melyen arany kereszt lóg. Ingvállának ujja hosszú, zöld derékfüzőjét virágok diszítik, kabátja piros, szoknyája violaszinű. A zöld takaróba pólyázott gyermek ingecskéje jobb válláról lecsúszott. Jelzése, jobbral a széken, fölfelé haladó sorban: »*Tikos Albert ping. Rómába 1842.*«

Vászon, méretei 98 : 73·5 cm.

1868: VI. 65. — 1870: II. 30. — 1871: II. 30. — 1873: II. 24. — 1876: II. 49. — 1878: II. 48. — 1880: II. 48. — 1881: II. 48. — 1883: II. 21. — 1884: II. 21. — 1885: II. 21. — 1886: II. 21. — 1887: II. 33. — 1888: II. 33. — 1889: II. 49. — 1890: II. 49. — 1891: I. 55. — 1892: I. 55. — 1893: I. 60. — 1894: I. 16. — 1895: I. 16. — 1896: I. 16. — 1897: I. 16. — 1898: I. 16.

A ~~pesti műegylet ajándéka 1843. — Magy. Képt. 6. — Ltsza 1.~~

— 1900: I. 16. — 1901: I. 16. — 1903: I. 16. — 1904: I. 16. — 1905: I. 16.

— Magy. Képtár 6. — Uj lelt. sz. 1. — 1905. átv. jegyz. 60. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1712. és a leltárban 2724. — A Pesti Müegyesület ajándéka 1843-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Pesti müglet aj. 1844.

Mk. 6

Ugl. 1

241

427. Tikos Albert.

Működött a XIX. század első felében. † Wienben 30 éves korában.

Saját arczképe.

Térdig látható és kissé balrafordultan ül. Jobb kezével képre támaszkodik, baljában pedig palettát és négy ecsetet tart. Göndör haja és szemöldöke sötétbarna, szeme tengerzöld, arcza és bajusza leberetvált. Csomóra kötött fekete nyakkendője alatt ingének gallérja látszik, festő zubbonya szürke. A kép vakrámája mellett a felirat ez: »*Hiv barátomnak jó akaratból T. A. 1840.*« A vásznat leszorító szögekből balról hat és föiül kettő olvasható meg.

Vászon, méretei 94·5 : 76 cm. — Lelt. sz. 427. — Vétetett 1891 január 2-án Schatz Gusztávtól 200 K-án (1–891). — Kifizettetett 1891 január 3-án és 1891 október 13-án. — Elszámoltatott 1892 január 2-án (41–892). — Az elszámolást jóváhagyta az 1892 május 22-iki 16647 és az 1892 július 20-iki 26716 sz. határozat (98–892).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) A Történeti Képcsarnokban. 1894 : VIII. 348. *Tikos Albert:* Tikos A. festőművész.

b) A Szépművészeti Múzeum modern képtárában. 1906 : III. 3. — 1907 : III. 30. — 1908 : III. 30. — 1910 : III. 30. — 1913 : 101. *Tikos Albert:* A művész önarczképe. — 1913 : 101. *Tikos Albert:* Selbstbildnis.

Jegyzet. Az 1894 évi katalogus 116-ik oldalán tévesen van mint Müller Lajos ajándéka feltüntetve.

TK. 121.

121. Tikos Albert.

Sz. Debreczenben. † Wienben 30 éves korában. Működött a XIX. század elején.

Saját arczképe.

Vállon alól, kissé jobbra fordul, de szembe néz. Feje elől kopaszodik; előrefésült haja, szemöldöke és kipödrött bajusza szőke; szeme kék. Fekete nyakkendőjét csokorra kötötte, mellénye kivágott, lehajtott gallérú kabátja szürke.

Vászon, méretei 20·5 : 16·5 cm. — Magy. Képt. 83. — Lelt. sz. 121. — Müller Lajos ajándéka 1856. február 14-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868: VII. 18. — 1870: VII. 18. — 1871: VII. 18. — 1873: VII. 19. — 1876: VII. 33. — 1878: VII. 35. — 1880: VII. 35. — 1881: VII. 35. — 1883: VII. 321.

A Tört. Képcsarnokban. 1884: VIII. 125.

II
375

M. 83.

Tikos Albert

festő

MDK

Tiszkos Albert

Károlyi Szidónia

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.
30 l.

barokkstilü, XVIII. márad.

MDK

Tikos Albert

Ney Ferenc: Az idei mükiállitás. Életképek, 1844.
I. évf. II. félév, 182, 183 l.

MDK

Tikos Albert, festöm.
Megh. 1845 után.

55o. A tótfiu. J.l.közepen.: Tikos Albert 1847.
86 x 9o. Vaszon.

Ernst Múzeum aukciói. XXI. 43.l.

Tikos Albert Pesten.

~~Keleti nő.~~

1844. műegylet.

~~Olas~~ Odalisk. olaff.
megyelte Bartók Mátyás
Arcskép. (148 sz)

L.

Tikos Albert

1841. Kassán
Az 1841 én pesti mukiállitáson
a köv. ölept.
1. Tanulmányfő.
2. Leanyka alvó ölebével.
3. Tot pásztorfiu ebédjénél.
4. Arckép.
5. Olvasó leany.

Pesti mukiállitás Honmüvész 1841
402. l. 403. 404.

Tikos Albert

Kassán

1841. pesti kiáll.

Tanulmányfő, olajf.

Leánya alvó ölebével, olajf.

Egy tót pásztorgyermek ebédjét eszi, olajf.

Arckép, olajf.

Olvasó leány, olajf.

Tanulmányfő, olajf.

L 1841.

Szemerjai Kolera-féle téglagyár V. 186.

Tikos

festő

„magyar szül, Bécsben. Az 1840.
pesti Eiállitáson: Nyuláros. (77 sz) 1)
Leány barlangban (105. sz) 2)
A nyulászust a Hornmüvész igen dicséri.

1) A pesti müvészeti egyesület Athenaeum
1840. II. 16. l. 2) u. ott. 31. l

Parlagi
Pesti mükiállitás Hornmüvész 1840-
430. l.

Tikos Albert

1843-ban Az elhagyott anya c. képét 400 ftért a Nemzeti Kaszinó részére megvette a Műegylet.

PM Évk. 1853-ra. 28. l.

1844-ben Feleki nő c. képét megvette ugyan 200 ftért.

u.o. 28. l.

A Pesti Műegylet 1844. évi kiállítását Tikos rendezte.

u.o. 30. l.

Gyöngyházberakású)

Szék, (XVIII. sz. VI. 151.

Tikos Albert

1843 ban a pesti mindszlet a muzeum számára meg vette 400 frtért. Az elhagyott anya c. képét. Az 1843ik évi kiállítás-nak ő volt a rendezője

1844-ben ugyanaz megvette Keletinő c. képét 200 frtért. Az 1844iki kiállítást is ő rendezte.

~~1846 ba~~

EI 28. l. 30 l.

Tikos Albert Pesten

1843. nyomtatlat.

Tanulmányfő. olapf. (68 sz)
Arverkeje. olapf. (77 sz)

Tanulmányfő. olapf.
(97 sz)
Arverkeje. (95 sz)

Olvasó leány. olapf
Az elhagyatott anya.
olapf.

L

Tikos Albert

1840 Bécsben.

1840. pesti kiáll.

A nyulászos, olaj.

Kovacsy úr tulajd.

Leány barlangban, olaj.

B. Luzsenszky tulajd.

L 1840.

Nagybánya h. n. III. 24.

Tikos Albert festő

1815-1845.

Fürdő elött c. 1839-ben festett képe az uj szerzemények között.

Gyermekét tápláló anyaé , melyet római tanulmányutján festett 1842-ben szintén a Galéria tulajdona.

A Pesti Müegylet legkorábbi kiállitásn is szerepelt.

2 önarckép, néhány életkép, több arckép,

2724

1845 után

1.

96. Tikos Albert:

(+ Bécsben 30 éves korában)

(Sz. Debreczenben – Eletrajza ismeretlen)

Gyermekét tápláló anya:

A térden alól ülve ábrázolt s balra fordult fiatal asszony ölében kis gyermeket tart s nézi, hogy jobb emlőjéből, mint szopik. Simára lefésült és fülét is fedő haja s szemöldöke fekete, kontya piros szalagokkal van lekötve s nyakéke korallfűzér, melyen arany kereszt lóg. Ingvállának újja hosszú, zöld derékfűzőjét virágok díszítik, kabátja piros s szoknyája violaszínű. A zöld takaróba pólyázott gyermek ingerskéje jobb válláról lecsúszott. Jelése jobbra a sieken felfelé haladó sorban: »Tikos Albert. pinx. Rómába 1842.«

Vászon, méretei 98: 73·5 cm.
A pesti műegylet aj. 1843.
M. képt. 6.
Ly sza 1.
I: 16.

I: 55.

119

MDK

Tikos Albert

Önarckép, festm.

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

3o l.

Tikos Albert

Károlyi Szidonia
archeje, 110×84, 1843.

Geist Gaspárné tulajd.

Bp.

Inul

Tikos Albert

lásd

Magyarművészképem

21. 11. -

Tikos Albert

festő.

Született Debreczenben. † Bécsben 30 éves korában 1845 után

1.) Gyermekét tápláló anya. Jelzése: Tikos Albert ping. Romába 1842." 98 x 73.5 cm. A pesti mincyplet ajándéka 1843. M. N. Muz. Cat. 46. l. n. o. k. l.

2. Laját arcképe, vászon. 20.5 x 16.5 M. N. Muz. Cat. 467. jelenleg a tört. képcsarnokban. Müller Lajos ajándéka 1856.

N é v	Foglalkozá
Harinek József	fogtechnikus
Hegyi Imre	férfiszabó segéd
Hegyi István	lakatos segéd

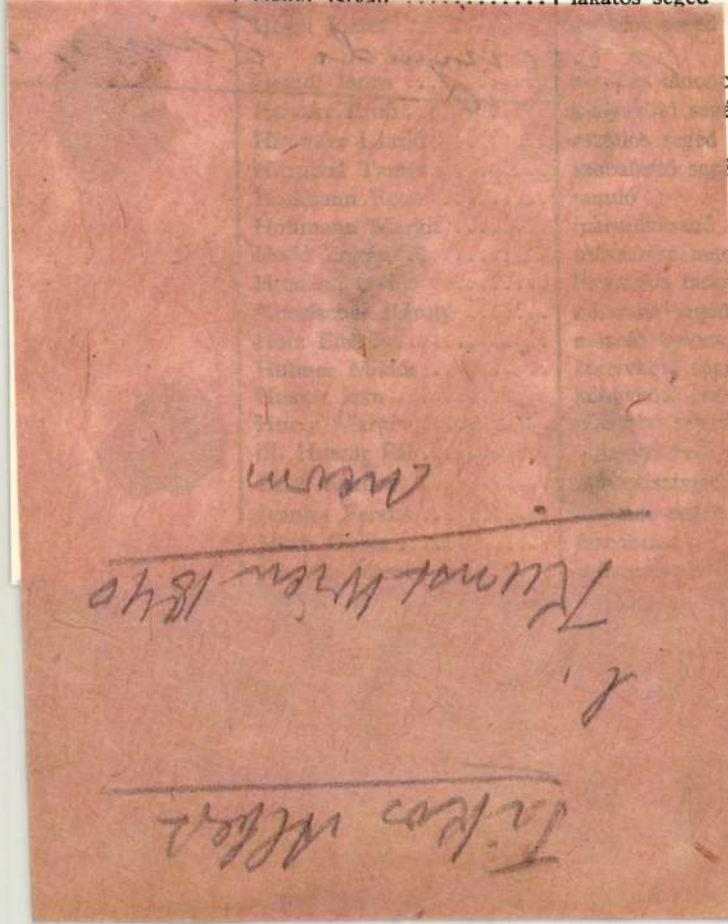

Osztály	A tanfolyamra járt
ötvös	X. 17— VI. 21.
faipari	IX. 19— XI. 4.
mintázó B)	IX. 19— VI. 21.
alakrajzi I., mint. B)	X. 31— III. 10.
mintázó B)	IX. 19— VI. 21.
nőiszabászati II.	IX. 19— VI. 21.
férfiszabászati	IX. 26— VI. 21.
gépipari II.	IX. 19— VI. 21.
gépipari II.	IX. 19— VI. 21.
gépipari I.	Nem jelentkezett.
gépipari I.	IX. 19— XI. 8.
alakrajzi III.	II. 13— VI. 21.
nőiszabászati I.	IX. 19— VI. 21.
gépipari II.	IX. 19— VI. 21.
alakrajzi I.	X. 3— VI. 21.
könyvkötő	IX. 26—XII. 19.
könyvkötő	IX. 19— VI. 21.
gépipari II.	I. 9— VI. 21.
építőipari I.	IX. 19— X. 10.
nőiszabászati II.	X. 10— VI. 21.
építőipari II.	Nem jelentkezett.
faipari	IX. 19— VI. 21.
sokszorosító	IX. 19— VI. 21.

Tikos Albert

wód
z

Mysk Ernő
74. C.

~~Mus. Kat. Ist. II. 173.~~

Tikos Albert

wed

Haenfler 1854

I, 152 l.

Lepold: Esztergom egyházművészeti jelentősége. MIP, XXIII., 1920., 59. l. — Gerevich PA, 256—257. l. (Képe 257. l.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 123. szám. — Gerevich IPGY, 99. l. — Dutka 27—35. l. (Képe 28. l.) — Lepold—Lippay 60. l.

AZ IDŐ DIADALMENETE. (203. kép)

Francia munka 1510—1520 körülről. Petrarca versét illusztráló festmény vagy metszet után. Töredék: magasabb volt és balra szélesebb, szegélye idegen, hozzávarrott.

Gyapjú, 287×130 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 258. l. — Dutka 35—38. l. (képe 36. l.) — Lepold—Lippay 60. l.

Tikos Albert

festő

l.

Mátrai 1862

16-l.

zternek jelen kelet és ügyszám alatt
ett rendeletének másolata:

szeti cikkek szaküzlete által a
zére szállitott fényképészeti
yszázhat /:106:/ korona 60 fillért
énztárt, hogy ez összeget a Műemlé-
k hivatalos nyugtájára, elszámolás
ki és tárcám fentmegjelölt alnapló-

Tikos Albert

Biedern. kiáll. 1937.

XIII. tgem.

Gyermekét tapláló anya.

olajf.

Szépm. Múzeum.

Károly, Szidonia archeje

Ónarchep, olajf. 1840

Kürü +

Selesz +

Mezőcsenger +

Ohat +

Olcsa +

~~Orbuta (Sáros)~~ Orbucany

Pàszto +

Poroszlò +

Prügy +

Saàr +

Sarospatak +

MDK

Tikos Albert

Női arckép, of.

Reformkor müvészete. Föv.Képt. 36.kiáll. 1948.jul.
11. 1.

Tikos Albert MDK

Madonna

Egyház és Művészet
Nemzeti Szalon 1919.

M.D.K.

Tikos Albert festő

1815-1845.

Müve az uj szerzemények között

Fürdőxnő,elött, 1839. repr.

Bodnár Éva: Néhány reformkori uj szerzeményünk

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

4. 1.

Tikos Albert

40. l.

kovaki

Trentsensky Josef

38. l

l.

Tört. Képes. 1922

Miskolczi ref. főgimnázium 1913-14. évi
Értesítője IX. 140.

M.D.K.

Tikos Albert, festő

mint a táblabíró világ egyik elfelejtett művészéről
emlités történik róla

Bényi László: XIX. századi magyar festészet
kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 1960. 96. old.

Tikos Albert

l.

Perálltörtkepes.

613. l.

Tikos Albert

festő

† Bécsben az 1850-es
évek elején 30 éves
korában

lásd

Művészeti Szalon

1927 I. cf. 9. sz
2–3. lap

Könyvtáramban

Tikos Albert

festő

l.

Csobán Hajduvm

VIII. képtábla

Magyar Angol Bank

Szabó Szücs.

MDK

Titkos Albert

Képzőművészet 1931. 41. sz. 136.1.

M.D.K

Tikos Albert festő 19 n.

A fiatal Fichy M. nála ismerkedett meg először egy festőmuteremmel

Bende János: Fichy Mihály élete s mův.
Bp. 1927. 14.

MDK

Pikos Albert
festő
† 1845

D. Szenvző Piroska: Képzőművészetünk és a Pesti Hírlap 1841-1849.

MMH Évkönyve 1951, 132l.

Tikos Albert.

A Nemzeti Képcsarnok képet vásárol a müvésztől 1851-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Tikos Albert, festő; sz. Debrecenben, megh. Bécsben
30 évés korában 1845 után.

(Wurzbach

Tikos Albert (1812-1847) festő

Debrecenben született. Auerling-
nál, Rahlnál, majd Rómában
és Párizsban tanult. 1841-ben
Debrecenben több portréját festette.
1843-44: újra Pesten van, majd
Bécsben folytatja.

A Képzőművészek Debrecenben, 1961

52 oldal

Tikos Albert

von Kaschau, starb, 30 Jahr alt, in Wien, war Freund und Schüler Ammerlings. Das Nationalmuseum hat einige Reliquien dieses in Studienköpfen talentvollen Künstlers.

Kat. Ung. 132. l.

Szaniszló Ferencz püspök levele

VI. 146

Tikos

l.

LykaMagyműI800-50

52, 53, 198, 203,
227, 254, 434,
532. l.

metszet

metszet

metszet

akvaforte

" " "

" " "

ája / " " "

" " "

Tikos Albert

1812-47

Amerlingnél, Rahlnál; Rámában, Párisban tanult.
1841. visszatért szülővárosába Debrecenbe, portréhat festett.
1843-44 Pesten fontos szerepet töltött be: Később végleg Bécsben telepedett le.

/szerk.Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 52.l.

MDK

/ Zichy Mihály festöm. Tikos Albert festöm.

1841 telén a somogymegyei Zaláról Pestre jött fel egy ösi magyar nemzetség tagja feleségével és Miska fiával, hogy magukat a magyar biedermeier kedvenc festöjével megörökittessék.
A tizennégy éves fiu rajzai láttán Tikos Albert festöm. felkiáltott:"Téged Isten festönek teremtett".S ezzel elindult hóditóutjára a legsokoldalubb magyar szellemek egyike:Zichy Mihály.

P.E.: Magyar festö örökitette meg Kaukázus dicsö ségét.
Pest. 1941.nov. 27. J.L.

TIKOS *Albert* festő, * Debrecen 1815, † Bécs 1845. Bécsben tanult, u. o., Pesten, Kassán és Rómában működött s arcképeket, szépségképeket, női alakokat állított ki (Lányka, alvó ölebbel, Olvasó leány, Önarckép, Odaliszk stb.). Fiatalon halt meg, stílusa Amerling befolyását mutatja. Gyermekét tápláló anya c. képe és Önarcképe a Szépművészeti Múzeumban van.

Lg II 5351

Pest

Tiko, Albert

festo"

Der Ungar 1844. júl. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

Tikos Albert
Festő"

Der Ungar 1844. jül. 2.
(Pesth-Ofner Notizen. Die diesjährige Pesther Kunstausstellung)

Kalmár

Tikos Albert
festő

Pest

Der Ungar 1843. júl. 28.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

Trikó Albert
festő

Der Ungar 1843. júl. 28.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Tikos Albert
festő"

Pest

der Ungar 1843. jül 24.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

Pest

Tikos Albert

festő"

Der Ungar 1843. júl. 24.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmán

Tikos Albert
„festő"

Der Ungar 1843. Jul. 11.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Tikos Albert
festő

Ur Ungar 1843. júl. 1.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Tikvo Albert

l.

Kelp 16-l
18-l

József nádor gyermekk

Egész alakban van áb
de szembe néz. Bal kezét k
Haja és szemöldöke szőke,
prémkucsmájának bélése,
nadrágja piros, magasszárú
vetett prémes mentéje és
kissé görbe. A háttér heg
törzse látszik.

Vászon, méretei 115 : 78
tett az 1896 január 8-iki (90–
18-iki ajánlat (591–900) ala
Kifizettetett 1901 február 8-án

ber 31-én (690–901). — Az e
deczember 30-iki 6831 szvsz.

Kifüggesztésére vonatkoz
retlen festő : József főhg, Magya

Tikos Albert

laid

Perlajst

116

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... „ 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tiros Albert

wod

[Findura]

Tikos Albert
Jenő"

der Ungar 1844. okt. 7.
(y.: Salon für Theater, Kunst und Literatur.)

Kalmár

Tikos Albert

Írod

Pesti divatlap

1844. 287 h.

(Pesti multi'altitas)

Tikos

ivod

Honderū 1844. II.

147 l

Tikos Albert

ivod esetleg felhasználható.

Festészeti Csarnok. 1843.
Honderü 1843. II. 86-71

Tikos Albert

Jestö

Laid

Wurzbach

45 Köt 150 l

Tikos Albert

Művészet 1902 438
– 1909. 406
– 1914. 380

Magyar Művészet
1927. 2
1928. 337–338

Andorkó Gyula: Fekvő nő 1(97
4138 (833). — Miskolczi parasztház
1(971), 4136 (833). — Ön arcképe
1(971), 4137 (833). — Szajna Lidja
1(971), 4139 (834).

Tikos Alber

4,

MAGYAR MÜVESZET

1931. 314.316

Tikos Albert

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 2.
1928. 337 – 338

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Tikos Albert

Lipka Róza

68. l.

Tikos Albert
† 1845 u.

Lláb I. 59

II. 63–65, 92
123

III. 57

IV. 136, 152

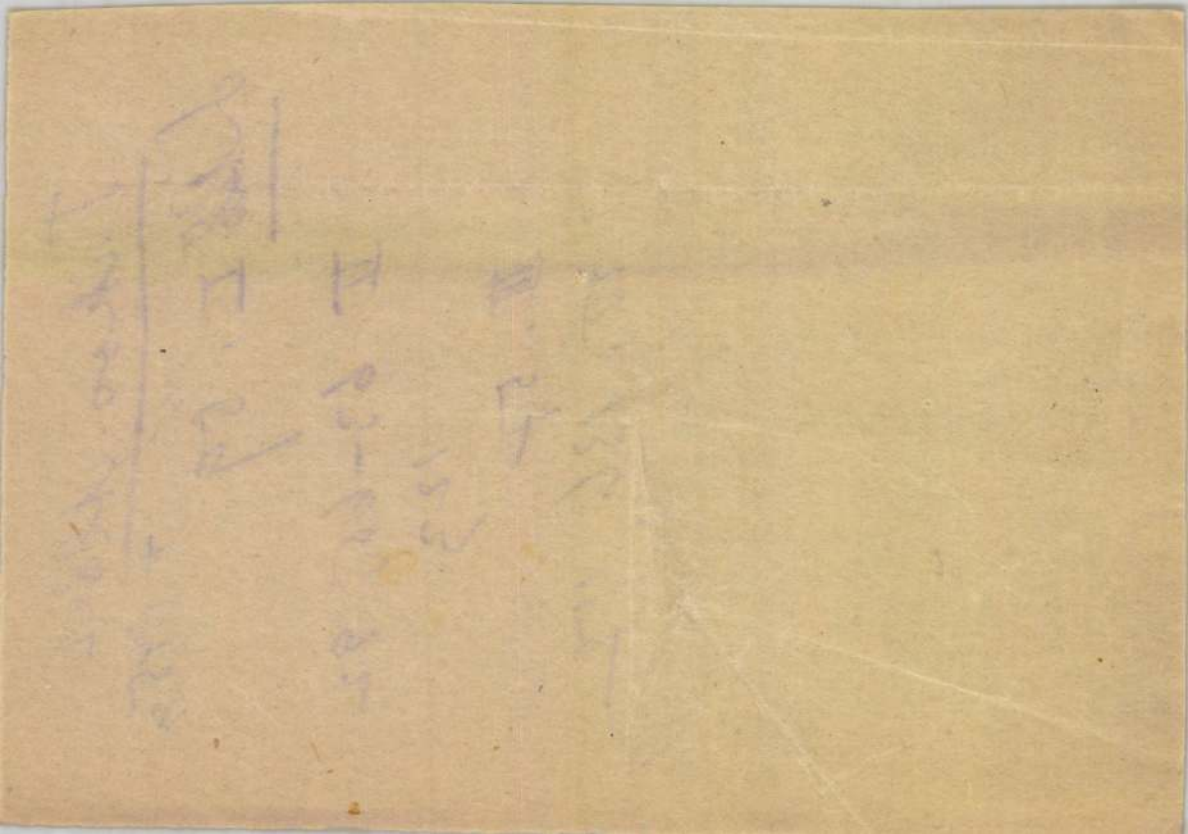

Tikos Albert (1815-1845)

Olvasó gyermek
Olaj, vászon 59x53 cm
Jelezve jobbra lent: Tikos Albert 1843 /?/
Védett
Magyar Nemzeti Galéria műtárgybírálati száma: 122/980.
Kikiáltási ár: 450.000 Ft

Irodalom:
- Lyka Károly: A táblabíró világ művészete, Bp.
- Pesti Hírlap Vasárnapja, 1930. nov. 16. 51-52.
- Wurzbach 45. köt. 150. old.
- Thieme-Becker 33. köt. 167. old.

Tikos Albert, a biedermeier kor fiatalon elhunyt tehetséges festője ma már kevésbé él a köztudatban. Pedig nem kevés része volt hazai képzőművészetünk felvirágoztatásában.

Korabeli méltatói között nem kisebb személyiségek sorakoznak, mint Kossuth Lajos és Vachot Imre, akik a Pesti Hírlap 1841. évi 53. számában a következőket írták: *"A haladók közt leginkább Tikos Albert kötelezé le figyelmünket; ő könynyen, egyszerűen, jellemzően fest"* (Vachot); *"Különös örömünkre válik kijelenteni, hogy ifjú hazánkfiát, Tikos urat, az*

idején igen szép forgalmat bonyolított le. Tikos azonban nem maradhatott sokáig a hazai művészeti élet vezetői közt. Egyrészt a magyar festészet kezdetlegessége okán a kezdetben oly lelkes hazai közönségnek a Pesti Műegylet kiállításai iránti lelkesedése lanyhult, másrészt a csúcsra került művészt - a korabeli krónikák szerint - kikezdték az irigykedő kortársak intrikái. 1844 végén kénytelen volt ismét Bécsbe menni. Sajnos Tikos nem válthatta be Kossuth reményeit, azt, hogy hosszú küzdelmek árán előbbre haladó, hazájának

Tikos

1844. be távozott Pestről s e-
felett alabbi forrás sajmála-
tát fejezi ki. Becs be-
ment. Ammerlág köré-
be ment tanulni.

Honderü 1844. II. 224
l

M.D.K

Tildy Coltán
fotóművész

A Nemzeti Galeriaban renderett
tárlatot. Bemutatja a Kisbala-
ton, a Szeged hörnyéki Fehértó
a Velencei tó madárvilágát.

Bauer Jenő: Tildy Coltán fotókiállítása a Nemzeti Galeriaban
Művészet, 1966. szeptember - 36 lap.

MDK.

Tildy Zoltán

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec.14.

M.D.K

Tildy Zoltán
fotoművész

Harsóni tismészetfelmje ismert,
a „Hófehér szárnyato"-hal, a „Kunyhótól a palotáig" és a Velencei
bó madárvilágát bemutató mű.

Barner Jenő: Tildy Zoltán fotókiállítása a Nemzeti...
Művészet, 1966. szeptember - 36 lap

TILETTER, Simon, pozsonyi kőművesmester

S. T., Maurergesell, + 53 éves korában, 1846 Pozsony,
1847 május 5. (1847, 392 l)

Ivenburger Zeitung
(Penthon)

Tölgner L. MDK

Salm Hermina gróné mellszobra

Műcsarnok 1877. nov.8.

Tilga Jamen

1733. máj. 23.

Tilga Jamen türkischer Kupferschmied

Barótsi, Adattár I–IV. 511.

Herzog

MÜVTÖRT DOK

T I L G N E R
osztrák szobrászm.

Népszava 1958.
IX.2.4.old.

MDK

Tilgner szobrász és Munkácsy festő

M.Közokt.Min. állami aranyérmét nyertek a bécsi nemzetk. kiáll.-on

Pesti Hirlap, 1882, aug. 6. 4 l.

Tildi Béla

Mürisseti Alap napjidija

Magar Nemzet 1984. XII. 18.

TILDI Béla belsőépítész

Magyar Borok Hára a budai
várban. = M. Ipm. 1998/1. 58-59. ill

n csúcsíves,
élybolt bordái
gúla alakú
tára mellett a
egallyazott új
zölőlombokká
ttős lóheríves

TILDI BÉLA

A MAGY. IP. MŰV. AZ EZREDTORDULÓN

35.o.

R - FÜLEP LAJOSNAK

—(1 sw

Bp. 1938. X. 29. ——→|

zándékomat megvalósítanom.[1] A kiadó-
azután végleg vétót mondott azzal,
munkatársak részére is alig bírja
eket.[2] Közben az idő is meggyaláza-
l estig tartó sötétség! Rómában is
rben, de estére mindig napot láttam.
y legalább egy részét addig vissza-
át tudom ejteni egy kis scappatiná-
m virágjában látni a gesztenyésüket.

MDK

Tilajka Józsefné

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Tilsch János litografus M.D.K.

A kolozsvári nyomdát bérelte 1848-ig.

Gerni, H magy. körajz. 1960 40

Tildy Katalin alk. grafikus tanár

az 1969/70 tanévben lejegte be szak-
mai tanulmányát.

A Magyar Képzőművészeti Főiskola
közlése alapján

Tildy Katalin

Szerepelt a főiskolások vásárhelyi nyári tárlatán

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 9.

Tildy Katalin (Bp. 1946 –

grafikus

A Kepzőművészeti Főiskolán végzett 1970-ben.

„Naptár 1978" (1-2-3-4-5-6 és 7-8-9-10-11-12)

Offset-litó 340 x 288 mm

nyomtatva az Országos Grafikai Műveztelep, Békéscsaba 1976-77

művei között

– Katalógus a Szigetásban –

Tildy Katalin

Vízparton, tus, 20×9 cm

21. Városhelyi Tárlat 1974.

Tildy Katalin

Tavasz, tus 15×12
Tiszapart, tus, 9×14

Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely '71

Tildy Katalin

Gyurgyóka — XIX. gouache 24×14 cm

Vásárhelyi Tárlat
Retrospektív kiállítás 1964–73.

Tildy Katalin

Madárhangulat, akv. 19×14

20 Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Tildy Katalin
festő

A vásárhelyi művészek közé tartozik.

Bánszky Pál: Hódmezővásárhely és a képzőművészetek. Művészet, 1974. március – 43 oldal.

Tildy Katalin

A természet világa foglalkoztatja

Dömötör János: Vásárhelyi művészek
Alföld 1971/10 72 old.

Tilody Katalin, grafikus

Figyelmet érdemel. (Vásárhelyi őszi tárlat.)

Rózsa Gyula: Egy katalógus és egy kiállítás 4.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 15

Tildy Katalin

A tárlaton bemutatott műveci:

„Tavasz", tus, 15 x 12 cm.

„Tiszapart", tus, 9 x 14 cm.

Rozványi Márta: Vásárhelyi őszi tárlat,

Hódmezővásárhely, 1971

Tildy Katalin

A XVI. vásárhelyi ősai tárlaton kiállított Nagy Gábor, Rákosy Anikó, Bakos Péter, Kovács Péter, Tildy Katalin

Magyar Hirlap
2. vf. 201.sz.

Tildy Katalin

Vízfesték 20×9 cm

21. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1976.

Tildy Katalin

Gyurgyóka gonadre 24x14

Vásárhelyi Tárlat
M N.G. 1974. Jul-Sept.

Tildy Katalin

3 plakátvázlata szerepel az alábbi táslaton Vásárhelyen

Dömötör János: Képzőművészeti főiskolások kiállítása

Csonyrád Megyei Hírlap 1969 VII. 31 5 old.

ifj. Tildy Zoltán

Fotóévkönyvek és képalbumok összeállítása és kiadásaterén jelentős érdemet szerzett Czeiring Lajos, Reismann János és testvére Marian, ifj. Tildy Zoltán, dr Vajda Ernő és Vámos László

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 97. l.

ifj Fildy Zoltán
... nemegyszer más területen munkálkodó művész vagy tudós is fotografálni kezdett... (A hosszabb névsorból emeljük ki... Mácsai István, Németh József, ifj Fildy Zoltán nevét.)

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.
Új Írás VI. évf. 1966. 6. sz., 97-98. l.

ifj Tildy Zoltán

Koffán Károly... eleinte csak eszközt látott a fotóművészetben arra, hogy régi szenvedéljének, a madártannak hódoljon. A madárfényképezésben... újat hozott, konkurrálva a műfaj régebbi mestereivel: Homoki Nagy Istvánnal és ifj. Tildy Zoltánnal.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.
Új Szés VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 98. l.

Dr. Tildy Zoltán

fotókiállítása nombatosi ~~[illegible]~~ nyílik meg a Magyar Nemzeti Galériában

Pestmegyei Hírlap, 1966. ~~[illegible]~~ jún. 2. csüt. 5. o.

Tilesch Nándor

A balatonfüredi képrőmű. szaktár
kiállításan résztvesz.

Balogh Elemér: A művészet „előszobájaká"
Napló, Veszprém, 1969. aug. 23.

Tildy Katalin

Részletes a kiállításon
A katalógust ld. Alexin
Andornál

Délalföldi Tárlat I–X.
1965–1974.

Tilgner

wod
2

Vas. Vp 1893

624 l.

Tilgner

und

Liszt zobrazen Soprouben

Vas. Ty 1893. 573

Tilgner

[illegible]

[illegible]

Vasly 1887.

505.

Tilgner

A szegedi szinház tervezői és epitói: Tellner, Helmer, Jiraszek és Krausz, halájuk elismerésül elkészítettek, Tisza Lajos mérvány mellszobrát Tilgnerrel s felajánlottak szeged varos hatóságának, mely a szinhak emeleti csarnokában helyezi el.

Grof Tisza mellszobra. Vasi Ujs 1884. 29. l.

Tilgner Viktor. Képes Családi lapok 1883–84 – 111 l

Kaposi Béla Két szobornii. Ország Világ. 1884. 489–490. l.

(„Wertheim siremlike van ebben elég bőrm leírva.)

Tilgner Soproni Liszt szobor mintája a soproni muzeumban

Kugler Alajos. Vezető a soproni muzeumban. 1903. 45 l.

„ZÓLYOMVÁRM

Tilgner

wod

Vai. Zp 1887.

785 l

Tilgner

Rest vek az Arag
Szobor zsürügyeben
s 1887 be Pesten
volt.

Vasilyi 1887
839 l

rod Tulgner
Herczeg Ludvig

Victor Tulgner

F. 291. St. M.

Tilgner

IROD.

M. Gány. 1897
153 l Gyjel

Tilgner

Vas. Ujs. 1884. 29. f.

Gróf Tisza mellszobra. A szegedi szinház tervezői és épitői: Fellner, Helmer, Jiraszek és Krausz, hálájuk elismeréseül elkészitteték Tisza Lajos márvány mellszobrát Tilgner bécsi művészszel, s felajánlották Szeged város hatóságának, mely a szinház emeleti csarnokában helyezi el.

Tilgner Größe

U. 1740

Anezve 1909: III.

Munkácsy János „Rajzolatok" című
hetenként kétszer megjelenő
lapjában olykor litografált
divatrajzok jelentek meg,
Bajó Márton és Gyuriáni József
nyomdájában.

(Novák: Nyomd. tört. II. 16–17. l.)

(Viktor Oscar

Tilgner Győző

ród

Pozsonyi műkiállítás:

A Hummel-nyolcor alapjavára rendezett pozsonyi műkiállítás tárgysorozata. Pozsony 1883. 32. l.

Kollektív kiállítás

fentitől e

tárlat keretében

A katalogus megvan

könyvem közt

2048-909-39
Vegyesek

591. ~~Képállvány~~ (Festő)

1 darab barnára páczolt puhafa képállvány csapos léczen haladó képtartóval és lábain hármas keresztfával.

Méretei: 180 cm. magas, 58 cm. széles.

Becsértéke..... 60 K

Tilgner Győző

lásd

Pusztulás 97.

Tilgner Lajos.

1877. Bécs.

(9) Dr. Hebra Ferdinand egy-
tanni tanár mellszobra.

(24) Führich mellszobra

(28) Rokitanszky báró mellszobra

(36) I Ferenc József. Carrarai
márvány mellszobra.

(37) Karolath-Beuthen Eliz
hercegnő mellszobra.

(90) Salm Hermina grófné mell-
szobra.

1877 ik. teli kiállítás.

Tilgner Lajos MDK

I. Ferenc József mellszobra, carrarai márvány

Karolath-Beuthen Eliz herdegasszony mellszobra

Mücsarnok 1877.nov.8.

Tilgner Lajos MDK

Rokitanszky báró mellszobra

Mücsarnok 1877. nov.8.

MDK

Tilgner szobrasz

Tilgner bécsi szobrasz hazankfia, készitette Koburg Agost herceg térdeplő szobrat, mely az alcsuthi kapolnaban van elhelyezve.

Cikk: József főherceg és a hazai művészet.

Vas.U, s.1885. 3.sz. 49.l.

Tilgner Lajos MDK

Führich mellszobra

Mücsarnok 1977. nov.8.

Tilgner L. MDK

Dr. Hebra Ferdinánd egyetemi tanár mellszobra

Műcsarnok 1877. nov.8.

Tilgner L. MDK

Hermina grófnő mellszobra

Műcsarnok 1877. dec. 16.

Dr. Tildy Zoltán fotóművész

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel tüntették ki a művészt,-közli a lap, "Díjak, kitüntetések - 1975" c. rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

dr. Tildy Zoltán

Magyar Fotóművészek Szövet-
ségének különdíja

Magyar Nemzet 1985. III 1.

Náhrobky Viktora Oskara Tilgnera a ich význam v sepulkrálnom umení

Marta HERUCOVÁ

Koncom 18. a na začiatku 19. storočia došlo k stagnácii cintorínovej kultúry. Príčinou boli viaceré nariadenia Jozefa II., ktorými sa zrušili vnútromestské cintoríny, hrobky v kostoloch a kláštoroch. Obmedzili sa pohrebné pompy: zosnulých po obrade v kostole odvážali bez akejkoľvek okázalosti, nahých, v truhle s výsuvným dnom na cintorín umiestnený za mestom, kde ich ukladali do spoločných šachtových hrobov, bez ohľadu na vieru a stav. Z dobového pohľadu ovplyvneného racionalistickými tendenciami, účelom pochovávania bol rozklad tiel (čomu by truhla i odev bránil). Náhrobky boli zakázané, a ak vôbec, mohli byť len pri múre cintorína, ktorý mal zdobiť len jeden jednoduchý spoločný kríž. Mnohé tieto nariadenia boli však časom (ešte za vlády Jozefa II.) odvolané alebo pozmenené.

Situácia sa výraznejšie zmenila po polovici 19. storočia predovšetkým rozvojom miest a emancipačnými snahami meštianstva, ktoré sa už odmietalo zmieriť s tým, že človek má byť pochovaný „len tak", niekde do zeme. Neprijímalo ani zobrazovania hrôz smrti, za hroznú považovalo chorobu a nie smrť. Pohrebné ceremónie nadobúdali teatrálny a bombastický charakter, v mnohom napodobňovali pompéznosť posledných odchodov príslušníkov Habsburského rodu, ktoré pripomínali časy baroka.[1] Úlohu tu zohral nielen kult smrti viktoriánskych čias, ale aj kult osobnosti, za ktorý Európa vďačí najmä Napoleonovi. Zakladali sa nové mestské cintoríny podľa prísnych estetických noriem a často s vysokými umeleckými nárokmi. Každý občan chcel mať miesto svojho večného odpočinku označené nielen menom, ale ak mu to financie dovoľovali, tak aj „pekným" náhrobkom. Cintorín sa stal pokojnou oázou veľkomesta, miestom, ktoré počítalo s účasťou človeka pri ukladaní zosnulého do hrobu a po prvýkrát v histórii s jeho častejšími návštevami. Preto aj ten najskromnejší náhrobok mal obsahovať niečo, čo by evokovalo spomienku, inšpirovalo k rozjímaniu... Rekvizity k tomu sa pozbierali zo všetkých čias a najčastejšie sa aplikovali spolu so znovuoživenými typmi antických pomníkov. Dialo sa tak v duchu dobového akademizmu, klasicizmu, empíru, romantizmu, biedermeieru, historizmu, secesie. Východiskom pre náhrobkovú tvorbu sa stali diela Georga Raphaela Donnera (1683-1741),[2] Antonia Canovu (1757-1822) a Bertela Thorvaldsena (po 1768-1844).[3]

Náhrobok sa stal záležitosťou spoločenskej prestíže, preto príslušníci takmer všetkých spoločenských vrstiev - štátnici, politici, finančníci, obchodníci, vedci, umelci, šľachtici - zverovali jeho zhotovenie renomovanému sochárovi či architektovi. Európske nekropoly 19. storočia zaplnili monumentálne, zväčša figurálne náhrobky - pred témou smrti sa dostali obrazy smútku a lásky, módneho dolorizmu, krásy ľudského tela, súkromných i intímnych scén, svojimi abstrakciami a idealizáciami často mätúce svojou nejasnosťou[4] a neraz úplne vzdialené od cirkevných predstáv o piete a pobožnosti. V týchto imaginárnych múzeách, ktoré v histórii nemajú obdobu, a opätovne v kostoloch a panských sídlach, nachádzame diela celej generácie sochárov, tých najvýznamnejších svojej doby, nie zrovna najpriaznivejšej pre rozvoj sochárstva, akými boli v Budapešti pôsobiaci Štefan Ferenczy (1792-1856), Ján

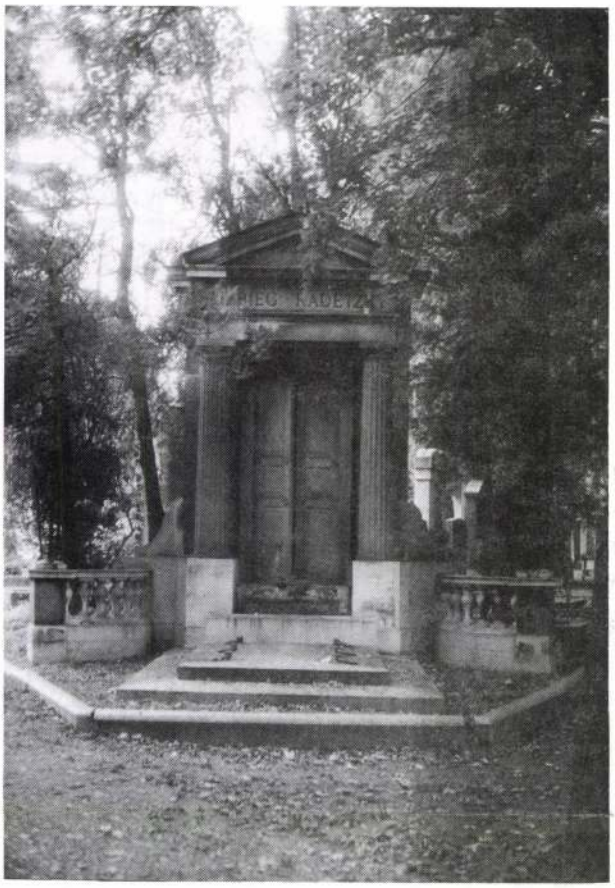

1. Hrobka grófky Gabriely Radetzky von Radetz († 1888), francúzsky pieskovec. Zentralfriedhof Viedeň (súčasný stav)

Marschalko (1819-1877), Miklós Izsó (1831-1875), Gyula Donáth (1850-1909), Alojz Stróbl (1856-1926), György Zala (1858-1937), Ede Kallós (1866-1952), Miklós Ligeti (1871-1944), Jozef Damko (1872-1955)[5] a vo Viedni činní Caspar von Zumbusch (1830-1915), Otto König (1838-1920), Karl Kundmann (1838-1919), Eduard Hauser (1840-1915), Johannes Benk (1844-1914), Viktor Oskar Tilgner (1844-1896), Heinrich Natter (1846-1892), Rudolf Weyer (1847-1914), Edmund Hellmer (1850-1935), Josef Lax (1851-1909), Richard Kauffungen (1854-1942), Theodor Charlemont (1859-1938), Josef Engelhart (1864-1941), Fritz Zerritsch (1865-1938), Carl Anselm Zinsler (1867-1940).[6]

Keď Viktor Oskar Tilgner, bratislavský rodák žijúci od svojich dvoch rokov v cisárskej metropole, dostal prvé objednávky na náhrobky, bol už známym a uznávaným umelcom, najmä vďaka svojim originálnym (polychromovaným) portrétnym bustám,[7] ktorými v Rakúsku oživil barokové a rokokové princípy.[8] Rád sa pohral s látkami (bohatými drapériami, do ktorých zahaľoval svoje modely), záhybmi šiat, čipkami, vlasmi a účesmi, využívajúc efektnú hru svetla a tieňa. Oceňovalo sa jeho virtuózne spracovanie pokožky tváre - či už mladej a hladkej alebo vráskavej - rovnako ako jeho mimoriadny talent pre vystihnutie charakteru.[9] Precízne vypracovanie detailov, dekoratívnosť, barokový pátos a osobitosť poňatia sochárskeho portrétu modelovaného neviazane s použitím maliarskych prvkov konvenovalo dobovému vkusu Viedenčanov. Tilgner však nebol len neobarokistom: prvé práce robil pochopiteľne v duchu akademizmu, umelecké zásady antiky, renesancie a klasicizmu mu tiež neboli cudzie (upevnil si ich aj počas štúdijného pobytu v Taliansku); fontány, ktoré vytvoril, možno označiť za neorenesančné;[10] niektoré portréty a niektoré monumentálne verejné pomníky za realistické.[11] Štýlovou rozmanitosťou sa vyznačujú aj jeho náhrobky, hoci ich počet nepresahuje tucet.

Nachádzajú sa prevažne na viedenskom Ústrednom cintoríne (Zentralfriedhof), otvorenom dva dni pred sviatkom Všechsvätých v roku 1874. Ich umeleckohistorické analýzy sú publikované po prvýkrát v dizertačnej práci Barbary Haubold,[12] ktorá sa stala základným východiskom pre túto štúdiu.

Z náhrobku grófky Gabriely Radetzky von Radetz (1863-1888), vyhotoveného v roku 1888,[13] možno dnes na cintoríne vidieť už len jeho architektonickú časť, dielo kamenára Josefa Sedera. *(obr.1)* Mramorovú, 210 cm vysokú sochu ženy *(obr.2)* od Tilgnera nedávno predali a nachádza sa v súkromnom majetku v Rakúsku.[14] Pôvodne stála na schodíkoch, ktoré viedli k pomyselným dverám hrobky, pripomínajúcej rímsky chrám. Pravou bosou nohou vystupovala na posledný stupienok, pričom pravicou pridržiavala krídlo pootvorených dverí. Zobrazená bola ako sa ešte raz bolestne obzerá, položiac si svoju ľavú ruku na hruď, s melancholickým pohľadom na miesto odkiaľ odchádza. Má krásne modelovanú tvár s mandľovými očami, rovným nosom a mäkko pôsobiacimi ústami. Mierne vlnité vlasy má vzadu zopnuté do uzla, až na dva pramene, ktoré stočené nahor, sú zviazané mašličkou. Šaty s krátkymi

rukávmi pokrývajú jej pôvabné telo tak, že napriek markantným záhybom vynikajú jej telesné tvary. Ľavý rukáv má hravo skĺznutý z pleca. Pri jej nohách ležal kvetinový veniec[15] so stuhou a troma palmovými ratolesťami. Podľa Hevesiho táto ženská figúra v antickom šate predstavuje samotnú mladú grófku, ktorá zomrela dvadsaťpäťročná.[16]

Umelec tu stvárnil mladú ženu vo chvíli rozlúčky s pozemským životom, vnútorne dojatú, ako ľútostivo vrhá posledný pohľad späť na tento svet. Jej šat s veľkými rozvlnenými záhybmi „vedie svoj vlastný život" a necháva tušiť, čo je pod ním ukryté. V nápadnom kontraste k tejto tak živo stvárnenej figúre sa za ňou týči klasicky chladná, tmavá fasáda chrámu z francúzskeho pieskovca, ktorá svojimi pootvorenými dverami vzbudzuje tajomstvo. Čo nevidieť nastane tá chvíľa, kedy postava plná života urobí krok do neznáma.[17]

O význame ženskej postavy pri pomyselných dverách hrobky (hoci vo vzťahu k inému náhrobku) v nami pojednávanom období pekne píše Gerrit Confurius: *„Hinter der Pforte erwartet man kein leuchtendes Jenseits, sondern eher einen neuen Lebensabschnitt so, es sollte das Durchschreiten des Tores einer Einweihung gleichkommen, einer Initiation in der Rolle der Frau. Sie ist auf dem Weg zur Hochzeit. Sie bringt ein Geschenk, sie selbst ist das Geschenk. Sie ist das Kostbarste, was Ihr Vater zu vergeben hat. Wer sie besitzt, besitzt das Land und die Herzen des Volkes. Die Skulptur erinnert an dieses Motiv, wie es sich z.B. in der Nausikaa-Episode der 'Odyssee' findet, im Hohelied Salomonis oder im Gilgamesch-Epos. Das Geschenk ist ihr Körper. Das Gewand ist nur lose umgehängt, vor der Brust nur mit den Hand zusammengehaltet /.../ damit sie es, gleich nachdem sie eingetreten ist, fallen lassen kann, um sich zu zeigen. Wenn es sich um eine Hochzeit handelt, dann gewiß nicht um eine christliche Trauung, sondern um einen heidnischen, einen antiken oder altorientalischen Ritus. Ihr Gang ist Teil des Rituals. Sie folgt den Gesetzen eines erotischen Festes. Sie wiederholt einen uralten Mythos, der sich durch sie, wie schon unzählige Male vorher, wie von selbst erfüllt. /.../ der Eingang kann in einen lichtlosen unwirtlichen Raum führen /.../ 'Das Grab eine schaurige Gruft /.../ wo nichts als Schweigen herrscht, und Nacht, schwarze Nacht.' (Robert Blair: The Grave, 1743). Das Motiv der Gruft, das im Schauerroman der schwarze Romantik dazu diente, sadistisch-erotischen Szenen einen zusätzlichen Schrecken zu verleihen, rückt das Grab in die Nähe des Verlieses. /.../ Die Pforte /.../ öffnet sich nicht auf den Himmel, sondern führt in die Finsternis, ins Nichts. /Das Grab .../ ist aber immerhin von tröstlicher Natur umgeben. /.../ die Gestalt ... steht als eine ferne Erinnerung an dionysische Mysterien im Einklang mit der Natur."*[18]

Niečo vyše štyroch metrov vysoká stéla s klasicistickým orámovaním zdobeným volutami a *guttae* vytvára ďalší Tilgnerov náhrobok - náhrobok grófa Charlesa von O'Sullivana de Grass (1836-1888), manžela herečky Charlotty Wolter, umelkyne, ktorej už spomínaná portrétna busta[19] priniesla Tilgnerovi slávu. Náhrobok *(obr.3)* vytvoril v roku 1889,

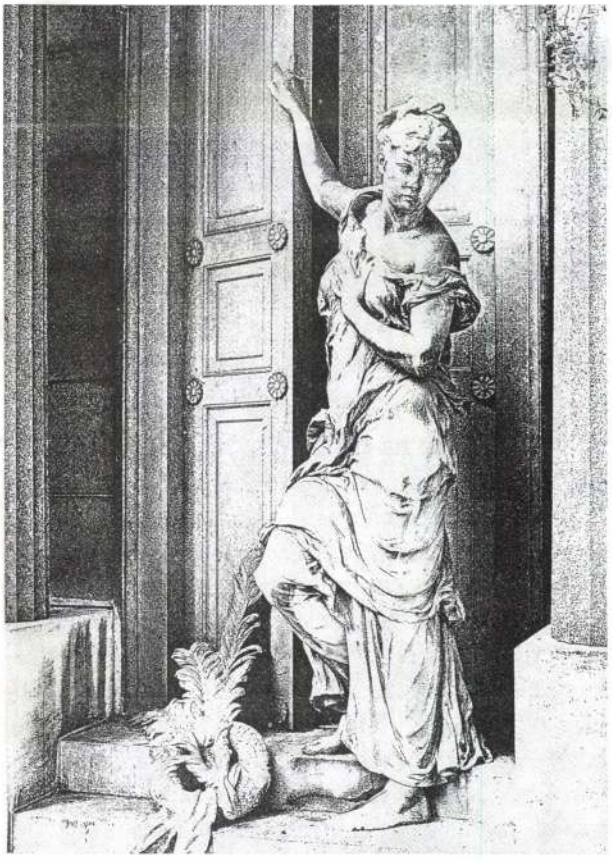

2. Náhrobná plastika ženy, mramor (pôvodne súčasť náhrobku grófky G. Radetzky von Radetz vo Viedni)

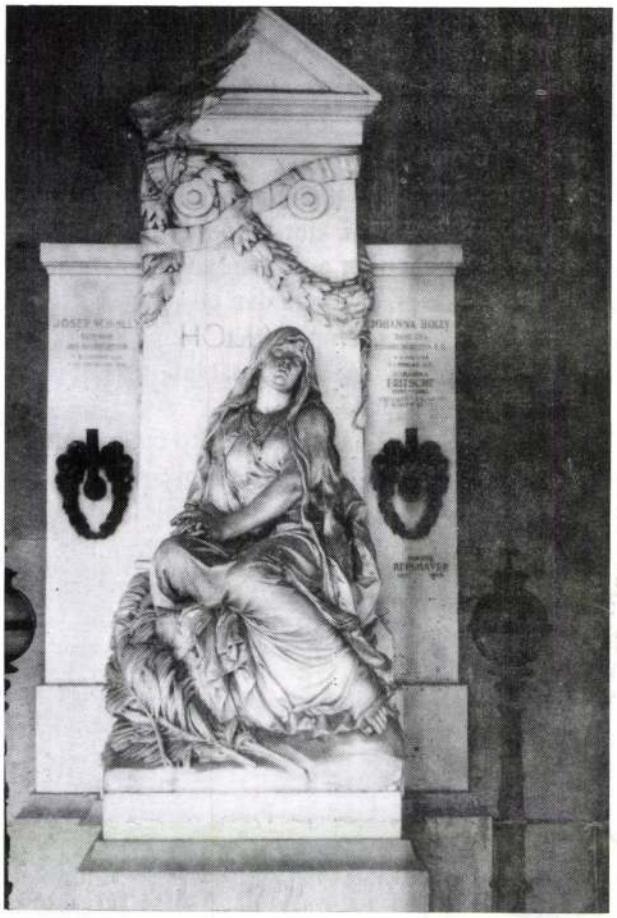

6. Nástenný náhrobok obchodníka J.W. Holleho († 1892), mramor a bronz. Viedeň

bohato nariaseným šatom duševné i fyzické pohnutie. Rezignáciu vyjadruje kladivo (a dláto) v jej ruke spustenej nadol - symboly práce,[31] i padnutý košík s ružami - spájanými s predstavami raja a lásky[32] a vavrínovými vetvičkami - pre nevädnúce listy a svoju vôňu znak odmeny, večnosti a trvalej úcty.[33] Leží na podlhovastom, girlandami ozdobenom hranole, ktorý napriek svojmu zjednodušeniu pripomína rímsky girlandový sarkofág[34] a poukazuje nato, že ide o miesto posledného odpočinku. Tilgner tu použil kombináciu materiálov, mramoru a bronzu, ktorú zopakoval aj pri ďalších dielach. Tento náhrobok vzbudil mimoriadnu pozornosť Viedenčanov a poslúžil dokonca ako predloha pre dnes nezvestný obraz „Nesmrteľnosť" od Hermanna Kaulbacha (1846-1909).[35]

Tilgner vytvoril ešte jeden prístenný náhrobok a to pre obchodníka a majiteľa domu Josefa W. Holleho, zosnulého v roku 1892 *(obr.6)*. Pred jeho architektonickým pozadím sedí žena tak, že jednu nohu má podsunutú pod seba a prstami druhej sa len dotýka nerovného podstavca. Dlhý šat svojou skladbou záhybov prezrádza jej telesné vnady, pričom necháva odhalené len ruky a špičku jednej bosej nohy. Hlavu pozdvihnutú nahor a trochu naklonenú k ľavému ramenu jej pokrýva dlhý závoj. Ten lemuje jej jemnú tvár, z ktorej možno vyčítať súženie (vyjadrené vráskami medzi obočím) i nádej skrytú v pohľade uprenom na nebesia. Ruky, ktoré práve položili tri palmové vetvy na zem, sú v lone a spájajú svoje dlane a prsty k modlitbe. Inak hladké pozadie širokého pilastra ukončeného architrávom s tympanonom zdobí len nápis v strede a nad ním cez pridané voluty uhlopriečne umiestnená vavrínová girlanda a stuha. Pilaster vystupuje z nižšej hladkej, hore profilovanej dosky s ďalšími nápismi a bronzovými vencami okolo svietnikov po bokoch.

Dynamické momenty - spôsob sedu, výraz tváre, gesto rúk i kresťanský obsah podčiarknutý pridanými palmovými vetvami,[36] atribútom mučeníkov, znak ich víťazstva nad smrťou i vstupu do raja, svedčia o dominujúcom barokovom pátose tohto diela.

Ku skupine náhrobkov „so ženskou figúrou", v Tilgnerovej sepulkrálnej tvorbe najpočetnejšej, sa radia ešte tri diela: socha smútiacej ženy pôvodne určená pre náhrobok umelcových rodičov[37] na hrobe hudobného skladateľa Emmericha Kálmána (1882-1953),[38] náhrobok rodiny Faltiss v Trutnove, kde sa postava smútiacej opiera o sarkofág umiestnený na čiernom mramorovom podstavci, pričom čelo architektonického oblúka vypĺňa reliéf s anjelmi znázorňujúci smrť a vzkriesenie[39] a napokon náhrobok Adely Bródy *(obr.7)*, manželky spisovateľa a novinára Zsigmonda Bródyho, v Budapešti, ktorý Tilgner vytvoril ku koncu svojho života.[40]

Posledne menovaný patrí k tým najpôsobivejším. Mladá pani Bródy je zobrazená v životnej veľkosti, sediaca na stoličke so širokým operadlom, zdobenej drobným ornamentom. Odeté má dlhé, takmer priesvitné rúcho, ktorého uloženie záhybov nesie pečať typického Tilgnerovho rukopisu. Starostlivo upravený antikizujúci účes s lokničkami je detailne vypracovaný, podobne ako nežná tvár s me-

lancholickým pohľadom do prázdna a miernym náznakom úsmevu. Pôsobí zmierlivo a pokojne, čomu zodpovedá aj spôsob jej sedu s dolu prekríženými nohami a poloha rúk; pravou si podopiera lakeť ľavej ruky, siahajúcej k trošku naklonenej tvári, ktorej sa ukazovákom takmer dotýka. Vankúš, na ktorom sedí a sokel, na ktorom má vyložené nohy prispieva zjavne k jej pohodliu. Verný, i keď tak trochu „na antický spôsob" štylizovaný portrét krásnej a zrejme milovanej manželky, ktorý mal slúžiť večnej spomienke na ňu.[41]

V októbri 1893 dohotovil Tilgner náhrobok dvom svojim viedenským priateľom, maliarom Augustovi von Pettenkofenovi (1822-1889) a Karlovi Leopoldovi Müllerovi (1837-1892).[42] Na trojstupňovom sokli sa dvíha obeliskovitý pilier[43] len so skromne uvedenými menami zosnulých. Na najvyššom stupienku, pred pilierom, sedí smútiaci muž s fúzmi a rozstrapatenými vlasmi *(obr.8)*. Cez seba má prehodenú drapériu tak, že jeho hruď, driek a konce bosých nôh ostávajú nepokryté. Ľavú nohu má položenú na druhom stupienku, pravá je voľne spustená. Lakťom ľavej ruky sa opiera o koleno a v dlani skrýva svoju tvár; pravicou objíma mramorový medailón s portrétmi oboch umelcov. Medailón stojí na vlastnom malom sokli, po boku je zdobený vavrínovými listami a zobrazuje z profilu dvoch starších mužov. Obaja majú fúzy, krátke vlasy a pozerajú stvárnení paralelne s energickým výrazom smerom doľava. Mená zosnulých sa znova objavujú v kolopise po obvode medailónu.

Tilgner vytvoril tento mramorový náhrobok podľa kresby ceruzou z pozostalosti Pettenkofena, ktorá vznikla počas jednej z jeho ciest ako zbežná štúdia.[44] Kým všeobecne boli na náhrobkoch bežné smútiace ženy, tu sa objavuje smútiaci muž. Je úplne pohrúžený do prežívanej bolesti a pozorovateľovi núka za styčný bod iba pohľad na portréty, ako spôsob porozumenia pre jeho zúfalstvo. Výrazné držanie tela podporuje svojim pôsobením vzletná drapéria. Mohutným prúdom sa vinie okolo dolnej časti tela a modeláciou záhybov dosahuje optimálne využitie účinkov svetla a tieňa. Portréty zosnulých, vytvorené v plochom reliéfe, sú nanajvýš realistické, čo sa pripisuje aj dlhoročnému Tilgnerovmu priateľstvu s nimi. Vetvička vavrínu pri bočnom okraji medailóna symbolizuje, podobne ako na náhrobku Maxa Friedländera, pre svoje večne zelené listy odmenu, večnosť a trvalú úctu.[45]

7. Náhrobok Adely Bródy, mramor. Budapešť

8. Náhrobok maliarov A. von Pettenkofena († 1889) a K.L. Müllera († 1892), mramor. Viedeň

9. Náhrobník viedenského primátora, advokáta J. Prixa († 1894) so sarkofágom pod baldachýnom, kameň a bronz. Viedeň

Jednou z najkrajších ukážok sarkofágového typu náhrobku[46] na viedenskom Zentralfriedhofe je bezpochyby práve Tilgnerov monumentálny, približne 7,5 metra vysoký pomník advokátovi a v rokoch 1889-94 primátorovi mesta Viedne, Johannovi Prixovi (1836-1894; - *Obr.9*). Inštalovali ho až v októbri 1896, teda šesť mesiacov po umelcovej smrti. Na vysokom sokli, z dvoch strán obklopenom balustrádou, je v strede na stupňovitom podstavci umiestnený jednoduchý hranol, ktorý tiež slúži ako podstavec pre hore vystavený sarkofág. Obrovský bronzový baldachýn, uzavretý stlačenou kupolou, zastrešuje ako stan celý priestor. Je upevnený šnúrami na štyri veľké, makovicami[47] a vavrínovými listami zdobené bronzové kandelábre, stojace na pravouhlých podestách. O každý kandeláber sa opiera smútiace putto,[48] držiace štít s mestským erbom Viedne. Predná strana sokla je ozdobená bronzovým festónom,[49] hranol nad ním nápismi a veľkým bronzovým oválnym portrétnym medailónom s vetvičkou vavrínu. Na zadnej strane sokla nájdeme vchod do hrobky.

Tilgner sa tu inšpiroval efemérnymi stavbami (tzv. *castra doloris*, *Trauergerüste*), ktoré sú síce výtvorom renesancie, ale svoj pôvod majú v antických oslavách zosnulých a z nich vychádzajúcich ideí osláv triumfu u rímskych vládcov.[50] V barokovej Viedni patrilo takéto *castrum doloris* k smútočným ceremóniám zosnulého panovníka a k legitimovaniu jeho následníka. Tým spĺňalo funkciu propagandy dynastie. Kupolové cibóriá veľmi často boli vo vnútri takéhoto slávnostného objektu. Zodpovedali taktiež požiadavkám tradície, ako aj liturgie a zároveň umožňovali vytvorenie monumentálneho sokla a pohľad na sarkofág zo všetkých strán i z diaľky.[51]

Na Prixovom náhrobku použil Tilgner všetky spomínané prvky. Pôvodne určené pre kult panovníka, slúžia tu pre glorifikáciu primátora. Castrum doloris (Trauergerüst) a miesto posledného odpočinku - i keď na rozličných úrovniach - sú v tomto prípade dané do jedného celku, hoci u panovníckych rodov sa od 17. storočia konal vlastný pohreb v privátnom kruhu a na inom mieste, ako bývala smútočná oslava s dekoráciami. Tilgner teda umiestnil zo všetkých strán viditeľný výstavný sarkofág na exponované miesto. Objemný podstavec preberá pritom funkciu sokla a zároveň vlastnej hrobky. Portrét nadživotnej veľkosti a živo pôsobiace putti vytvárajú biografickú väzbu k zosnulému. Nadmerná výška náhrobku je dosiahnutá ťažkou bronzovou látkou baldachýnu a soklovou stavbou podstavca. Napriek jednoduchosti jednotlivých častí nemožno prehliadnuť mimoriadnu náročnosť, ktorá sa kládla na náhrobok s jasným odkazom na castra doloris voľakedajšej vládnucej vrstvy.[52]

V roku 1898, teda dva roky po Tilgnerovej smrti, preniesli z cintorína v Klagenfurte na čestné miesto viedenského Zentralfriedhofu hrob maliara Aloisa Schöna (1826-1897) a zriadili mu figurálny typ[53] náhrobku: portrétnu bronzovú bustu zosnulého umiestnili na jednoduchý sokel *(obr. 9)* stojaci na širšom oválnom podstavci, na ktorom sa hrajú dve nahé postavičky putti. Sedia na pokrčenej drapérii, dieťa naľavo drží vzpriamenú maliarsku paletu, kým dieťa napravo kľačí a chystá sa pripevniť ozdobnú girlandu. Maliar je zobrazený v sametovej veste, na ktorú má prehodený kabát. Hlavu obracia smerom doprava, kam smeruje aj jeho pohľad. Ponad vysoko klenuté čelo vidieť riedke vlasy. Upravené fúzy a brada trochu prekrývajú kútiky jeho úst, čím tvár nadobúda melancholicko-rezignovaný výraz, zosilnený dlhším nosom a blízko seba posadenými očami.

Busta a putti nepochádzajú z rovnakého obdobia a nie sú od tých istých autorov. Busta je signovaným dielom Tilgnera a musela vzniknúť ešte pred rokom 1896, kedy bola vystavená v Dome umelcov ako exponát zo súkromnej zbierky.[54] Zhotovil ju podľa starej portrétnej fotografie.[55] V súvislosti s náhrobkom pridali k nej putti od Carla Anselma Zinslera (1867-1940). Oboch majstrov možno jasne rozoznať. Tilgner venuje celú svoju pozornosť zaujímavému stvárneniu povrchu. Pomocou malebného usporiadania záhybov dvoch rôznych kusov odevu získal efektnú hmotu. Ani tvár nemá len hladké partie - práve naopak, opatrnou hrou tvarov nadobúda veľmi živý nádych. Putti sú oproti tomu vytvorené menej precízne, chýbajú im rafinované jemnosti napríklad v spracovaní vlasov alebo čŕt tvárí a nedosahujú umeleckú kvalitu Tilgnerovej busty.[56]

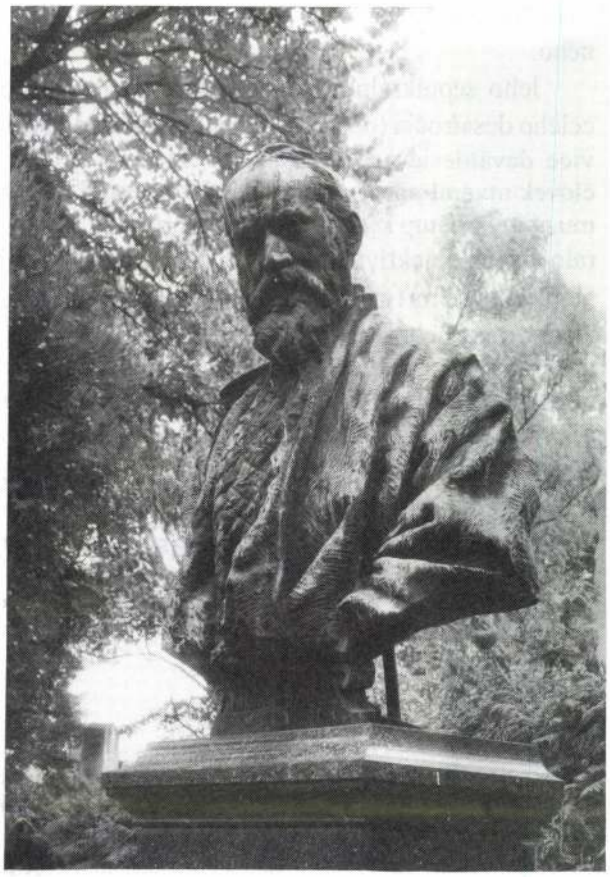

10. Portrétna busta maliara A. Schöna († 1897) na jeho náhrobku, bronz. Viedeň

Náhrobky Viktora Oskara Tilgnera svojou typovou rozmanitosťou svedčia o bohatej invecii umelca, ktorý však ani v jednom prípade nezaprel svoje „barokové cítenie", hoci inšpiráciu čerpal z rôznych historických období. Jeho veľký talent sa prejavuje aj tu v zobrazení drapérií - riasených, pokrčených, plných záhybov - ktorými dosahoval podmanivú hru svetla a tieňa. Uplatnil i svoj chýrny zmysel pre zachytenie portrétu; dokázal napriek viditeľne hladkým častiam tváre vpísať do nej takmer nebadane vrásky

i napätie a zároveň vystihnúť charakter portrétovaného.

Jeho sepulkrálne diela vznikli v rozmedzí necelého desaťročia (od konca osemdesiatych do polovice deväťdesiatych rokov), obdobia, v ktorom si človek utváral nový vzťah k smrti a vo vzťahu k tomu aj iný prístup k cintorínu. Na umretie sa nenazeralo ako na objektívnu udalosť, ale ako na subjektívnu príhodu. Smrť sa stala osobnou, vlastnou smrťou, žiadna smrť nebola taká, ako druhá. Rovnosť ľudí sa aj tu odmietala. Vedomá nerovnosť vyžadovala uplatniť rovnaký princíp aj pri tvorbe náhrobku. Ikonologicky však nešlo o nič nové, pretože umenoveda považuje začiatok 19. storočia za koniec vývoja sepulkrálneho sochárstva. Umelci už nemali čo nové povedať o odchode človeka na druhý svet a jeho bytí po ňom... To neznamenalo, že nevznikali zaujímavé a hodnotné diela, ku ktorým možno zaradiť aj tie Tilgnerove. Sústreďovali sa predovšetkým na vyjadrenie myšlienky glorifikácie, sentimentu a spomienky. Formálnu reč si vypožičiavali z minulosti, čo platilo pre umenie celého 19. storočia.

Dnes „staré" náhrobky priťahujú záujem, snáď preto, že sú kontrastom k sterilite a jednotvárnosti tých dnešných. Sú akousi kamennou knihou istého druhu poézie, takmer zabudnutých symbolov a niečoho nevysvetliteľného. Sú svedectvom nebývalého rozvoja a estetizácie cintorínovej kultúry našich predkov.

Táto štúdia v mnohom vďačí za svoj vznik študijnému pobytu vo Viedni, ktorý mi umožnil Rakúsky ústav pre východnú a juhovýchodnú Európu.

POZNÁMKY

(1) O „cintorínovej kultúre" 19. storočia vo Viedni pozri napr. dizertačnú prácu BIEDERMANN, W.: *Friedhofskultur in Wien im 19. Jahrhundert. Das Bestattungswesen vom Josefinismus bis zur Gründerzeit.* Wien 1978; - o kulte smrti a pohrebných obradoch na prelome storočí v Budapešti porov. LAKNER, J.: *Halál a századfordulón.* Budapest 1993.

(2) Z posledných publikácii o Donnerovi možno spomenúť obsažný katalóg výstavy (so štúdiami od viacerých autorov): *Georg Raphael Donner 1693-1741.* Wien 1993 a knihu MALÍKOVÁ, M.: *Juraj Rafael Donner a Bratislava.* Bratislava 1993; - zo starších prác pozri od tej istej autorky: *Die Schule Georg Raphael Donners in der Slowakei.* Mitteilungen der Österreichischen Galerie, XVII, 1973, Nr.61, s.71 n.

(3) O Canovovi a Thorvaldsenovi pozri napr. PAULI, G.: *Die Kunst des Klassizismus und der Romantik.* Berlin ²1925, s.51-55 a 59-61; - o Canovovi monografie BAJKAY, É.: *Canova.* Budapest 1973 alebo FINN, D.- LICHT, F.: *Antonio Canova.* München 1983.

(4) K charakteru európskych figurálnych náhrobkov na konci 19. a začiatku 20. stor. pozri doslov Gerrita CONFURIUSA ku knihe fotografky Isolde Ohlbaum: *Denn alle Lust will Ewigkeit.* München 1992, s.84-116.

(5) O ich sochárskej tvorbe a význame vo vývoji maďarského sochárstva pozri napr. *Magyar művészet 1800-1945.* Budapest 1958, s.65-91, 200-206, 270-279; alebo ich stručnú charakteristiku od Antala TÓTHA v sprievodcovi po zbierkach Maďarskej národnej galérie: *Ungarische Malerei und Bildhauerei im 19. Jahrhundert.* Budapest 1989, s.31-40. Zaujímavá je aj štúdia o sochárstve historizmu NAGY, I.: *Társadalom és művészet: a historizmus szobrászai.* Művészettörténeti Értesítő, 39, 1990, č.1-2, s.1-21; - O sochároch, ktorí pochádzali zo Slovenska (Ferenczy, Marschalko, Stróbl, Fadrusz, Damko) porov. predovšetkým práce Viery LUXOVEJ: *Sochárstvo 19. storočia na Slovensku.* Dizert. práca, Umenovedný ústav SAV, Bratislava 1969; - *Sochári na Slovensku v rokoch 1850-1918.* Vlastivedný časopis, 23, 1973, č.3, s.124-129; - *Sochárstvo na Slovensku pred rokom 1918.* Výtvarný život, 18, 1973, č.7, s.24-27; - *Zur Problematik der Bildhauerkunst der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts in der Slowakei.* ARS 1972-74, č.1-6, s.69-96.

(6) O týchto sochároch, absolventoch viedenskej Akadémie, pozri napr. *Die Österreichisch-Ungarische Monarchie in Wort und Bild, Bd. II/1.* Wien 1888 alebo HEVESI, L.: *Oesterreichische Kunst im neunzehnten Jahrhundert.* Leipzig 1903; - K účasti mnohých z nich na výzdobe prestížnej viedenskej Ringstrasse pozri PÖTZL-MALIKOVA, M.: *Die Plastik der Ringstrasse 1890-1918.* Wiesbaden 1976, stručné biogramy na s.135 n.; - o náhrobkoch na Ústrednom cintoríne (Zentralfriedhof) vo Viedni pozri diz. prácu HAUBOLD, B.: *Die Grabdenkmäler des Wiener Zentralfriedhofs von 1874 bis 1918.* Münster 1990.

(7) Ako prvú vytvoril v r. 1863 portrétnu bustu hudobného skladateľa Vincenza Belliniho (1801-1835) pre výzdobu viedenskej Opery, ešte ako poslucháč viedenskej Akadémie výtvarných umení a zároveň pomocný sochár v ateliéri Josefa Gassera (1816-1900). Objednávku mu sprostredkoval jeho prof. Franz Bauer (1798-1872), pod vedením ktorého pracoval ešte v duchu

akademizmu. Väčší úspech sa však dostavil rok po ukončení štúdia, v r. 1872, keď jeho farebná barokizujúca busta herečky Charlotty Wolter (1834-1897), dnes v zbierke Galérie mesta Bratislavy, získala na svetovej výstave vo Viedni najvyššie ocenenie - zlatú medailu. Stal sa jedným z najlepších a najvyhľadávanejších sochárov monarchie. Jeho dielom bol nadšený aj sám cisár František Jozef, ktorého tiež portrétoval, a ktorý mu dal postaviť ateliér v Schwarzenbergskej záhrade, kde pracoval až do smrti. Vytvoril vyše tristo portrétnych bust. Mnohé z nich, spolu s inými Tilgnerovými figurálnymi plastikami, vyzdobili v 80. rokoch tie najvýznamnejšie stavby Ringstrasse (Umeleckohistorické múzeum, Prírodovedecké múzeum, Burgtheater a i.). - Pozri MEDVECKÝ, Ľ.: *Viktor Tilgner 1844-1896.* Kat. výstavy, Bratislava 1964.

(8) Tilgner sa priklonil k baroku jednak z vlastných vnútorných popudov a jednak pod vplyvom francúzskeho sochára Gustave Déloye (1838-1899), s ktorým sa zoznámil počas jeho návštevy Viedne v r. 1872. Déloye spolu s Jeanom Baptistom Carpeaux (1827-1875) patrili k tým, ktorí vo Francúzsku prispeli k znovuoživeniu umenia 18. stor. Neobarokové a neorokokové sochárstvo „gründerského" obdobia, reprezentované Tilgnerovým dielom, má svoje paralely aj v súdobom rakúskom maliarstve, v tvorbe Hansa Makarta (1840-1884) - mimochodom Tilgnerovho priateľa, s ktorým bol aj na študijnej ceste v Taliansku - a Eduarda Veitha (1856-1925). - Pozri napr. WAISSENBERGER, R. (Hg.): *Wien 1890-1920.* Wien 1984 (najmä štúdia BISANZ, H.: *Bildende Kunst und Kunsthandwerk*, s.111).

(9) MEDVECKÝ, c.d. (v pozn.7), s.12 n.

(10) Prvé fontánové súsošie Tritón a nymfa (1875-77), ktoré zakúpil a nechal odliať do bronzu sám cisár, umiestnené vo viedenskej Volksgarten (model sa nachádza v Galérii mesta Bratislavy) i ďalšie dve: s tromi detskými postavičkami a delfínom, zdobiace park bývalej cisárskej vily v Bad Ischl a s dieťaťom stojacom na krokodílovi pre poľovnícky zámok v Lainzi, sú inšpirované antikou. Fontána s nymfou, ktorá z mušle napája jeleňa, taktiež v Lainzi, je už ozvenou renesancie, podobne ako Ganymedova fontána (1888) v Bratislave. - MEDVECKÝ, c.d. (v pozn.7).

(11) Za realistické sú považované niektoré portrétne busty, ktoré vytvoril už koncom 70. rokov a ku koncu života - HEVESI, c.d. (v pozn.6), s.172 n.; - MEDVECKÝ, c.d. (v pozn.7), s.15 n.; z monumentálnej tvorby predovšetkým pomník zbrojára Josefa Werndla so štyrmi postavami robotníkov v Steyeri. - Posledné práce o Tilgnerových dielach hovoria aj o snahách impresionistických a secesných. - Porov. GRAJCIAROVÁ, Ž.: *Sochár Viktor Tilgner 1844-1896.* Kat. výstavy, Bratislava 1983, nestr.

(12) HAUBOLD, c.d. (v pozn.6)

(13) B. HAUBOLD (c.d. v pozn.6, s.129) uvádza dátum osadenia náhrobku 25.10.1888 (teda niečo vyše sedem mesiacov po grófkinej smrti); naproti tomu v nedávno publikovanej práci Marlene Zykanovej sa píše, že náhrobok objednala rodina Radetzky-Liebig okolo roku 1890. - ZYKAN, M.: *Aktuelle Überlegungen zum Ausfuhrverbotsgesetz für Kulturgut.* Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 48, 1994, Nr. 3/4, s.117.

(14) ZYKAN, c.d., s.117

(15) Sepulkrálne umenie 19. storočia vo všeobecnosti rado príjmalo tie najkonvenčnejšie symboly, medzi ktoré patrili aj kvety - symbol pominuteľnosti a krátkosti ľudského života, ako aj stretnutia po smrti. V Biblii sa hovorí: „Dni človeka sú ako tráva a kvitne ako poľný kvet. Lebo ak sa vietor preženie nad ním, už ho niet a nepozná ho viacej jeho miesto" (Žalm 103, 15-16). A veniec je ešte pominuteľnejší ako kvet či kytica, slúži vždy iba dočasne. U pohanov predstavoval aj dar s významom kruhu (= trvanlivosť) pri poctách a slávnostiach mŕtvych. - BIEDERMANN, c.d. (v pozn.1), s.154 n., 327 n.; (K symbolickému významu palmových vetiev pozri ďalej.)

(16) HEVESI, L.: *Victor Tilgners ausgewählte Werke.* Wien 1897, s.6. (Túto hypotézu uvádza ako fakt MEDVECKÝ, c.d. v pozn.7, s. 21.)

(17) Motív pomyselných dverí spolu s edikulou alebo architektonickou fasádou sa vyskytuje na viedenskom Zentralfriedhofe pomerne často ako symbol prechodu medzi pozemským a posmrtným životom. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.128. Na Slovensku poznám dva kvalitné príklady s týmto motívom, a to náhrobok rod. Brunswick z roku 1837 od Štefana Ferenczyho v kostole sv. Ondreja apošt. v Dolnej Krupej (ktorý je však napodobeninou náhrobku Klementa XIII. od Antonia Canovu) a náhrobok manželov Fiedlerových na košickom cintoríne sv. Rozálie, ktorý v roku 1911 vytvoril Paul Ed. Fiedler.
Ako symbolické zobrazenie konca a zároveň začiatku života je motív dverí známy už z egyptských a antických hrobiek. V kresťanstve získal význam ako brána do raja alebo pekla. Do sepulkrálnej oblasti ho pravdepodobne po prvýkrát opäť zaviedol Michelangelo (1475-1564) na jednom náčrte náhrobku pápeža Júliusa II. Potom sa motív dverí u náhrobkov používal čoraz častejšie ako hlavný motív na vyjadrenie hranice medzi dvomi možnosťami bytia, pretože umelci baroka sa pohrávali s možnosťou jeho dvojitej funkcie ako skutočného a zároveň symbolického vchodu (Gianlorenzo Bernini: náhrobok Alexandra VII. v chráme sv. Petra v Ríme, 1672-78). Motív sa stal tradičným: nachádzame ho v klasicizme na náhrobku princa van der Mark (1788-89) v Doroteenkirche v Berlíne od Joahanna Gottfrieda Schadowa (1764-1850), na už vyššie spomínanom náhrobku Klementa XIII. (1787-92) od Antonia Canovu v SS. Apostoli v Ríme, ako aj na náhrobku Beauharmaisa (1787-92) od Bertela Thorvaldsena v St. Michael v Mníchove. V r. 1889 dodal Paul Albert Bartholomé (1848-1928) pre parížsky cintorín Père Lachaise svoj slávny „Monument aux morts". Pomyselné dvere sú ústredným bodom tohto umeleckého diela, pôsobia tu však veľmi temne, bez akejkoľvek nádeje na pokračovanie života po smrti. - O význame dverí v sepulkrálnom umení pozri PANOFSKY, E.: *Tomb Sculpture.* New York 1964, s.13, 14, 35, 37, 85, 94; obr. 6, 10, 116, 134, 394, 440, 441; a štúdie BIAŁOSTOCKI, J.: *Symbolika drzwi w sepulkralnej sztuce baroka.* In: Sarmatia artisti-

ca. Warszawa 1968, s.107-119; - Ten istý: *The Door of Death: Survival of a Classical Motiv in Sepulchral Art.* In: Jahrbuch der Hamburger Kunstsammlungen 18. Hamburg 1973, s.7-32; (poľské vyd. *Drzwi smierci: Antyczny symbol grobowy i jego tradycja.* In: Symbole i obrazy I. Warszawa 1982, s.158-186).

(18) CONFURIUS, c.d. (v pozn.4), s.106

(19) Pozri pozn.7

(20) Herma - tu ako stĺpik, ukončený ľudskou hlavou.

(21) Stéla, rovno stojaca doska, bola známa už v Egypte, Perzii a Asýrii. Svoje charakteristické črty však nadobudla v klasickom Grécku. V stredoveku sa uplatnila ako vertikálna náhrobná doska na stenách. Voľne stojaca stéla sa potom objavuje až v 17. storočí, pričom - podľa antických predlôh umiestnenú na cintorínoch, vo voľnej krajine a parkoch - ju nachádzame až v klasicizme. S vydaním doplnkového zväzku k *„Antiquities of Athens"* Stuarta a Revetta (1830) výskyt stél, poväčšine ukončených tympanonom alebo palmetami, stúpol. Stéla patrí k druhému najrozšírenejšiemu typu náhrobkov aj na viedenskom Zentralfriedhofe. - MEMMESHEIMER, P.A.: *Das klassizistische Grabmal. Eine Typologie.* Dizert., Bonn 1969; - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.32.

(22) Stéla Hegeso je exponátom Národného múzea v Aténach. - Jej reprodukciu pozri napr. PANOFSKY, c.d. (v pozn.17), obr.43; alebo LULLIES, R.: *Griechische Plastik.* München 1979, obr.182.

(23) KURZ, D.C.- BOARDMAN, J.: *Thanatos. Tod und Jenseits bei den Griechen.* Mainz 1985, obr.104

(24) Toto dielo Canovu sa nachádza v kostole SS. Apostoli v Ríme. Reprodukujú ho PAULI, c.d. (v pozn.3), s.250; alebo FINN - LICHT, c.d. (v pozn.3), obr.44.
Canova sa pričinil o znovuzrodenie stél: u nás (i v celom Uhorsku) ho ako jeden z prvých nasledoval Vavrinec Dunajský (1784-1835), žiak viedenskej Akadémie, vytvorením náhrobku pre Samuela Lissovenyho a Barbaru Kubinyovú na ev. cintoríne v Banskej Bystrici z roku 1834 (sadrový model z roku 1833 sa nachádza v Maďarskej národnej galérii v Budapešti); - Pozri *Művészet*, 1908, s.341; - *Művészet*, 1976, č.11, s.8; - *Művészet Magyarországon 1780-1830.* Kat. výstavy, MNG Budapest 1980, s.275, obr.265. - Ešte viac sa mu priblížil Štefan Ferenczy modelom náhrobku, ktorý je taktiež v Budapešti (cit. katalóg výstavy, s.278, obr.275).

(25) KRAUSE, W.: *Viktor Tilgner als Monumentalplastiker.* Rkp. nepublikovaná práca, Univ. Wien 1964, s.32, pozn.79 (citovaná v diz. B. HAUBOLD, c.d. v pozn.6, na s.47)

(26) Okrem toho, keďže sa úponky brečtanu prichytávajú na odumierajúcich stromoch a vegetujú ďalej, symbolizoval v stredovekom kresťanstve aj prežitie duše po telesnej smrti. - BIEDERMANN, H.: *Lexikón symbolov.* Bratislava 1992, s.40.

(27) *Fremdenblatt*, č.285 (Wien 14.10.1897).

(28) Vznik prístenného náhrobku súvisel s umiestňovaním hrobov do interiéru kostola v 11. stor. Od začiatku 12. stor. sa podľa talianskych a juhofrancúzskych vzorov používal aj v Nemecku. Do r. 1400 sa vyvinul v najrozmanitejších variantoch, z ktorých si potom v 15. stor. mohli vyberať a uprednostniť buď redukciu daných foriem, alebo ich rozvinutie na vysoký monument. Záľuba renesancie v prístenných náhrobkoch ovplyvnila neskôr ich tvorbu predovšetkým v klasicizme. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.123.

(29) S motívom smútiacich postáv sa možno stretnúť už v antike, napr. na tzv. *Sarkofágu plačiek*, vyhotovenom okolo r. 360-350 pred n.l. (Archeologické múzeum v Istanbule). Tento sarkofág v architektonickom tvare iónskeho peripterosu ukrýva v osemnástich stĺpikových interkolumniách ženskú postavu praxitelovského štýlu. Tieto *krásne plačky*, ako o nich píše E. PANOFSKY (c.d. v pozn.17, s.26, obr. 61), vyjadrujú svoj žiaľ v rozmanitých obmenách, od hlbokého skľúčenia až po tichú zádumčivosť. Považujú sa za pokračovateľky prehelénistických plačiek a za predchodkyne stredovekých *„pleureurs"* a *„pleureuses"*, ako aj mytologických a alegorických postáv „plných sĺz", ktorými sú tak bohato vybavené náhrobky 17.-18. a predovšetkým 19. stor. Kým však antický pomník umožňoval len reliéfne zobrazenie, stredoveký typ najmä oltárneho, na stenu viazaného náhrobku (*enfeu*) vytvoril miesto pre plnoplastické figúry smútiacich. Umiestnené najprv na stenách tumby (voľne stojaceho stolového náhrobku) nadobúdali postupne na fyzickom objeme (čo bolo prirodzené vzhľadom na všeobecný vývoj gotického sochárstva), ale aj na význame. V 13. a 14. stor. sa smútiace postavy vyvinuli na dôstojné a takmer voľne stojace figúry (napr. na náhrobku Louisa de France, zosnulého v roku 1260, v St. Denis, alebo na náhrobkoch zemských grófov z Hessenu v St. Elisabeth v Marburgu - PANOFSKY, c.d., s.62, obr.246 a 247). Koncom 14. stor. stoja už ako nezávislé sochy na svetoznámych náhrobkoch Burgundskej dynastie v Chartreuse de Champmol (Tamtiež, obr.248, 249) a v 2. pol. 15. stor. strácajú smútočný postoj i anomymitu zmenou na rodinné portréty, cnosti, alegórie (napr. slobodných umení, ktoré oplakávajú svojho mecéna).

(30) PEMMER, H.: *Der Wiener Zentralfriedhof. Seine Geschichte und seine Denkmäler.* Wien 1924, s.71

(31) Podľa guľatého tvaru kladiva zobrazeného na náhrobku tohto intelektuálne činného muža možno usudzovať, že ide o kladivo kamenárske, ktoré bolo u slobodomurárov symbolickým nástrojom majstra lóže a oboch dozorcov. Poukazovanie na túto skutočnosť je však len hypotézou, rovnako ako eventuálna súvislosť s citátom z Goetheho *Koptickej piesne*: „Hammer oder Amboß sein" („byť kladivom alebo nákovou"), ktorý vyjadruje myšlienku, že človek musí buď stúpať alebo padať. - WAHRIG, G.: *Deutsches Wörterbuch.* Berlin 1977, s.1686.
Je však veľmi pravdepodobné, že tu ide len o atribút personifikácie práce - KIRSCHBAUM, E. (Hg.): *Lexikon der christlichen Ikonographie, Bd. 2.* Rom - Freiburg - Basel - Wien 1970, s.211; alebo všeobecnejšie o symbol sily a aktivity.

Zobrazenie kladiva na náhrobkoch malo slúžiť na odstrašovanie zlých síl. Patrilo aj k *Arma Christi* - nástrojom Spasiteľovho utrpenia a smrti (ktoré sa v 18. stor. nosili ako prívesky na ruženci a slúžili na rozjímanie nad Kristovou cestou utrpenia). - BIEDERMANN, c.d. (v pozn.26), s.24, 127.

(32) Ruža bola najčastejšie zobrazovaným kvetom v náhrobnom sochárstve 2. pol. 19. a začiatku 20. stor. Jej symbolický význam je odvodený z antického mýtu o smrti Adonisa, milenca Afrodity. Z jeho krvi vyrástli prvé červené ruže; stali sa symbolom znovuzrodenia a lásky, ktorá zvíťazila nad smrťou. V starom Ríme sviatok ruží oslavovali v kulte mŕtvych. V kresťanskej symbolike červená ruža symbolizuje krv, ktorú prelial ukrižovaný Ježiš, a preto sa chápe ako symbol nebeskej lásky. Biela ruža sa v mnohých bájach chápala naopak ako symbol smrti. Veľkú pozornosť ruži venovala aj slobodomurárska symbolika. Pri pohrebe príslušníka lóže mu kládli do hrobu tri ruže; tri „jánske ruže" symbolizovali svetlo, lásku, život. - BIEDERMANN, c.d. (v pozn.26), s.259 n.

(33) V antike sa vavrínu pripisovali liečivé vlastnosti, aj schopnosť očistiť poškvrnenú dušu. Bol atribútom bohyne víťazstva Niké (Viktórie), ktorá ho uvitý do venca kládla víťazom na hlavu. Rané kresťanstvo si cenilo vavrínové listy pre ich vždy zelený vzhľad ako symbol večného života, resp. nového života po Kristovom vzkriesení. - BIEDERMANN, c.d. (v pozn.26), s.325 n.

(34) Porov. s rímskym sarkofágom z kostola sv. Ireny v Antickom múzeu v Istanbule - reprod. PANOFSKY, c.d. (v pozn.17), obr.121 d.

(35) HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.125

(36) Zobrazenia palmových ratolestí sa zvyčajne vzťahujú na ďateľovník obyčajný, ktorý si v Stredomorí nesmierne vážili, lebo neplodí nič zbytočné: jeho mlieko, olej, kôra, drevo, listy, ovocie, šťava i vlákno sú užitočné. Stal sa posvätným a všeobecne sa pokladal za symbol vzostupu, víťazstva a znovuzrodenia. Palmové vetvy kládli Egypťania na sarkofágy a múmie. („Egyptománia" 19. stor. bola jedným z popudov ich prenesenia do cintorínovej kultúry, ktorej sa stali neodmysliteľnou súčasťou. S nimi sa chodilo na pohreby i návštevy hrobov.) Palmovými ratolesťami vítali Židia Ježiša pri jeho príchode do Jeruzalema. Už od čias raného kresťanstva sa zobrazovala mučenícka „palma víťazstva" a zelená palma očakávaného raja. Aj bohyňu víťazstva Niké (Viktóriu) zobrazovali s palmovou vetvičkou v ruke (alebo s vavrínovým vencom, ako už bolo spomenuté v pozn.29). „Palma sa pod bremenom neskloní, jej víťazstvom je ovocie sladké sťa med, kto sa modlí a od Boha neodkloní, tomu sú anjeli na pomoci hneď..." - BIEDERMANN, c.d. (v pozn.26), s.216.

(37) Otec(?) Tilgner, dôstojník; matka Ida, rod. Richterová. - *Slovenský biografický slovník, zv. V.* Martin 1994, s.67

(38) ZYKAN, c.d. (v pozn.13), s.117

(39) MEDVECKÝ, c.d. (v pozn.7), s.21

(40) Náhrobok vytvoril Tilgner zrejme niekedy medzi rokmi 1893 až 1896. V roku 1893 založil totiž manžel vtedy už nežijúcej Adely Bródy na jej pamiatku detskú nemocnicu v Budapešti, ktorá nesie jej meno a existuje dodnes na Szabolcs utca 33 (*Budapest Lexikon, I.* Budapest 1993, s.154); - v apríli 1896 zomrel na srdcovú porážku sám umelec.

(41) Ľudovít Medvecký vo svojom katalógu píše, že Tilgner vytvoril „sochu veľkej pravdivosti", a to i napriek tomu, že Adelu Bródy nikdy osobne nepoznal. - MEDVECKÝ, c.d. (v pozn.7), s.22.

(42) Pôvodne mal každý z nich svoj vlastný hrob, r. 1893 ich exhumovali a uložili spoločne na čestné miesto viedenského Zentralfriedhofu. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.23.

(43) Pod pilierom sa tu rozumie vysoký, voľne stojaci kamenný útvar na pravouhlom pôdoryse, so soklom a vrchným ukončením; na rozdiel od terminológie architektúry sa teda nechápe ako podporný článok. Na cintorínoch sa hojne vyskytuje ako nami spomínaný obeliskovitý typ so strieškovým ukončením, ďalej ako lichobežníkový typ navrchu s lichobežníkom, alebo ako hore zaoblený pilier, pričom sa koncom 19. a začiatkom 20. stor. uplatňujú buď v úplne jednoduchej podobe, alebo s ozdobami najrôznejšieho druhu (napr. s portrétnym medailónom, hlavou Krista, Madony, alebo anjela a pod.). V antike zasväcovali piliere bohom a héroom. Obvykle niesli urnu alebo iný podobný predmet. Najrozšírenejšie použitie našiel však pilier v klasicizme - samostatne stojaci, aj ako podstavec pod urnu alebo sochu. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.22; - MEMMESHEIMER, c.d. (v pozn.21), s.120-126.

(44) WEIXLGÄRTNER, A.: *August Pettenkofen.* Wien 1916, s.249, obr.13; - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.24.

(45) HAUBOLD, c.d., s.23 n.

(46) Pod sarkofágovým typom náhrobku sa rozumie taký náhrobok, ktorého podstatnú časť tvorí (alebo stredobodom ktorého je) sarkofág ako kamenná truhla.
Zvyk pochovávať do sarkofágu pochádza z Orientu a zaužíval sa v celej oblasti Stredomoria. Poznali ho Egypťania, Gréci, Etruskovia, Rimania. V 4. stor. pred n.l. vzniklo v Ravenne stredisko pre výrobu ranokresťanských sarkofágov, ktoré sa však orientovali na antické predlohy. Stredovek už priniesol vlastné, obvykle tzv. *domatomorfné* sarkofágy s vrchnákom v tvare štítovej alebo valbovej strechy. V renesancii sa sarkofág často dostal do väčšieho architektonického a figurálneho spojenia, t.j. ikonografia náhrobku sa rozšírila o.i. prostredníctvom plnoplastických figúr, najčastejšie smútiacimi ženskými alegóriami. V baroku sa pomocou prepychovejšieho vybavenia pokúsili ešte viac vystupňovať pôsobivosť tohto typu náhrobku. Nebolo zriedkavosťou, že sarkofág sa ocitol napr. ako ozdobné zakončenie castra doloris v 17. a 18. stor. - BRIX, M.: *Trauergerüste für die Habsburger in Wien.* Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte, XXVI. 1973, s.208-265. V klasicizme vychádzal sarkofágový náhrobok z typov vyvinutých v období od renesancie až po barok, pričom jeho architektonické tvary a ornamentálne elementy bo-

li priamo odvodzované z rímskej antiky. V neskorom klasicizme sa opäť uprednostňovala bohatá ornamentika náhrobkov quatrocenta a tých náhrobkov, ktoré ich nasledovali. - Pozri PANOFSKY, c.d. (v pozn.17); - MEMMESHEIMER, c.d. (v pozn.21), s.49; - *Lexikon der Kunst, Bd. IV.* Leipzig 1978, s.302-306; - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.142 n.

(47) V sepulkrálnom umení predstavujú makovice všeobecne známy starý symbol spánku a smrti.

(48) Typ smútiaceho putta (alebo Erosa či Amora) patril popri figúrach géniov a anjelov k základnej figurálnej výzdobe náhrobkov 19. stor., ktoré do sepulkrálnej oblasti opätovne zaviedol jeden z hlavných nemeckých antických recipientov Johann Gottfried von Herder (1744-1803) svojou prácou *Wie die Alten den Tod gebildet*, ktorá bola vlastne dodatkom k práci Gotthold Ephraima Lessinga (1729-1781) s tým istým názvom, publikovanej r. 1769 v Berlíne. Eros bol pôvodne grécky boh, ktorý prináša človeku krásu, symbol lásky (s lukom a šípom, či s fakľou ako ohňom lásky). V podobe dieťaťa prešiel z gréckeho umenia do rímskeho, kde jeho zobrazenie našlo široké uplatnenie. V sepulkrálnom umení sa jeho typickými atribútmi stali girlandy; obvykle mával prekrížené nohy a opieral sa unavený alebo spiaci o obrátenú fakľu (napr. na Prométeovom sarkofágu v Museo Capitolino v Ríme). - PANOFSKY, c.d. (v pozn.17), obr.89; - pozri aj GUTGSELL, Chr.: *Engel- und Geniengrabskulpturen auf dem St. Marxer Friedhof in Wien.* Dipl. práca, Wien 1990, s.68.

(49) Dekoratívne pôsobiaci festón (*serta*) alebo girlanda, oba takmer všadeprítomné v rímskom umení a renesanciou s nadšením znovuoživené, boli rituálneho pôvodu. Zvláštne prepojenie týchto *longae coronae* s pohrebnými rituálmi je podľa E. PANOFSKEHO (c.d. v pozn.17, s.32 n.) dokázateľné pomocou vierohodného prameňa *Dvanástich tabúľ*.

(50) BRIX, c.d. (v pozn.46), s.208

(51) Tamtiež, s.220-225

(52) HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.143 n.

(53) I keď v danom prípade celkové riešenie nenavrhol sám Tilgner, v tejto súvislosti uvedieme, že takýto typ náhrobku, s dominujúcou sochou zosnulého alebo inej osoby, sa vyskytoval už v antike. Pre stredovek sa ako najranejší známy príklad voľne stojacej náhrobnej figúry uvádza náhrobok Rudolfa von Schwaben (zosnulého 1080) v merserburgskom dóme. Tendencia k individuálnej podobe náhrobnej figúry sa začala prejavovať okolo r. 1200. Približne 150 rokov po vytvorení náhrobku Rudolfa von Schwaben smeroval umelecký vývoj viac alebo menej k zobrazeniu plnoplastickej náhrobnej figúry, ktorá dosiahla svoj vrchol v talianskom quatrocente a cinquecente. Až do 19. stor. sa tento typ náhrobku používal pre slávnych bojovníkov a vojvodcov. Thorvaldsen v návrhu pre náhrobok Karla Philippa Johanna kniežaťa von Schwarzenberga (1820) oprostil jednotlivú figúru od sepulkrálnej architektúry a iných obrazových súvislostí a utvoril pravdepodobne po prvý raz reprezentatívny figurálny pomník ako samostatný náhrobok. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.89. K tomuto typu by sa mohol priradiť Tilgnerov náhrobný pomník kniežaťa Augusta Coburga, ktorý je na ňom zobrazený v husárskej uniforme (pozri MEDVECKÝ, c.d. v pozn.7, s.22). Pre nedostatok hodnoverných údajov sa ním podrobnejšie nezaoberáme, podobne ako Tilgnerovým náhrobkom pre otca a syna Oppolzerovcov.

Busty sa v sepulkrálnom umení uplatnili už v helénizme. Túto tadíciu prebrali Rimania i raní kresťania. Obľubu však získali najmä v baroku; neumiestňovali sa už iba do ník, ale opatrené doplňujúcim malým soklom boli osamostatnené. V 19. stor. sa opäť dostali do architektonického rámca. Až okolo prelomu storočí sa „oslobodili" a tvorili samostatný typ náhrobku. - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.89.

(54) HEVESI, L.: *Victor Tilgners ausgewählte Werke.* Wien 1897, Taf. XXXIX; - *Künstlerhaus.* Kat. výstavy, Wien 1896, s.8, č.70; - HAUBOLD, c.d. (v pozn.6), s.92 n.

(55) Fotografia, podľa ktorej Tilgner bustu zhotovil, je dnes v Obrazovom archíve Historického múzea mesta Viedne, Inv. č. 102.976/8 - HAUBOLD, c.d., s.158, obr.132.

(56) HAUBOLD, tamtiež, s.93

Foto M. Herucová (1, 3, 5, 6, 8-10)

Tilgner Viktor, festő

MDK

Sopronban 1913. okt. 5-én nyílt meg a Múzeum. 5. termében az ő művei is szerepeltek. 198. old.

Domonkos Ottó: Százéves a Soproni Múzeum. 1771o1

Arrabona, Győr. 1968. 10. Xantus János Múz. Győr. 1968.
Győr-Sopron Megyei Nyomdaváll.

Tilgner,szobrász

Pozsonyi származásu.Az előkelőséghez tartozott vele készittetni el szobrát. 262.old

Csatkai Endre: Angeli Henrik soproni gyermekkoráról 262.old

Soproni Szemle.Helytört Folóirat.XII.1958.Sopron

Tilgner Viktor, szobrász

MBK

~~18~~ 1893. szept 8-án a soproni Liszt szobor leleplezése. A bécsi Beschorner cég öntötte bronzba, felállítását Szang Antal meidlingem kőfaragó végezte. 99 old.

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyai és műveinek nyilvános előadása 1956-ig. 99.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Tilgner Viktor, szobrász MDK

1892. februárjában Liszt Ferencről készült szobrának mintája közlemlen. (Dc. 2. 1892. II. 18.) 99. old

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyai és műveinek nyilvános előadása 1956-ig. 99.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Tilgner Viktor, szobrász

MDK.

Az általa készített Liszt F. szobor
kisgipsz mintája. Soproni Múz.
Fekete rep. 357 old

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyei és müveinek nyilvános előadása. 1820-1965. 354.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. X. 1956. Kiadja Sopron Város Tanácsa

M.D.K.

Tilgner Viktor

"Phädra" és "Falstaff" c. művét kiváló alkotásként emliti dr. Berényi Pál: "Az Országos Kiállitásról" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juni. 28.
7. évf. 4o. sz. 637. lap

Tilgner Viktor, szobrász MDK.

1881-ben természet után Liszt F. mell-szobrot készített. Pozsonyi származás in volt. Gipsz modellje a bécsi Heck-antiquárium-ban volt a 30-években. Vis gipsz minta a Soproni Múz-ban. 358 old.

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyei és müveinek nyilvános előadása.1820-1965. 354.o.

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.X.1956. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Tilgner Viktor Oskár
szobrász

M.D.K.

Pozsonyban van a Hummel emlékmüve

Budapest und Umgebung. Ungarn.

71l.

MDK

Tilgner, Viktor

A nimfa elrablását ábrázoló szobra (Pozsony) reprodukálva.

(Tokár Péter: A magyltiszteletű úr emlékezete.)

Érdekes Ujság, Bp. 1957. június 29. 14. l.

MDK

Tilgner Viktor, nobrán

Részt vett a Lécheny nobor pályázatos.
1 munkát beküld.

Lécheny István gr. szobrának lírása és Jöst.
Lerk. Buday József. Bp. 1895. 25.

M. D. U.

Tilgner Viktor nobrán

1892 ben felnólitják a pozsonyi emlék nobor tervezetének elkészítésére, a munkát azonban nem vállalja.
1886 tól másfél éven hetentül Fadrus mestere volt

Emléklapok a pozsonyi koronázó emlék nobor leleplezésének ünnepére. Pozsony 1897
12, 22

M. D. G.

TILGNER Viktor szobrász

Phädra. Gipsz.

Gleiller Károly pisztoly mellszobra.

Book. Tárgymut. Bp. 1885. 41. l.

M. D. K.

TILGNER Victor szobrász

Gyermek delphinnel. Gipsz.

Müller K. L. festő-tanár mellszobra.

{ Herceg Szász Coburg-Gotha Ágost
{ márvány mellszobra

Szák. Tárgymut. Sp. 1885. 42. l.

42.

M. D. L.

TILGNER Victor szobrász

{ Brozik Václav festész mellszobra.
{ Gipsz-öntvény

Bécsi bohócz. Gipsz.

Fallstaff. Gipsz.

Bvák. Tárgymut. Bp. 1885. 42. l.

M. D. K.

TILGNER Victor szobrász

Lovag Becker kór mellszobra. Gipsz.

Bvák. Tárgymut. Bp. 1885. 45. l.

M. D. K.

TILGNER Victor szobrász

Női mellszobor.

Bronk. Tárgymuz. Bp. 1885. 46. l.

46.

M. D. K.

TILGNER Victor szabrász

Női mellszabor bronzból

Brák. Tarczymut. Bp. 1885. 47. l.

M. D. K.

TILGNER Victor szobrász

Gyermek krokodillal.

Boák. Tárgymut. Bp. 1885. 48. l.

Tilgner Viktor szobrász (+1896) M.D.K.

Életének Pozsonyban. Bécsben telepedett le, ahol a Mozart emlékét mintázta.

Czinner Károly. A művelődés s' művészet történelme. Bp. 1897 174.

Tilgner Viktor

pozsonyi Liszt Ferenc
mell szobor
A csehek megrongáltak.

Olaymagykul
234. l.

mentális épülettömbjei / mint a
usef-tér - Fővámpalota - Műegyete
hangsulyozott oly párratlan városk
oly egységet alkotnak, melyet vesz
Különösen nem szabad megbontani a
ben - a műemléki és a gyakorlati
zik s amikor egy műemlékjellegü é
nyegesen kisebb anyagi erőfeszité

A Műemlékek Országos Bi
helyreállitásához az engedély meg
városi Közmunkák Tanácsának, annál
hoz a magarészéről nem járulhat h

Budapest, 1946 április 1

Tilgner Viktor

rząd

Olgyay Ferenc:

Tetemrehivás a magyar emlékek romjain – Különlenyomat a Kincses Kalendáriom 1931. évi 35. kötetéből.

3. l.

Tilgner Viktor

l.

Perrelet

98. l.

Ludovika

(8)

54

Tilgner Viktor

wód

Keleti G. cikke

Kel. 1885

IV. K. 4. f. 758. l.
759. l.
762 l.

1937/38

Gzula 45,000 kelosz-

tási terveret

Tilgner Viktor

ired

Keleti 1893

470. p.

HELYSÉG

KOLOZSVÁR.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Templom

KOR

XVI

ŐRZÉSI HELYISÉG

Farkas utcai ref.templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Szószék.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

FÉNYKÉP, RAJZ

Tilgner Viktor

I.

Gerőállványzatról

334, 353. l.

Tilgner Viktor.

wod

Lázár Béla dr.

Fadrusz János élete és művészete. Bp 1923. 26, 27 l.

28, l. 31, 32, 40, 47, l.
48, 49. l. 50, 51, 52, l.
71. l. 72, 73,

= Laid.!

E(nx

Tilgner Viktor

erod

Heresuth Kálmán

Fadrusz János
élete és művészete
Bp. 1925. 18., 19
20, l.

Gyorsjegyzék kiadása a

Miután a 4-ik és 5-ik osztály közötti rövid idő alatt a munka nagyon felhalmozódik, ajánlom Önnek, hogy a **4-ik osztály betétösszegével egyidejüleg — lehetőleg — az 5-ik osztály betétjét is,** az alanti felállitás szerint beküldeni szíveskedjék. Ezáltal lehetővé teszi, hogy az 5-ik osztály megujitását 3—4 nappal a 4-ik osztály huzása után Önnek akadálytalanul megküldhessem.

Ha sorsjegye a 4-ik osztályban kihuzatnék, ugy **az előre megfizetett 5-ik osztályu betéti összeget Önnek visszatéritem.**

Kérem a mellékelt számot az előző osztállyal összehasonlitani, az esetleges tévedést velem azonnal közölni és maradok

teljes tisztelettel

DEMBINSKY B.

	1/1	1/2	1/4	1/8
A 4-ik osztályu megujitásért	P 28.—	P 14.—	P 7.—	P 3.50
Az 5-ik osztályu betétért	„ 28.—	„ 14.—	„ 7.—	„ 3.50
Portó és költség 4 –5. osztály	„ —60	„ —.60	„ —.60	„ —.60
	P **56.60**	P **28.60**	P **14.60**	P **7.60**

Huzás IV. oszt. 1938. január 12. és 13-án.

Tilgner Viktor

vid

e

Oroszlánszobrászat

13. l –

Kölcsey Ferenc kéziratai VII. 156.

Tilgner Viktor

wod
z

Fürsthangst
54. l.

Krisztus az olajfák hegyén. — 1873: XIV. 50. *L. de Vargas:* Christus am Oelberge. — 1876, 1878, 1879: XVI. 709. *L. de Vargas:* Krisztus az olajfák hegyén. — 1881: 772. *Spanyol másolat Correggio után:* Krisztus az olajfák hegyén. — 1888: XXII. 794. *Spanyol festő* a XVII. századból: Krisztus az olajfák hegyén. — 1896, 1897: XXII. 794. *Spanyol festő* a XVII. századból: Krisztus az olajfák hegyén. — 1897: XXII. 794. *Spanischer Maler* aus dem XVII. Jahrh.: Christus auf dem Oelberge. — 1898: XXII. 794. *École espagnole,* XVII. siècle: Jésus-Christ à Gethsemani. — 1901, 1904: XXII. 794. *Spanyol festő* a XVII. századból: Krisztus az olajfák hegyén.

Tilgner Viktor

nobráw

prod

z

Kabdebo Gyula

A nobrainat története.

Bp. 1909. 172. l.

Székesfehérvári Egyházmegyei Könyvtár 226

N melki her-
X—CCXXII
rancia király
70
magyar ki-
9, 70, 74, 75,
204, 244
45
CXXXIV 3
emléke 93—
hája 250*
D 9, 16
T 63
clunyi apát
nete 122
D 10
DÉNES bán
I. pápa 60,
2
főesperes 22
93, 94
ÁD esztergomi

ULFBERHT neve Szt. István kardján 205
UTICELLENSIS (?) párisi apát 61

VALLONOK 74
VANCSA ISTVÁN *(Vancsai)* esztergomi érsek 58, 242, 348. jegyz.
VARJÚ ELEMÉR történetíró, régész 179. jegyz., 198. jegyz.
VAZUL 10
VÁRADY FERENC gyulafehérvári püspök 166
VIDAL, PIERRE francia trubadur 74
VILLARD DE HONNECOURT francia építész 49—50, 121, 149*
VILMOS *(Vilàm)* olasz (?) kereskedő 242
VILMOS ANGOULÊME grófja 61
VILMOS citeauxi prior 61
VIOLLET LE DUC francia építész, író 41
VISCONTI olasz építész 73
VITÉZ JÁNOS esztergomi é

Tilgner Viktor

l.

Thirring Gusztáv dr

Sopron: Civitas fidelissima - Sopron
1925. 9. l.

Érkezett 1905 jún. 23.

545/1905 sz. (Hőmérővásárhely, 1905 jún. 20.)

Fejérpataky László jelentése az ev. ref. főgimn. Könyvtárából.

Tilgner Viktor

A. Gladiator c.
nobra repr.

Müvészet (Szabó-féle)
1900.) 1137. h.
12. 3

Trilgner Viktor

előtt összekulcsolt kezekkel, alázatos megadással állott meg.

— Édes gyermekem, — szólt a prokonzul — nagyon sajnálom, hogy olyan alávaló helyen kellett hogy zárva tartsalak. Hadd jusson eszünkbe öreg atyád, kit a bánat [illegible] világba visszatérni. A k[illegible] el téged is; mondd csak: te is közülük való vagy?

Cyprianus figyelt, de semmi hangot nem hallott, csak a nő ajkának mozgását látta. Fejét lehajtotta s »igen« szava csak lehellet volt.

A prokonzul meg volt elégedve a válaszszal, mert úgy vélte, ki azt ily halkan rebegi, már félig vissza is vonta. A prokonzul intésére Praxidikének egy pár tömjénmagocskát nyomtak a kezébe.

— Jer, jer, — folytatta — nem kérünk méltatlan dolgot tőled. Lépj az oltárhoz s dobd a magokat a tűzbe.

Praxidike szemeit lassan felemelte.

— Ez áldozati oltár-e? — kérdezte halkan.

— Igen, — felelte a prokonzul.

A nő tekintetét a császár bronz szobrára emelve szólt:

— De hát akkor neki áldozok?

— Hát igazságtalanságot követsz-e el azzal, — kérdezte a prokonzul — ha azt teszed, a mit [illegible]

aztán, kik ezt kihivó daczczal, gúnyos megjegyzések kiséretében tették.

S ez a viselkedésük adta meg a jelt a második aktusra. A prokonzul intésére a csarnokból a rövidkabátos, meztelen, izmos karú emberek előléptek. Szó nélkül ragadták meg az új vallás követőit s magukkal hurczolták. S ime a bazilika csarnoka pokollá változott át. Iszonyú zsivaj hallatszott. A meztelen testekre hulló korbácscsapások, a kötelek surlódása, a kerekek csikorgása, forgása és a fúvónak szelelése, melylyel a tüzet szitották, okozták a zsivajt.

S e zsivaj közé éles, rövid, szag-

Tilgner Viktor

l.

Forum 1934. 369 f.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS • TÖRVÉNYHATÓSÁGI

SZAVA

1.

2.

Dolgozók E

Tilgner Viktor

l. Forum

1934. 290. l.

Tilgner Viktor

1844 – 1896.

d.

Forum

1934. 308, 309. l.

Tilgner Viktor

l.

Siklósy FKT tört

320. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tilgner Viktor

zrád

Lázár Művészet 1938

346. l.

1904-909-15
1. sz. lakás.

532. Szekrény.

1 darab sárgára festett puhafa-szekrény két záros ajtóval, ezeken léczek közé foglalt emelkedett tükörrel és négy polczczal.
Méretei: 87 cm. magas, 143 cm. hosszú, 96 cm. mély.
Becsértéke.....30.00 K

Régi Esterházy állag 48 leltári szammal.

Tilgner Viktor

urod
z

Lippich 1901

57. l –

Tilgner Viktor

1. Csatkai Liszt

110. r.

Pénztárkönyv 1931 novem

1. Készlet leltár szerint

Tilgner Viktor

1844 – 1896.

l.

Franz 8. l.

A m. kir. vallás- és közo

10124/1933 szám.

A Müemlékek Országos Biz

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj átalányozva.

Tilgner Viktor

l.

Banyov Bratisl.

43. l.
59. l.
61. l.
80, 81. l.

a muzeumban
Tilgner-szoba.

Tilgner Viktor

wód z

Dóczy-Ludwig:

Zwei Halb-Ungarn.

Oedenburger Zeitung

1937. 292. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tilgner Viktor

vrod

Dr Wagner Olga:

Városi Múzeum
Bratislavában.
Bratislava é. n.

Tilgner Viktor

Liszt Ferenc Wolfa
Sopronban

1893

vid
z

Thirfeltödmanbul

114. l

Walachey IV. 25.

[redacted] % kamat

Lejárat		Kamat-nap	Kamatszám	Összeg	
hó	nap			Pengő	fill.

ért hb.

Kelet év, hó nap	Hivatkozás	Tétel
1933. ápr. 30.		Kamatszám c.
1933. ápr. 30.		Tőke egyenleg

Tilgner Viktor

1.

Dehio-Gurlitt

50, 57, 83, 93, 95 I.

z Károlyna E hb à	2·74	1644	-
2 % forg. adó		32	88

Tilgner Viktor

Hobrai-
24. tába. Wien
Josef Wlha é. n.

Iparmüv. Muz.
könyvt.
D. 4 r. 2.

KISKŐRÖS
941 DEC 24.-9.
3 f
MAGYAR KIR. POSTA
LEGRÁDY SÁNDOR
OKTÓBER
„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.
TÓTH FERENC
M. kir. dohány- és szivar áruda
Vidéki, tirlap-, okmány-, törvénykezési
Postai értékeikkek. Játék-
Helyi- és fővárosi kirlapok
eladása
Kiskőrös. — Tel.

Tilgner Viktor

(1844 – 1896)

vód

z

Ybl utolsó

60, 67. l.

Delhaes I.

tt szélmalom köti le figyelmünket, a
a melynek lapátjai az északkeletről fü-
ob épületek látszanak; jobbra pedig a
soportot, melyek a vizben visszatükröződnek.
őzött.

3,2 cm.
ol.
n (465/901).

42
1403

Tilgner Viktor

1844–1896.

Grod
z

Dívald 1927

159. l–

Fogyasztószám	Ele
	Mérőhaszr és kezel. d
80551600100 2	120
	1

Az »1« jelű sorban a gázfogyasztást

Tilgner Viktor

úřad

Myslkovo

57, 128.1 –

~~Mésztuffa levéblenyomat~~ VI. 172

Tilgner Viktor

1884-ben Bécsben
természet után mintáz-
ta Liszt Ferenc mell szobrát
E szobor első alakításá-
ban Liszt benső ba-
rátjának, a pozsonyi Batka János-
nak tulajdonában volt,
s második, Hohenlohe
herceguó kivánságára
történt alakításában
Czech Antonia és Lud-
wig János nagyiparos
biztokában szintén Pozsonyban
volt

Ortvay Tivadar dr
Pozsony város utcái és
terei. Pozsony 1905. 327. l.

Tilgner Viktor

a pozsonyi rk. plébánia ebédlőjében az 1889-ben elhalt Heiller Károly püspök-plébánosnak szobra fentitől.

Ortvay Tivadar dr.

Pozsony város utcái és terei. Pozsony, 1905.
212. l.

Tilgner Viktor

Hummel János
pozsonyi zeneszerző
és zongoramüvész nobra
tentitőt. Lelepler-
tér 1887. okt. 17.

Ortvay Tivadar dr
Pozsony utcái és terei.
Pozsony 1905. 175. l

Tilgner Viktor

Néhai Poeck József volt plébános márvány mellszobra a pozsonyi újvárosi rk. pléb. templom bejáratánál fentitől.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcai és tkei. Pozsony 1905. 416 l.

33. Ismeretlen festő.
A XVII. századból.

33. Thurzó Ilona halotti képe.

558
(Jk)

Egész alak, fejjel jobbra
fekete kötésü és mintázott aranymets
hér kendőt tart. Fehér fökötőjének
szemöldöke ősz. Nyakkendője fehér,
vák, elől összefüzött fekete ruhájána
fekete. A feje alatt lévő ~~fekete~~ gyűrű párn
~~keleti szőnyeg mintázott~~. A ravatal
Fölül zöld függöny lóg arany-csipkéve
három sorban a felirás ez: ILLUSTRIS
THURZO de BETHLEHEMFALVA COMITISSA PR
SIMI DOMINI COMITIS CASPARIS ILLÉSHAZ
1648 AETATIS SUAE ANNORUM 53.

Vászon, méretei 133: 206 cm
— Zichy Edmund ajándéka 1859
— A ~~Nem. Muz. képtárából a~~
303/88 A. No. 19. sz.a. ~~tétetett át~~
~~Át. Képt. 288.~~

Kifüggesztésére vonatkozó

904: V. 2. 1884: II. 31. – 1894: II. 70.

Tilgner Viktor

Kiscitette a pozsonyi Ganymedes diszkutat 1888-ban. A városi minház előtt áll.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái és terei. Pozsony 1905. 291. l.

Hummel Nep. János mellszobra, eredetileg a minházzal szemben felállítva fentitől

u. o.

Tilgner Viktor

l

Heveri Oest

102, 172, 173,

324. l.

Tilgner Viktor

1844–1896

Mozart, gipsz-
szobor

a pozsonyi városi
múzeumban

Repr.-
Múzeum mesta
Bratislavy.

Bratislava, é. n.

XXIX. tábla

Tilgner Viktor MDK

Női mellszobor, márvány

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Tilgner Viktor MDK

Női mellszobor, bronz

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. élt. kiáll.

Tilgner Viktor MDK

Bécsi Bohóc, gipsz

Fallstaff, gipsz

~~[illegible]~~ Lovag Becker Mór mellszobra, gipsz

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Tilgner Viktor MDK

Gyermek krokodillal, gipsz

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Tilgner Viktor MDK

PHädra. gipsz
Gyermek delphinnel, gipsz
Müller K.L.festő mellszobra
Herceg Szász Coburg Gotha Ágost márvány
Brozik Wáczlav festész mellszobra, gipsz

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Tilgner Viktor.

16,17,39.1.

l. Dr. Lauser Károly:
Ausztria-Magyarország művészete. II.évf. Bécs.
/Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II.Jahrg. Wien./

MDK.

Tilgner Viktor kokrán

KT felkéri a bécsi kiállítás képeinek megbírálására (Templével és Telepyvel) 1885

MDK A-1-1/2173

MPK

Tilgner Viktor szobrai. (1844-96).

Mellszobor. Gyipszből. 1884. Pozsony. Múzeum.
Tilgner terem. Még egy szobor u. itt a
„Zene" szobában.
„ Tilgner a gipsz modellt a pozsonyi Színház
előtti mellszobrokhoz készítette. 1893.

Dr André Galkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern" Jahrg. 1936. Hft. 2.

L 59

Tilgner Grözö

Liszt-mellszobor
megsérült

erőd U. 3227

Magyarmecskepuszt

és naplójáról kiállított és a számlája kiegyenlitése fejében P 85 f-t.

Budapest, 1943.évi szep

A hivatalos másolat hiteléül:

Bátonyi k.

min.shiv.igazgató.

MDK

Tilgner Viktor, szobrász

külföldre került magy. szárm. müvész .

Petrovics Elek: A Szépmüv. Muz. modern magyar szobrai. Magyar Müvészet. 1926. 256.l.

MDK

Tilgner Viktor, Pozsony

1867. Gundel II. dij.

1864. Füger-dij.

1880. Josef Reichel-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 101, 102, 104.1.

Tilgen Viktor MDK

Bécsben müködött.
Arcképplasztikai müveivel keltett méltó feltünést.
A bécsi Mozart- és Hummel-emlékszobrok.

Mirowi Myskovszky E.nő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

57.l.

MEK

Tilgner Viktor

Bécsben tartózkodik

Magyar művészek külföldön. Budapesti Hirlap 1882. V.4. 122. sz. 2 l. melléklet

Tilgner Viktor

MDK

Tilgner Viktor, Fadrúsz János mestere

Lázár B[illegible]Fadrusz. Müvészet XII.évf. 1913. 51-63

Tilgner Victor

„Liszt Ferenc"

mellszobor

Sopron Szemle 1978/2 XXXII. évf. 180. old.

Tilgner Viktor

neve emlitve, „a „Szobrászat a 19. század második felében" c. cikkben

Népszava 1972 május 13
8. old.

TILGNER VIKTOR OSZKÁR, szobrász

1844-1896.-Pozsonyban született.A bécsi akadémián tanit Barokkos stilusu szobrai voltak.Mozart emlék,stb.-Gáty-Goldmann-Fülöp 1921-ben plaketteket rendelt.Önarcképeket,művész portrékat.Köztük TILGER Plaket jét is REMÉNYI JÓZSEFTŐL. A MNM.-banvan. 100+100 mm.-Leirása:HP 4499. 32.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

MDK

Tilgner Viktor , Pozsony

udvari dij.

1859. ezüstérem

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. növ[illegible]
Fleischer Bécs. 99. l.

MDK

Tilgner Viktor, Pozsony.

Gundel dij.

1867. 2. dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztöni. névsora.
Fleischer Béca. lol. 1.

P a s s i ó o

SzM, ltsz. 55.904.1.

Krisztus sirbat

Hársfa. Az oltá
Átvétel a Nemzeti Mu

MDK

Tilgner Viktor, Poszony

Füger-dij 1864.

Bécsi képzőm. akadémia nagy. ösztönd. névsora
Fleischer Bécs. 102. l.

MDK

Tilgner Viktor, Pozsony

Josef Reichel-dij 1880

Bécsi képzőm. szadénis megy. ösztönd. névsora
Fleischer. Bécs. 104. 1.

Tilgner Victor

Ausgewählte Werke.
Wien. 1897.
26 nagy 4-rétű fény-
nyomatú műlap
a mester jelesebb
alkotásairól.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST IX, HÖGYES ENDRE-UTCA 10
Telefon: 186-556

.....

A Tárcaközi Bizottság javaslata alapján
juttatta a ..... várm
községben lévő, egykor .....
kastélyt. A kastély a Műemlékek Országos
műemlék szerepel, s ezzel kapcsolatban van s

A Földmívelésügyi miniszter 189.100/1
Közlöny 1946. évi 266. számában) 5. §-ána
részesített a műemlékké nyilvánított épületek és e
és megőrzéséről az 1881 : XXXIX., illetőleg az
szerint köteles gondoskodni".

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc.

Trilgner Viktor

l.

III. Protokp. aukc

1921, jan - feb -

102 l.

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc.
szerint a műemléken semmiféle változtatást a
délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az
megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapjár
a műemléki jellegű kastély fenntartásáról gor
ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges á
céljából a Műemlékek Országos Bizottságána

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt
állapotáról postafordultával a Műemlékek C
Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelk

Budapest, ...

47.783. — Egyetem

Tilgner Viktor

nobrâst

bő életrajz

lásd okv

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái

és terei. Pozsony 1905.

530. t. 532. l.

553, 554. l.

Pozsonyban utcát

nevertek el fentirőt.

Tilgner Viktor

l.

Beetr 56 l.

A hivatalos másolat hiteléül:

miniszteri irodatiszt.

Tilgner Viktor

1843 - 1896

l. Šourek

85. P.

ıszternek jelen kelet és ügyszám alatt

ézett rendeletének másolata:

tárt, hogy a Műemlékek Orsz. Bizottsá-

Tilgner Viktor

l.

Tragor Vácmúveszei

110. l.

les Hottanéknál a tanár
s most azis el fog menni
és akkor nincs kinek adni
át mikor meggyek azt nem
ajd a vonatok mennek
a Kapukulcs és a pincze
k nékem hogy az udvarra
betudjak menni a
vizsgálni azt a kulcsokat
ttan lehet hagyni és még
hogy ha a lakásban nincsen
a pinczében a vizvezeté-
zárni hogy a lakásban a
scholsem legyen viz
t zárva maradok

Hézesóhkal

Németh Jaenne

ny utmesta

Tilgner Viktor

l.

Hevesi L.

Österreich Kunst

174. l. arch.

175. l.

176. l.

189. l.

k ö n y v.

1930. évi junius hó 27.-én, a mátrave-
végzett és a mult évi junius hóban be-
latainak utófelülvizsgálata alkalmából.
Országos Bizottsága részéről megbizott
Látzay Fritz Oszkár müszaki főigazgató,
gi főjegyző, Verebélyi Lajos épitő mes-
és az egyházközség megbizásából Verebé-
lakos.

sz megvizsgálta a templomon végzett és
ett összes helyreállitási munkálatokat,
er, a község részéről vele kötött szer-

kálatokat, mind teljesen kifogástalan
ellenőrző, megbizott művezető a vállal-
tte, minek alapján kijelenti, hogy a --

Tilgner Viktor

l.

Szana 1890

153. l.

Vér Árpád, ált. tanító V. 305.

Eölvedi Gachal József

lásd Gachal J.

Nemzeti Szalon állandó

kiállítója.

Tilgner Viktor

l.

Hevesi, Ludwig

Altkunst – Neukunst. Wien 1909

1. 114. 158, 345, 350. 415, 577. l-

Kiss Bálint, cs. és kir. kamarás

IV. 257

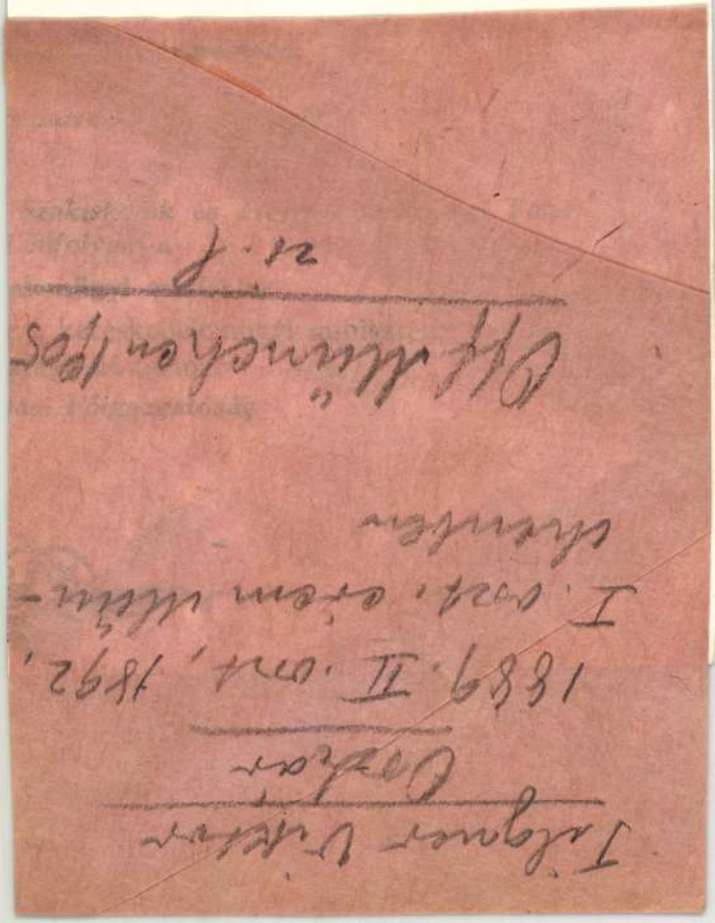

A
INTÉZET TAGOZÓDÁ
HATÓS

A székesfővárosi Iparrajziskola 193
felelően átalakult. Azon szakosztályai ug
iktatott Ipartörvény rendelkezései szer
igazolvány alapján gyakorolható iparág
azokkal kapcsolatos Mesterképző Ipari
igazolvány alapján szabadon gyakorolha
szakosztályok ily minőségükben továbbr
az átszervezés nem érintette.

Az intézet mai tagozódása a követk

keresztes fibulák a legelterjedtebbek és leg-
sűrűbben fordulnal
ben. Bő és gazda
ződött ez érdekes

Az ékszereknél
hódított népek hat
rűknél például a
tipusok egy dara
részük többször
keresztmetszete eg
nek meg a forrasz
karikája is kerek;
gyűrűk tünnek föl
kához van forrasz
tások. A tiszta rón
és arról ismerhető
le vannak lapítva.
változatos alakokk
a fejnél mutatko
karneol büsztöket
tipust a profilált
fején Mithras, or
a zodiacus jegyei vannak belevésve, az anyag
azonban még mindig öntött. Még későbbi

jakra kerültek; a kéttaguak, melyek csuklóval

nem barbar, mert ősrégi kultura területéről
jön és a khald svéd, perzsa művelődési kö-

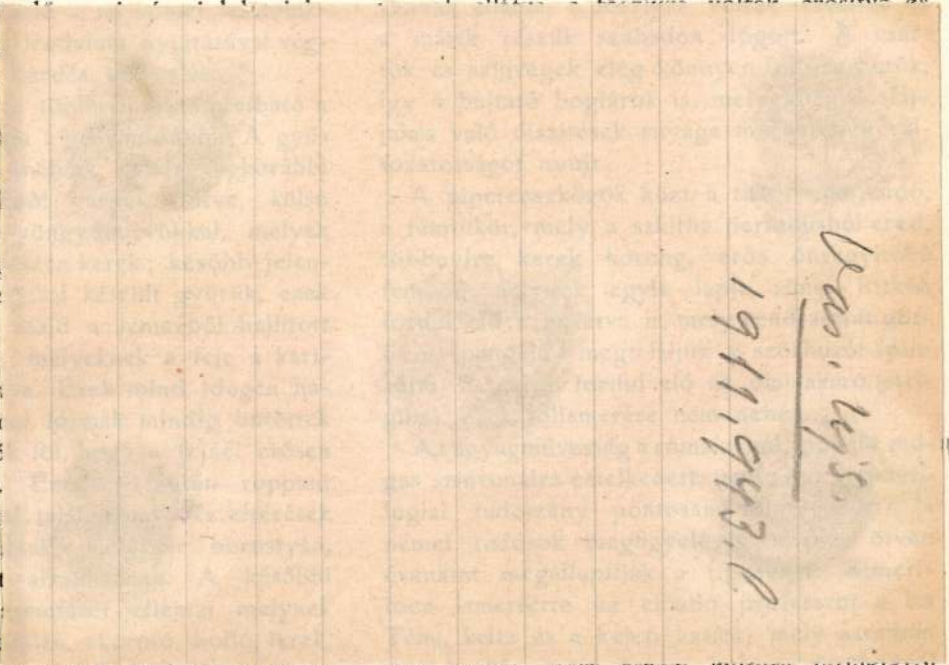

Vas. Ujs.
1911.943.P.

Tilgner Viktor
U. 1740

edényekhez vörös vagy fehér agyagot használnak, de néha vegyítik is a két anyagot. (Opus fibulinum, opus doliare, finom és durva agyag.) Az edények korongon vagy anélkül készülnek. A kisebb darabok mindíg korongon, a nagyoknak csak egyes részei. Ezt az edények kopogtatásakor fölismerhetjük. Az amphora, dolium egyes részeit kézzel illesztette össze a fazekas. Az igen nagy dolium favázon készült és úgy ragasztották össze.

Az edények osztályozása sokféle szempontból történhetik. Ismertetve a különböző archaeologusok rendszereit, Buckmann fölosztását adja elő, aki a római edényeket négy csoportba sorozza színük szerint és sárga, vörös, szürke és fekete edényeket különböztet meg. Külön csoportot alkotnak a terra sigillata edények.

A sárga edények készülhetnek közönséges durva agyagból, melynek piszkos, fehéres színe könnyen fölismerhető, ezekből különösen a nagy darabok készülnek; a finomabb agyagból készült sárgás edények anyagában sok kvarcszemcsét találunk, ezek kézzel

tartói néha napfényre kerülnek, a tartók a kampóval voltak a csónak oldalára erősítve. Végül horoggal is halásztak, amely lehetett egy hegyes csontdarab vagy kampós fémből. A horog bevető- vagy fenékhorog gyanánt tett szolgálatot, épp úgy, mint ma.

A vadászatot hálóval űzték, ha szárnyas vadra vadásztak, bekerítettek egy területet és oda hajtották a vadat. Ezenkívül szárnyasokra parittyával is vadásztak. Négylábú vadakat tőrrel, csapdával fogták, ezenkívü kopókkal (ismeretes ábrázolás a reliefekről). A vadászeszközök közül egy lándsatipus ismeretes, az ú, n. vadászó lándsa, melynek éles hegye erősen megvékonyodik és alul ismét kiszélesedik a nyél előtt.

A földmívelést nagy tisztességű foglalkozásnak tartották. Kezdetben kapával dolgozták meg a földet, azután következett az ekével való mívelés. A faeke után annak élét vassal borították be, hogy tartósabb legyen. Ezt állatok vonták. A borona két-három deszka összerovásából készült, melyre gyereket vagy asszonyt ültettek. Az aratás vagy

Bécs, Tilgner Viktor nobrasz ott él.

Budapesti Hirlap, 1881. X. 1

107 sz. h.o. (sz. és h.)

Jbl

Ebenthal, Koburg herceg sirem léke

Tilgner Viktortól

Budapesti Hirlap, 1881, X. 1.

107 n. 4.o- (K. és M.)

Tilgner Viktor szobrász

Pesti Hirlap, 1883. jun. 3. 11.
Szinház, zene, képzőmüvészet

Tilgner, szobrász

Művészet, II., 1903. 396-403.

Malonyay Dezső: Fadrusz János.

Tilgner Viktor szobrász

PestiHirlap, 1883. jun. 18. 10.
Szinház, zene, képzőmüvészet

Tilgner Viktor szobrász.

osztrák, magyar születésü.

Pesti Hirlap. 1882. szept. 25. 3. l.

Tilgner szobrász/osztrák/

/ Nyerte magyar dijat./

Pesti Hirlap.1882.aug.6.4.l.

Patak Jenő

Tilgner Vilmos szobrász/19.sz./ kitüntetése a bécsi képzőművészeti akadémián.

Fővárosi Lapok 1865.I.V.15.444.old.

Tilgner Viktor nohán

Budapesti Hirlap 1882 III 7

66 n 30 (cf. és m)

Tilgner Viktor. 4 obrázky

Budapesti Hirlap. 1882. V. 4

122. z. 2. o. Mellékler.

Magyar művészek külföldön

Tilgner Viktor svobrász

Budapesti Hirlap, 1881, X. 1

107. n. 4. o. (Ḫ. a M.)

Tilguer Viktor Szobrász

Pesti Hirlap. 1885. márc. 21. 3

Szobrászatunk az országos kiállításon

Tilgner Viktor szobrász

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9-10

Radó antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállításon

Muzeológia

Tilgner Viktor szobrait Pozsony-
nak ajándékozza, a városi muzeum
alapja céljára

Pesti Hirlap, 1883. jun. 3. 11.
Szinház, zene, képzőmüvészet

Körplasztika

Tilgner Viktor szobrász,Mozart szo
bor

Pesti Napló,42 éf. 1891 III. 19

Tilgner Viktor szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
102-113.
"Lázár:Fadrusz János."

Pilgner Viktor spobrádz

Pesti Hirlap. 1882. máj. 7. 4.

A spobrádzmüternek-ből

Patak Jenő

Kitüntetés.

A bécsi képzőművészeti akadémián Tilgner ~~Vilmos~~ Viktor szobrászt egy Fügerl féle nagy aranyéremmel tüntették ki.

Fővárosi Lapok 1865.I.V.15.444.old.

Körplasztika. Rubens-szobor, Tilgner

Pesti Hirlap. 1879. szept. 4.3.

Tilgner Viktor pozsonyi szüktésü
hazánkfia....

Müpártolás

Mozart szobor bizottság,

Tilgnertől szobor

Pesti Napló, 42 évf. 1891 III.19

Pálpažat, c. Hl. Hvaṇunoba pálpažatan meghiojah tilgner Vihtal is.

Budapesti Hirlap. 1882 III. 7

66. n 3. o (Hf. és M.)

Tilgner Viktor szobrász

Pesti Hirlap. 1879. jun. 19.3.

Művészeti jutalmak

Tilguer Viktor szobrász

Pesti Hirlap. 1879. szept. 4. 3.

Tilguer Viktor pozsonyi születésű
hazánkfia....

Tilgner Viktor szobrász Ybl X.

1844-1896

Budapesti Hirlap, 1892, IX, 25.

264. sz. 3. o. /Sz. és M./

Pilgner Viktor fotográfus (1844-1896)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 5. 9-10.

Rabó antal.: Fotográfusunk és festészetünk a Kiállításon

 M. D. K.

Tilgner, Victor, szobrász

sz. 1844. okt. 25-én Pozsonyban, katonatiszti családból. Hamarosan Bécsbe került, ahol tanulmányi éveit és egész életét is töltötte. A külsőséges részleteket kihangsulyozó, akadémikus irányzatnak volt reprezentatív képviselője, aki rengeteget és nagy lendülettel dolgozott, szerző szerint „grosszügig und mit einer zwecklosen Monumentalität." Rengeteg és sor kitünő portré, sírcsulák, kül stb. fürödik nevéhez. ./.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners ausgewählte Werke. Bécs, 1897. 12 old. 72 k.

M.O.K.

Tilgner, Victor, szobrász

... Magyarországgal kapcsolatos műve a porosnyi Hirt Ferenc szobor, mely magas, négyzetes alapzatra helyezett büstével ábrázolja a nagy mestert, (1884) hajlott férfi korában.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners ausgewählte Werke. Bécs, 1897.
6. old. I. [50.] tábla.

M.O.K.

Tilgner, Victor, szobrász

... Ugyancsak Porsony számára készült műve a Ganymedes-kút, mely a négy puttóval díszített alsó posztamensen nyugvó, nagy kerek vízmedencéből kiemelkedő második hatalmas, kerek posztamens tetején egy kitergesztett szárnyu sas hátán lovagló pózban ábrázolja ./. Ganymedest.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners ausgewählte Werke, Bécs, 1897. 12. old. és XLI. t.

M.D.K.

Tilgner Victor, szobrász

... porsonyi Ganymedes szobrá-
nak felfogásához szerző hőzli Paul
Verlaine-nek 1889. aug. 29.-éről helt
levelét, melyben Rodin-nek Aix-les-
Bains-ben levő Ganymedes szobrát
teljesen hasonló beállitásban irja le.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners aus-
gewählte Werke. Bécs, 1897. 12. old.

 M. D. K.

Tilgner Viktor, szobrász

A pozsonyi Koronázási emlékmű hőr, Batka János levéltáros felszólítására, 1892-ben vázlatot készít, de mikor az ugyancsak pozsonyi származásu Fadrusz Jánost is belevonják a pályáratba, Tilgner önként átadja neki a munkát. ./.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners ausgewählte Werke. Bécs, 1897. 12. old.

Tilgner Viktor

szobrász

L. Lázár B. Fadrusz János élete és művei. Bp. 1923, 71. l. 72. l. 73. l.

Tilgner Viktor

Lásd

Lázár B. Fadrusz

Fadrusz élete és
művészete. Bp.
1923. 40. l. 47. l.
48. l. 49. l. 50. l.
55. l.

Budapest, 1955 március 22

Kedves Gyula Bátyám,

Régen láttuk egymást, annál inkább megörültem mostan szives megemlékezésednek. Kérlek, fogadd őszinte köszönetemet jókivánságaidért, amelyeket szivből viszonozok.

Igaz nagyrabecsüléssel maradtam

régi hived

Tilgner Viktor

Az itt következő művészneveket Szokolay Béla: -"Tóth István szobrász" c.- kritikájában csupán az ért említi meg, hogy fényt vessen a művészélet mult századi mostoha viszonyaira. N eves szobrászok és festők a jobb kilátások reményében kénytelenek az országból kivándorolni.
A szobrászok közül: Böhm József Edgar Angliában, Klein Miksa Németországban, Tilgner Viktor Bécsben, Arady Zsigmond Velencében telepedett le.
A kritikában felsorolt művészneveket lásd: Tóth István szobrászmüvész nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 13. XVI. évf. 19. sz. 382-383. lap.

Tilgner Viktor, szobrászművész, (1844–1896).

Fadrusz János 1858. szept. 2.-án született Pozsonyban. Üstökösként érkezett és úgy is távozott. – Tilgner Viktor és Edmund Hellmer tanítványa lett a bécsi akadémián, 1886 és 1891. között.

L.M.: Emlékezés Fadrusz Jánosra.
Kisalföld, 1983. aug. 31.

Tilgner Viktor, szobrászművész (1844–1896).

Fadrusz János Pozsonyban működött, 1858-ban. — A bécsi akadémián Tilgner Viktor és Edmund Hellmer tanítványa lett, 1886 és 1891 között.

Szegvári Miklós: Emlékezés Fadrusz Jánosra.
Petőfi Népe, 1983. szept. 2.

Tilgner Viktor

Bródy Adél már-
ványszobra Jentiből
(1897)
a Bródy Adél Korház
előcsarnokában

Thirring Bpest

90-l.

Tilgner Viktor

l.

Lázár B.: Fadrusz
János élete és mű-
vei. Bp. 1923.
26, 27. l.

M.D.K.

Tilgner Viktor

"Két müvészről" cimmel emlékezik meg Dénes Diner József az elhunyt müvészről: "Magyar földön született, Bécsben élt és dolgozott."- irja és megemliti a Burg Theater számára készitett gyönyöru szobrait, valamint a pozsonyi Hummel emléket.

Magyar Salon, Bp. 1896. május hó. 25. kötet 265-278. lap

Tilgner Viktor

nebrán

lásd

Hercsuth Kálmán:

Fadrusz János élete és művészete.
Hasznos Tudnivalók
4. sz. Bp. ć n. 10,
11. l. 18. l. 19. l.

Tilgner Viktor Oskar (Pozsony, 1844. okt. 25. — Bécs, 1896. ápr. 16.): szobrász. A bécsi ak.-n tanult, J.Gasser és F.Bauer növendékeként. Bécsi mesterei mellett azonban a francia szobrászat, különösen pedig a barokk és rokokó művészet alakitotta stilusát. 1858-tól Bécsben élt, a bécsi historizmus sokat foglalkoztatott mestereként. Számos mellszobrot (J.Strauss, Führich stb.), emlékművet (bécsi Makart- és Mozart-emlékszobor, Liszt szobra Sopronban) és dekorativ épületplasztikát készitett (Burgszinház, Művészettörténeti Muz., Bécs). 1865-ben részt vett a Széchenyi emlékszobor-pályázaton. Tanitványai közé tartozott Fadrusz János. — Irod. A.Ilg: Victor Tilgner's ausgewählte Werke (Wien, 1896).

Tilgner Viktor Oskar szobrász

Magyar Életrajzi Lexikon

Tilgner Viktor

(1844-1896) Pozsonyban született, Bécsben Makart szobrát alkotta.

Genthon I.: Monumenti artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

10 l.

Tilgner Viktor

szobrász

1866. a bécsi képzőművészeti akadémia növendéke

1866. elkészítette Széchenyi szobrának mintáját, s az az akadémia tárlatán kiállította.

E mintával vett részt a bpesti Széchenyi szobor pályázaton

Budapest II.

25. I

Tilgner Viktor

l.

Lykanobr 96-14

27. 8

Tilgner Viktor

Pozsony

Bécsi ünnepelt szobrászmüvész.

Liszt Ferenc mellszobra, soproni szinház előtt.

1893-ban leplezték le.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története

1962. Sopron 17.I.

Tilgner Viktor Szobrász

Pesti Hirlap. 1879. febr. 11. 4.

Öfelsége a magyar születésű....

Tilgner Viktor

Glevosi, Ludwig:
V. Tilgners alser-
wählte Werke. 12 kup-
pel. Wien, 1897

Gent (959)

. Zöld.

la.

.

et. Zöld.

. Fekete.

d.

ros.

Fekete.

rös.

öld.

e.

Tilgner Viktor

nobrain

Lyka München

8,58.l.

HIRDELMENLEK

HIRDETMÉNYEK.

Tilgner Victor, szobrász

hazánkfia, Bécsben közelebb két mellszobrot fejezett be./1879/
Az egyik Széchényi grófné,/sz.Hoyos comtesse/ a másik Hasenauer bárónő.

Képzőművészeti Szemle. "Külföldön élő művészeink."
1879.1.sz. 15-16.l.

Tilgner Viktor

Storno Gábor: Tilgner Viktor nobrán ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-nobor ürjében. - Soproni Szemle, 1967. 21.évf. 1.n. 82-85.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

79. l.

Tilgner Viktor, szobrász

Sopronban Liszt halála után a legnépszerűbb bécsi szobrásszal tárgyalás kezdődött egy Liszt szobor felől itásáról. Tilgner Pozsonyban született 1844-ben. Munkácsy és Bencurral egy esztendőben. 82.old

Storno Gábor: Tilgner Viktor szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében 82.old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Tilgner Viktor, szobrász

Tilgner Viktor, szobrász

Pozsonyban született, Bécsben dolgozott. Legkiemelkedőbb műve a bécsi Mozart szobor. 83.old. 3.jegyz

Storno Gábor: Tilger Viktor szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt szobor ügyében 82.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XXI. évf., 1967 Sopron

Tilgner Viktor, Szobrász.

Pozsonyban született, Bécsben dolgozott. Pozsonyban két Liszt mellszobor van tőle. a múzeumban. Az egyik 68, a másik 97 cm. magas 1884.ből, tehát jól ismerte Lisztet. 82.old

Storno Gábor: Tilgner Viktor szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében 82.old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Tilgner Viktor,szobrász

1911-ben Pozsonyban is felállitottak egy Liszt szobrot Tilgner soproni szobrának mintájára.a Dóm felé vezető szerpentinen egy fal előtt.Itt a mellszobor kitünő hatást kelt. 84.old

Storno Gábor: Tilgner Viktor szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében
82.old.

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXI.évf.1967
Sopron

Tilger Viktor,szobrász

A Sopronban felállitott Liszt szobráról Belle Lajos
A leleplezés után 1893.szept.lo-én a Sopronban cikket
irt róla. Ferde a válla,hátsó nézetben kivájt a háta,stb
~~A rossz elhelyezés az oka,nem szabadtér e volt tervez~~
A rossz elhelyezés az oka,nem szabadtérr volt tervezve
de"Tilger müvészete azért meglátszik ezen az egyszerü
alkotáson is". 84.old

Storno Gábor: Tilger Viktor szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében
~~83~~ 82.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXI.évf. 1967
Sopron

Tilgner Viktor, szobrász

Két soproni egyesület egy Liszt szoborról tárgyalt vele. 2000 frtban állapodtak meg, tehát nem valami nagy műről volt szó. A mai Petőfi teret kérték a várostól, először visszautasították, majd mégis megadták az engedélyt. 1891-ben. 82. old

Storno Gábor: Tilger Viktor Szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében 82. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967
Sopron

Tilgner Viktor, szobrász

Bécsben dolgozott, Pozsonyban született. 1884-ben Hohenlohe hercegnő megbizásából elkészitette Liszt mellszobrát. Ez most Batka János levéltárosnál van. Egy példány van Czech Antoninnál, és Ludwig János nagyiparosnál. 82.old

Storno Gábor: Tilger Viktor Szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében 82.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Tilgner Viktor,szobrász

A soproni Liszt szobor huza-vonája miatt levelet irt Storno Ferenchez a szobor ügyében. A szobr majdnem kész-en van és mütermében a városiak megtekinthetik, nem vall szégyent vele. 82.old

Storno Gábor: Tilger Viktor Szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében Sz 82.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI.évf. 1967 Sopron

Tilgner Viktor,szobrász

Sopronban 189?.szept.3-án nagy huzavona után lelepleztek Liszt mellszobrát a Színház-téren.A Petőfi-tér,az Erzsébetkert után ide helyezték. ~~8x~~ 83.old

Storno Gábor: Tilger Viktor Szobrász ismeretlen levele Storno Ferenchez a soproni Liszt-szobor ügyében ~~8x~~ 83.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXI.évf. 1967 Sopron

M.D.K.

Tilgner Viktor

Bécsi szobrász hazánkfia a királytól megbizást kapott több szobormü elkészitésére az ischli palota számára.

Képes Családi Lapok, Bp. 1883. nov. 11.
VI. évf. 7. sz. 111. lap

Tilgner Viktor

(1844–1896) szobrász. Főként Bécsben dolgozott, a barokk művészet hatása alatt. Johann Strauss-, Mozart-, Makart-, Liszt portréi, illetve emlékszobrai a legismertebbek.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

350 Ft.

Tilgner Viktor, szobrász 17 Dk.

1844-ben született Pozsonyban, 1896-ban Bécsben halt meg. Művészete Donnerhez Jüri. 23 s'71. lap.

Műveiben egy életörömmel telített újbarokk képviselője. Portrészobrász.
Tőle való szülőházosában
a Ganymedes-kút a Színház előtt és
Hummel zeneszerző emlékműve.
Neves tanítványa: Fadrusz János. 71. l.

Franz Anton Richard: Preszburg (Pozsony) die ehemalige Hauptstadt Ungarns, die Hauptstadt der Slowakei, eine alte deutsche Stadt – Berlin-Stuttgart 1935. 83 l. 12. t.

MDK

Tilgner
pozsonyi születésü

müve /1893/ Liszt Ferenc emlékszobra /ezek divatja a 90-es évek során ért el Sopronba, -naturalista tendenciáju mellszobor, mely felállitása folytán nagy téren, megközelithetetlenül, nem hat.

Csatkai Endre dr.: A soproni szobrászat. Magyar Müvészet. 1928. 7.sz. 536.l.

Pilgner
Bútorasztalos

M.D.K.

Fadrusz mestere volt Bécsben.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek
Bp. 1957.

138 l.

MDK

Tilgner Viktor

Repr:

"Mozart szobra" /Bécs/

Hirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

128.1. 85. kép.

MDK

Tilgner Viktor pozsonyi születésü szobrász

Hirek a mütermekből. Képzőmüv. Szle 1879. szept. 9.
114 l.

TILGNER VICTOR

84, Lovag Becker Mór mellszobra. Gipsz.

1885.orsz.kiáll.ka t. 45.oldal

TILGNER VICTOR

1o9. Női mellszobor. Szinezett márvány.

1885.orsz.kiáll.kat. 46.olda.

MDK

Tilgner Viktor, festö
1844-1896?

Tilgner arcképe. Régeben Ernst Lajos gyüjteme-
132 x 110 cm. nyében. Olf.

Alsóny-Teleki XI.1943. Kat. 32.1.

M.D.K.

Tilgner Viktor

Liszt Ferenc mellszobra a Petőfi Sándor-téren.
/1893./„Tilgner Viktortól."

Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiája ház és utcajegyzékkel. Sopron. 1936. 47. l.

M. D. K.

Tilgner Victor, szobrász

Porsonyi szármarásu (sz. 1844.) Bécsben élő, felhagyott és sokat foglalkoztatott művésznek egyik magyar vonatkorásu munkája Bródy Adél egész alakos, fehér márvány szobra.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners auserwählte Werke. Bécs, 1897. III. t.

M. O. K.

Tilgner Victor, szobrász

... pozsonyi Koronázási emlérművéhez készült vázlata egy dúsan redőrött, kimzett drapérián fervő oroszlánt ábrázol, két elülső mancsára támaszkodó helyzetben, melyek körött a koronát és a jogart tartja.

Hevesi, Ludwig: Victor Tilgners ausserwählte Werke. Bécs, 1897.
XLIX, t.

Aumale herceg.

— *Vous avez raison* . . . csakugyan jobb mint a cigaretta; füstje nem bántja úgy a szemet és a nyelvet is kevésbé csípi.

Nagy öröme telt abban is, ha tüzet gyujtottak a hajtók és a szabadban pirították a kenyeret, meg sütötték a szalonnát. Megtanult nyársat faragni és lekuporodva a rőzse lángja mellé, nagy szakértelemmel csepegtette a szalonna zsírját a szép pirosra pörzselődött kenyérre. József királyi herceg kíséretének valamelyik tagja megkínálta fokhagymával és azt mondta, hogy csak így igazán pirítós a pirítós.

A fokhagyma szaga azonban nem tetszett sehogy sem a fenségnek.

— Ez a magyar vanilia, fenség! — biztatta a mokány huszártiszt.

Aumale herceg a nagy unszolásra megevett egy darab pirítóst fokhagymával, de a finom párisi gavallért bántotta a szokatlan illat és ellenhatásul az utitáskájában lévő kölni vizes flakonból ivott néhány kortyot.

Mikor aztán az urak a vadászebédre gyűltek, sehogy sem tudták elképzelni, honnan ered az egyszerü vacsi tisztartói lakban ez a kellemetes, édes illat. Végre rájöttek, hogy Aumale herceg lehelete olyan fűszeres.

— Csudálatos, pedig fokhagymás piritóst evett velem — súgta oda egyik szomszédjának a huszártiszt.

Aumale hercege meghallotta és finom mosolylyal fordulván hozzá, így szólt:

— Lássa, ez az igazi metamorfózis — a magyar vanilia eau de Cologne-ná válik a francia emberben.

Szent-Antalon is gyakran megfordult a herceg és ott tanította őt egyszer egész délután egy kitünően hegedülő fiatal magyar mágnás a hetvenes évek divatos nótájára:

Falu végén van egy ház
Zsidó lakik benne . . .

Rebeka-nótának hívták ezt és útonútfélen énekelték akkoriban; a herceg Párisba visszatérve magyarországi rokonainak irott levelében tréfásan említette, hogy még most is gyakran fütyöli ezt a nótát: *le chanson de la Rebeque* . . .

Nyugszik már most ő is a dreuxi sírboltban, hová a magyarok őszinte részvéte kísérte.

—

Mágnások bazárja.

1864-ben, az országos nagy szárazság után, sok ezer és ezer embernek nem volt egyetlenegy betévő falatja nagy Magyországon. Ezt a rettenetes hatvanharmadiki évet minden nyomorával remekül irja le Jókai *A szerelem bolondjai* cimü regényében, a mely egyuttal korhü rajza is a provizóriumnak.

Akkor határozták el a magyar főurak és előkelő hölgyek, hogy bazárt rendeznek az inségesek javára, hasonló ahhoz, a minő a párisi lett volna, ha az a rettenetes katasztrófa el nem pusztítja.

1864 telén már kissé nyájasabb szellő lengedezett Bécs felől és a császárné, a ki már Kemény Zsigmond *Pesti Napló*-ját régebben járatta, a Török János *Pesti Hirnök*-ét is megrendelte, hogy tájékozza magát a magyarországi pártárnyalatokról és viszonyokról. Éppen akkor az inségesek javára országszerte rendezték a bálokat, hangversenyeket és Budapesten február 11-én nyilt meg az akkor egészen ujdonságba menő bazár, a melyet Batthyány Lajosné és Damjanichné rendeztek, csupa főúri árusnékkal.

A *Bolond Miska*, Tóth Kálmán akkori híres élclapja külön számot adott ki s a vezérvers, Kipfelhauser levele, valamint a többi közlemény is a főrangu *boltosnékkal* foglalkozott. A lap utolsó oldalát egy nagy kép foglalta el, mely Batthyánynét és Damjanichnét ábrázolta, a hogy az éhezők javára árulgattak mindenféle apróságot. Oldalt pedig *Bolond Miska* levett kalappal áll s a kép aláirása szerint azt mondja:

— Ezek olyan *árulók*, a kiket Bolond Miska is szeret.

A böjtben, ugyancsak az inségesek javára, a főúri működvelők szinielőadást és élőképeket rendeztek. Anyám még most is őriz egy akkori szinlapot, a mely szóról-szóra így hangzik:

— *A nemzeti színházban* egyházi engedély folytán folyó hó március 21. és 22-én, rendkívüli előadásul és általános bérletszünettel, inséggel küzdő alföldi honfitársaink javára *működvelői előadás adatik* három szakaszban.

A működvelőket a nemzeti színház máig is feledhetetlen bonvivantja, *Szerdahelyi* Kálmán és *Prielle* Kornélia tanitották be.

Az első rész alatt előadták a *Hol töltsem estéimet* cimü vígjátékot, a melyben, akkori följegyzések szerint, különösen kitünt *Gyürkyné* Orczy Sarolta, a kinek remek toilettejei is emelték játékának hatását; kivált egy frappáns, világoskék pongyola, a melyben a bájos asszony még százszorta bájosabb volt. Nagyon dicsértek még *Tisza* Lajost, a ki a házibarátot játszta, még pedig minden lámpaláz nélkül. *Andrássy* Gyuláné grófnő egyszerü barna kartonruhájában, pezsgő eleven játékával mintaképe volt az ügyes, titkokba be avatott komornának.

A második darab a *Női könyek* volt. Ebben különösen *Beöthy* Ákos temperamentumos játéka tünt ki, valamint *Csáky* Melanie grófnő remekelt, a ki olyan kedvesen, vídáman, bátran és jókedvvel játszott, mintha nem is működvelő volna, hanem igazi színésznő. *Kendeffy* Árpád és *Vay* Gizella helyes játékukkal emelték az összhatást.

Érdekes egy akkori kritika, a mely végül megjegyzi: »Meg kell emlitenünk még az ifju *Károlyi* István grófot, György gróf fiát, a kinek ügyes maszkirozása egyszerre kacajra indította a közönséget. Eredeti és érdekes *vékony* kis pincér volt. Az élőképek is minden várakozást fölülmúlóan sikerültek. Az első kép, Geiger képe után: *Béla választ kard és korona közt* volt. Endre királyt, a mint nyugágyán és menyezet alatt pihent, *Vay* Alajos ábrázolta, *Keglevich* Béla gróf, mint Béla herceg festőien daliás alak volt, a mint oldalt állt, előtte a korona és kard. A sátor mögött Ernyey és Vid (*Zichy* Manó gróf és *Festetich* Leó) kivont karddal. Az élőképnek olyan nagy hatása volt a közönségre, hogy háromszor kellett fölhúzni a függönyt, mert mindig ujból és ujból látni kivánták.

Még ennél is nagyobb hatása volt a *Bornemissza Anna egy órai uralma* cimü jelenetnek. Bornemissza Annát *Károlyi* Edéné grófné Korniss Klarisza ábrázolta, a ki az ősi magyar szépségek mintaképének bevált, úgy hogy minden szem gyönyörködve nézte. Előtte meghajolva Barcsayné állott, a kit *Pejachevich* Pálné ábrázolt, odább a két Barcsay (*Kendeffy* Árpád és *Festetich* Pál), oldalt pedig a cselszövő Székely, a kit a daliás *Podmaniczky* Ármin személyesitett. Bornemissza Anna udvarhölgyei gyanánt *Révay* Sarolta bárónő, *Erdődy* Henriette grófnő, *Dégenfeld* Berta grófnő és *Eötvös* Ilona bárónő szerepeltek.

Az előadás clouja az *Il Decamerone* cimü tabló volt, a mely fény, csillogás, szépség, ifjúság és bűbáj dolgában minden eddigi képet fölülmúlt. Mintha Firenze, a virágok városa tünt volna föl, örökké kék egével, az Arnó halk csobbanásu hullámaival és illatos fáival, a melyek alatt Boccacció regélt s szőtte szerelmes cselszövényeit . . . A tablón is ugyanazok az előkelő olasz hölgyek voltak, a kik a nagy dögvész idején, tréfás enyelgéssel és vídám történetek elbeszélésével űzték el aggodalmaikat.

Alençon hercegné.

MINDENFÉLE.

A képviselőházból. A háboru egész sereg interpellációt gyüjtött a miniszterelnök fejére, melyeket azonban ő ravaszúl félretett arra az időre, a mikor elénekelheti néhai jó Kipfelhauserrel:

Béke, béke, vivát,
Vivát!
Töltsétek meg azt a
Pipát,
Ezt a békességes
Ágyút,
Jámbor polgár arra
Rágyújt!

Jó szerencse, hogy a hellének lába gyorsabbnak bizonyúlt annál az időnél, melyet a magyar képviselőház szabályai az interpellációkra való feleletre megszabnak. A miniszterelnök szerdán egyszerre négy külpolitikai interpellációra válaszolhatott megnyugtatólag, biztositván a Házat, hogy rendben van már Európa szénája, nemsokára szent a béke. De, ha Keletről a béke galambja száll is felénk, annál háborúsabb felhő jő Nyugatról. A folyosó tele van válság hírekkel. Az egyik órában az osztrák, a másikban a magyar kormány bukik. De bár ezek a hírek nemis valók, annyi bizonyos, hogy nagy parlamenti háborúság veti előre árnyékát. A kisebbik vita, az esküdtbíróságok dolga, már a jövő héten megkezdődik, a nagyobbik, a kvóta vitája, árnyékával még a nyarat is beborítja.

—

A Bródy Adél-gyermek kórház. Május kilencedi-kén az emberszeretet magasztos ünnepe folyt le a fővárosban. Fölavatták ünnepiesen a *Bródy Adél-gyermekkórházat*, kis beteg babák refugiumát, a melynek alapjait egy nemeslelkü filantróp, *Bródy* Zsigmond vetette meg elhalt nejének emlékezetére. Szép és fényes volt az ünnep, olyan fényes, hogy az alapító, a ki csöndben munkálkodott ezen a nagy művön, félre állt, hogy ne jusson rá rész az ünnepeltetésből. Ott volt a budapesti társaság színe-java, miniszterek, államférfiak, a szellem és pénz előkelőségei. Megcsudálták a humanizmus e szép és modern templomát, a hatalmas, öt épületből álló komplexumot, annak mintaszerü modern berendezését.

Háromszázezer forintnál többe került az új gyermekkórház, a pénz javarészét az alapító adta. Nem szorul ez a szép gondolat banális dicséretre, nem is irunk ide kenetes szókat. Hanem adjuk képét annak a nemes asszonynak, a kinek emlékezete megteremtette ezt a művet. *Tilgner* Viktor, a tavaly elhunyt geniális szobrász készítette *Bródy* Adélnek ezt a márvány-képmását. Olyan szép, mint a milyen szép volt a lelke az eredetijének.

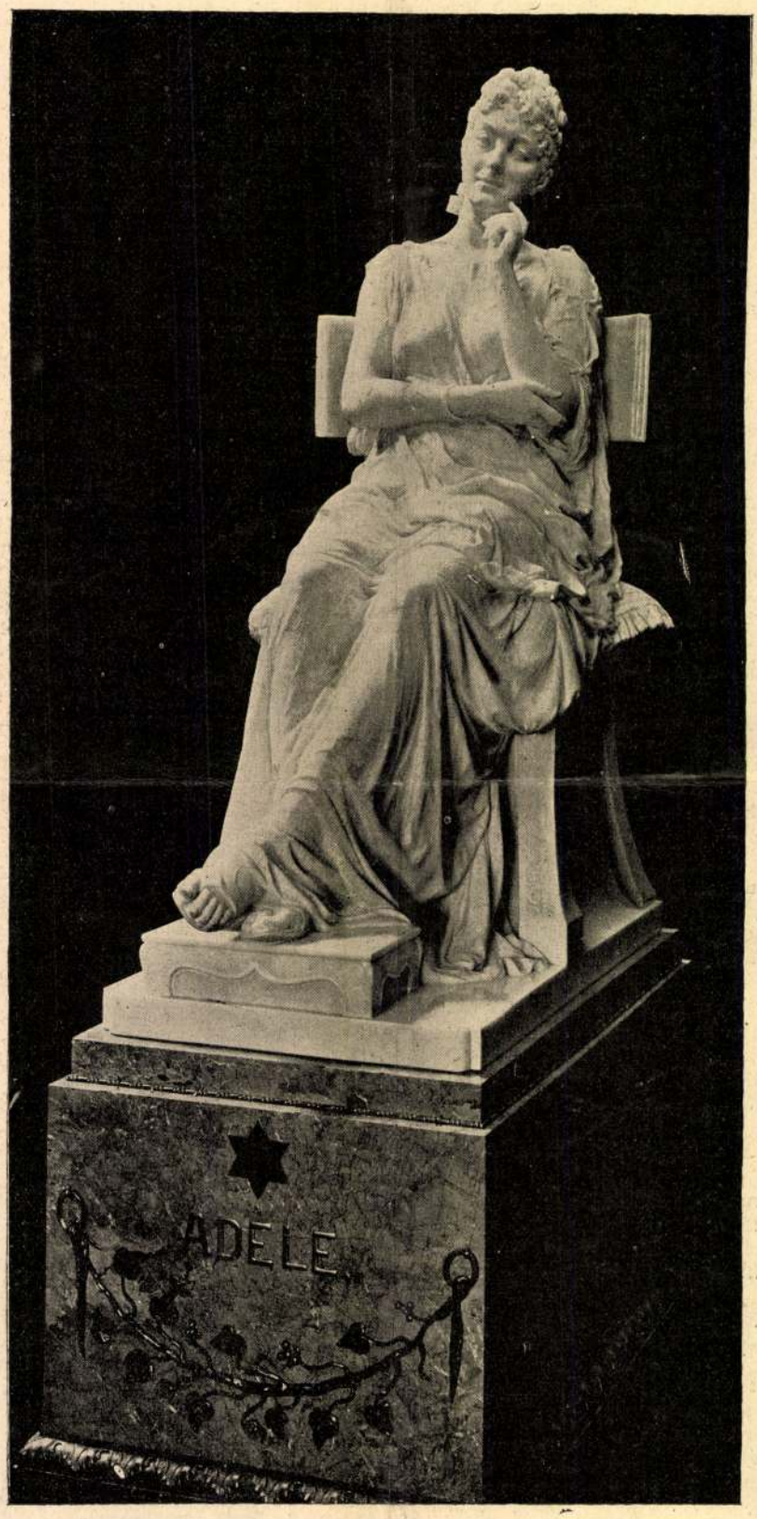

Bródy Adél szobra. *Tilgner* Viktor müve.

—

Egy üdvös ujitás. Az érzékenyebb hallásu utazóközönség hálásan fogadja majd a magyar államvasutak igazgatóságának rendeletet, a melylyel beszünteti a harangjelzést közvetlenül a vonatok elindulása előtt. Olyan volt az, mind a riadó, a mely a helyett, hogy figyelmeztetne, csak zavart okoz és lármájával elkábitja azokat, a kiknek szól. Ideges és ennek dacára lármás korunkban mindig jótétemény, ha egy zajjal kevesebb jut elkínzott hallásunknak. Ezentúl tehát csak csengetni fognak és élőszóval figyelmeztetik az utazó közönséget, hogy tessék beszállni.

—

Aumale herceg. A párisi lángsir, a mely királyasszonyunk nővérét, az *alençoni* hercegnét elnyelte, a régi francia uralkodók egy másik sarjának is halálát okozta. Aumale hercegre annyira hatott a katasztrófa híre, hogy szívszélhüdés érte és szörnyet halt.

Lajos Fülöpnek volt ő fia és a hetvenes évek elején gyakran járt Magyarországon, sőt több izben vadászot *Kóburg* herceg vacsi uradalmám is. Ezeken a vadászatokon József királyi herceg is résztvett, akinek nagybátyja volt a megboldogult herceg.

Unokaöcscsével gyakran évődött Aumale herceg és különösen azt nem tudta felfogni, micsoda élvezet lehet abban, mikor a József kurta makrapipából szívja a szűz magyar dohányt.

— Próbálja meg csak egyszer — mondta neki a mi királyi hercegünk — majd megtudja!

A francia hercegben fölébredt a kiváncsiság, szerzett is egy rövidszáru, vörös cseréppipát, olyant, a minőt a dabasi mega gyóni atyafiak használnak és aminőnek a *Klinger* boltjában két krajcár volt az ára. Megtömte keményen az örkényi homokon termett szűzdohánynyal és rágyujtott. Szíjja, egyszerre csak mosolyogva igy szól:

Uj Idők 1897. III. 21.

Tilgner Viktor

Wied
z

Ybl Ervin: Fadrusz
János.

szépművészet 1943.
17. l.

Tilgner Viktor

szobrász

Fővárosi Lapok 1886. ápr. 17., 2. old.

(Szana Tamás: T. V.)

Kalmár

Figura

Tilgner Viktor

l. Buday: Deák-nobor

139, 189. l.

Tilgner Viktor

l.

Szana Szárer

231, 237, 238,
239, 244. l.

Repr. művei:
l. 385. l.

Vasárnap
26
Rogate

Hétfő
27
Beda et.

Kedd
28
Ágoston

Szerda
29

96 szorlat

Protestáns naptár

Május-Junius

V	26	Fülöp
H	27	Béda
K	28	Emil
S	29	Maxim
C	30	Áld cs.
P	31	Petron
S	1	Pamfil

Ó görög naptár

Május

V	13	Glicér.
H	14	Izidor
K	15	Pakóm
S	16	Teodór
C	17	Junia
P	18	Péter
S	19	Patrik

Izraelita

Tilgner Viktor ?

Batka János (és Wodianer Imre): A Hummel emlékszobor leleplezéséhez. Pozsony, 1887.

Az emlékszobor tört. és számadás.

Tilgner Viktor

Hummel szobra
Pozsonyban, Haiy
Gyula rajza.

Repr.

Orn V. 209. l.

Viselet kép

Fiatal oláh-lein
(~~[illegible]~~

~~A elötér~~

kosarat visz, m
felemelte ~~[illegible]~~
lik, ingváll b
nya, kötény cs
sikla ~~at latin~~ vanna
~~orsójat~~ orsát pörget

Rézmetsz
Tröster J:
Siebenbürgen.
Lt

Tilgner Viktor

szobrász

Szül. 1844. Pozsony

† 1896. Bécs.

Számos műve az alábbi

múzeumban.

Kat. Bratislavy

307. l.

Tilgner Viktor Oskár

zobrazit

ivod

Toman

694. l.

Heveri, Ludwig: V. Tilgners ausgewählte Werke.

2°, 72 K., L, Beč, 1897.

Tilgner Viktor

Tilgner Viktor

l.

Lykanemzromantika

29, 89, 125. l.

TILGNER *Viktor Oskar*, magyar születésű szobrász, * Pozsony 1844, † 1896. Bécsben élt, ott az akadémia tanára volt és legszeretetreméltóbb, legtermékenyebb szobrásza a Makart-korszaknak, Bécs boldog új barokk-korszakának. E kor hírességeit a bronz- és terrakottamellszobrok hosszú sorában örökítette meg és többféle színű anyag egyesítésével is megpróbálkozott. Tőle való Johann Strauss, a „Keringőkirály" népszerű képmásszobrocskája, Charlotte Wolter síremléke. Amellett élénk részt vett a nagyszabású új középületek (Művészettörténeti Múzeum, Burgszínház) plasztikai díszítésében és egész sorát alkotta meg az emlékszobroknak is, amelyeken többnyire a dekoratív részekben, főleg híres puttóiban adta művészete legjavát: Mozart- és Makart-emlékek Bécsben, Werndlé Steyrben, Hummelé Pozsonyban. Tőle való a bécsi Volksgartenben levő Triton és nimfa-kút s az ő tervei szerint halála után állították fel a népszerű T.-kutat.

K. G. T. 536 l

Tilgner Viktor

l.

Ernst-Múzeumaukcioja II.

249. l.

BUDA

Horthy

Telefo

Naponta friss
pörkölt kávé

Sajt, vaj és
csemegeáruk

Tilgner Viktor

l. Keleti = Művészeti dolg.

573 l.

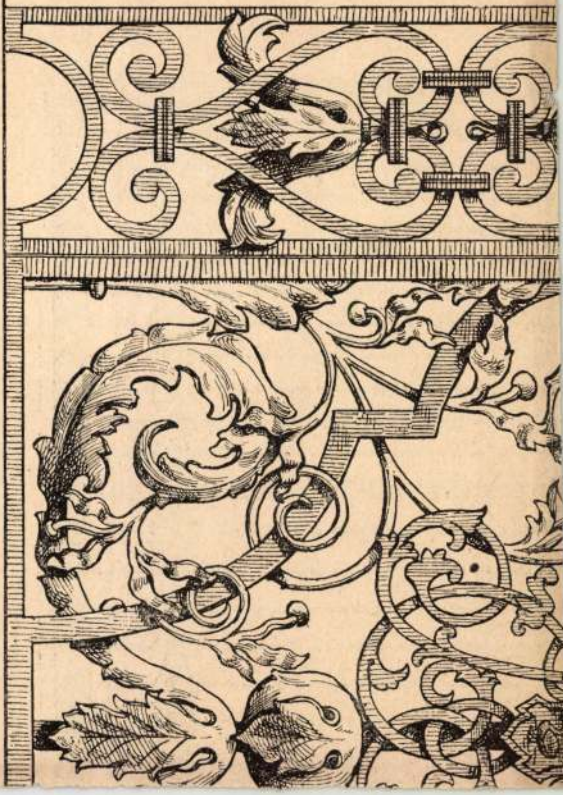

Rácsozat a XVIII. századból. (Wasmuth

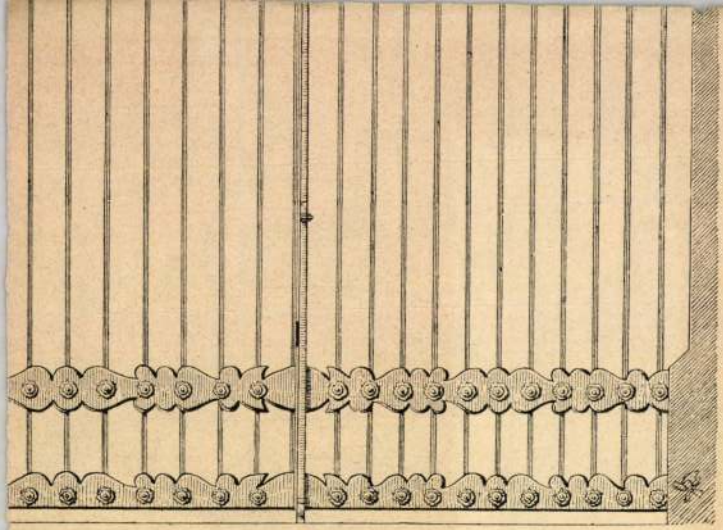

nplomban. (Wasmuth · Schmiedekunst czimlapja.)

Tilgner Viktor

»Miniatüre« rendezésére.

*** **A bécsi művészház** idei nagy képtárlatán három művész nyerte el a Lajos Károly főherceg által alapitott aranyérem jutalmat. Mackart »Pihenés a mediciek udvarában« cimü szép festményével; Tilgner Viktor Wolter k. a., a várszinház tagjának mellszobrával s Lenbach Ferenc egy igen sikerülten kidolgozott arcképpel, mely báró Liphardtot ábrázolja.

Fővárosi Lapok

1875. I. félév

478 l

BUDAPEST
39 I 1421

Tilgner Viktor

Zichy Edmund gróf
szobra a Tört. Képcsarnokban

Elek Artur. A fővárosi
Zichy-múzeum.
Magyar Művészet
1925. 185. l.

az a tudat, hogy egy kis „midinette" fürg
ujjai varázsolták elé így, akinek isten
természetes ízlése megadta azt, hogy o
nyelven fejezhesse ki magát, amelyet s
művészelme hasztalanul igyekszik eltanul

Nem jellemző-e, hogy Németországba
immár az utca művészi kultusza annyi
haladt, hogy a napisajtó állandóan fogla
kozik az ezzel összefüggő kérdésekkel s p.
a »Kleine Journal« külön hasábot szent
a kirakatok művészetének és kritikájának
Meg is látszik ez a közművészeti érzék minde
apró tárgyon, hogy p. o. csak a charlotte
burgi városháza egyszerű levélszekrény
említsük, melynek józanul stilizált góthiku
formája mennyire előnyösen különbözik
mi kezdetleges bádog-skatulyáinktól, vag
pedig a berlini Leipziger Thor előtt ál
pavillont, melynek néhány vonalból és dis
krét színből összerótt egyszerű tagozatába

Tilgner Viktor

Liszt szobra Sopronban. Sopron városa szobrot emel a vármegye híres szülöttének, Liszt Ferenczenek. A szép mellszobor, mely *Tilgner* jeles szobrász alkotása, már teljesen elkészült. A szobrot közvetetlen a színház előtt levő térségen fogják elhelyezni. A leleplezés szept. 2-ikán lesz.

Vas. Ujs.
1893. 289 l.

Tilgner Viktor

Munkácsi 1903. 398
– 1913. 58, 102

Magyar Munkácsi
1925. 185
1926. 256
1928. 536

Dancher André: Kórégetés I
(607), 2637 (403).

Tilgner Viktor

l. Liber Bpestszobrai

168. l.

Tilgner Viktor

Művészeti lexikon 778 l.

Revai lex. 18 k. 272. l.

Szobrász, szül. 1844 X. 25. Pozsonyban, megh. 1896. IV. 16. Bécsben. A bécsi akadémián tanult, 1873-ban Deloyetől vett fel francia hatásokat. A barokk és rokokó-művészet is nagy befolyással volt reá. Tanára volt a bécsi művészeti akadémiának. Sok mell- és dekorativ szobrot készített. Főművei: a pozsonyi Hummel-, a bécsi Mozart- és Makart-, a soproni Liszt Ferenc-, a hamburgi Petersen-emlék szobor, a bécsi Triton és nimfa-kút és az u. n. Tilgner-kút.

13

OKTÓBER

21

Tilgner Viktor

laid

Egyetemes Philologiai

Közlöny

1897. 594 l.

Tilquer V

wod
2

Vas. Zp 1893.
593 l

Tilgner Viktor

Tilgner Viktor, szobrász, nyug. százados fia, Pozsonyból, 15 éves korában, 1858 okt.-ben iratkozott be és kétévi megszakítással 1871 máj.-ig a szobrászati szakosztályon Bauer tanítványa volt. 1859-ben Alcibiades c. művével az udvari díj ezüstérmét, 1864-ben a Füger-díjat, kétízben, 1866 és 1867-ben a Gundel-díjat nyerte, 1880-ban pedig a bécsi Künstlerhausban kiállított műveiért az Akadémia Reichel-díjából 1500 frt-ot kapott.

Fleischer Bécs

Gold

Csonttü X-47

Tilgner Viktor

arcképplakettje
Reményi Józseftől

HuPrmagyerem

355. l.

Tilgner Viktor

Hobrast

Laid

Wurzbach

~~44K. 281 l~~

45K.152.l-

Tilgner Viktor (irodalom)

Batka, J.: [illegible] { Eduard Majscht. Pressburger Zeitung (Morgenblatt.) 1904 jún. 1.–

U. az: Aus hinterlassenen Briefschaften Eduard Majsch's. Pressburger Zeitung. 1904 júl. 15.–

Tilgner Viktor

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 185
1926. 256
1929. 105

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokons
Budapest, IV. Bástya-utca

Igen tisztelt Szakos

Kedves

A Baross szövetség 197. sz. vise
tályének emelése céljából a nemzetközi
bíró s itt Budapesten (Gödöllőn) augu
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapa
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszo
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét

Tekintettel erre a nemes célra,
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhas
tehetségének megfelelő kegyes adományát

Midőn még szíves áldozatkészség
Baross testvéri üdvözlettel híve:

Budapest, 1933. junius 15.

Tilgner Viktor

MAGYAR MUVESZET
1928. 536

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Tilgner Viktor

Róna II. 448–450 l.

Tilgner Viktor

Lebt in Pressburg
Bildhauer
197. alt

1859-60

Magyar akadémia
Könyvtára

Marseille h. n. V. 17.

Tilgner Viktor

zobrazit

1844–1896.

Lnód

Krück II. 632. l.

Bécs II. 55.

1906 - I - 5 -

Z. Mihalik József nem a bártfai múzeum min-
biztosának: a Desseroffy grófi családi ereklyéknek a
bártfai múzeum számára leendő átengedése tárgyában
a Desseroffyektől nyert tagadó válasz folytán a tség
az ügyben további lépéseket tenni nem tartja czélravezető-
nek (1098/905.)

Tilgner Viktor

arch.

U. 2258

Aquincum h. n. VI. 205.

Tilgner Viktor

Grod

Om V(a) 1981

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Tilgner Viktor

Lásd

Emik 42 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

gy helyettesének
sa.

- Endrényi Imre, Szeged.

Tilgner Viktor

Wied

M. Halom. XVI. 1892

5 l. (archep)

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

.....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

.....nevü munkás igazolta

Tilgner Viktor

und

Denes Diner Jenef Két

muvespol. Magyar Szalon

25 Kót. 265 h.

GYÜLEKEZÉS A TÁBORI MISÉHEZ A VÉRMEZŐN AZ AUGUSZTUS 18-IKI KATONAI SZEMLE ALKALMÁVAL.

A KIRÁLY SZÜLETÉSNAPJA.

Országszerte mindenütt megülik augusztus 18-ikát, I. Ferencz József születése napját s minden felekezet templomában buzgó imádságot rebegnek, hogy Isten sokáig tartsa meg, éltesse a jó, öreg királyt. De a hazában — mint ez természetes is — sehol sem ünneplik olyan fényesen a nevezetes napot, mint Budapesten, az ország szivében, hol főképen a nagyszámú katonaság kölcsönöz az ünnepélynek fényt és különös érdekességet.

Mindjárt napfelköltekor megdördűlnek a mozsárágyúk a Gellért-hegyen s huszonegy lövésük hirdeti az ébredező főváros lakosságának, hogy a király születésnapja felvirradt. Nem sokára mindenfelől harsogó katonazene hangjai hallatszanak s jobbról is, balról is feltűnnek a katonák tömött sorai, a mint díszruhába öltözve s cserlevéllel ékesített csákókkal századonként, ezredenként vonúlnak a Vérmező felé, gyalogosok, lovasok, tüzérek nehéz ágyúikkal, majd roppant nagy társzekerek is.

Megmozdúl a polgári lakosság is. Ezer meg ezer ember végtelen sorokban siet mind át Budára. A hatalmas hidak csak úgy hajladoznak, inganak a roppant tömeg léptei alatt s a kis fürge csavargőzösök alig győzik szállítani a tömérdek népet. Mindnyájan a Vérmező felé igyekszenek.

A nagyterjedelmű Vérmezőt csakhamar ellepik a katonák nyílegyenes sorai, a mint ott szépen, szakaszonként felállottak: elől a gyalogság, aztán a huszárok, majd a tüzérség, leghátul a podgyászos szekerek, köröskörűl pedig a roppant számú nézőközönség.

Halk moraj tölti el az egész környéket, de máskülönben türelemmel várnak, mert ismerik a katonai pontosságot s tudják, hogy sokáig nem kell várniok. S csakugyan ime, Budavár felől vágtatva érkezik egy huszár s harsogó trombita-hanggal tudatja, hogy herczeg Lobkovitz hadtestparancsnok jön!

Meg is érkezik nemsokára ragyogó díszegyenruhájában, zöldtollas kalapjában, utána egész sereg aranytól csillogó tábornok és tiszt. Gyorsan lekanyarodnak a Vérmezőre, hol azonnal felhangzik a parancsnokok harsány vezényszava s a hadoszlopok, mint egy-egy óriás gép, egyszerre tisztelgésre kapják fegyvereiket, melyek messzire csillognak a ragyogó napsugárban. Megszólalnak a trombiták is s harsogva üdvözlik a főparancsnokot, a ki kiséretével együtt végiglovagol a mozdulatlanúl álló sorok előtt.

Ezután megkezdődik a tábori mise, melyet a szépen feldíszített sátorban tartanak. Majd imára vezénylik a legénységet s következik az úrfelmutatás, mire a csapatok egymás után, szakaszonként sortüzet adnak. Mennydörgő moraj reszketteti meg a közeli házak ablakait s vékony, alig észrevehető füst terjed a térségen. Megszólalnak a Naphegyen felállított ágyúk is, mire a hadtestparancsnok tábornokai élén a tér közepére lovagol, hol egymásután elvonúlnak előtte zeneszó mellett a csapatok.

Ezzel bevégződik a szép ünnepély s a katonák véget érni alig akaró sorokban visszatérnek kaszárnyáikba, hol a nap örömére ebéd s «dupla lénung» várja őket.

A király születésnapja különös örömnap a Ludovika-Akadémia növendékeire nézve, mert ilyenkor avatják föl azokat, a kiket Ő Felsége hadnagyokká kinevezett.

A vérmezei díszszemléről tehát a növendékek visszamennek az akadémiába, hol a tisztté avatás végbe szokott menni. A felavatandók már ekkorra hadnagyi egyenruhába öltöztek s így vonulnak ki az akadémia kertjében fölállított Ludovika-szoborhoz.

Az idei felavatásról bemutatunk pár képet. A szobornál megjelent az egész tanári kar, élén Nyiry Sándor vezérkari ezredessel; előbb dr. Auer Jenő honvédlelkész intézett beszédet az ifjakhoz, majd egy segédtiszt felolvasta az eskümintát, melyet a növendékek mindnyájan utána mondottak, azután összecsapták kardjaikat. Most Nyiry Sándor parancsnok lépett elő s hazafias beszédben fejtegette az új hadnagyok jövőbeli feladatait. Lelkes éljenzésben törtek ki az ifjú tisztek s egyikőjük köszönetet mondott úgy a parancsnoknak, mint a tanári karnak.

Azután díszlakomára mentek az új tisztek, kiknek életében oly nevezetes és örvendetes fordulópontot jelent a király születésnapja.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A TENGERPART.

A véletlen úgy akarta, hogy a «Vasárnapi Ujság» 32-ik számában megjelent, Mátyás királyra és Novira vonatkozó czikket épen Noviban olvassam és dr. Horváth Géza barátommal bizony egész mohósággal nekiestünk a templomoknak, hogy a Mátyás király emlékét őrző tárgyakat megszemléljük. Eleve is kétségünk támadt az iránt, hogy az oltár és a gyóntatószék két madara holló legyen, mert eltekintve attól, hogy a Corvinok hollója gyűrű nélkül, kettősen, mint szimmetrikus ékítmény, csak erőszak árán képzelhető, az a két madáralak még hosszúnyakú is; feje a csőr alakjánál fogva inkább páva, mint bármi más.

A szemle eredménye az, hogy az épület lehet Mátyás korabeli, de az oltár oldalain alkalmazott két szimbolikus madár határozottan *páva;* fejének alakja, hosszú nyaka, hosszú farka, hozzá szinezete, mely kék, viola és vörös zománcz, félreismerhetetlenűl azzá teszi. Innen vétetett azután ez az alak a gyóntatószék számára, mint a lap hozta; de ennek a gyóntatószéknek szakasztottan alaktársai, számszerint *három,* ott vannak Novi főtemplomában is; mind a *négy* gyóntatószék fenyőfából való, olajfestékkel mázolt és semmi sem tanúskodik arról, hogy «régiségek» volnának; használtabb a kis templomban levő. Különben az oltár egész becsületességgel meg is mondja a kort, a melyről komolyan szó lehet. A tabernakulum helyén t. i. a boldogságos szűz szobra van üveg alatt, alatta egy ovális, márványozott festésű tábla; ezen pedig *1767—1896* évszámok; nyilván annak bizonyságául, hogy az oltár 1767-ben készült, 1896-ban restauráltatott. Más évszám nincsen az oltáron. A faragott alakok mind a XVIII. századra utalnak; a kétoldalt látható szalagokon a «Slava tebi Kriste» és «Bogu Hvale»* feliratok nyilván gyárilag készült sárgaréz betükből vannak összeállítva.

Novi, 1902 augusztus 12-én. *Herman Ottó.*

A VERSECZI KIÁLLÍTÁS.

A közgazdasági tényezők arányos fejlesztésére nézve igen fontos feltétel az, hogy a vidéki központok ipara és gazdasága megerősödjék.

* A latin miséből átvéve, hol értelmök: «Laus tibi Christe» és «Deo gratias!»

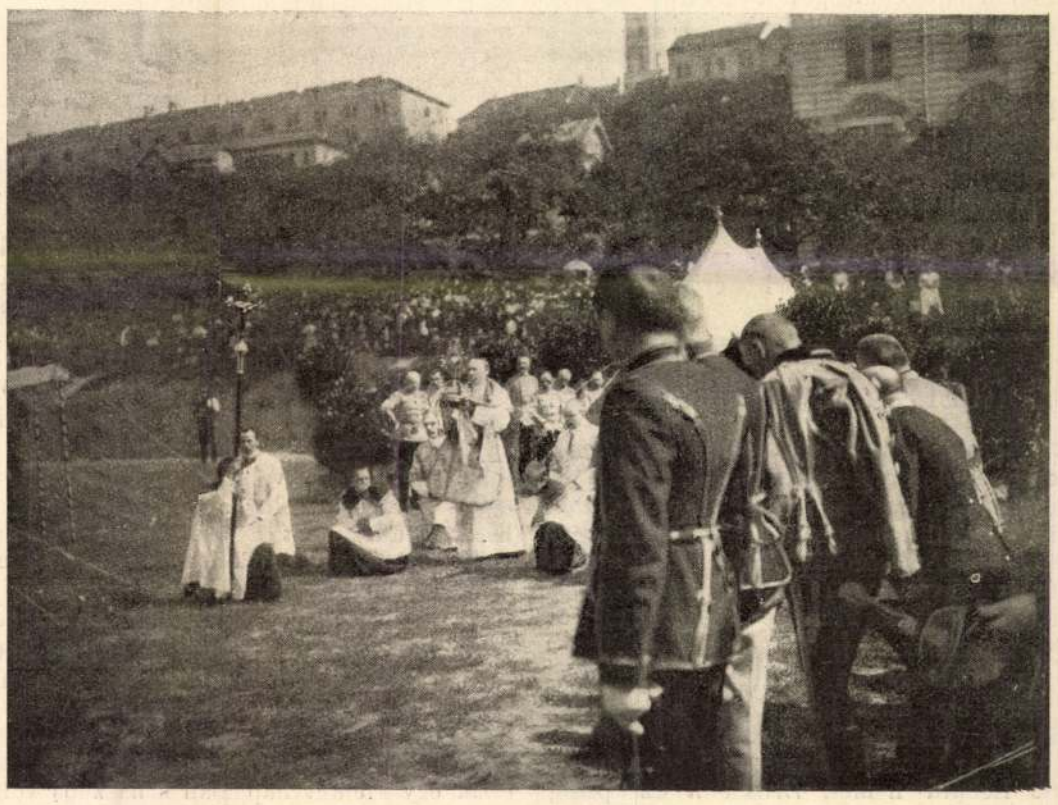

TÁBORI MISE A VÉRMEZŐN AZ AUGUSZTUS 18-IKI KATONAI SZEMLE ALKALMÁVAL.

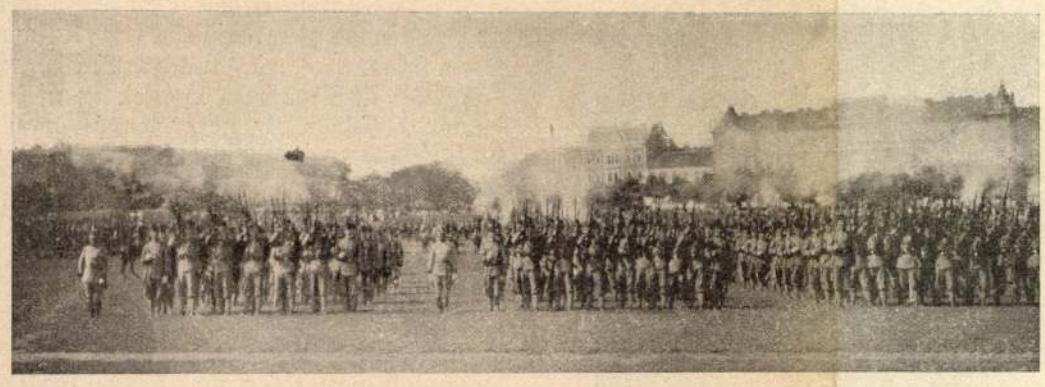

Dísztűz.

A csapatok elvonúlnak Lobkovitz herczeg hadtestparancsnok előtt.

KATONAI SZEMLE A VÉRMEZŐN, AUGUSZTUS 18-ÁN.

A sok eszköz közül, melyet ennek előmozdítására fölhasználnak, egyike a legszokottabbaknak a kiállítások rendezése. A kiállítások ugyanis a fogyasztót közelebb hozzák a termelőhöz, a termelőt pedig tökéletesedésre, haladásra buzdítják.

Ez volt a czélja a verseczi és verseczjárási kiállítás rendezésének is, melyet Nagy Boldog-Asszony napján nyitott meg *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter, hirdetvén nagy figyelemmel hallgatott ünnepi beszédében a munka dicsőségét és hatalmát.

És azon a vidéken, a hol különböző nemzetiségek laknak együtt, tényleg a becsületes munka tere az, a melyen a bármely nemzetiséghez tartozó komoly elemeknek találkozniok, egymást megérteni, megbecsülni és így békésen együtt működniök kell.

A kiállítás egy magas szőlőhegy alján épült és így igazán remek háttérrel bir. Főépülete a nagy iparcsarnok, mely körül a mezőgazdasági, háziipari és gépcsarnok sorakoznak. Valamennyi, mint képeink mutatják, a meglehetősen ismert kiállítási stílusban épült. Az általános benyomás igen kedvező és a helyi, valamint a közelvidéki nagy közönség sűrű csoportokban látogatja a tárlatot.

Emeli a látogatottságot a kiállítás idejére tervezett számos kongresszus és délvidéki ünnepély, melyekből bizonyára gyakorlati haszna is lesz Versecz városának. E város még néhány évvel ezelőtt leginkább szőlőtermelésből és borászatából élt, újabb időben azonban a gyári- és kézműiparra tért át, mely a változott körülmények folytán biztosabb keresetet nyújt.

Az iparfejlesztés ügyének kivánt tehát ez a kiállítás szolgálatot tenni és mindenki, a ki látta, óhajtja, hogy e czélt el is érje.

G. M.

SZOBORLELEPLEZÉS VERSECZEN.

Hazánk déli részének egyik kiváló városában, Verseczen — hol most épen mezőgazdasági és iparkiállítás is van, — e hó 18-ikán leplezték le a király mellszobrát, melyet Tilgner hazánkfia mintázott. A szobrot ott állították fel a régi, immár száz éves nyilvános kertben, szemközt a boldogúlt Erzsébet királyné emlékével, melyet 1899-ben emeltek.

A király szobrának leleplezése szép ünnepély keretében folyt le. Először a hymnust énekelte a verseczi dalos kör, aztán *Rittinger* Ede magyar ünnepi beszédet tartott, majd *Schulz* Lénárd német, *Brasován* Sz. pedig szerb beszédet mondván, egy-egy német és szerb dal elhangzása után *Weifert* Károly polgármester lendületes magyar beszéddel átvette a szobrot s a szózat eléneklésével véget ért az ünnepély.

MAGYAR ZÁSZLÓ AMERIKÁBAN.

Az «*Országos Nemzeti Szövetség*» tudvalevőleg díszes nemzeti zászlót küld a nemzeti összetartozás jelképeül Amerikába kivándorolt honfitársainknak, hogy ez emlékeztesse őket elhagyott hazájukra s ébren tartsa bennük a hazafiság érzetét. A zászlót néhány héttel ezelőtt nagy ünnepélyességgel szentelték fel s e hó 17-ikén indították útnak az Új-világ felé. Hárman vállalkoztak arra, hogy elkisérik hosszú útjára: *Zseni* József, *Szebenyey* József és *Papp* Imre.

Korán reggel indúlt a zászló hosszú útjára. Nagy közönség gyülekezett ez alkalomra a keleti pályaudvar előtt, közte számos hazafias egyesület s a Nemzeti Szövetség tisztviselői s igen sok tagja. A lobogót *Zseni* József a «Szózat» éneklése közben még egyszer kibontotta, a pályaudvari épület utolsó lépcsőfokára állva, *Balázs* Árpád, a Nemzeti Szövetség elnöke pedig lelkes beszéddel búcsúzott el tőle. Még többen is tartottak beszédet s azután a közönség a pályaudvarra kisérte a lobogót, mely 8 óra 50 perczkor indúlt el útjára.

APRÓSÁGOK BARNUM ÉLETÉBŐL.

A kilencz évvel ezelőtt meghalt világhírű amerikai reklámcsinálóról, *Barnum*ról érdekes visszaemlékezéseket közöl a «Century Magazine»-ben egy régi barátja s néhány anekdotában jellemző vonásokkal mutatja be egyrészt Barnum humoros hajlamait, másrészt jószívűségét.

Barnum tudvalevőleg Connecticut állam Bridgeport nevű városában lakott, mely felvirágzását nagy részben neki köszönheti. Itteni birtokán mindig volt valami csodaállat, vagy más egyéb nevezetes dolog, a mi fölkeltette az emberek kiváncsiságát. Egyszer például elefánttal szántatott birtoka egyik dombos részén, mely a vasút mellett feküdt. Ez a «mezőgazdasági újítás» természetesen rendkívüli érdeklődéssel találkozott a vasut utasai részéről s csakhamar belekerült valamennyi ujságba, pompás ingyenes reklámúl szolgálva Barnumnak. Azt mondják, hogy messze földről kapott gazdáktól leveleket, melyekben kérdezgették, mennyi szénát eszik egy elefánt napjában s hasznos volna-e elefánttal szántani ökör vagy ló helyett. Barnum e kérdésekre mindig így felelt: ha valakinek van New-Yorkban egy nagy muzeuma s egy nagy vasut vezet a birtoka mellett, tele utasokkal, a kik látják a szántást, akkor nagyon jövedelmező dolog elefánttal szántani. De a kinek mindez nincs meg, az csak szántson lóval és ökörrel.

Tizenkilencz éves korában Barnum Danbury városában ujságot szerkesztett s merész szókimondása miatt sok baja volt a hatóságokkal és magánosokkal. Egyszer száz dollár birságra és két havi fogságra itélték, mert a város egyik előkelő polgáráról, a ki nagyon vallásos ember hírében állott, azt irta, hogy megzsarolt egy védtelen árvagyereket. A dolog igaz volt s a városi nép ezt tudva, mikor Barnum a fogságból kiszabadúlt, nagy tömegekben várta s éljenezve és hatfogatú kocsin, zenekiséret mellett szállította haza.

Nagyon szerette Barnum a gyermekeket s boldog volt, ha látta azt az örömöt, csodálkozást és lelkesedést, melyet mutatványai a gyermekekben keltettek. Erről sok megható történetet beszélnek. Így szokása volt, hogy mikor mutatványainak új évadja következett, nagy karavánokban vonultak fel látványosságai New-York utczáin. Az ily meneteknek az iránya pontosan meg volt szabva a szerint az elv szerint, hogy csupa olyan utczákon menjen végig, a hol a legnagyobb feltünést kelti. Egy ily alkalommal egy szegény fiucska, a ki megbetegedett s megmondták neki, hogy nem mehet el nézni a nagyszerű látványosságot, mely az ő lakásuktól jó messzire volt elvonulandó, levelet irt Barnumnak, s arra kérte, vezesse a karaván az ő utczájukon keresztül, mert ő nagyon vágyódik látására. Barnum azonnal felelt a levélre s megtette a kis fiú kivánságát.

Bridgeportban egy szegény özvegy ment hozzá s elpanaszolva neki nagy nyomoruságát, hetvenöt dollárt kért kölcsön varrógépre, hogy nagyszámú gyerekeinek kenyeret kereshessen. Barnum átadta neki a pénzt, megigértetve az asszonynyal, hogy keresményéből takarékoskodik s vissza fogja fizetni adósságát. Jó idő elteltével az asszony csakugyan összezsugorgatta a hetvenöt dollárt s elvitte Barnumnak. Ez örömét fejezte ki, hogy az asszony a gépet megvette, de még inkább a felett, hogy megtanult takarékoskodni. S ezzel a pénzt visszaadta neki, lelkére kötve, hogy fektesse valami biztos vállalatba.

Hogy reklámjai révén milyen nevezetes alakká vált, mutatja a következő eset: Egyszer egy falusi ember jött a muzeumába s lefizetve a jegy árát, az üzletvezetőtől megkérdezte, hogy hol van Barnum? Mikor megmutatták neki, egyenesen oda ment hozzá, jól megnézegette elől-hátúl, jobbról-balról s aztán kifelé indúlt. Az üzletvezető megszólította, hogy ne menjen még, hiszen nem látta a muzeumot, a czethalat, egyéb ritkaságokat s most épen új előadás is kezdődik.

— Tudom — felelt az ember, de nem törődöm vele. Láttam Barnumot és ez megéri a pénzemet.

Nem egyszer őt magát is becsapták ügyes emberek s az ilyen eseteken igen jól tudott mulatni. Egyszer egy farmer azzal jött üzletvezetőjéhez, hogy cseresznyeszinű macskája van, adjanak érte 25 dollárt. Hamar megalkudtak, miután az eladó erősen bizonykodott, hogy a macska színe szakasztott olyan, mint a cseresznye. Hozza aztán az atyafi a macskát s e szavakkal teszi az üzletvezető elé:

— Elfelejtettem a multkor megmondani, hogy *fekete* cseresznyéről beszéltem.

Az üzletvezető káromkodott, szidta az illetőt s ki akarta dobni. Barnum azonban, a ki történetesen jelen volt a vásárnál, nagyot nevetett és kifizettette a macska árát.

Néhány hasonló eset után azonban nagyon óvatos lett s ugyancsak emberére akadt benne az, ki lóvá akarta tenni. Valaki egyszer azt irta neki, hogy tud egy négert, a ki akármilyen nyomtatást éjszaka, vagy sötét pinczében is csak úgy elolvas, mint napvilágnál, olyan különösen van alkotva a szeme. Egy bizonyos heti bérért ez a néger hajlandó volna Barnumhoz szerződni. Barnum ezt irta vissza: «Elfogadom az ajánlatot, föltéve, hogy a négere nem vak.»

És a néger csakugyan vak volt, a ki sötétben is tudta a vakoknak való domború irást olvasni

175 **Guida** di Padova e della sua provincia. Padova 1842. Con 2 piante e 20 litografie. 8°. Hlbfrz. M. 6.—

176 **Gullick, T. J.,** A descriptive handbook for the national pictures in the Westminster Palace. London 1865. gr. 8°. Schöner Maroquinbd. m. Goldschnitt. M. 6.—

177 — Report on wood engravings in the International Exhibition of 1871. (Lond. 1872.) 4°. (S.-A.) Grüner Maroquinbd. m. G. M. 4.—

178 **Gunzburg, D.** et **V. Stassoff,** L'ornementation des anciens manuscrits hébreux de la Bibliothèque Impériale Publique de St. Petersbourg. Titre et 25 planches en chromolithographie. Berlin (1905). In Mappe. (M. 120.—) M. 100.—

179 **Gurlitt, C.,** Geschichte d. Barockstiles in Italien. — Gesch. d. Barockstiles, des Rococo u. des Klassicismus in Belgien, Holland, Frankreich, England. — Gesch. des Barockstiles u. d. Rococo in Deutschland. 3 Bde. Mit 506 Illustr. u. zahlr. Zierleisten, Vignetten u. Initialen. Stuttg. 1887—89. gr. 8°. Schön. Ex. d. vergriffenen Werkes in 3 Hlbklbldrbdn. M. 100.—

180 **Hamilton** Palace Collection Illustrated priced catalogue. (Sale July 1882). London 1882. 4°. Lwd. unb. M. 40.—
Dieser reich illustrierte Katalog der berühmten Kunstsammlungen des Lord Hamilton ist recht selten geworden.

181 **Hampe, Th.,** Das Germanische Nationalmuseum von 1852—1902. Festschrift zur Feier seines 50jähr. Bestehens. Mit 23 z. T. farbigen Tfln. u. Abbildgn. im Text. Leipz. (1902). Folio. Origlwd. M. 10.—

182 **Haendcke, B.,** Kunstanalysen aus 19 Jahrhunderten. Handb. für die Betrachtg. v. Kunstwerken. Brnschw. 1907. 4°. Mit zahlr. Tafeln u. Abbild. Orig.Cart. (M. 10.—) M. 5.—

183 **Handzeichnungen** alter Meister im Städelschen Kunstinstitut. Hrsg. von der Direktion. 20 Liefergn. nebst Textheft. 200 Wiedergaben in originaltreuem mehrfarbigem Lichtdruck von A. Frisch. Frankf. a. M. 1908—16. Folio. br. M. 320.—
Diese meisterhaft ausgeführte Publikation wird vom 1. Januar nächsten Jahres an auf M. 360.— erhöht.

184 **Handzeichnungen** alter Meister aus verschiedenen Sammlungen, vorwiegend aus Privatbesitz. Facsimile-Reproduktionen in unveränderlichem Lichtdruck. Hrsg. von H. Helbing. Lief. I (alles was ersch.) mit 20 vorzüglichen Reproduktionen. München 1902. Folio. In Mappe. (M. 55.—) Fehlt im Buchhandel. M. 36.—

185 **Hart, Ch. H.,** Catalogue of the engraved portraits of Washington. With 21 portraits in photogravure. New York, The Grolier Club, 1904. 4°. Hprgt. unb. M. 120.—
Nur in beschränkter Auflage hergestellter Katalog.

186 **Hasak, M.,** Geschichte der deutschen Bildhauerkunst im 13. Jahrhundert. Mit 125 Tfln. (wovon 4 in Farbendruck). Berlin 1899. Folio. (M. 132.—) br. unb. M. 90.—

187 **Havard, H.,** La céramique hollandaise. Histoire des faiences de Deelft, Haarlem, Rotterdam, Arnhem, Utrecht, etc. et porcelaines de Weesp, Loosdrecht, Amsterdam et La Haye. 2 vols. aevc 35 pl. et 500 facs. de marques et monogr. Amsterd. 1909. 4°. br. unb. 200.—

188 — — Dasselbe. Nr. 5 der nur in kleiner Anzahl gedruckten Ausgabe auf holländischem Papier. Mit zwei Folgen der Tafeln, mit und vor der Schrift. Cart. unbeschn. M. 300.—
Beide Ausgaben sind gänzlich vergriffen.

189 — Kunst en Kunstnyverheid op de Parijsche Tentoonstelling. s'Gravenh. 1880. 4°. Mit viel. Holzschn. Lwd. M. 8.—

190 — L'art à travers les moeurs. Avec 23 pl. et 246 grav. Paris 1882. gr. 8°. Lwd. Vergriffen. M. 30.—

191 **Hayez Francesco, Visconti Venosta, E.,** Le mie memorie. Con 27 tav. heliogr. Milano 1890. Folio. Orig.-kart. unb. M. 25.—

192 **Hazelius, A.,** Souvenirs du Musée du Nord. Reproduction, avec texte descriptif d'objets conservés au musée. Avec 42 pl. color. (Stockholm ca. 1885). quer-4°. Lwd. M. 30.—

193 **Hefner-Alteneck, H. v.,** Eisenwerke oder Ornamentik der Schmiedekunst d. Mittelalters u. der Renaissance (fortgesetzt bis 1760). 2 Bde. 168 Kupfertaf. m. erläut. Text. Frankf. a. M. 1865—86. Folio. (M. 84.—) Hlbmar. M. 68.—

194 — Entstehung, Zweck u. Einrichtung des Bayer. Nationalmuseums i. München. Mit Zeichnungen v. P. Halm u. O. Fleischmann. Bamberg 1890. 8°. br. Vergr. M. 3.—

195 **Heider, G.,** Beiträge zur christl. Typologie aus Bilderhandschr. des Mittelalters. Mit 8 color. Tfln. (Wien 1861.) 4°. (S.-A.) cart. M. 18.—

196 **Heilbut, E.,** Die Sammlung Ed. L. Behrens zu Hamburg. M. Suppl. (Hamburg) 1891—98. gr. 4°. Mit 78 Photograv. mit begleitend. Text. Oriqlwd., unb. Büttenpapier. M. 400.—

Privatdruck in 200 Ex. hergestellt, die nicht in den Handel gegeben werden. Unser Ex. ist Nr. 30 und trägt eine eigenhändige Dedication Behrens' an A. Menzel. Die Sammlung enthält Gemälde v. Achenbach, Corot, Defregger, Menzel, Kaulbach, Meissonier, Diaz etc.

197 **(Heinecken, K. H. von),** Nachrichten von Künstlern und Kunst-Sachen. 2 Bde. Leipz. 1768—69. Hfrz. M. 25.—

198 **Hentschel, C.,** Illustr. Souvenir. Catalogue of the Exhibition of Internat. Art, Knightsbridge. With heliogr. and many other plates. London 1898. 4°. Hlwd. M. 15.—

199 **Hertfelder, B.,** Basilica S. S. Udalrici et Afrae Augustae Vindelicorum historici descripta atque aeneis figuris illustrata. Cum breui Chronico eiusdem ab anno C. 46 usque ad nostra tempora. Aug. Vind. 1627. Folio. Mit 8 Kupfertaf. u. 52 Kupfern im Text. Pbd. M. 75.—

200 **Hettner, H.,** Italienische Studien. Zur Geschichte d. Renaissance. Mit 7 Tfln. in Holzschn. Braunschw. 1879. 8°. (M. 9.—) Hfrz. M. d. Exlibris O. Eisers v. H. Thoma. M. 6.—

201 **Hevesi, L.,** Victor Tilgner's ausgewählte Werke. 72 Bll. Lichtdruck u. erläut. Text. Wien 1896—97. Folio. In Liefgn. (M. 72.—) M. 40.—

202 **Heyden. A. v.,** Ein romanischer Leuchter [im Kunstgew. Museum in Berlin]. Berl. 1885. Folio. Mit 1 Tafel. (S.-A.) br. M. 2.50

203 **(Hibbert.)** Catalogue of a superb assemblage of prints and books of prints formed by a gentleman of distinguished taste (George Hibbert). Sold London, 17. 4. 1809. Mit hs. Preisen u. teilweise mit Käufernamen. — **Josi.** Catalogue of the collection of engravings, etchings, and original drawings and books of prints of Christian Josi. Sold London 18. 3. 1829. gr. 8°. Mit hs. Preisen und teilweise mit Namen der Käufer. Hlbfrz. M. 36.—

Zwei seltene Kataloge.

204 **(Hildebrand, K.),** Zwölf Briefe eines aesthet. Ketzers. Berl. 1874. 8°. Hldr. Selten. M. 6.—

205 **Hirsch,** Beiträge z. Geschichte westpreussischer Kunstbauten. Danzig 1850. 4°. Mit 1 lithogr. Tafel. br. M. 4.—

206 **Hobbema.** Meindert, 1638—1709. Zwanzig Originalabbildungen seiner besten Schöpfungen. 3 Liefergn. mit 20 Lichtdrucktfln. Haarlem (ca. 1900). Folio. br. Vergriffen. M. 40.—

207 **Holbein's** Todtentanz in 53 getreu nach den Holzschnitten lithogr. Blättern von Schlotthauer, mit erklär. Text und krit. Anmerk. von Massmann. München 1832. 8°. br. M. 10.—

Tilgner Viktor

ivod

Mücsarnok, 1899. 29 i 1

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

edélyezem:

.....
nök vagy helyettesének
aláírása.

inta. — Endrényi Imre, Szeged.

Tilgner Viktor

Brod

Buday II. 25. l. 28 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta

Tilgner Viktor. szobrász

Az 1885 évi országos kiállitáson

13 szobormüvet állitott ki, melyek kőzött legin kább feltünt Ágost szász-koburg-gothai herczeg emlék szobra és egy fehér márvány ~~[illegible]~~ nőe mellszobor, a mely szinek kel ki van festve, mint az már az antik szobrászatban is szokásvolt.

Dr Szendrei János. A müvészet a kiállitáson. Pesti Napló. 1885. 126. z.

Tilgner V

A gladiátor. Autotypiában kösölve. Művészet. (Szabó K.-féle) 1900. 12 szám.

Tilgner Viktor

A soproni Liszt szobor mutája fentitől a soproni muzeumban

írod

Kugler Vereto-Sopron
1903-45-ig

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Tilgner Viktor

ivod

BPo 161. l. 162 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Tilgner Viktor

Grad

B Po 152.1.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Tilgner Viktor

Lásd

Szelényi 5. l 6. l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Tilgner Viktor

Laid

Szelecsi 11. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Tilgner Viktor

Hobraip

Lód

BPo 465.l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Tilgner V

Grad

A poesyi wokalnych
Orsz. Vilg 1888.

651. l

Eppel.

Tilgner V.

wid

Kaposi Béla Porsony
fia Porsonynak. Ostrág
Világ 1886. 471 l.

Tilgner Viktor

1885. Bécs.

~~5. 8. 14. 18. 20. 26. 27.~~
~~29. 84. 109. 113. 136.~~

1. Phädra. Gipszszobor. Mintázat a bécsi új udvari színház számára.
2. Heiller Károly püspök márvány mellszobra.
3. Gyermek delphinnel. Gipsz
4. Müller K. L. festőtanár mellszobra.
5. Herceg Szász Coburg Gotha Agost márvány emlékszobra.
6. Brozik Wáczlav festész mellszobra. Gipsz.
7. Bécsi bohócz. Gipsz szobor. A bécsi új udvari színház számára.
8. Fallstaff. Gipsz. Ugyanazon színház számára.
9. Lovag Becker Mór mellszobra. Gipsz.
10. Női mellszobor. Szinczett márvány.
11. Női mellszobor bronzból.
12. Gyermek krokodillal. Gipsz

Budapesti orsz. ált. kiállítás. A képzőművészeti csoport képes tárgymutatója. Bpest 1885.

Tilgner V

wod

A Hummel nobor
Porsonyban. Osztép
Vilag 1887. 692
l Egyet.

Tilgner Viktor

irod

Magyar Hobrank

Szana Tunas, Magyar

1885-

Halon ~~[illegible]~~ IV. k. (1886)

183 - 186. l. Lepekkel

Tilgner Viktor

meghalt 1896 ben
ápr. 16 án Bécsben.
stul. 1844-

IROD.

Vasárp 1896. 253 l
(nekr).

Tilgner Viktor

.ROD.

mimoděk. repr.

M. Gemmy 1897

7 stain. archiepisk.

a 100 lapon.

Tilgner Viktor

Egy zeneköltő emléke Pozsonyban. E hó 16-án állították föl *Hummel* szobrát Pozsonyban, hol a jeles zeneköltő 1778-ban született. A család később Szempczre költözött, aztán Bécsbe, hol Hummel — akkor még gyermek — Mozárttól is tanult. Majd hg. Esterházy nagymartoni zenekarának karnagya lett. Itt kezdett egyházi zeneszerzéssel foglalkozni. Kiadott műveinek száma 125, ezek között világhírű nagy zongora-iskolája, mely sok nyelvre van lefordítva. Hummel kompozicziói: hangversenyek, triók, szonáták, számos apró zongora-darab és több egyházi és drámai mű. Egy nagy operája, «Mathilde von Guise» nem aratott sikert. Pozsonyban már régebben megindultak a gyűjtések Hummel szobrára; ennek elkészítését pedig Tilgner Viktor (a szintén pozsonyi születésű, hirneves bécsi szobrász) vállalta el. A szép mellszobor 8943 frt 44 krba került, miből 5176 frt 74 kr hangversenyekből és felolvasásokból folyt be, a fedezet nélkül maradt 541 frt 14 krt a bizottság vállalta el.

Az emlék leleplezése 16-án megtörtént.

Vasárnap, 1887. 718. l.

Tilgner Viktor

Vas. Ujs. 1888. 469. l.

A Magyar Művészek, a Szana Tamás szerkesztésében és Hornyánszky Viktor kiadásában megjelenő díszmű 6-ik füzete *Tilgner* Viktor szobrászszal foglalkozik, a ki bécsi művész, de magyar születésű. Itthon kevesen ismerik, csak utóbbi időkben találkozunk szobraival a műcsarnokban. Pozsony egyik terén nem régiben Hummel zeneköltő szobrát állították föl, mely szintén Tilgner műve. A füzet e szobor rajzát közli mellékletül, ezenkivül mellszobrokat, kutakat diszitő csoportokat, s még több szoborművet. Tilgner husz év alatt közel 300 mellszobrot készített, s Bécsben kedvelt művész. A füzet ára 80 kr.

Esztergom, székes

258

Tilgner Viktor

Vas. Zsp. 1888. 48. l.

(Zsj pályázat az Arany-szoborra)

Tilgner Viktor

Vas. Ujs. 1896. 253. l.

Tilgner Viktor, a magyar születésü jónevü bécsi szobrász, ki a budapesti műcsarnokban is gyakran állított ki szobrműveket, meghalt e hó 16-ikán, Bécsben. Pozsonyban született 1844-ben, de már kis korában Bécsbe került, hol szobrász lett. Első nagyobb munkáját, «Tryton és a nympha», 1876-ban végezte be, a király vette meg s a bécsi népkertben állíttatta föl. Ez ugy megalapította a hirét, hogy mindenfelől elhalmozták megrendelésekkel. Tehetsége is folytonosan izmosodott, úgy hogy a mi a mellszobrot illeti, az első művészek közé tartozott. Nagyobb műveket is alkotott (Amor és Mars; XIV. századbeli olasz vadász; Krisztus-csoportozat), melyekkel több dijat nyert.

Vidéki Lapok

Ebre. Szép. 1896. 253. l.

[illegible] kérjenek, [illegible] mennek [illegible] szükséglet-[illegible] szavatolja [illegible] tulajdonit-[illegible] [illegible]

[illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Kőnyi
Kerületi gyógyszertár
Kőbányán.

Valódi [illegible] gyógyszertárban és drogueriákban kapható.

Nyilttér.

Selyem-damasztok [illegible] **krtól 14** [illegible] **65** krig méterenkint — valamint [illegible], [illegible] [illegible] Monnoberg-selyem [illegible] krtól **14** [illegible] **65** krig méterenkint

Tilgner Viktor

1885.311.l.

VASÁRNAPI UJSÁG

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

A műcsarnok. A kiállitás műcsarnoka e hó 3-ikán reggel nyilt meg. A szobrokon és festményeken kivül itt vannak elhelyezve a régészeti tárgyak is (még azonban nincsenek rendezve), és az épitészeti tervrajzok. A képzőművészeti tárgyaknak tehát osztozni kellett tér dolgában más tárgyakkal. Számra nézve a képzőművészeti kiállitás sem nagy, összesen 210-re megy a szobrok, festmények, fametszetek, rézkarczok száma; de erőteljes művekben nincs fogyatkozás, s a műtárlat igen jó hatásu. A szoborművek csoportja a leggazdagabb.

A hazai szobrászat ily tekintélyesen (negyvenöt szobormű) még egyszer sem lépett föl. Bécsben kitünő hirnévnek örvendő hazánkfia Tilgner Viktor 14 szoborművet küldött: mellképeket, a bécsi uj burgszinháznak készitett szoborművek mintázatát, továbbá az alcsuthi kápolna számára készült Koburg Ágost herczeg (Klotild főherczegnő édes atyja) szobrát. *Zala* György, *Strobl* szintén számos szoborművel vannak képviselve, továbbá *Huszár* Adolf, a veterán *Engel* József, *Kiss* György, *Sefcsik*, *Loránfi* stb. A festmények közt bizonyára kiváló érdekkel fogja nézni mindenki *Munkácsy* három képét: egyik a «Kálvária» nagy festményéről a kereszt alatti csoportozat; másik egy régibb művének, «A falu hősének» kisebb alakban készült másolata, s végül egy

nagy tájkép. *Zichy* Mihálytól egyik koltói tárgyú és leghatásosabb műve van kiállitva, a «Hulló csillagok.» *Lotz* Károly kis vázlatban elkészitette az operaház plafonját ékitő nagy művét, az «Olympust.» *Thán* Mór szintén az operaszinház freskóihoz rajzolt kartonjait állitotta ki, s ezenkivül egy nagyobb képet: «Pázmány Péter tollba mondja műveit.» *Székely* Bertalantól «Zrinyi Szigetvártt» a művész java erejével festett szép nagy kép. *Paczka* Ferencz («Emese álma» és a «Tékozló fiu» régibb képei), *Temple* János («Pázmány Péter bibornok az egyetem alapitásáról szóló okiratot aláirja»), *Greguss* Imre («1848-iki ujonczozás»), *Vágó* Pál («A magyarok Kiew alatt»), *Margitay* Tihamér («Dido fájdalma Aeneas távozásán») gondoskodtak, hogy a történeti festészet tartalmasan legyen képviselve. Az életképek közt *Feszty* Arpád festménye «Szerencsétlenség a bányában» és *Aggházy* Gyulától a «Mosónők» hamar feltünnek, amaz mély drámaiságával, ez pedig vidámságával. A tájképek közt ott vannak a genre legkitünőbb müvelői, *Ligeti*, *Mészöly*, *Spányi*, *Telepy*, veteránok, fiatalok; az arczképezők közt pedig *Angeli*, *Benczur* Gyula (a két Tisza, a miniszterelnök és a gróf), *Vastagh* női arczképei, s a nálunk kevésbbé ismert *Horovitz* Lipót kifejező arczképei.

Tilgner Viktor

Vas. Lap. 1883. 297 l.

A pozsonyi kiállitás. Április 29-én nyilt meg Pozsonyban a Csáky-utczai iskola termeiben a Hummel szobrára rendezett műkiállitás. Olyan festmények és szobrok vannak itt összegyüjtve, melyek pozsonyi családok birtokában vannak, vagy pozsonyi müvészektől erednek, minők például Tilgner jeles bécsi szobrász müvei. A kiállitás gazdag és értékes s három nagy teremben és azokhoz vezető folyóson van elrendezve. Régibb mesterektől és ujabb müvészektől való festmények, szobrok összesen 408 darabot tesznek. A kiállitásnak máris megvan az a hatása, hogy beszélni kezdenek egy városi muzeum létesitéséről.

valami kaleidoszkop, úgy tárja elénk Norvégia társadalmi és szellemi életét. A regény központja a kis Fanni, kit gyermekkora óta mamájánál vagyjó partie-ra, vagy kenyérkeresetre nevelnek. De Fanni nem marad a rendes szellemi kerékvágásban, hanem fejlődik; belátja, hogy rosszul nevelték és szerencsétlenné lesz. Ebben a keretben Garborg az egész női kérdést olyan érdekes és egészséges módon tárgyalja, hogy mindenben egyetérthetünk vele. Belátja a mai állapotok tarthatlanságát, de azért mégse az Ibsen és Björnson módja szerint való híve a női emancipációnak. Ne neveljük a lányt jó parthie-nak, de tanárnőnek se, hanem asszonynak, feleségnek és mindenekfölött anyának. Csak akkor, ha majd az asszony férjének pajtása és bajtársa is lesz, csakis akkor lesz a női kérdés megoldva.

Ajánljuk a könyvet minden okos asszony figyelmébe.

—s—f.

Wolfgang Kirchbach. «A világokat járó.» Regény. (Der Weltfahrer. Dresden E. Pierson 1891)

A németek az új poézist keresik. Már évek óta irnak róla; a theoriája is kész, sőt a kritikája is, csak még maga a poézis hiányzik, sehogysem akar megérkezni. Időközben különféle utánzásokkal segítettek magukon. Utánozták a franczia naturalizmust, majd az orosz psychologismust, most a skándináv irodalom utánzása járja

Csak néha-néha mer egy-egy német poéta a maga német módja szerint az

munka czélja, hogy a különböző mesterségekben használt szavak, kifejezések összegyűjtessenek, a mesterszóknak magyar alakjai egybeállíttassanak. Az Akadémia már 1831 óta gyűjti ehez az adatokat, kifejezéseket, s most ezek feldolgozásával *Frecskay* Jánost bízta meg, ki az iparos szakirodalom terén már régen működik. A szótár kétféle kiadásban jelenik meg és pedig először füzetekben, olyformán, hogy minden füzet egy-egy mesterség leirását, magyar-német és német-magyar szótárát tartalmazza, tehát önálló egészet képez, később pedig, ha az összes mesterségek ilyformán már megjelentek, összegyűjtve egy kötetben fog a mű forgalomba kerülni. Az első öt füzetben az ácsmesterséget, a fametszést, a formametszést, a rézmetszést, az asztalosságot, a fésűsmesterséget és a bodnár vagy kádármesterséget tárgyalják. A szerző ez iparágaknak legelőbb műszaki leirását adja elő, melyben megismerteti az olvasót a használt szerszámokkal, az alkalmazott fogásokkal és az egyes műveletekkel. A leírásban foglalt műszavak után mindjárt ott áll megfelelő németje. Minden füzet záradékában megtaláljuk végül az iparág teljes magyar-német és német-magyar szótárát. Egy-egy füzet ára 10 kr.

Népbiztosítás. Figyelemre méltó tartalmú füzet jelent meg e czím alatt dr. *Miklós* Gyula tollából, mely munkában a népbiztosításnak, mint a szociális bajok leghatékonyabb orvosságának előnyeit fejtegeti. Megérdemlik az itt elmondottak, hogy a legszélesebb körökben komolyan foglalkozzanak vele. A füzet ára 40 fillér.

A «Magyar Iparművészet» május havi száma báró Lipthay Béla emlékének szentel meleg sorokat, majd *Hampel* József értekezik: «A régi hazai ornamentikáról»; *Edvi Illés* Aladár: «A középkorból való magyar vasalásokról», *Divald* Kornél: «A pozsonyi szoborválságról», *Gróh* István a Lotz-albumot ismerteti. Változatos rovatok egészítik ki a tartalmas füzetet.

Sportirodalom. A «*Sportvilág*» című szaklap 1899. évi albuma most hagyta el a sajtót. A diszes mű az 1896-ban megjelent első sportalbumnak folytatása, kiegészítése és hazai sportunk fejlődésének jelentékeny szakát tárgyalja. A utóbbi években szerepet vivő versenyzők arczképe és számos sportfölvétel diszíti a vaskos kötetet, mely egy forintért megrendelhető a «Sportvilág» szerkesztőségében.

A Nemzeti Szalon tavaszi kiállítása. Május 25-ikén nyílt meg a Nemzeti Szalon tavaszi kiállítása 155 műtárgygyal, melyből csak öt szobor, a többi mind festmény. Természetes, hogy itt nagy alkotásokat, meglepetéseket keresni nem kell, mert ezeket bemutatni a Műcsarnok hivatott; itt a művészek és közönség közti bizalmasabb összeköttetés a czél. A művészek elhozzák műveiket és számítanak rá, hogy a közönség kiválogatja közülök, a mi tetszik neki és megszerzi magának. Az új kiállításban sok jónevű művészünk vesz részt és sok jó képet lehet találni fiatal festőktől is.

A régiek közül csak *Zichy* Mihály «Talpra magyar» illusztrációját, id. *Markó* Károlynak nehány festményét, *Ligeti* Antal két tájképét s *Böhm* Pál krétarajzát említjük. Három szép tájképpel tünik föl báró *Mednyánszky* László, *Katona* Nándor, az ő hűséges követője, ezúttal mintegy 30 kisebb képpel szerepel. *Baditz* Ottótól női fejeket és két szép tájkép és a gyermek Jézus előtt térdelő Madonnát láthatjuk itt. Itt láthatók továbbá: *Edvi Illés* Aladár aquarellje, *Ludmann* Paula virágcsendélete, *Joanovics* Pál tanulmánya, *Szegfy* Erzsébet két női feje; *Faragó* József karrikaturái, ifj. *Szikszay* Ferencz nehány csinos tájképe, *Rubovics* Márk, *Koszta* József, *Margitay* Tihamér, *Zilzer* Antal, *Kézdi-Kovács*, *Pállya* Czelesztin, *Konek* Ida, *Ujházi* Ferencz stb., a nagybányaiak közül *Ferenczy*, *Grünwald* Béla, *Glatz* Oszkár szintén hozzájárultak a tárlat érdekességéhez. Szobrokat *Kiss* György, *Bezerédi* Gyula és *Lukácsi* Lajos küldtek be.

A Nemzeti Szinház. A szinházi időszak végén, május 19-ikén még egy ujdonságot vett föl játékrendjébe a nemzeti szinház, *Berr de Turique* 3 felvonásos vígjátékát: «*Válság előtt*», francziából fordította *Adorján* Sándor. Emelkedett hangja, több szép jelenete és ezek mellé bohózatos része is van a darabnak, és furcsa erkölcsi morálja. Czinikus az egész történet, melyben egy becsületes fiatal aszszony meggyőződik férje hűtlenségéről, de a világ előtt eltitkolja bánatát; mindenki úgy látja, hogy boldog házastársak, holott az asszony külön él lakosztályában. Szereti ugyan férjét, de nem akar neki megbocsátani. A férj is szereti nejét, s tanácsért egy jó barátjához fordúl. A tanács az, hogy a megsértett asszony számára oly helyzetet kellene teremteni, melyben kényszerűlne férje oltalmát keresni. Van is egy fiatal ember, ki már lánykorában udvarolt Marienek, a ki most újra megjelenik a háznál és a kisérletező férj szabad teret enged neki. Az udvarló ostromolja is a fiatal asszonyt, s egyszer csak a férj megtudja, hogy Marie ingadozik. A darab és komédia befejezése hatásos. Marie utczai öltözetben távozni akar. A férj tudja, hogy hová készül. Megtiltja néki a távozást, majd bocsánatát kéri, de Marie elutasítja. A férj ekkor föltárja az ajtót és felszólítja Mariet, ám menjen oda, a hová készült. Az asszony megrendűl, sirva összeroskad és hozzá sietö férjét átöleli. Ez hatásos jelenet, de ha mélyebben vizsgáljuk, arra jövünk, hogy Marie becsületessége csak azért maradt meg, mert férje útját állta. Cs. *Alszegi* Irma, *Náday*, és *Gerő* Lina ritka szerencsével találták el a darab alaphangját.

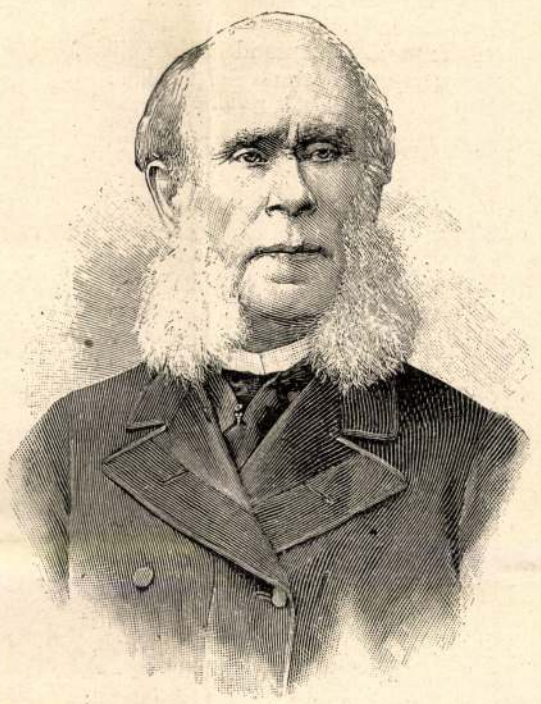

BÁRÓ STAAL LONDONI OROSZ NAGYKÖVET, A HÁGAI BÉKE-KONFERENCZIA ELNÖKE.

Népszinház. Május 24-ikén a népszinház egy franczia operettet hozott szinre, melynek zenéjét a nálunk több operettje után népszerű *Audran* szerezte, szövegét pedig *Carré* Fabrice irta s magyarra *Makai* Emil fordította. Czíme «*Toledad*», egy szép spanyol énekesnő neve, ki egy spanyol énekes társasággal Párisban aratja a diadalokat, de a szerelmi hódításokat elutasítja. Párisban öt év előtt adták s tetszett, mert Toledadban és egy pár alakban egy közbeszédben forgó történet szereplőire véltek ismerni, Audran pedig kedves zenét szolgáltatott hozzá tüzes és fülbemászó spanyol motivumokkal. Nálunk a szöveg nem tetszett, mert durva, szellemtelen, s a mi víg van benne, az is banális. Nyers módon van előadva benne, hogy egy úr fogadásból udvarol Toledadnak, és csakugyan megszökteti; de az énekes-társaság egyik férfi tagja visszaszökteti magának és feleségül veszi. Spanyol táncz, Monte Carlo, sok szép kosztüm és a czimszerepben Küry Klára fordúl elő a darabban. A többi főbb szerepet Vidor, Szirmai, Blaha Sári adták.

«*Toledad*» második előadása május 25-ikére volt kitűzve, de váratlanúl elmaradt, sőt a szinházban egyáltalán előadást sem tarthattak, a mi csaknem páratlan eset a fővárosi szinházak történetében. A közönség már türelmetlenűl várta a függöny felhuzását, mikor végre a rendező jelentette, hogy *Küry* Klára hirtelen betegsége miatt az előadás elmarad, s mindenki visszakapja pénzét. A közönség hangos elégületlenséggel fogadta ezt, s az előzményekre gondolt. Nehány nap előtt a szinházi biróság Küry Klárát 700 frtnyi birságra itélte szerepvisszaküldés miatt, s most pedig elterjedt a hír, hogy a művésznőt, ki a darab kezdete előtt pár perczczel jelentette magát betegnek, a szinházi orvos betegnek nem találta. Uj darab előadásához már nem lehetett kezdeni, miután más díszletek fölállítására, a személyzet átöltözködésére idő nem volt. Másnap a lapokban az igazgató és a szinházi orvosok nyilatkoztak. Az egyik orvos, ki az öltözőben jelent meg, a művésznőt egészségesnek találta; a másik orvost, ki nem sokára lakásán kereste a művésznőt, nem bocsátották hozzá.

Új zeneművek. Kolozsvártt Vikol Simon három új zeneművet szerzett és adott ki, melyek most jelentek meg. Dallamos tánczdarab mind a három, zongorára irva. A zeneművek ezek: «*Étiquette*». Polka. — «*Metella*». Polka-mazurka és «*Lilien*». Gavotte. Egynek-egynek ára 60 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A műbarátok köre május 23-ikán tartotta évi közgyülését *Dessewffy* Aurélné grófné elnöklésével. A választmány évi jelentése, a melyet *Szendrey* János dr. titkár olvasott föl, kiemeli, hogy a kör tavaly is hű volt kitűzött czéljához s fejlesztette az irodalmat, zenét és iparművészetet. Czélját főleg ösztöndíjak kitűzésével iparkodott elérni. Ezek közül legnagyobb a *műbarátok ösztöndija* (1500 frt), a melyet a kör tavaly egyhangulag *Hegedüs* László «Liliomok» czimű festményének ítélt oda. A kör küldöttséggel üdvözölte a jubiláló *Lotz* Károlyt s babérkoszorút adott át az ősz mesternek. Ösztöndíjjal jutalmazta a kör *Damkó* József egy szobormüvét és *Edvi Illés* Aladárnak egy sikerült akvarelljét. A *zenészeti ösztöndíjak* tavalyi nyertesei *Schultz* Eszter, *Szelepcsényi* Linka és *Bernreiter* Lipót zeneakadémiai és *Hegedüs* Ferencz nemzeti zeneiskolai növendékek. Megemlékezik a jelentés a kör által rendezett hangversenyekről s a *Park-Klubban tartott fényes estéről is.* Jelenti végül a titkár, hogy a *Magyar Mükincsek* czimű díszmunka második kötetét a király kegyesen elfogadta s a nála járt küldöttségnek elismerését és köszönetét fejezte ki. A harmadik kötet szerkesztésével a kör *Szendrey* János titkárt bízta meg. A körnek 335 tagja van. A közgyülés úgy a jelentést, mint az előterjesztett számadásokat tudomásul vette s egyúttal köszönetét fejezte ki az elnökségnek és a tisztikarnak önzetlen fáradozásáért.

A vidéki hirlapirók országos szövetsége pünkösd vasárnapján tartotta ez évi közgyülését *Fiuméban.* A közgyülésre érkező mintegy 30 vidéki hirlapirót a pályaudvarban a fiumei tisztviselő-egylet fogadta, élén gróf *Wickenburg* István alelnökkel. A közgyülést a városháza dísztermében tartották; a nyugdíj-intézet tervét tárgyalták, mert a szövetség vagyona már két évi fönnállása után is meghaladja a 30.000 forintot, s a szövetség jövő évi bevétele előreláthatólag 10,000 forint lesz. A közgyülés után a hirlapirók megtekintették a fiumei iparkiállítást, délután pedig a Magyar-horvát tengerhajózás «Liburnia» nevű gőzösén kirándultak Cirkveniczába, a hol gróf *Szapáry* László kormányzónak a vendégei voltak.

MI UJSÁG?

Erzsébet királyné első szobra. A zalamegyei *Nyirád* községben pünkösd hétfőn leplezték le Erzsébet királyasszony szobrát, a vidékről odazarándokolt ezrekre menő közönség jelenlétében. Ez volt első szobra királynénknak, melyet magyar földön lelepleztek. A szobrot, mely 88 centiméter magas és 120 kilogramm nehéz, *Tilgner* akadémiai szobrász mintázta. A talapzattal együtt a szobor sulya ötven métermázsa. A királyné alakja bronz, az alappal együtt a szobor 312 centiméter magas. A szobrot egy ligetben állították föl, melyet a királyné emlékére Erzsébet-ligetnek neveztek el.

A felavatásra igen sokan érkeztek a környékről. Délelőtt mise volt, s délután zeneszó mellett vonultak a szoborhoz. A pápai tanítóképző-intézet dalköre énekelt, *Andalits* Lajos esperes-plebános, *Polgár* Béla, *Remenyik* Lajos mondtak beszédeket. A szobor talapzatát egészen elhalmozták koszorúkkal. Az emlék fölirata ez: «*Erzsébet, 1837—1898.*»

A kegyelet emlékezése. *Tompa* Mihálynak, a virágok költőjének emlékét szülővárosa közönsége már régóta készül megörökíteni *Rimaszombaton.* A szobor már elkészült és augusztus 11-én fogják leleplezni. Az ünnepi beszéd megtartására a szoborbizottság *Jókai* Mórt, Tompa egyik legjobb barátját fogja felkérni. — A *békésmegyei* közművelődési egyesület emléktáblával jelöltette meg a múlt évben elhunyt regényírónk, *Pálffy* Albertnek *békés-gyulai* szülőházát. A táblát *Kallós* Ede szobrász készítette s az arra vésett emléksorokat *Szász* Károly püspök írta. Az emléktábla leleplezése május 28-án lesz Békés-Gyulán. Az ünnepen az Akadémia és a Kisfaludy-társaság képviselteti magát. — *Liptóban* legközelebb fogják leleplezni *Balassa* Bálint emléktábláját. Liptómegyéből küldöttség járt Szmrecsányi szepesi püspöknél, a kit arra kértek, hogy a leleplezésnél az egyházi szertartást végezze el. A püspök megigérte, hogy teljesíti a kérelmet. — A Székelyföldön is hazafias ünnepet ült a minap *Alsó-* és *Felső-Csernáton* lakossága. A két község népe, mely pedig nincs valami bőven megáldva anyagi javakkal, a maga körében gyűjtést indított, hogy emléket állíthasson a csernátoni hősnek, *Végh* Antal 48-as honvédhadnagynak. A szabadságharczban Gábor Áron mellett Végh látta el a székelyeket ágyúkkal. Az emlékkő leleplezésére megjelent a két szomszédos falu apraja, nagyja.

A királyné díszruhája a Nemzeti Múzeumban. Nagyértékű ajándéknak jutott birtokába a Nemzeti

ben 1836 február 29-én született, tehát most 63 éves. Gimnáziumi tanulmányait Aradon végezte, a theologiát ugyanott; majd jogot hallgatott Debreczenben, filologiát pedig Budapesten, a hol tanári diplomát is szerzett. Nyilvános működését a politikai pályán kezdte meg, mint Aradmegyének 1869-ig első aljegyzője. Ekkor, különösen Saguna András metropolita rábeszélésére, fölvette a papi rendet s a «József» papi nevet. Ez időtől fogva mint püspöki titkár, theologiai tanár, előadó, szentszéki ülnök és a «Lumina» czimű egyházi és iskolai lap szerkesztője működött 1873-ig, mely évben Trefort miniszter az aradi kir. főgimnázium rendes tanárává nevezte ki. Húsz éves tanári működése után 1892-ben az Aradon tartott görög-keleti román egyházmegyei zsinat püspöki vikáriussá választotta a nagyváradi görög-keleti román konzisztóriumhoz. A román és magyar irodalommal korán kezdett foglalkozni; sűrűn írt úgy román, mint magyar lapokba közérdekű czikkeket és tudományos értekezéseket. A bukaresti akadémia 1882-ben levelező tagjává választotta meg. Mint egyházi férfiú ülnöke a metropolitai konzisztóriumnak, tagja az aradi egyházmegyei zsinatnak és a román nemzeti kongresszusnak. 1896-ban a magyar-csékei kerület (Biharmegye) szabadelvű programmal egyhangúlag országgyűlési képviselővé választotta, s mint ilyen, munkás tagja volt a Ház könyvtári bizottságának. Képviselői mandátumáról most természetesen lemond s mint püspök, a főrendiháznak lesz tagja.

Dr. A. Gy.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Dura Máté. *Rajongás. Költemények.* A czím nincs roszúl választva, mert Dura Máté költői egyéniségéből most sem hiányzik egészen a rajongás. Ha ez a szó a lelkesedés synonymája volna, oly tulajdonságul tekinthetnők, mely nélkül költőt, kivált lyrai költőt, el sem lehet képzelni. Csakhogy több annál; túlzást, túlcsapongást értünk alatta, mely az érzést dagályba, a gondolatot logikátlanságba hajtja. Szivesen elismerjük, hogy Dura Máté új kötete kevésbbé szenved ebben a hibában, mint a korábbi; tehetsége úgy látszik sokat higgadt, tisztult. Kötete elég változatos, a szerelmi daltól a szatiráig sokféle hanggal és tárgygyal találkozunk. Okoskodó hajlama azonban az egész köteten átvonul s még szerelmi költeményeiben is sok az elmélkedés; pedig a rajongó elmélkedés sem pótolja az érzés melegét, közvetlenségét. A gondolatot az érzés tüzében sokszor nem tudja felolvasztani, s verse nem egyszer lapos prózává válik, pl. egyik hazafias versében igy kiált fel:

Fel hát a tettre! Olvaszszuk magunkba
A közöttünk élő népfajokat.

Ez merő próza, noha olyan tárgy, mely a költő hazafias szivét igazán megkaphatta. A kötetben számos hazafias költeményt találunk, nagyobb költői értékük ugyan nincs, de a szerző erős nemzeti érzéséről tanuskodnak. Dura Máté gondolkodása általában nemes, emelkedett. Szivében él a régi hit, de a fennálló társadalmi rend ellen föllöltámad, s vannak egészen szoczialisztikus jellegű versei («Vörös május», «Élő nyomor»). A kötet nyelve, verselése sem különös jelességgel nem dicsekszik, sem nagyon gyöngének nem mondható. Itt-ott azonban kirivó foltok is tűnnek föl pl. «Vándorbotom a kézűgyemben» e helyett «kezemügyében». Sőt ez is fölösleges, elég volna, ha azt mondaná: «kezemben», erre a következő sor is jobban rácsendűlne: «A bucsúdalt zokogva zengem». A tiz íves kötet ára fűzve 3, diszkötésben 4 korona. Bemutatjuk belőle a következő költeményt:

Szegény öreg asszony.

Szegény öreg asszony eresz alá ül ki,
Fiának levelét nagy gonddal betűzi;
Lassan megy a munka, pedig az irásra
Oda tűz a napfény legszebb ragyogása,
Az öreg betűkből is szeretet árad —
De hajh, baja esett szeme világának,
Sirástól, dologtól meglepte a hályog,
Most az egyik ad egy kis világossagot,
Az is csak úgy, hogy ha pápaszemmel nézi:
Egyetlen jó fia mit firkantott néki.

Följajdul a szíve, elméláz a lelke:
Szerelmes magzatát csak azért nevelte,
Hogy most tőle messze idegenben éljen?
Elrontsa a gyomrát más főzte ebéden
S gyönge, beteg testét ne ő ápolhassa?
Oh, de jó az Isten, elveszni nem hagyja!
Járjon bár vasúton, villámoson, hintón,
Megőrzi, megóvja ő helyette bizton:
Hisz az ő élete: — fia boldogsága,
Azért száll az égbe sűrű imádsága.

S milyen igaz, jó is az az örök Isten,
Ott terem az rögtön, hol kell, hogy segitsen.
Lám, mikor a fiát kedvese megcsalta
S az rá adta magát gyilkos búbánatra:
Világalkotó kéz csak lenyúlt az égből,
Létoltó fegyverét kiüté kezéből,
Visszaadta vágyát, czélját, életkedvét . . .
Hát a villám, kémény s több ily baleset még! —
Hogy száz halált nem halt, az Isten kegyelme
S ezt mind az ő buzgó imádsága tette!

Majd férjére gondol, ki már [illegible]gen porlad;
Földerül emléke sok rosz, jó napoknak,
Feledi a roszat, ujrázza a jobbat,
Békés nyugodalmat kiván a halottnak,
Azoknak is, a kik vagyonát elorzák —
A hatalmas Isten a jóknak csak jót ád:
Őt a szegényt, ime, hosszú léttel áldja,
Míg a sok rosz testvért kora sirba vágta
S nem is él, mint annyi, kegyelem-kenyéren;
Fia szeretete eltartja őt szépen.

Közben köré gyűlnek pajkos unokái,
Kérdezik erősen: mit izent a bácsi?
Küldött-e valamit gazdag Budapestről?
Majd szót az esetről Julcsa lánya vet föl.
Ő is anyja mellé ülve, a férjével,
Mind az egész tanács Máté ellen érvel.
Járja a szó bőven, míg megállapodnak:
Végét kell szakítni a rosz állapotnak;
Mit a szivük diktál, meg is irják sebten;
Meg kell házasodnod, még pedig nem Pesten!

Édes anyám, ez a szegény öreg asszony,
Kit az erős Isten még soká megtartson,
Oda iratja a levele végére:
Az a kivánsága, minden reménysége,
Hogy a drága menyét megcsókolja, áldja —
Elvágyik ő aztán ama jobb hazába,
Mely immár készen áll büntelen lelkének —
S én mégis, mégis csak magányosan élek!
Talán azért, hogy az anyám imádsága
Ne halálát, hanem menyasszonyom várja!

«A kir. itélőtáblák felülvizsgálati tanácsainak elvi jelentőségü határozatai.» II. kötet. Összeállította *dr. Térfi Gyula,* budapesti kir. törvényszéki biró. Kiadja a Franklin-Társulat. A sommás eljárás életbeléptetése óta nagyot emelkedett fontosságában a kir. itélőtáblák hatásköre, a mennyiben az ügyeknek igen nagy csoportjában végérvényes határozat hozatalára vannak hivatva. A kir. itélőtábláknak e legfelsőbb birósági működésében kifejlett gyakorlatát állítja elénk a Franklin-Társulat kiadásában tavaly megindult vállalat, melynek II. kötete fekszik most előttünk. A nagy terjedelmű, 1200 lapra terjedő könyv az összes vidéki kir. itélőtáblának 1895. év óta hozott felülvizsgálati határozataiból, valamint az I. kötet folytatásaképen a budapesti kir. itélőtáblának az 1897. év közepe óta hozott ilyen határozataiból 1179 jogesetet tartalmaz. A határozatok a jogszabályt feltüntető fejezetekkel és rendszerint a tényállás közlésével vannak ellátva. Több száz lapra terjedő tárgymutató is van a gyűjteményhez csatolva, mely úgy a birónak, mint az ügyvédnek mindennapi munkájában nélkülözhetetlen segédkönyvévé vált. A csinos kiállítású kötet ára erős vászonkötésben 8 frt.

A magyar tud. Akadémia kiadásában megjelentek: *Magyar történelmi emlékek.* Első osztály. Okmánytárak. Harminczadik kötet. 752 lap. Tartalma levelek (1566—74) és oklevelek (1534—1602). A pótlékkal s betürendes névjegyzékkel ellátott vaskos kötet ára 6 frt. — *Magyar országgyülési emlékek.* Az Akadémia történelmi bizottsága megbizásából szerkeszti és történelmi bevezetésekkel ellátja dr. *Károlyi* Árpád r. tag, X. kötet, 196 és XII. lap. Az 1605 és 1606 évi adatokat foglalja magában. Ára 5 frt. — Továbbá az Akadémiában fölolvasott értekezések közül a következők:

A karloviczi béke története. 1699. Irta *Acsády* Ignácz. A 80 lapra terjedő füzet ára 75 kr. — *Emlékbeszéd Finály Henrik levelező-tagról.* Irta *Márki* Sándor. A 68 lapra terjedő füzet ára 60 kr. — *Herodotos és Anytos Psephismája.* Akadémiai értekezés *Schwarcz* Gyula rendes tagtól. A 34 lapnyi

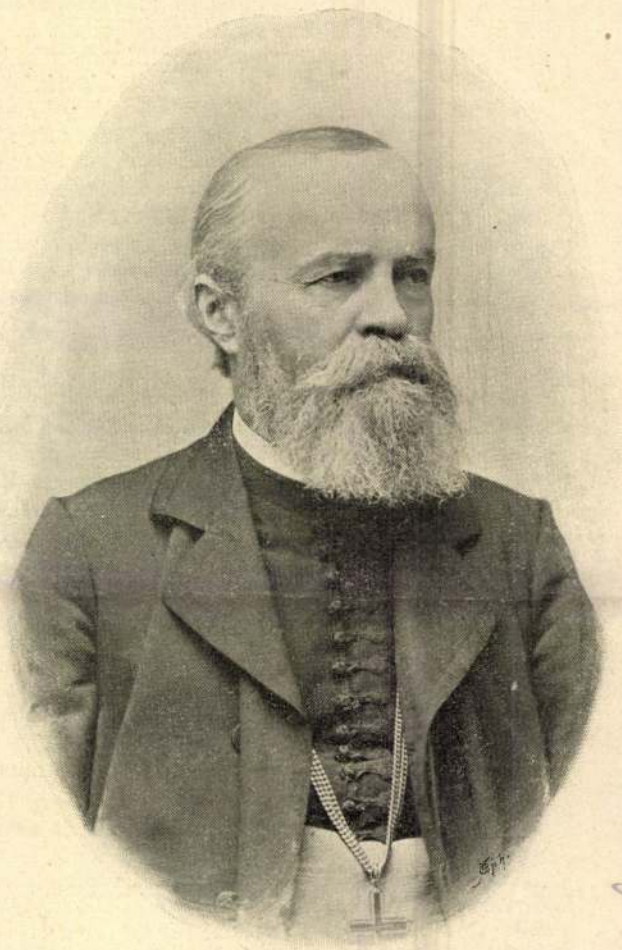

Eilinger fényképe után.

GOLDIS JÁNOS, AZ ARADI ÚJ ROMÁN GÖRÖG-KELETI PÜSPÖK.

füzet ára 40 kr. — *Emlékbeszéd Török József és Antal Géza akadémiai tagokról. Hőgyes* Endre r. tagtól. A 33 lapnyi füzet ára 30 kr.

Páratlan szerdák, regény egy kötetben, irta *Szomaházy* István. Szomaházyt a tárczairodalomból s ennek összegyűjtött köteteiből ismeri az olvasó közönség. Élénk, könnyű toll, mely az élet apróságait jól festi. A «Páratlan szerdák» nagyobb vállalkozás, a szerző azonban csak nagyobb kört jár be, de rendes tarka világánál, a mindennapi élet apró társaságainak összejövetelénél, a megszokott életben mozgó alakoknál marad. A könyv a Singer és Wolfner czég kiadásában jelent meg; ára 1 frt 20 kr.

Kavicsok. Irta *Hervay* Frigyes. Ezen czím alatt tizenkét tárczaczikk és elbeszélés van kötetbe gyűjtve. Legkiválóbb darabja a «Lizi néni» czímű kis történet; érdekes a «Harang» czímű tárczanovella is, mely szép, szines leirásával tűnik ki. Általában az egész gyűjtemény még fejlődésben levő, biztató tehetség benyomását teszi az olvasóra. A könyv Gyomán, Kner I. nyomdájában jelent meg, ára 1 forint.

Új könyvek. Megjelentek a közelebbi napokban: «*A szabadság vértanui az Uj-épületben*», regényes korrajz, irta *Farkas* Emőd. Az ismert hirlapiró műve, kitől már sok oly közlemény jelent meg, melyeknek tárgya 1848/9-ből volt véve. Budapest, Vass József könyvkereskedésében; ára 1 frt. — *Szent Antal Toulonban és a szegények kenyere,* szemtanuk és saját tapasztalatai nyomán elbeszéli Buday Aladár a budapesti kath. népkör titkára. Kiadta a «Páduai szent Antal lapja» szerkesztősége Budapesten; ára 1 frt. — *Magyar Olymp,* irta *Balogh* Dezső. Szerző azon törekszik, hogy egyes magyar szavakból, azok összetételéből, hangzatából a régi magyar mythologiára és ezer éven túli műveltségi állapotokra találjon következtetést. Balassa-Gyarmaton jelent meg a 123 oldalra terjedő könyv. — *Köd és napsugár,* elbeszélések, irta *Szabó* Lajos (Páfrány). A csinos kiállításu könyvet Jóba Elek nyomtatta Nyiregyházán; ára 2 korona.

Magyar Könyvtár. A Wodianer-czég kiadásában és *Radó* Antal szerkesztésében megjelenő *Magyar Könyvtár* századik füzete a napokban jelent meg. Ez a füzet *Jókaitól* való, s benne lapunkban megjelent «Szép Angyalka» beszélye olvasható és «Kis képek» czimen nehány rajz, a melyek egyrészében a nagy költő önmagáról beszél. — Az újabb füzetek: *Olasz elbeszélők tára.* Capuana és Castelnuovo beszélyei, Tóth Béla fordításában. — *Franczia elbeszélők tára.* Az elbeszéléseket Ambrus Zoltán és B. Tölgyessy Margit fordította. — *Arany* János: «*Első lopás*», «*Jóka ördöge*», bevezetéssel ellátta Komáromy Lajos. Egy füzet ára 15 kr.

Mesterségek szótára, a tud. akadémia megbizásából irta *Frecskay* János. Egy nagyobb munka öt első füzete került ki egyszerre a sajtó alól. A

ket egybecsatolva Esztergomban nagyszabású képezdét létesit a három hiányos felszerelésü intézet helyett.

Protestáns nőnevelő-intézet Nagy-Váradon. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület a bihari, érmelléki és nagyszalontai egyházmegyék támogatásával Nagy-Váradon internátussal egybekötött felsőbb lánynevelőintézetet állít fel. Az intézet alapját az egyházmegyék által fölajánlandó segélyen kivül közadakozással is növelni akarják s e czélból a három egyházmegye és a nagyváradi egyház képviselői *Tisza* Kálmánné védnöksége alatt lelkes hangu felhivást bocsátottak ki, melynek befejezése igy hangzik:

«Gyüjtőiveink, melyek felhivásunkkal egybe vannak foglalva, — az azon befolyó összegek tegyenek fényes tanuságot arról, hogy azon áldozatkészség, a mi a reformátusoknál mindannyisszor példátmutólag fellángol, valahányszor közös éltető elemök, vallásos hitöknek erősbitéséről vagy támogatásáról van szó, most sem fog hiányozni, hanem vetélkedő versenyben nyilvánul. A gyüjtőiveket az azokon befolyt összeggel, esetleg a nélkül is f. 1893. évi deczember 31-ig a nagyváradi ev. ref. egyház főgondnoki hivatalához (Széchenyi-tér, 236. sz.) kérjük beküldeni. A kegyes adományokról annak idején nyilvánosan számolunk s azokat nyilvánosan nyugtázzuk.»

A beszterczebányai m. kir. áll. felsőbb leányiskolában az 1893—94-diki tanévre a rendes beiratások szeptember 1-én kezdődnek. A felsőbb leányiskola 6 évig tartó tanfolyamból áll 6 osztálylyal. Az első osztályba felvehetők a legalább 10 éves oly leányok, kik az elemi iskola 4 osztályát jó sikerrel végezték. Magasabb osztályba csak oly leányok vétetnek fel, kik megfelelő életkorúak és nyilvánossági joggal biró tanintézet megfelelő osztályából jó bizonyítványt hoznak. Megfelelő bizonyítvány hiányában a jelentkező felvételi vizsgálatot tesz. Az intézet benlakással — internátus — van összekötve, melyben aránylag olcsó díjért. gondos házias nevelés s felügyelet mellett a tanulók kitünő ellátást nyernek. Az internátusban az igazgatónő vezetése mellett német, franczia s angol nevelőnők vannak alkalmazva. Jelentkezni levélileg is lehet Hermann Róza igazgatónál.

MI UJSÁG?

A belga királyi család ünnepe. A belga királyi pár egybekelésének negyvenedik évfordulóját ülték meg aug. 22-én *Spaaban*, hol most Stefánia özvegy trónörökösné is időzik. Délben nagy udvari ebéd volt, melyen a királyi páron kivül *Stefánia* özvegy trónörökösné és *Klementina* herczegkisasszony, valamint a flandriai gróf és neje is részt vett. *Ferencz József* Ő Felsége szivélyes üdvözlő táviratot küldött a királyi párnak.

Liszt szobra Sopronban. Szeptember 3-án leplezik le Sopronban Liszt Ferencz mellszobrát, a mely Tilgner Viktor Bécsben élő hazánkfia vésője alól került ki. A szobor talapzattal együtt 2 és fél méter magasságu lesz és kétszeres életnagyságban mutatja a mintázott alakot mellig. A leleplezést szükebb körben tartják meg.

A magyar beszédet dr. *Gaár* Vilmos a németet dr. *Kánia* József mondja. Majd *Finck* polgármester mond nehány szót, a mely után a soproni zeneegyesület eljátsza Zichy Géza gr. «Marche de Liszt» czimű ünnepi indulóját. A soproni Dalfüzér és a Zeneegyesület, a melyek a legtöbbet fáradoztak a szobor létesítése körül, bankettel és hangversenynyel toldják meg az ünnepélyeket. A banket a fényesen épült új Pannónia-szállóban, a hangverseny válogatott programmal este lesz a kaszinó nagytermében.

A központi vásárcsarnok. Budapesten ismét egy régen sürgetett középület állításához fognak, a a központi vásárcsarnokhoz. A régi sóház-telken levő rozzant épületet, ódon körfalát s a szomszédos kisajátitott házakat most bontják. Az alapozás munkálatait haladéktalanul megkezdik s folytatják egész a kedvezőtlen, téli idők beálltáig. Ha a falazattal készen lesznek, a mi 1894. év őszére várható, fölrakják az óriási vasszerkezeteket s ezzel és a tetőzet elkészítésével valószinüleg 1895. tavaszáig lesz munka. Ekkor kerül a sor a belső berendezésre s remélik, hogy 1895. év október havában a központi vásárcsarnokot át lehet adni a rendeltetésének. De abban az esetben is, ha valamely előre nem látott akadály jönne közbe, minden körülmény között megnyitható lesz a vásárcsarnok 1896 tavaszán, vagyis az ezredéves ünnep kezdetén.

Telefon a tenger alatt. Eddig azt tartották, hogy a telefonozás csak bizonyos korlátolt távolságra lehetséges. Most az angol kormány 500.000 font sterlinget, vagyis kerek ötmillió arany forintot utalványozott arra a czélra, hogy kisérleteket tegyenek a telefonnal nagyobb távolságokra, különösen pedig tengeralatti kabelek segitségével. *Preece* és *Siemens* világhirü elektrotekhnikusok kapták ezt az összeget, a kik ugylátszik, eddigi kisérleteikkel elegendő biztositékot nyujtottak arra nézve, hogy az állam őket bizza meg az államköltségen nagyban teendő kisérletekkel. Ha a vállalat sikerül, akkor Angolország saját kezelése alá veszi a tengeralatti telefont.

Egy ősi emlék vége. Pozsony fölött a magyar határszélen a régi germán dicsőség egy nagyérdekű emlékét pusztitja a robbantó dinamit. A Duna-szabályozáshoz szükséges köveket ottan fejtik s az egyik kőbánya tetején emelkedő hatalmas bástyát is szétrepesztették. Ezt a bástyát, mely négyszögű és toronymagasságú, a germán törzshöz tartozó *kvádok* építették, a mikor 375-ben átronttak a Dunán s királyuk Gabinius meggyilkolása miatt a római Carnuntumot feldulták és Pannonia jó részét pusztitották. Az egykori római erőd helyére uj várat építettek, a melyhez a hatalmas bástya is tartozott. E napokban a dinamit a még fönmaradt utolsó sarkot is szétveti.

A kholera. Hazánk nagy területén, főkép a Tisza mentén, kholera-esetek fordultak elő, s belügyminiszter a szabolcsmegyei *Kis-Várda* és *Dombrád* községeket kholera-fészeknek, Szabolcsmegyét pedig kholerától fertőzöttnek nyilvánította. Tette ezt a drezdai nemzetközi értekezlet határozatai értelmében, s a külügyminisztert és a budapesti konzulságokat is értesítette. Több kholera-eset fordult elő Máramaros, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Zemplén, Szatmár, Bereg, Ugocsa, Szolnok-Doboka és Kolosmegyében, de ezek szórványos esetek és eddig számbelileg nem is növekedtek, hanem a terület, melyen a baj mutatkozik, nagyobbodik, Szabolcsmegyében aug. 23—24-ike közt egyetlen kholera-eset sem fordult elő. A belügyminiszter egészségügyi miniszteri biztosokat küldött a fenyegetett helyekre. *Szolnok*-ra b. Jósika Samu, belügyminiszteri államtitkár utazott, kinek jelentése alapján a miniszter Szolnok város polgármesterét, *Kludik* Gyulát hivatalától felfüggesztette, mert az egészségügyi intézkedéseket elmulasztotta. *Hajdu* Sándor alispánt pedig megbizta, hogy a fenyegetett községeket személyesen keresse föl s ellenőrizze az intézkedések foganatosítását. Hajdu azonban késlekedett, s táviratilag kért magyarázatot a belügyminisztertől, a ki erre az alispánt is fölfüggesztette, s a vizsgálatot ellene megindította. *Budapesten* kholera-eset nem fordult elő.

* **Költségvetési statisztika.** Block L. franczia nemzetgazdászati iró szerint adót s egyéb kiadásokat illetőleg Európában a következő arány áll fönn: *Francziaországban* adóban fejenként átlag 90.67 frankot, *Angliában*, 78.65, *Ausztria-Magyarországban* 69.64, *Olaszországban* 58.59, *Poroszországban* 86.92 és *Oroszországban* 28 frankot fizetnek.

Az államok adósságai, Amerikát kivéve, az egész világon tetemesen szaporodtak. Így például 1882-től 1892-ig Németország 13 millióról 68 millióra ment. *Poroszország* egymaga 125 millióról 330 millióra, *Ausztria-Magyarország* 438-ról 538-ra, *Olaszország* 478-ról 582-re *Oroszország* 579-ről 813-ra, végre *Francziaország* a járadékadósság nélkül 1083 millióról 1285 millióra jutott. Az adósság rendkivüli szaporodását első sorban afegyveres béke költségei okozzák, melyek *Angliában* az összes bevételek 36 százalékát, *Francziaországban* 27 százalékát, *Oroszországban* 28, *Olaszországban* 20, *Németországban* 22 és *Ausztria-Magyarországban* 16 százalékot vesznek igénybe.

Roppant nagyok a *katonaság-tartási költségek*. Olaszországban 1105 ember tartása évenként egy millió frankba kerül, míg ennyiért Oroszország 1208 katonát, Francziaország 817-et, Németország 847-et képes eltartani. Legtöbbe kerül az angol sereg, a hol 515 ember tartására évenként egy millió frankot számítanak vagyis fejenként majdnem 2000 frankot. Magától értetődik, hogy ezen összegben nemcsak a katona élelmezése, hanem a lótartás, fegyverkezés költségei is belefoglaltatnak. Háboru esetére ezen költségek tetemesen szaporodnak.

* **A legújabb reklam-eszközök** végtelen sorából egy bristoli kalapgyár válik ki, mely az üzletében megvásárolt minden egyes kalap mellé 100 font sterlingről (1200 frtról) szóló életbiztosítási bárczát is ad. A kalap bélésében felragasztott bárcza a kalap tulajdonosának azon esetre, ha vasuton szerencsétlenül járna, 100 font sterlinget biztosít. A bárcza egy első rangu angol biztosító-társulat által van kiállítva s a kalap tulajdonosának halála után hat hónapig érvényes.

HALÁLOZÁSOK.

IV. Ernő, szász-koburg-gothai uralkodó herczeg, meghalt aug. 23-ikán, 74-éves korában, a reinhardsbrünni kastélyban, hová nem sokkal a halálozás után Vilmos császár is megérkezett, ki a haldokló látogatására indult. Ernő herczeget ugyanis pár hét előtt szélhüdés érte és halálát napok óta várták. Az elhunyt utódja unokaöcscse, az angol királynő másodszülött fia, *Alfréd* edinburgi herczeg, a kiről az volt a meggyőződés, hogy lemond fia javára. A nehány óra alatt, melyet a császár Reinhardsbrunnban töltött, fontos dolgoknak kellett történniök, mert az edinburgi herczeg maga lépett a kormányra. Az elhunyt herczegért három heti országos gyászt rendeltek el. Pénteken a koporsót közszemlére állították. hétfőn reggel 9 órakor a holttestet nagy ünnepélyességgel a schnepfenthali pályaudvarra viszik, a hova 11 órakor Koburgból külön vonat érkezik. Erre a holttestet Koburgba szállítják és 12 órakor a Szt-Móricz-templomban ünnepélyesen eltemetik. Szombaton az eskütételre összegyül az országgyülés.

IV. *Ernő* (Ágost, Károly, János, Lipót, Ede), a szász-koburg-gothai herczegség fejedelme, III. Ernő gótai uralkodó legidősebb fia volt, 1818. junius 21-én született Koburgban. 1836-ban Albert öcscsével, az angol királynő későbbi férjével beutazta Angliát, Francziaországot, Belgiumot, aztán a bonni egyetemre ment, majd kapitányi ranggal a szász hadseregbe lépett. Később beutazta Európa déli államait és Afrikát és visszatérve, atyja halála után 1844-ben átvette az uralkodást, miután időközben 1842-ben nőül vette Alexandrine Lujza bádeni nagyherczegnőt. Az 1848—49-iki viharos idők nem ingatták meg trónját, mert még idejekorán alkotmányt adott népének és ezzel sikerült neki a koburgi és gothai herczegséget egyesíteni. 1866-ban a poroszok mellé állt s az 1870—1871-iki háborut Vilmos porosz király oldalán küzdötte végig. A herczeg istápolta a művészeteket, maga is kitünő zeneszerző volt: több operát irt, melyek közül jelesebbek: «Zaira,» «Casilda,» «Santa, Chiara,» «Diana von Solanges;» azonkivül több kisebb zenemű is bizonysága nagy zenei tehetségének. 1862-ben nagyszámu kisérettel, közte több természettudóssal, beutazta Egyiptomot és Abesszíniát és ez utazásának eredményéről szól az «Ernő szász-koburg-gothai herczeg egyiptomi utazása» czimű díszmunka.

Dr. Primics György, állami geológus, volt erdélyi múzeumi segédőr, e hó 9-ikén, 43 éves korában, Belényesen hirtelen meghalt. Már betegesen utazott a Biharhegységbe, az országos részletes geológiai felvételekre. Az otthonától távol kiszenvedett geologust augusztus hó 11-ikén temették el. A sirnál dr. Pethő Gyula főgeológus méltatta derék társa érdemeit. Dr. Primics Györgyben a kir. földtani intézet szakavatott, igen kitartó és szorgalmas geológust veszitett el. Több értekezése jelent meg, az akadémia, földtani intézet és földtani társulat, valamint az erdélyi múzeum-egylet kiadványaiban. A kir. természettudományi társulat pályadijazta nagyobb munkája, a Csetrás-hegység nemes-fémet termelő bányavidék geológiai, stb. viszonyairól, mostan kerül sajtó alá. Az erdélyi részek geologiai viszonyainak egyik alapos ismerője volt.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Baló Mihály, nyug. kir. kuriai biró, a felsőbb birőság érdemes tagja, ki csak nem régiben vonult nyugalomba, 74 éves korában, Budapesten. — Lédeni Ambrózy Lajos, báró, kamarás, a főrendiház örökös tagja, 62 éves korában, Tanán. Fiatal korában katona volt s a hatvanas évek elején lépett a közélet terére. 1865—68-ig tagja volt az országgyülésnek s kiváló szerepet játszott Temes vármegye politikai életében. Később megint katona lett s mint alezredes részt vett a porosz-osztrák háboruban. Felesége szül. Erdődy Ágota grófnő és két gyermeke gyászolja. — Ghiczy Vilmos, Komárom vármegye udvari járásának főszolgabirája, néhai Ghiczy Kálmán unokaöcscse, 49-ik évében, Ó-Gyallán. — Derczeni Munkácsy Sándor, a tolnai református egyházmegye kiérdemült esperese, egyházker. tanácsbiró, a paksi egyház 38 éven át buzgó lelkésze, 70 éves korában, Pakson. — Csihás benő dr., Zombor város polgármestere, 41 éves korában, Zomborban, 1879 óta állott Zombor város ügyei élén. — Lujber János, nyugalmazott bődi helyettes plébános, 46 éves, Csepregben. — Kék László, előkelő balassagyarmati polgár, 73 éves. — Józsa Zsigmond, nagyenyedi theologiai akadémiai tanár, Nagy-Enyeden. — Prágai Károly, ügyvéd, Győr város törvényhatósági bizottsági tagja, 77 éves. — Róth József, régi honvéd, ki 1846-ban a lengyel hadjáratban is részt vett, 73 éves korában, Gyergyó-Alfaluban. — Thommen Achil, svájczi származásu vasuti épitő, ki a gr. Mikó Imre közlekedési minisztersége idejében alakított vasuti igazgatóság élén állt, s az ő hivataloskodása idején épült a nyugati, a buda-fiumei, alföldi

és magyar éjszak-keleti vasut, 62 éves korában, semmeringi villájában. — Rauszek E. Venczel, államépítészeti főmérnök, kedvelt férfiu, Kolozsvártt, 65 éves. — Bartheldy Antal, nyug. járásbiró, 69 éves, Győrött. — Jenői Jeney István, volt törvényszéki ülnök, utóbb Szatmár vármegye árvaszéki kiadója, 82 éves, Nagybányán. A megboldogult 1848-ban Ugocsa vármegye vérbirája volt. — Lehotkay Lajos, nyug. kir. aljárásbiró és 1848/49. honvéd-tüzér, 63-dik évében, Beszterczebányán. — Szarvassy Ede, ügyvéd, élete 72-dik évében meghalt, Szabadkán. — Szántay Géza, a debreczeni királyi törvényszék jegyzője, 35-dik évében, Debreczenben. — Klein Péter, glogováczi állomásfőnök, 44 éves. — Svoboda Antal, 40 éves, Hatvanban. — Molnár Jenő, nyug. kir. táblai biró, hosszas betegeskedés után 48 éves korában Budapesten. Odaadó munkásságú, szilárd jellemű ember és jeles biró volt, kit mikor a nagyváradi járásbiróságtól Budapestre helyeztek át, a nagyváradi ügyvédi és birói kar tüntető ovációkkal búcsuzott el tőle. A budapesti törvényszéktől 1888-ban nevezték ki a krrályi táblához, de nem sokára betegeskedni kezdett és nyugdijazását kérte. — Sáfrány Zsigmond téglási ev, ref. lelkész. Tégláson. — Id. Pinterits Károly, Pinterits Károly zombori kereskedelmi akadémiai tanár édes atyja, 59 éves Budapesten.

Boronkai Boronkay Lajosné, szül. Koller Irma, ügyvéd felesége, 47 éves, Sárkányban. — Dr. Glück Ignáczné, szül. Basch Róza, budapesti kir. törvényszéki orvos neje. — Szluha Dénesné, szül. Széll Karolina, nyug. kir. járásbiró neje, Nagy-Csömötén, 49 éves korában. — Radó, szül. Fisch Jozefin királyteleki vasuti állomásfőnök felesége, 24 éves, Királytelken. — Özv. Simay Kristófné, szül. Mayer Terézia, 78 éves, M.-Kovácsiban.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság --- ---	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	« 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ---	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	5.—	« 2.50	« 1.25
A Világkrónikával együtt	7.—	« 3.50	« 1.75

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposság és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Kétháromregényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1893 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra --- --- --- ---	**1 frt 80 kr.**
Három hóra --- --- ---	**5 » — »**
Félévre --- --- --- ---	**10 » — »**
Egész évre --- --- ---	**20 » — »**

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen es bermentve küld.

Szerkesztői mondanivalók.

Szerelem. Egy év multán. Egyátalán nem árulnak el költői tehetséget; a verselés egészen kezdetleges, a nyelv pedig szintelen, erőtlen, sőt sok helyt hibás.

Erdőben. Ködös világ. Formailag elég csinosak, hangulat is van bennük; de belső tartalomra meglehetős üresek.

A vén sirásó. Egy izben már mondtunk róla véleményt. A tárgy jó, de a kidolgozás gyenge.

Szerelmi dalok I. II. III. Elég jól vannak verselve; csakhogy szerző, úgy látszik, jobban szereti a mesterkéltet a természetesnél. Erre vallanak a dagályos kifejezések s erőszakolt hasonlatok.

Jézus. Közölhető.

Dalok. Eminah. «A dalok» csak névleg azok; dallamosság, s lyrai szárnyalás helyett nehézkes, döczögős forma s lapos prózaiasság jellemzi mind a hármat. Az «Eminah» czimü románcz-féle vers külalakja ép oly gyarló, mint a daloké, tartalma pedig kúszált, zavaros.

Magyar e föld. A mult könyvét lapozgatom. Az első nagyon figyelemre méltó, de egyenetlen kidolgozása miatt nem éri el a «V. U.» szinvonalát; a «Néplap»-ban azonban közölhető. A második vers száraz okoskodás, hiányzik belőle az érzés tüze, mely az elsőben melegít.

SAKKJÁTÉK.

1790. számu feladvány. Steiner S.-től.

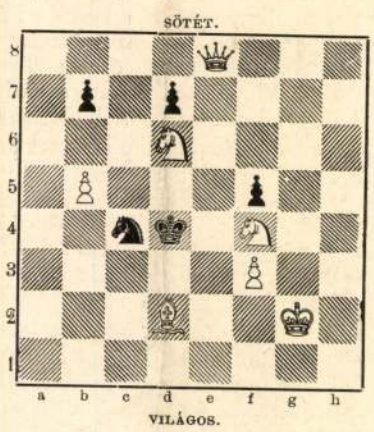

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1780. számu feladvány megfejtése.

Baird W. J. asszonytól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fb8—a7	c5—c4 (a)
2. b6—b7 †	Kd4—d5
3. Vc2—g2 mat.	

Világos.	a.	Sötét.
1. ---	---	Kd4—e3 (b)
2. Vc2—d2 †	---	

Világos.	b.	Sötét.
1. ---	---	Kd4—d5
2. Vc2—d3 stb.		

Az 1781. számu feladvány megfejtése.

Walcott G. H.-tól.

Megfejtés.

1. Vf2—b2--- --- --- t. sz.
2. Megfelelő ma..

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Ung-Tarnóczon:* Németh Péter. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *Nagykörösön:* Kovács L. — *Csengeren:* Kaufmann Lipót. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 33-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Este virágzik a tök.*

Heti naptár, augusztus—szept. hó.

Nap	Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
27	V. A 14 Kalaz. Józs.	A 13 Gebhárd	15 C 13 N.-B.-A.	15
28	H. Ágoston pk.	Ágoston	16 Dioméd vt.	16
29	K. Ker. Ján. fejv.	János fejv.	17 Miron p., vt.	17
30	S. Limai Róza sz.	Róza	18 Flórus, Laur.	18
31	C. Rajmund b. hv.	Rajmund	19 András és t.	19
1	P. Egyed ap.	Egyed	20 Sámuel pr.	20
2	S. Jusztusz pk. hv.	Jusztusz	21 Tádé	21 S. Ki Th.

Holdváltozás. ☽ Utolsó negyed 3 án 10 óra 42 pk. d. e.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem, mintázott Foulárdokat (mintegy 450 különböző fajban), méterenként **85 krtól 3 frt 65 krig** — valamint **fekete, fehér** és **szines** selyemszöveteket **45 krttól 11 frt 65 krajczárig** — sima, koczkás, csikos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle dispositió és 2000 különböző szin és árnyalatban) szállit postabér és vámmentesen **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czim. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Kisfaludi

Kisfaludy Károly

minden munkái.

Hetedik bövitett kiadás.

A költő aczélmetszetü arczképével.

Sajtó alá rendezte

Bánóczi József.

— Hat kötet. —

Ára füzve 8 frt.

Vászonba kötve 12 frt

Kisfaludi

Kisfaludy Sándor

minden munkái.

Negyedik kiadás. Nyolcz kötet.

Kiadja

Angyal Dávid.

A költő aczélmetszetü arczképével.

Ára füzve 12 frt.

Vászonba kötve 15 frt.

2341. sz.

Figyelmeztetés.

1893 szeptember 27-én, délelőtt 10 órakor, az 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél Pozsonyban, Pozsony, Illava, Pöstyén, Nagyszombat, Szent-György, Bazin, Trencsén, Nezsider és Csalló-köz-Somorja állomásokon 1894 január 1-től 1894 deczember 31-ig terjedő időtartamra szükségeltető kenyér és zab bérleti biztosítására, zárt ajánlatok utján, nyilvános tárgyalás tartatik.

A közelebbi föltételek az idevonatkozó 2256/a és b) számú hirdetésekből kivehetők, s minden, az emlitett bérleti biztosításokra vonatkozó föltételek a pozsonyi cs. és kir. élelmezési raktárban naponkint a hivatalos órák alatt megszemlélhetők.

Megjegyeztetik, hogy 1893 szeptember 28. és 29. napjain a soproni és komáromi élelmezési raktárakban hasonló tárgyalások lesznek, melyekről az említett hirdetések fölvilágosítást adnak.

Pozsony, 1893 augusztus 19-én.

Az 5. hadtest cs. és kir. felügyelősége.

SZŐRVESZTŐ POR

(Poudre dépilatoire)

BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és tökéletes. **Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag ajánltatik, a melynek Oroszországba vitelét a szentpétervári orvosi hatóság megengedte s mely az antwerpeni világkiállításon az ottani Musée commercial de l'Institut superieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.** Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.

Raktár: Budapesten, TÖRÖK J. gyógyszertárában, Király-utcza 12. szám.

Tilgner Viktor

Liszt szobra Sopronban. Sopronmegye szülöttének, Liszt Ferencznek szobrát szeptember 3-ikán

30. SZÁM. 1893. 40. ÉVFOLYAM.

leplezik le a megye székvárosában, Sopronban. A szobor *Tilgner* hirneves szobrász műve. A szobor elhelyezésével járó költségből még ezerötszáz forint hiányzik s a bizottság elhatározta, hogy ennek a hiányzó összegnek a beszerzésére gyüjtést indít s első sorban Ottó főherczeget és herczeg Esterházy sopronmegyei főispánt szólítja fel.

Vas. Ujs. 1893. 573. l

939 AUG 14-8

BUDAPEST

939 AUG 14-8

BUDAPEST

Tilgner Viktor

Vas-vm. 1893 624. l.

Liszt szobra Sopronban. Szeptember 3-án leplezték le Liszt Ferencz szép mellszobrát. Liszt kilencz éves volt, midőn első izben lépett fel nyilvánosan Sopronban, tehát tulajdonképen itt kezdődött művészi pályafutása. Ezenkívül Liszt még két ízben volt Sopronban, melynek közelében fekszik szülőfaluja: Doborján. Az ötvenes években Sayn-Wittgenstein herczegnő társaságában járt ott s utolsó ízben pedig 1881-ben, midőn szülőhelyét is meglátogatta, mint akkor mondotta, vissza akart emlékezni arra az időre, midőn a páratlan Bihari zenéjét hallgatta. A soproni Sláraffia-egyesületben fogamzott meg az a terv, hogy Liszt emlékére szobrot állítson Sopronban.

Az eső miatt az ünnepet nem lehetett megtartani a Szinház-téren, hanem a kaszinó nagytermében. Budapestről is többen érkeztek. Az ünnepélyt a soproni dalegyletek által előadott «Himnusz» nyitotta meg. Erre dr. *Gaár* Vilmos ügyvéd mondott magyar beszédet; majd a dalegyesületek előadták a «Liedes Freiheit» című dalt Kossov Jenő vezetése alatt. *Kánia* József mondott ezután német nyelvű ünnepi beszédet. Végezetül a Soproni Zene-Egyesület dr. Kossov Jenő vezetése alatt eljátszotta gróf *Zichy* Géza «Marche de Liszt» című zenedarabját. A közönség ezután a fellobogózott Szinház-térre vonult. Minden házon nemzeti színű lobogók lengtek. A polgármester megköszönvén a vendégeknek szíves megjelenésüket, a szoborról lehullt a lepel. Erre a férfidalkör kalaplevéve elénekelte a Himnuszt. A bronz mellszobor, a mely *Tilgner* Viktor műve, hatalmas kőoszlopon nyugszik s igen jól hat a szemlélőre. Talapzatára koszorukat helyeztek különböző egyesületek nevében. Délben lakoma, este hangverseny volt. Üdvözlő táviratokat küldött Liszt unokája: Wagner Szigfried, Joachim hegedűművész, Richter János karnagy, és Budapestről több zenész. Viszont az ünneplők Liszt leányához, Wagner Rikhárdnéhoz intéztek üdvözlő táviratot.

NYOMTATVA

Tilgner Viktor

MINDENFELE

A királyné emléke. A mult hónapban leplezték le Magyarországon az első Erzsébet királyné-szobrot; a zalamegyei Nyirád község járt legelől a kegyelet e márványemlékével. A szép mellszobrot, amely *Tilgner* Viktor magyar születésü, de bécsivé vált szobrász vésője alól került ki, mai számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

Értékes Erzsébet királyné-relikviával ismerteti meg az *Uj Idők* jelen száma a magyar közönséget. Egy amerikai amatőr, aki az őszszel Genfben időzött, szeptember ötödikén — öt nappal a genfi tragédia előtt — pillanatnyi fényfölvételt készített egy »sétáló párról, amelynek fejedelmi viselkedése egyszerre megragadta figyelmét«.

Az amatőr már hatodikán elutazott és csak akkor tudta meg, hogy a fejedelmi asszszony Erzsébet királyné az udvarhölgyével, amikor a megboldogult királyné arcképét egy amerikai ujságban látta. Az amatőr átengedte a boldogult királyasszony fényképét az udvarnak, nekünk pedig most módunkban van annak reprodukcióját közreadni olvasó közönségünknek.

Uj Idők 1899. V. 25. 588 l.

az utcán, mint valami homályos moraj hangzott föl hozzánk. De amikor leértünk a lépcsőn, ott találtuk a két nőt. Holf anyó a konyha küszöbén állott, ijedt meglepetéssel bámulva felénk. Róza beléje kapaszkodott, de amikor megpillantotta Rudolfot, előre ugrott s térdre borulva előtte szaggatott szavakkal köszönte meg az égnek megmentését. Rudolf lehajolt s suttogva szólott hozzá. A fiatal leány arcát büszkeség pirja borította el, amikor fölnézett. Úgy látszott, mintha Rudolf egy percig haboznék; kezére pillantott, de ujjain nem volt más gyűrű, mint amelyet régen kapott a királynétól. Ekkor lekapcsolta láncát s kivette arany óráját zsebéből, megfordította s megmutatatta rajta az R. R. monogramot.

— Rudolfus Rex — suttogta sajátos mosolylyal s a leány kezébe nyomva az órát így szólt:

— Tegye el emlékül.

A leány nevetett is, sírt is, amikor egyik keze az ajándékot fogta, a másik Rudolf kezét tartotta.

— Ereszsze el a kezemet — mondotta Rudolf gyöngéden — sok dolgom van.

Megfogta a leány karját s én segítettem neki, hogy fölkelhessen. Rudolf kiszabadult s az öreg asszony mellett elhaladva, komoly, tiszta hangon mondotta neki:

— Nem tudom, mennyi része van ebben az összeesküvésben, amelyet a házában kieszeltek. Jelenleg nem akarok semmit sem tudni, mert nem örülök, ha alattvalói hűtlenséget fölfedezek, vagy ha megbüntetek egy öregasszonyt. De vigyázzon! Ha egy szót szól, vagy valamit tesz ellenem, a király biztosan s szigorúan meg fogja büntetni. Ha kellemetlenséget okoz nekem, nem fogom kiméini, mert minden áruló ellenére még is én vagyok a király Strelsauban.

(Folyt. köv.)

Művész-élet.

Bécs dicsősége: Halállal kezdjük a krónikát. Tilgner Viktor, a bécsiek dicsősége — a ki tudvalevőleg magyarnak született — meghalt az elmúlt héten, egypár nappal legnagyobb és legszebb munkájának leleplezési ünnepe előtt. Nem senyvedett ágyban, jól megvacsorált, vitatkozott és tervezett az este és reggelre meghalt. Mindez jó neki, hogy nem kellett szenvednie és nem kellett meghallgatnia az ünnepi hókusz-pókuszt, hozzá nem értő protektorok nem veregethették meg a Mozart szobra és az ő katonás, hatalmas vállát. A mi rossz ebben a halálban, főképpen az, hogy félig kész szobrokkal van tele az atelierje, tele volt szép asszonyarckép megrendelésekkel. Most már semmit sem csinálhat többé, pedig még birta, s nem volt ötvenkét esztendős csupán. Lehet, hogy még jobb dolgokkal gyönyörködtette volna magát és a világot, pedig már eddig is a legjobb szobrásza volt Bécsnek s mondjuk a monarkiának, ha a magyar szobrászok ránk meg nem haragszanak. (De hisz a szegény Tilgner is magyarnak mondta magát.) Festeni tudott a kővel agyaggal, márvánnyal, görög márvány és bronz asszonyportraitjának gyakorta rózsás-áttetsző arcbőre és méla, kedves kék szeme volt. Nem mintha polikrom szobrokkal virtuskodott volna, nem mesterkedett, nem ügyeskedett. Azt mondják, a kik ismerték, hogy mint ember, az életben olyan volt mint egy vidám huszártiszt és éppen ezért nem könnyen érvényesült a bécsi művészvilágban. Nem tudott visszaintrigálni és a helyett, hogy mulatott volna a kis tehetségü és nagy befolyásu kollegák kelletlenségein, laikus-tekintélyek polgári műbirálatain: elöntötte a düh és — ezt ujságolják róla — szívbajba esett. No, a szíve organizmusában is lehetett valami baj, elzsírosodás, elégtelen billentyü; a művészekről itélő zsürik nem tehetnek arról, ha valakinek ilyen beteg szíve van, ők nem csinálják, csak a kegyelemdöfést adják meg neki!

Tilgner Viktor.

Hummel-emlék Pozsonyban.
Tilgner Viktortól.

Brózik.
Tilgner Viktortól.

A beteg Lotz. A napilapoknál már ki volt szedve az életrajza, az ujságírók éjszakai kávéházában így beszélgettek róla: még az éjjel . . . nem, csak az esti lap számára. A piktor-világ vidám izgatottságát egyszerre komor és kedvetlen hangulatra változtatta szenvedésének és búcsuzásának a híre. Szegény Lotz elköltözik és freskóit az új parlamentben Than fejezi be. Than és Lotz, Lotz és Than. Tehát még halála után se maradhat az öreg munkatársától, a kit a milyen derék férfiúnak tudnak, olyan rossz festőnek ismerünk mindannyian! Ki lesz a mester utódja? kérdezgették azok, a kiknek ebben az állástalan és álláskérő világban passzió az ilyen kombinálás. Az orvosok pedig már-már késsel mentek neki: nem segít rajta már csak a kés. Azonban Lotz tegnapelőtt este elaludt és a mikor reggelre ébredt, azt mondta, hogy keressék meg a nagy puha kalapját, öltözködik és megy az új parlament vizes falai közé festeni, oda, a honnan a halálos kórt hozta haza. A művészek egyáltalán odatörekednek mindig, hogy megöljék magukat, szerencse, hogy a sors kedvez nekik és szerencsére még más, józan emberek is vannak körülöttük. — Most szétdobhatják a napilapok kiszedett Lotz-nekrológjait, elébb azonban jó volna — ha lehetne — megmutatni az öreg rekonvaleszcensnek, hadd lássa, milyen nagy ember lesz ő, a mikor már nem lesz. Azt hisszük, úgy szeretnők, ha a babonának lenne igaza és ebből a jó, nagyszívü és nagyerejü művészből még sokáig nem lenne nagy ember!

Tilgner Viktortól.

Kut a király ischli villájában.

Uj Idők 1896. II. 18.

Phaedra. Tilgner Viktortól.

Láz. A magyar művészélet nemrégen még csak festve volt. Terjesztettük róla, hogy él, végre magunk is elhittük. Ma azonban el igazán. Csupa mozgalom, izgalom — láz. Kitűnt, hogy az új műcsarnok is kicsiny, nem lehet benne a beérkezett képeket mind jól elhelyezni. Kitünt továbbá már most is, hogy vannak egészen új tehetségek, a kik hódítani fognak. És a nagy szukreszcensek mellett visszatértek a régiek, az elzüllöttek, az alvók, a munkátlanok — munkával, jó dolgokkal. Elbukottnak hirdetett talentumok fölkeltek az ezredévi kiállításra, a szaporátlanok szaporák lettek. Benczur nagy históriai festménye készen, Munkácsy az új Krisztus-képen kívül csaknem félszáz vásznat küldött . . . Jó nevü festőket utasított vissza a zsüri, a magyar szobrászok ugyancsak kitettek magukért, elismerik végre, sőt bizonyítják is, hogy nem csupán monumentális szobrászat van a világon. Látni fogunk megint hazai genreszobrokat fehér márványból, Párkát, Apollót, Vénuszt budavidéki kőből... Kép, szobor, panoráma most az egész Budapest. És minden gyönyörü keretben, pompásan exponálva. Csak egy óriási kép van eldúgva, éppen nem finom környezetben, egy piszkos udvar dísztelen termében. A kép tárgya *Az aradi vértanuk kivégeztetése;* a festője, Thorma, egy huszonhatéves fiatal ember, a ki megőszült, a míg ezt a nagy és merész munkát véghez vitte. Korán őszült meg; mit fog már most csinálni, ha látja, hogy a fényben, örömben nem kell senkinek az a szomoru fénytelen tabló, a melyre életének legsugarasabb éveit költötte el! Különben ez az a Thorma, a kinek egy másik nagy képét — mindig csak ilyeneket fest — a pesti mű-zsüri csak szánalomból fogadta el és szánalmasan akasztotta fel; ugyan-e képét a párisi szalonban medáliával tüntették ki. El fogunk menni az Orczy-házba és megnézzük, hogy mit tud ez a fiatal úr, van-e hatalma és ereje, avagy csak rakoncátlankodik, a mint Szmrecsányi Miklós a művészetek polgári főigazgatója mondaná.

Hollóssy jön; művész-iskolát csinál N.-Bányán. Munkácsi már itthon van. Visszautasitottak szalonja készül. A hotelekben külön képkiállítások. *Báthori Erzsébet* szenzációs képe a Royal egy földszinti termében kegyetlenkedik. A jövő héten minden napra esik egy-egy vernissage. Hajh, de kimutatjuk most művészet dolgában magunkat. Csak . . . csak oszt ne jajongjon azután az olaszok kedves háziállatja!

B. S.

Negyvenezer mértföld.

— Dr. Gáspár Ferenc könyve. —

Útleirás, tudtommal, nem jelent még meg nálunk második kiadásban. A mi olvasóközönségünket még Magyar László csodálatos és kalandos élményei sem hozták annyira tűzbe hogy elkapkodta volna a róla megjelent könyvet, holott Magyar úgyis mint úttörő abban földrészben, a melyhez Livingstone és Stanley dicsősége fűződik, nemkülönben mint vérünk, érdekes egyéniség. Ha tehát egy egyszerü fregatta-orvos útleirását rövid idő alatt teljesen elkapkodják és szükségessé válik egy második kiadás, úgy az nem jelenthet egyebet, minthogy a könyvében eltalálta a hangot, a mely az olvasó szívéhez szól.

Ez a hang pedig az igazi író hangja, a ki nem használ elcsépelt képeket, nem filozofál cél és eredmény nélkül, hanem belemarkol az életbe és friss, üde leirásokat ad arról, a mit látott és a min keresztül ment. Nem saját magát mutatja be különféle poseokban és helyzetekben, hanem Japánban japáni embereket, Koreában koreai viszonyokat figyel meg és ír le. Az ő éles szeme és fogékony kedélye mint egy tükör fogja fel a különféle képeket, de nyomban fixirozza is azokat és a retouche, a melyet használ, művészi kézre vall.

Nagyon változatos könyv a Gáspáré. A Dalmát partvidék zeg-zugos kikötői után bemutatja az exotikus tengervidékeket, feltárja a mélységek csodavilágát, átvezet napfényben és zivatarban azokon az országokon, a melyek a legujabb időkig hétszeresen lezárt könyvek gyanánt szerepeltek tudásunkban. Hozzáférhetővé teszi őket tudvágyunk részére és nemcsak, hogy kincseket gyüjt számunkra, de nem engedi lankadni érdeklődésünket sem. Mert mint az előszó írója, dr. *Kenedi* Géza mondja: a hol más ember csak tárgyakat és színeket lát s legfölebb azoknak a mozgás által keletkezett mechanikai változásait veszi észre, a szerző ott magát az életet látja és egyszerre látja mind az öt érzékével és azonfelül elméjével is.

De van e könyvnek még egy külön érdeme is, a melyet nem hagyhatok szó nélkül. *Megteremtette a magyar tengerésznyelvet.* Lehet hogy kifejezései nem mindig helyesek és hogy sok munkát ad majd még csak ezentúl a nyelvpurifikátoroknak, de el nem vitázható tény, hogy azt a sajátos idiomát, a melylyel a tengerész hajóját, és ennek mozdulatait jelzi, ő magyarosítja meg először. Tette pedig ezt nyelvünk szellemében és az olyan kifejezések mint *Harcra készülj* (Klar zum Gefecht), *Hajósodorban felvonulni* (Formation in Kielwasserlinie) alapvetők lesznek egy

Egész délután azzal mulatott, hogy részletesen elképzelte azt a színpadra való jelenetet, amely majd közte és Reinald között fog lefolyni, ha elmondja neki a nagy ujságot.

A báró azonban nem jött el az este, de nem is mentette ki magát. Másnap sem jött. Harmadnapra egy hosszú levél érkezett tőle. Szólt pedig ez a levél — amelyhez hasonlót már nem egy leány kapott a katona-vőlegényétől — ilyenformán:

Édes Ilonám!

Hónapok óta boldog álméletet éltem. Boldogság volt, de fájdalom! csak álmodott boldogság. A sors kegyetlen keze most fölébresztett és mint lovagias férfinak kötelességem, hogy levonjam helyzetemből a következtetéseket.

Az én bécsi nagybátyám tegnapelőtt közölte velem, hogy az anyagi helyzete oly rosszra fordult, hogy most már semmiképpen sem válthatja be a nekem tett igéretét. Mikor ezt a hírt vettem, a kétségbeesésem nem ismert határt. Tiszti becsületszavamra mondom, hogy csak aggódó bajtársaim éberségén múlt, hogy öngyilkossá nem lettem. Most is megváltásnak tekinteném még a halált, ha nem lebegne előttem a szüleim képe, akiknek én vagyok minden reményük és egyetlen támaszuk.

Nem tudom, hogy mi lesz most már velem. Szeretem önt és örökké szeretni fogom, de azért vagyok férfi, hogy ura legyek szenvedélyemnek. Nekem nincs jogom hozzá, hogy tovább is kompromittáljam önt. Azért visszaadom a szavát. Ön szép és fiatal és csakhamar meg fogja találni azt a boldogságot, melyet én, fájdalom! nem nyujthatok önnek.

Mikor elolvassa ezt a levelet, én már útban vagyok Galicia felé, ahová áthelyeztettem magamat. Első fölhevülésében talán pálcát fog törni fölöttem. De bízom benne, hogy idővel, ha majd higgadtabban gondolkozik, nem fogja tőlem megtagadni becsülését. Isten önnel, Ilona! Isten önnel!

Az ön boldogtalan *Reinaldja.*

Ilona vagy háromszor egymásután olvasta végig a levelet. Aztán gondolkozni kezdett. Ki ez az ember, aki így ír? Ki ez a Reinald báró? Egyszerre rettenetes élesen maga előtt látta a karpereces fiú alakját. Egy banális, hazug, korlátolt ember. Nem is férfi, hanem tacskó.

Nem bánkódott, de nagyon megharagudott. Nem a báróra haragudott, hanem önmagára. Hol volt a szeme? Hol az esze? Hogy komolyan vehette ezt a fajankót, hogy szerelemről, boldogságról beszélgetett vele . . . Vele!

*

A marosvásárhelyi Kossuth-szobor leleplezése **Pósa Lajos elszavalja költeményét** *Dunky fivérek* kolozsvári fényképészek fölvétele

— Te vagy az, kis lányom?

— Én vagyok, nagymama.

— Miért nem alszol?

— Nem tudok, nagymama, nem tudok!

— Mindig rágondolsz?

— Mindig, mindig!

— Pedig rossz ember volt. Hitvány ember.

— Óh, csak nem hiszi, hogy arra az emberre gondoltam? Nem, nem!

— Huszárra gondoltál?

— Beszéljen róla, nagymama. Én csak kétszer láttam, de maga régen ismerte.

— A gyermekkora óta.

— Milyen fiu volt?

— Erős, bátor fiu volt. Sohasem hazudott.

— Honnan tudja, hogy bátor volt?

— Emlékszem, hogy mikor egyszer egy bikaborju megkergette a lányokat a pusztán, útját állotta a bikának.

Erzsébet királyné legutolsó képe

Pillanatnyi fölvétel *Genf, szeptember 5.*

— És nem történt baja?

— Úgy emlékszem, hogy eltört akkoriban a kulcscsontja . . .

— Gyakran látogatott el nagymamáékhoz?

— Míg szomszédok voltunk, majd minden héten eljött.

— Szép fiu volt?

— Egészséges, erős gyerek volt. Nem volt szép, de aki ránézett, az megszerette.

— A szép arcu férfiak utálatosak.

— Hanem a szeme nagyon szép volt.

— A szem a lélek tükre.

— Igaznak kell lenni, mert neki nagyon szép lelke volt.

— Művelt ember volt, nagymama?

— Azt hiszem, a könyveket nem nagyon kedvelte . . .

— Az lehetetlen, nagymama! Aki úgy gondolkozik, mint ő, az nagy lelki műveltséggel bír. A lelki műveltség pedig a sok olvasás és elmélkedés eredménye. Biztos vagyok benne, hogy sokat olvasott, csak nem kérkedett vele . . .

— Meglehet, hogy úgy van, mert éppenséggel nem volt kérkedő természetü . . .

— Úgy-e, nagymama, ő tudott nagyon gyöngéd lenni?

— Mondtam már, hogy aranyszíve volt. A cselédjei és a parasztjai szinte rajongtak érte. Nem is gyújtogattak a Huszár-pusztán soha!

— De haragudni is tudott, ha volt rá oka?

— Óh igen, nagyon tudott.

— És ilyenkor féltek tőle az emberek?

— De féltek ám!

— Valamit kérdeznék, nagymama. De szégyelem magamat . . .

— Kérdezz bátran, hiszen sötét van.

— Azt hiszi, hogy nagyon tudott szeretni?

— Azt nem tudom fiam, mert ha szivesen is volt asszonyok között, nem emlékszem, hogy valaha egyiknek is udvarolt volna.

— Mert nem volt léha, nagymama. Az ilyen ember, ha egyszer szeret, akkor igazán szeret . . . Óh, én tudom; megéreztem, mikor beszéltem vele . . . Az ilyet megérzi az ember . . . Oly különös, jóleső megnyugvás fogott el, mikor mellettem volt, oly megnyugvás, aminőt még sohasem éreztem . . . Akkor nem tudtam még, hogy mi az, de most már tudom . . .

— Eredj aludni, Ilona!

— Nagymama, úgy-e, írunk holnap a bátyjának?

— Mit írjunk neki?

— Hogy küldjön egy arcképet tőle. Hiszen semmim sincs, ami ráemlékeztetne!

— Jól van, majd írunk . . . Most eredj aludni!

— Milyen szeme volt, nagymama?

— Szép szeme volt, azt tudom, de a színére már nem emlékszem . . .

— Úgy emlékszem, hogy dióbarna volt . . .

*

Megírták a levelet és megjött a válasz is. Arckép nincs, mert Huszár sohasem vétette le magát életében. A leányt úgy leverte ez a válasz, mintha nagy szerencsétlenség érte volna.

— Nagymama, csak valamim volna, ami ráemlékeztetne! Valami, ami az övé volt . . .

Egypár nap mulva egy ember jelentkezett a házban, aki beszélni akart Bándynéval. Ilona kiment a kertbe, hogy megkérdezze az idegentől, hogy mit akar. Gyanus külsejü csavargó volt. Kóczmadzagon egy nagy, lesoványodott, fekete kutyát vezetett. Ilona csodálkozva mérte végig az embert, de aztán egyszerre megismerte a kutyát.

— Szultán! szólt elálló lélegzettel.

Az eb fölemelte a fejét és megcsóválta a farkát.

Mi történt a leánynyal? Szenvedélyes mozdulattal térdre vetette magát a kutya mellé, a két karjával átölelte annak lompos nyakát és kitörő könyek között kacagva, boldogan és lángoló fájdalmában fuldokolva kiáltotta:

— Az ő kutyája! Az ő kutyája!

A nagymama, a ki e pillanatban lépett ki a házból, megilletődve magyarázta a csodálkozó csavargónak:

— Ez a kutya a szegény leány meghalt vőlegényeé volt . . .

A nyirádi Erzsébet-szobor *Tilgner* Viktor műve

Ujdonk 1899. V. 25.

Tilgner Viktor

namis unive kiällitva
sk. kollektiv kiällitas

Pozsonyi mukiällitás

1883 21 – 24. l.

9

Orpasturre

Tilgner V.

wód

Csat Liszt I

173. l.

ben a Lechner Odon al-
tal kezdeményezett, u.n.
„magyar építészet" is a
szecessionak egy szeren-
cses változata. Lechner
építészeti törekvéseit
a szecessió problémái
jellemzik. Az épület le-
gyen rendeltetésszerű.
Másik problémája

Tülgner Viktor

l.

Liber Bpest nobrai

213. l.

LÓR

GYÜ

M

—

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyom

Tilgner Viktor

Brody Adél nobra fentitöl ~~az uj gyer~~ a Brody Adél gyermekkorházban, repr.

Vas. Ujs. 1897. 322. l. 323. l. (Új gyermekkorház a fővárosban.)

Keppel

Szfehervár, múz

53 – 73

Tilgner Viktor

Brody Adél Hobra-
a, róla neverett
(Kosharba Budapes-
[illegible]) ten.

Carrarai Mária

vod

vas Up 1897

322-3 l Eppel.

Pereljem talán, ha ide nem adja? Nevetséges! Az utalványt kiveszi szépen s milyen bizonyítékkal álljak én aztán elő, hogy az esernyő nyélben benne volt?«

A verejték csurgott a Gyuri homlokáról, a vánkosát harapta dühében. Ilyen közel lenni az örökségéhez és mégis olyan mérhetetlen távolban tőle! . . . Fekete éjszaka, adj tanácsot!

(Folytatása következik.)

Piktorok és pletykák.

Mielőtt bezárták, elmentem, mégegyszer megnéztem a velencei nemzetközi képkiállítást. A zsüri éppen összeült ítélkezni. A bírák: öt európai hírű műkritikus, festő nem volt köztük egy sem. No lám, mégis vittük valamire, az olaszok utánoznak bennünket a műbírálás dolgában, egy kis különbséggel mégis, mert nálunk Gerlóczy, ott pedig Müntz szavaz és ítél.

A míg a zsüri ülésezett, nem beszéltek a városban másról. A cipőtisztító, miután kisuvickolta az embereknek a lábbelijét, megkérdezte:

— És ön uram, kire szavazna ön, Grossora vagy Rotára, a két lirás díjnokok képére, avagy a Michetti »jó lányára«.

Ez oszt' a piktoroknak való világ. A Zacharia sekrestyése többet tud a cinquecenteről, mint Pasteiner Gyula, a mivel sokat mondani nem akarok. Ilyen helyen oszt' van értelme a képdíjnak, mert volt ilyen is a velencei kiállításon. A közönség szavazott: a tárlat melyik képe tetszik neki a legjobban. A csúf egyházpolitika azonban beleütötte az orrát ide is és elrontotta a szép tréfát: egy antiklerikális kép, a Grossóé kapta a legtöbb szavazatot, nem a szépségeért nyilván, hanem mert egy városi párt bosszut akart állani az új szindákón és klerikális városi tanácson. A város urainak állása most meg van ingatva . . .

A Grosso képe után a legtöbb szavazatot kapta a »két lirás díjnokok« az olasz Sanyaró Vendelekről festett és az *Uj Idők*-ben most közreadott genre.

A nagy díjakat is kiosztották végre. Az első díjat Michetti kapta, a ki mielőtt festő lett volna — egy rablóbanda tagja volt. Nem tanulmányozási célból, de komolyan, élethivatásból. Már a rengetegben kezdett rajzolgatni, elvette az angol missektől a vázlatkönyveiket és telepingálta. A míg haramiatársai osztoztak az erőszakkal szerzett tárgyakon, addig ő órákat vett a fogságra vetett festőtől.

A közlekedési csarnok.
Az ezredéves kiállításból.

Megúnta végre is a vegyes foglalkozást és a művészet javára döntött, megszökött a bandától és Nápolyban végleg piktornak állott be. A siker és a dicsőség kisérték az új pályán, a melyen hallatlan becsületesség jellemzi. Nem kér kölcsön semmiféle, akár régi, akár új művésztársától, még a festéket is másképp keveri. Első díjat nyert képe valóban a legkiválóbb munka a kiállításon. Genrekép, életnagyságu alakokkal, úgy modelálva, mintha szobor volna és nem kép. Hét vagy nyolc alak van rajta mindösszesen és hogy, csaknem természetes nagyságban.

A tanulmányfejek, a melyeket Michetti ehhez a képéhez csinált, kétszeres életnagyságuak és a műbírák ítélete szerint még jobbak, mint maga a kész kép. Ezeket megvette Milán exkirály, a mi bizonyítja, hogy a derék gentlemannak megint van pénze és ízlést is szerzett valahonnan.

A másik nagy díjat németnek, Liebermannak adták, a Hauptmann Gerhard arcképeért. Az angolok, belgák, norvégek, franciák nem kaptak semmit és a nagy nemzetközi tárlaton össze-vissza nem vettek annyi képet, mint nálunk egy őszi kiállításon. A szobrászokkal egyáltalán mostoháúl bántak el.

A mi Tilgnerünk, a ki feltünően szép dolgokat — ezek között egy híres szépség gyönyörü mellszobrát — állított ki, szintén üres kézzel és gomblyukkal jött el. A rendjelek ügye különben még nincs elintézve, most várják, hogy Umberto ő felsége kiosztogassa a rendjeleket.

Minden valószínűség szerint az összes külföldi művészeket kinevezi chevaliernek, a honiakat nem, mert már régen azok. Egész Olaszhonban nehéz találni olyan úriemberre, a kinek ne volna legalább koronarendje és a ki szimpatizálna a némettel.

De ez nem piktorpletyka többé, hanem politikai. És ezt nekünk nem szabad. Még csak egyet: Velencében várják a magyar királynét, az atheista Grossónál képet rendelt, korfui villájába valót. Abban reménykednek, hogy mielőtt őszre Korfuba menne, eljön a képért ide és vásárolni fog. A királyi palotában már várják s a földszinten lévő kávéházban is, a hol teázni szokott.

Leone.

De végre is rosszabb dolog ennél, hogy hősünk nem aludott. Nem a gyomra volt megterhelve a Mravucsánné ételeitől, hanem a lelke, agyveleje telt meg a mai nagy eseménynyel. Mint alaktalan zűrzavar kóválygott fejében a sok mindenféle benyomás. Néhány óra alatt mintha néhány esztendőt élt volna át. Szent isten, milyen régesrégen volt, mikor még a Münczné a padláson kereste az esernyőt! Most végre megkerült. Gondviselésszerűen bukkant rá. Az isten egy angyalra bízta.

Itt az esernyőrül az »angyalra« siklott át az esze. Csinos kis kutya, meg kell adni. Egy csöppet se kellemetlen, pedig ezek a többi kisasszonyok, a kik a kamaszévekben járnak, feszesek, élettelenek, mesterkéltek, nincsen bennök semmi természetes. Veronka kivétel. Veronka helyes kis bakfis. És mintha rokonszenvezne is vele egy kicsit . . .

Visszaidézte eleitől fogva minden szavát, úgyszólván minden mozdulatát, mely rá nézve kedvező volt és ujra meg ujra átélvezte (csak még több méz volt benne most harmadszorra, vagy negyedszerre), de a mint ment, ment a színes fonalon visszafelé, összerakva mosolyt, elejtett szót, meglágyult hangot, önfeledt pillantást, ösztönszerü taglejtést (milyen édes gyüjtemény volt ez), hát talált közte közönyt, hidegséget is és elcsüggedten, mintegy erőszakkal áthajította magát az ábrándozás palánkján a színarany valóságba — az esernyőhöz.

Bizony szerencsésnek érezheti magát s nem szükség tacskó leányzók éret'enségeit találgatni. Úr lett, nábob lett a mai nappal. Úgy éli majd a napjait, mint egy herceg, eljár télen át Budapestre, vagy a Rivierára, nyáron át Ostendébe, Monakóba, szóval nagy úr lesz, a ki oda se néz holmi paphugoknak. (No-no, csak mindig visszatért a gondolata ahhoz a fityfirity Veronkához.)

Álom nem jött a szemhéjaira. Hogy is lehetne most aludni? Úgy röpködtek előtte a szebbnél szebb élettervek, mint a lepék a glogovai erdőben. Ő csak kergette őket, egyre kergette . . . Ej, csak már virradna, hogy mehessen, mozoghasson.

A zsebórája vígan ketyegett a feje mellett levő asztalkán, megnézte, éppen éjfélt mutatott. Lehetetlen, hogy még csak annyi legyen! Talán rosszul jár? Valahol a harmadik udvaron egy kakas kukorékolt, mintha mondaná: »Jól jár az órája, Wibra úr!« A »Megfagyott birkából« idehangzott elmosódva a muzsika. Valami duhaj pásztorember előénekelte keservesen:

Nem juhász az, a ki a *mért hust* kedveli,
Nem azé a birka, a ki fölneveli.

Gyuri szivarra gyujtott s a bodros füst mellett ez a bolond nóta a gondolatjának szép piros szövetjét a visszájára fordítá.

Csakugyan, sokszor nem azé a birka. Lám ez az esernyő is honnan került elő. Azaz, hogy még meg sem került. Hiszen nincs még a kezében. Sőt, ha jól fölveszszük, nincs is valami sokkal közelebb hozzá. Eddig attól tartott, hogy mint jelentéktelen rongyot, eldobták valahol a szemétre, a hol megrothadt, s azért volt kevés reménye hozzájutni. Mi történt most? Mindössze megfordult a dolog. Most már az a baj, hogy valóságos klenódium az esernyő, templomi ereklye. Lássuk csak, hogy lesz, mint lesz? Mit mondjon ő a glogovai papnak holnap? Azt-e, hogy »eljöttem az esernyőmért«? A pap bizonyosan kineveti, mert vagy bigott, rajongó és akkor szentül hiszi, hogy Szent-Péter hozta a hugának; vagy ámító farizeus és akkor nem bolond, hogy hagyja magát leleplezni.

Künn szél mozdult, haragos dérrel-durral besüvített a rossz ablaku, rossz ajtaju kamarába, a hová Mravucsánné hálásra elhelyezte. A butorok is mozogtak, ropogtak. Jól lehetett hallani a Liskovina erdőség távoli zúgását. Ugyancsak dolgozik benne az akasztott ember, a kit Mravucsán említett. Gyuri ismét eloltotta a gyertyát, melynek lángjával kellemetlenül incselkedett a szél, bebujt a dunyha alá, behunyta a szemét, képzelete meghízott a sötétben, látni vélte az akasztott embert, a mint hajladozik ide-oda a fán, s vigyorogva bólingat feléje: »Bizony kinevetik, Wibra úr, a glogovai parókián.«

Átkozott bonyodalom! — hajtogatta magában a fiatal ember, nyugtalanul hánykolódva a hótiszta párnák között, melyekről a tavaszi napfény meghatározhatlan illata áradott ki (nem hiába voltak ma a lészán kiterítve). — Mindegy, — szőtte odébb a gondolatait — az esernyő mégis csak az enyém. Hiszen be lehet bizonyítani végső esetben a bíróság előtt is. Tanu rá Sztolarik, Münczné, a fiai és egész Beszterce városa.

Itt egyszerre felkacagott keserűen:

»Azaz dehogy lehet bebizonyítani; hol jár az eszem? Hiszen az ernyő nem az enyim, a Münczéké. A Münczék apja vette rendes árverésen a Gregorics-hagyatékból, a hasznavehetetlen holmik közt. Az esernyő tehát a Münczéké, engem csak az illet, a mi a belsejében van. De lehet-e azzal is előállnom? Mondhatom-e a papnak: »Főtisztelendő úr, az esernyő nyelében van egy két- vagy háromszázezer forintos bankutalvány, tessék csak kérem ideadni, mert engem illet« . . .

Gyuri most elkezdte sorba elemezni, mit tesz erre a pap.

Vagy hiszi a szent legendát az esernyőről és így szól: »Eredj a pokolba! Majd bolond szent Péter hogy neked bankutalványt hozzon a mennyekből.« Ha pedig csakugyan kísértetbe jön megnézni és benne találja a felnyitható nyélben, akkor azt mondja: »Ha még is hozta, akkor bizonyosan nekem hozta,« kiveszi az utalványt és ő maga értékesíti. Miért is adná Gyurinak? Mivel tudná bizonyítani, hogy az övé?

Majd így okoskodék hősünk tovább:

»Talán beavassam élettörténetembe, elmondjak szögről-végre mindent, anyámról, atyámról, halálozási körülményeiről. Tegyük fel, elhiszi alfától omegáig. Mit ér az? Kiviláglik-e mindebből, hogy a kincs az enyém? Bizonyára nem. De ha belátná is, hogy enyém, ideadná-e? Hiszen a pap is csak ember!

Szent Péter esernyője.

Írta: Mikszáth Kálmán.

(Folytatás.)

Kis vártatva Gyuri is megkívánta az alvást vagy a magányt s kérte Mravucsánnét, jelöljön ki neki fekvőhelyet.

— Hm, elment a mágnes — dohogta a jegyzősegéd.

Ezzel kihúzott az almáriomból egy fiókot, a fiókból pedig kivett egy pakli kártyát.

A kártyából ugyan hiányzott a zöld alsó, de ez éppenséggel nem zavarta a bábaszéki intelligenciát, már a multkor is így játszották a preferáncot, az utolsónak kevesebb jutván egy kártyával az osztásnál, mely azonban képzeletben mégis neki jutott s mint *szellemi kártya* szerepelt a játéknál. Ha zöld volt

Női mellszobor. Tilgner Viktor.
A velencei kiállításból.

Alig hogy betette maga után az ajtót, Kukucska mészáros vígan felkurjantott: »Elhullt a férgese.« Legott levetette a kabátját, felgyűrte duhaj módon a lobogás ingét (egy tetovirozott ökörfejet lehetett látni a meztelen balkarján) aztán hamiskásan odakacsintott Mravucsánnak.

Városbíró uram elérté a dolgot.

— Igaz, igaz — bizonyítgatta surgárzó arccal — nem lehet a nélkül lefeküdni, hogy az ember ne tegyen próbát: szeretik-e még az asszonyok?

a híváson, az utolsó képzeletben adta az ütésre a zöld alsót, mondván:

— Rajta van a szellemi alsó!

Némelykor ütött is vele, kivált ha zöld volt a tromf.

Ma azonban tekintettel a hiányzó kártyára, egy kis parázsferbli kerekedett, mely jó éjfélutánig eltartott. A szenátorok játsztak, a mészáros, meg a tiszteletes úr. A segédjegyző a kváterkákat hordta, a pénztelen Klempa (mindenütt a kántor a legszegé-

Uj Idők 1895. 40-k.

nyebb) parlagon könyökölt hol itt, hol ott, mert egyik helyről a másikra kergették azon a címen, hogy *peches gibic,* a mi alapjában igen lehangoló és elkeserítő titulus, de mégsem becsületsértés. Költözött, vándorolt a szegény Klempa játékostól-játékoshoz, míg végre a mészáros és a tiszteletes úr közötti asztalcsücskön lehajtá lankadt fejét és elaludt, hosszu tömött szakálla szolgálván állának vánkosául — de egyszersmind kellemetlen jövőt teremtett számára, mert a gézengúz Kukucska Pál azt indítványozá széles kedvében (mikor egy nagy zsinórt behúzott), hogy a Klempa szakállát pecsételjék le az asztalhoz. Fölséges lesz, ha majd fölriad és nem ereszti az asztal.

Nosza mohón kaptak a finom gondolaton, Mokry tartotta a gyertyát, Kukucska a viaszt csöpögtette rá vagy három helyen a szakállára, — maga Mravucsán pedig a pecsétgyűrűjével odanyomta az asztalhoz... Hanem iszen lesz ebből nagy parádé!

Más, de szintén nem valami nagyon nevezetes epizódok is történtek. Madame Kriszbay, a kit a saját szobájába szállásolt be Mravucsánné, nem mert befeküdni a dunyha-tengerbe, attól félt, hogy besüpped és megfullad. Minden áron paplant kívánt. Mravucsánnénak nem volt, leleményes angol észszel azonban elhozta a férje nagyszőrü bőrbundáját és ráterítette a madamera, a mitől az úgy megijedt, hogy migrént kapott; egész éjjel tormát kellett a halántékára rakni.

Veronkának más kellemetlensége esett. A mint magára maradt a Mravucsán-ház legszebb szobájában, berekeszelte belülről az ajtót, hogy senki se nézhessen be a kulcslyukon, egy mantillát akasztott a kilincsre, befüggönyözte a kis ablakot, mely az udvarra nyílt, aztán hozzáfogott a vetkőzéshez: kibontotta elől a mellénykéjét, egyik kapocs a másik után engedett, mire engedelmeskedtek a halcsontok is, visszaadván a mell és a derék igaz formáit — százszor szebbeket a sejtetteknél. Az utolsó kapocs is pattant, mely a felső szoknyát tartotta, megszorítva a csipők felett és erre a virágos fodros rokolyácska kezdett alácsúszni — mintha a rózsabimbóról lehasadozik az írigy zöld burkolatja.

Hullt, hullt a szoknyácska lefelé, súrolva vakító fehér alsószoknyáját. Már-már annak a zsinórját is meghúzta volna, (mert az alsószoknya nem volt bekapcsolva, de felkötve) midőn rémülve veszi észre, hogy két apró veres szem van rámeredve.

Egy kis iromba cica jött ki az ágy alól, az nézte, de úgy nézte, olyan nagyon nézte, kiváncsian, érdeklődéssel, mintha egy macskává elátkozott királyfi lenne.

Veronka ijedten kapott a szétteresztett mellényéhez, hirtelen lehajolt s a másik kezével felrántotta ujra a lecsuszott szoknyát, (melyből már éppen ki akart volt lépni) miközben majd esengő, majd parancsoló hangon korholta, riasztotta a macskát.

— Mars cica! Sic, csunya cica! Ne nézz ide cica!

A bakfis szégyenkezett levetkőzni a macska előtt. Ujra felöltözött egész rendesen s próbálta a macskát kikergetni, de az elbujt a butorok mögé, felugrott a szekrények tetejére, hiába volt a kergetőzés vele, nem lehetett a szobából kitudni.

Mravucsánné asszony figyelmessé lett a zörejre, átszólt a szomszédszobából:

— Mi baja, kisasszonykám?

— Nem tudom kikergetni a macskát, Mravucsán néni.

— Semmi az szivecském, ha bent marad is, jó, ártatlan állat.

— De mikor lát — felelte Veronka szorongva.

Eloltotta most a gyertyavilágot, sötétben akart vetkőzni, de a fránya macska megint kijött a szoba közepére és a szemei még jobban villogtak a homályban.

— No megállj kiváncsi cudar, mingyárt kifogok én rajtad.

Barrikádot csinált a székekből s e barrikád mögött, mintha a várában lenne, a melybe nem lehet belátni, az ágy szélére ülve, keresztbe rakta a lábacskáit, mindenek előtt kifűzvén a cipellőit. Kip, kop, koppant az egyik topán, a mint lehúzta és a padlóra ejtette, kip, kop, a másik topán is koppant.

No bizony, imponált is a macskának a székes vár? Tip, top, egyet ugrott kinyujtózott testtel és ott volt a slingelt abroszszal beterített mosdóasztalkán; tip, top, még egyet ugrott és ott volt a Veronka ágyán, a vánkosa közepén. Hanem 'iszen nem jó közeljönni. Veronka se volt rest, egy ügyes mozdulattal elfogta. Itt vagy most már macska koma! Hamar csak, hol van egy kendő? Majd adok én neked nézdelődni, mikor a lányok vetkőznek. Tudod-e, hogy az nem illik cicuska.

Talált egy vastag gyapotkendőt, bekötötte vele a macska fejét, két rét a szeme táján »most lásson már maga, ha tud« s így kezdte újra a vetköződést a szép szemérmes bakfis.

Az éj tanácsot ád.

Míg ily bohókás apróságok foglalták el a fehér népeket, s míg Klempa úr lepecsételt szakállal aludta az igazak álmát (senki sem álmodhat szebbeket, mint egy szendergő gibic), addig Wibra György gondolatokba merülve virrasztott. Levetkőzött, lefeküdt, de nem aludt. Az ő levetkőzése (ne méltóztassanak megijedni) nem lesz leírva részletesen, mert az megbotránykoztató jelenet a művelt emberi fogalmakban. Hogy miért? Hát tudom is én. Csunya, tehát leírhatatlan. A nő levetkőzésében poézis van, ha jól van írva, a női test finom, bolondító illatát érzi ki a betükből az olvasó, a nyomdafesték helyett, de egy férfi levetkőzése, pfuj, említeni se merészelem. A szoknyához akár ódát, dithirambot szabad írni, de a nadrágnak »kimondhatatlan« a neve is. És miért? Hát isten tudja. És mit bizonyít? Talán azt, hogy a férfi inesztetikusabb teremtmény a nőnél? Alkalmasint csak azt, hogy a ki az illőt és illetlent kigondolta, nagy szamár volt.

nem azonos Viktorral?

1879-tól Viktor

Tilgner ~~Lajos~~ Viktor Bécs

A Képszőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1877. nov. és decz. kiáll.: Dr. Hebra Ferdinánd egyetemi tanár mellszobra. — Führich festő mellszobra. — Rokitanszky tanár mellszobra. — I. Ferencz József király mellszobra carrarai márványból. — Karolath-Beuthen Eliz. herczegasszony mellszobra. — Salm Hermina grófnő mellszobra. —

1879. decz. kiáll.: I. Ferencz József király mellszobra, bronzöntvény, 400 frt. — Erzsébet királyné mellszobra, bronzöntvény, 400 frt.

1885. orsz. ált. kiáll.: Phädra, gipsz-szobor, mintázat a bécsi új udvari színház számára. — Heiller Károly püspök márvány mellszobra. — Gyermek delphinnel, gipsz-szobor. — Müller K. L. festő-tanár mellszobra, gipsz. — Herczeg Szász Coburg-Gotha Ágost márvány emlékszobra. — Brozik Wáczlav festő mellszobra, gipsz. — Bécsi bohócz, gipsz-szobor a bécsi új udvari színház számára. — Fallstaff, gipsz-szobor a bécsi új udvari színház számára. — Lovag Becker Mór mellszobra, gipsz. — Női mellszobor, szinezett márvány. — Női mellszobor, bronz. — Gyermek krokodilussal, gipsz.

MDK

Tilgner akad.szobr.

Erzséber kir,né szobra

Mücsarnok, 1899. 19.sz. Szoborleleplezések. 291 l.

Tilgner Victor Oskar

laid

1882. bécsi nemzetk.
mův. kiáll. Eat.

100. l.
105. l.
106. l.
112. l.
253. l.

, 1943.évi november hó 27-én.

A miniszter rendeletéből:

miniszteri osztályfőnök.

ottsága tek.Elnökségének,

Budapest

Tilgner Viktor

1844 – 1896.

Hevesi Lajos ist vola monografiát o közölte benne öms nüvemek reprodukcióit.

Benkszendő

Csákós 4. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

TILGNER, Oskar Viktor nobis (1844-1896)

ÖZKD 1994/1-2. 117.

Ildikó

Tilgner Viktor

Slg A. V. Tilgner
ausgewählte Werke.
Universitäts Bibl.
Graz.

TILINGER ANETT

Ifjú művészek első kiállítása

Tűzzománcok és grafikák az öttevényi faluházban

Ami öt évvel ezelőtt elérhetetlen álomnak tűnt, ma valóság. A kézművességre – ezen belül is a grafikára, zománcozásra – kezdetben csak „rátaláltak", azután megszerették, s ma már olyan, mint a hű szövetséges, életük része. *Radics Eszter, Tilinger Anett* és *Babos Zoltán* első kiállítása nyílt meg a minap az öttevényi faluházban. A családtagok mellett az egész közösség köszöntötte az ifjú művészeket.

– Ez nagy lehetőség számunkra is – mondja Radics Eszter –, hisz erre készültünk, ezért tanultunk, s nem titkoltan abban is bízunk, hogy mozgósítja majd a falu lakosságát. Ha csak kis örömet, művészi élményt sikerül szereznünk az itthoniaknak, már megérte.

– A tűzzománc ékszerek egy ideje reneszánszukat élik, mindketten nagyon szerettünk az iskolai szakkörbe járni, ahol tanulhattunk, s kedvünkre dolgozhattunk – így Tilinger Anett. – Többféle ékszert, medált, fülbevalót terveztem, készítettem magam is. Szinte észrevétlenül nőtt a szívemhez a zománcozás, s az ehhez kapcsolódó igen aprólékos munka. Szerencsére volt tanárunk, Vali néni továbbra is ellát jó tanácsaival, visszajárunk az iskolai szakkörbe hozzá.

Baranyai Zoltánné, a győri Kovács Margit Általános Művelődési Központ és Kézműves Szakmunkásképző igazgatóhelyettese mosolyog. Pár perccel ezelőtt nem kis meghatottsággal nyitotta meg a kiállítást. Visszaemlékezett egykori tanítványai legelső szárnypróbálgatásaira, azokra a munkákra, melyek születésénél maga is bábáskodhatott.

Babos Zoltán és Radics Eszter grafikáival, Tilinger Anett tűzzománcaival mutatkozott be az öttevényi faluházban. *(9742/5603/3/5a)* Fotó: SZÜK ÖDÖN

– Évekig azt próbáltuk elhitetni a gyerekekkel, hogy érdemes megmutatni magukat, mindazt, ami számukra fontos. A kézügyességen túl a szellemük, a gondolkodásuk is érzékenyebbé vált, művészi irányban változott, s ez számomra nagy boldogság, hisz én is taníthattam őket. Amit tanultak, ma úgy érzem, örök érték lesz számukra.

– A grafikával szeretnék foglalkozni, ez a nagy álmom – árulja el terveivel kapcsolatosan Babos Zoltán. – Tanáraim mellett szüleimnek tartozom hálával, mert végig biztattak és kitartottak mellettem. Azt hiszem, tőlük nem is kaphattam volna szebb ajándékot.

– HJ –

gyűlése Győrött

ezés és tiltakozás

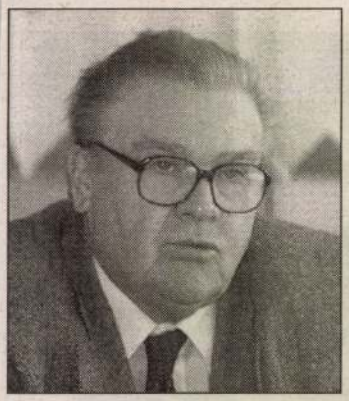

Csurka István, a MIÉP elnöke

zik az ellen, hogy magyar termőföld külföldi tulajdonba vagy téeszek tulajdonába kerüljön. *Schuster Lóránt,* a P. Mobil együttes vezetője a fiatalabb generáció nevében személyes emlékeivel csatlakozott a nagygyűlés mondanivalójához.

A nagygyűlés kezdete után csaknem másfél órával lépett a mikrofon elé *Csurka István,* a MIÉP elnöke. Addigra a hideg, szeles idő miatt jócskán megfogyatkozott a téren jelen lévők száma, ám, ahogy a szónok mondta, „lehetnének többen is ebből a nagy városból, de a minta szép!" Fárasztó „menetelést" vállalt a MIÉP országszerte szervezett nagygyűléseivel, mondta Csurka István. Debrecen, Szeged után következett Győr, s a megemlékezéssel egybekötött tiltakozó sorozat Pécsen és Miskolcon folytatódik, majd a november 4-i gyásznapon Budapesten ér véget.

Félő, mondta a MIÉP elnöke, hogy a társadalom belefárad a sok politikai hercehurcába, s ezért nem figyel oda igazán fontos kérdésekre. Pedig ha van alkalom véleményt nyilvánítani sorsdöntő kérdésekről, azt ki kell használni. Ilyen a népszavazás. Csurka István szerint akár a hazaárulással is egyenlő, hogy NATO-ügyben csak a jót mondják el az embereknek, azt nem, hogy ez újabb katonai tömbhöz való csatlakozást, újabb idegen megszállást is jelent. A MIÉP tehát, mondta a szónok, a nagygyűléssorozattal felvilágosító munkát is végez.

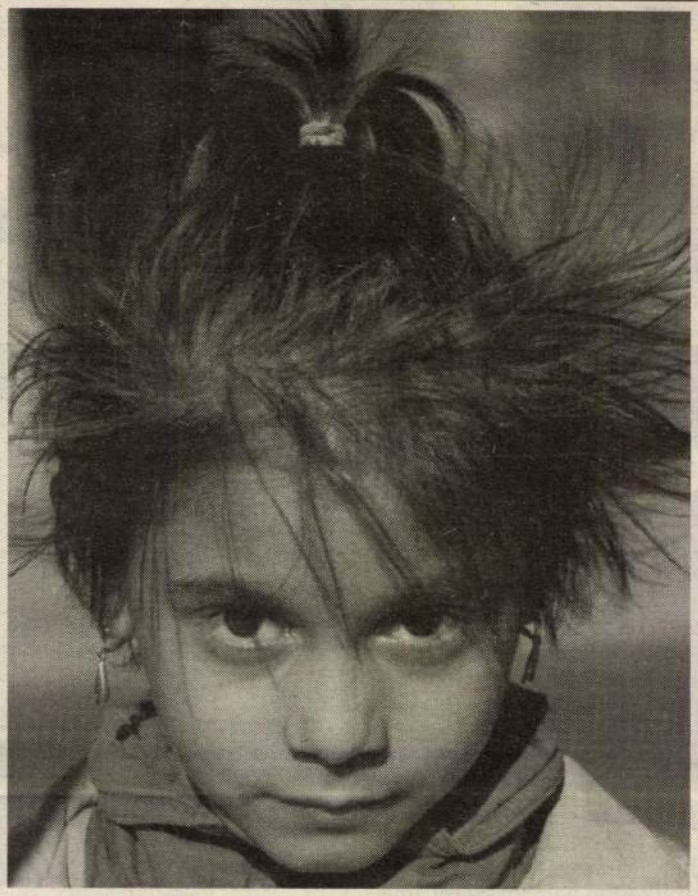

Václav Havel **kijelentette: mindent megtesz azért, hogy a kényes roma kivándorlási hullám kapcsán London ne újítsa fel a vízumkényszert a cseh állampolgárok számára. Az ugyanis „rendkívül kedvezőtlen dolog lenne, s veszélyeztethetné Csehország integrációs törekvéseit is". A képen egy cseh cigány kislány, aki Doverben egy panzió előtt várja szüleit, akik „hivatalos ügyeket" intéznek. (*MTI*)**

ludta" a tőzsdeválságot

Debreczeni Kálmán elmondta: a bessz előjeleit régóta észrevették a pénzügyi szakemberek. A krach egy-

országok, gazdasági stabilitásuktól függően, 4–6 százalékos áreséssel reagálnak a történtekre. Debreczeni Kálmán kérdésre válaszolva közölte: a

Önszabályozó reklámcégek

Till

pozsonyi mávaingyó

l

Gépinyomhagyom

I. 122. l.

156. l.

ORSZ. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPESTEN

A műtárgyak eladási árai minden teremben ki vannak függesztve.

A vásárlásokat kizárólag Paur Géza műtárnok közvetíti; más úton létrejött egyezségek tekintetbe nem vétetnek. A műtárgyak vételárai a vásárlási nyilatkozat aláírásától számítva 8 nap alatt fizetendők be a társulat pénztárába; a művészek beleegyezésével azonban a fizetési határnap a kiállítás bezárásának napjáig is meghosszabbítható.

Ajánlatok csakis írásban fogadtatnak el és az ajánlattevőre nézve föltétlen kötelezettséggel bírnak a felajánlott összeg erejéig mindaddig, a míg azokra a művészek válasza meg nem érkezik. Egyenlő ajánlatok esetén a társulati tagokat föltétlen előny illeti meg.

Az olyan megvásárolt művek átadási napja, melyeknek sokszorosítási joga a kiállítás tartama alatt másoknak eladatott, a kiállítás bezárásától számítva, 6 héttel meghosszabbítható.

Egyebekben a vásárlási szabályzatok irányadók.

Tibiskai várhely

Nagy Szeben és Szerdahely-
közt.

Kővári Erdépenl.

57. l.

Tiszafüredi Múzeum- és Könyvtár-
Egyesület VII. 288.

TILKOVSZKY Béla művészettörténész

Limes 1999/2 93–105.

Nem lenne teljes a katalógus, ha Tandori–vonatkozású kompozícióját, bár tárgyaltak. Kurtág minden esetben, Jeney szöveg–zene kapcsolattól nem tér el: a szöve illetve cím a mottó szerepét tölti be. A napvilágot látott 1979–es zongorakompozíci nyomatékosítja, magában a műben nem játs csak címében azonos Tandori egyik versév hozzá a mű kialakításához. (Ennek ellenére az első helyen ugrik be, ha Tandori-meg ritmusáról beszél[88], valójában a kotyogás rit az öt impulzusból álló szöveget a darab ritmu több szempontból is különösebb, mint a *tárgy*... kötetben található, a *Koan bel canto* versei Kurtágnál fontos szerepet játszanak, d Sáryval szoros kapcsolatban álló Jeney műve nem is köti oly szorosan Tandorihoz, mint az évtized távlatából a Cage–hatás erősebbnek t

Öss

Till Antal, építész

Moh

Borsodnádasdi bányán=
ikerházak
tervezője.

Repr.

Orosi István=Vincze Gukár: Egymillió lakás

Népszabadság. Bp.

1960. júl. 17.

6.1

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HIRLAP

1971 APR 17

Till Aran szobrai a Mátyás-templomban

Dobrovits Aladár, az egyiptológia néhai professzora, ezekkel a szavakkal szokta volt kezdeni az év elején vallástörténeti óráit: „Aki vallásos, az ne hallgassa előadásaimat — de az se, akiben nincs érdeklődés a transzcendencia iránt, aki nem tudja tisztelni az ember hitét."

Ezek a régen elhangzott szavak jutnak eszembe a budavári Mátyás-templom altemplomában, ahol nyers kőfalak között állítja ki a szobrait *Till Aran*. A szokatlan kiállítást az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács rendezte, *Cserháti József* pécsi megyéspüspök nyitotta meg, védnökséget pedig *Prantner József* államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal vezetője vállalta.

Till Aran, aki Hódmezővásárhelyen 1909-ben született, meglehetősen későn kezdte a szobrászi mesterséget. „Marinak, beteg nővéremnek mintáztam az első szobrom 1940-ben, hóból — írja. — 1950-ben mutatták meg az öntés technikáját, s attól kezdve Marit névnapjára, születésnapjára, karácsonyra mindig szoborral leptem meg. 1963-ban kitudódott, hogy Mari halálos beteg; akkor hat szobor született."

Születés — halál. Ez a két alapmotívum uralkodik szobrain is, akár az emberről, akár kultikus témáról van szó.

A szobrok között járva beszélgetek az idős asszonnyal. Nem kérdezem tőle miért és mióta hivő. Nem kutatom, vajon az ember iránti szeretet vezette-e hitéhez, vagy éppen ez a hit vezette el az emberhez. Így vagy úgy, de volt ereje ahhoz, hogy beteg testvére mellett több évtizeden át vállalja a családfenntartó sorsát, 18 esztendős korától kezdve; apjuk akkor hagyta el őket. Marinak, a beteg testvérnek léte, sorsa kétszeresen is meghatározta Till Aran életét, aki eltartotta húgát és szobraival örömet szerzett neki.

Mintha az első, hóból mintázott szobor, az omlékony és csak tömbösen mintázható anyag determinálta volna művészi szemléletét: alakjai, jóllehet bronzból valók, nélkülözik a fém adta kecses mintázás lehetőségét, súlyosak, tömbszerűek. A vallási jelképrendszer ötvöződik bennük Hódmezővásárhely paraszti valóságérzésével.

Ezek a szobrok csalódást okozhatnak azoknak, akik megszokták a kegytárgyüzletek, a múlt századi polgári ízlés szerint feldíszített templomok édeskés szobrait. Vallásos tartalmuk ellenére elsősorban az *emberről* beszélnek, az ember hitéről, vágyairól, csalódásairól, megpróbáltatottságáról, elesettségéről és fölemelkedéséről.

Till Aran — foglalkozására nézve fényképész — naiv szemléletű, tiszta, etikus művész. Emberi magatartásában és műveiben egyaránt az embernek az életbe vetett hitét tiszteljük.

Bojár Iván

MAGYAR HÍRLAP

Új katonai paktum

(UPI) A brit fővárosban befejeződött Anglia és négy nemzetközösségi tagállam miniszteri tanácskozása arról a *katonai szerződésről*, amely az év végén lejáró *brit—malaysiai katonai egyezményt* hivatott felváltani. A hivatalos közlemény szerint *Nagy-Britannia, Ausztrália, Új-Zéland, Malaysia és Singapore katonai paktumba tömörül*, melynek célja „Malaysia és Singapore védelme külső támadás esetén".

Összehívják a LEM

(MTI) Varsóban tegnap megkezdődött a *Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának bővített teljes ülése.*

Az első napirendi pontról *Edward Gierek*, a LEMP KB első titkára, a szovjet pártkongresszuson részt vett lengyel delegáció vezetője tartott referátumot. — A 24. pártkongresszus *új szakaszt nyitott* a Szovjetunió társadalmi-gazdasági fejlődésében — hangoztatta Gierek. —

Nimeri szudáni elnök látogatást tett Moszkvában

(MTI, Reuter, TASZSZ) Az amerikai külügyminisztériumban közölték: az Egyesült Államok kormánya *jelenleg vizsgálja Izrael fegyvervásárlási kérdését.* Ezenkívül a közeljövőben amerikai mérnökök utaznak Izraelbe, ahol a repülőgépipari és rakétaberendezéseket előállító *Israel Aircraft Industries* cég vállalatainál dolgoznak. Ez az izraeli cég állítólag saját típusú vadászgépet akar előállítani.

Tegnap a líbiai Benghaziban *folytatta munkáját a három szövetséges ország — Egyiptom, Líbia és Szíria — vezetőinek csúcsértekezlete. Nimeri vezérőrnagy, szudáni elnök, aki Kairóban még részt vett a csúcs munkájában, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének meghívására időközben Moszkvába érkezett.* Útjára elkísérték a forradalmi tanács tagjai: *Khaled Hasszan Abbasz* hadügyminiszter, *Mamun Abu Avad Zeid*, az elnöki ügyek államminisztere, *Zein El-Abdin*, mezőgazdasági ügyekkel megbízott miniszterelnök-helyettes és más szudáni vezetők. A vnukovói repülőtéren a magas vendéget és a kíséretében levő személyiségeket *Nyikolaj Podgornij*, a Legfelső Tanács elnökségének elnöke, *Gromiko* külügyminiszter, *Grecsko* honvédelmi miniszter fogadta. Nimeri tegnap hazautazott Moszkvából.

Moszkvában közleményt adtak ki Nimeri tábornok baráti látogatása alkalmából. A közlemény hangsúlyozza: *a Szovjetunió és Szudán ismét megerősítette, hogy az időszerű nemzetközi kérdésekben elfoglalt álláspontjuk megegyezik vagy közel áll egymáshoz*, ami lehetővé teszi a további aktív együttműködést az imperializmus ellen, a világ békéjéért vívott közös harcban.

U Thant ... lezetet javasol

Till Antal

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 SEP 13

BÉKÉS MEGYEI NEPÚJSÁG

Békéscsaba

1021

— MAGYAR TERVEZŐK. Till Antal és Borostyánkőy László építészek készítették a Magdeburg környéki Strassfurt város új lakótelepének terveit.

Till Antal, építész MDK

A put noki bányász-lakótelep
egy részlete Repr.

–: A házoméves terv vidéki alkotásaitól

Népszabadság Bp. 1959. febr. 12. 12. l.
[Vidéki]

Till Antal épitész

MDK

Sztálinvárosi lakás tervrajza repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz. 102.l.

Till Antal
építész

Bp. Fürst Attila ltp. középmagas
házai tervezőjének építészmunka-
társa.

Rados: Magyar építészettört.
Műszaki kiad. 1971.

411.

T. W. Antal
ejutés

Bp. Fürst Attila ltp. körépuszgos
hadrai tevezőjének ejutésmeneke-
tousa

Kaszás: Magyar ejuténettest.
Nemzeti kiadó. 1971.

411

Till Aron négyművész.
Hódmezővásárhelyen él
Crucifixus c. műve (repró)
szerepel az alábbi tárlaton

B.P.: Mai magyar egyházművészet
Rómában

Magyar Hírek 1969 VI. 14

Till Aran, szobász

- Krisztus életének eseményeit ábrázolja. Mátyás-templomban rendezett kiállításán szerepelt a Crucifixus másodpéldánya is. Az eredetit 1969-ben VI. Pál pápának ajándékozták.

D. I.: Képrőművészet
Vigília, 1971. máj. 343. l.

Till Áron, szobrász

– Hódmezővásárhelyen él. Kiállítása a Mátyás-templomban. Megnyitotta Dr. Cserháti József pécsi püspök. 2 hucatnyi munkája szerepelt. Autodidakta. Kohán György bíztatására kezdett dolgozni.

D. I.: Képző művészet
Vigília, 1971. máj. 343. l.

Till Arau

Dévényi Iván: Till Arau Vigília
1974. 39. évf. 1.f. 48 képpel

A magyar müv.tört.irodalom bibliográfiája 1974.
összeállitotta Vadászi Erzsébet
Müvészettörténeti Értesitő 1977/1.

75 old.

Till Áron szobrászművész

a Mátyás templomban

nyílt kiállítása

Magyar Nemzet 1971 április 3

8. old.

Till Aron

plasztikái már a „magas" művészet irányába mutatnak. Részt vett a „Magyar naiv művészet a XX században kiállításon a Nemzeti Galeriában

B.P.: A naiv művészet és a közművelődés

Népművelés 1972/7 39 old.

Till Aran 1

1909-ben született Módmezővásárhelyen, autodidakta szobrász.
Jó barátságot tartott jent a 20-as években a vásárhelyi művészekkel.
Szobrászi tevékenysége 1955-ben kezdődött.
Első kiállítása 1969-ben a Magyar

Vigilia 74/1 Dévényi Iván. 45. o.

Till Ádám

a Nemzeti Galériában rendezett „a magyar mai művészet a XX. században" c. kiállításon plasztikáit szerepelteti.

(R.P.): a mai művészet és a közművelődés.

Képzőművészet, 1972... 4.

Till Aran 2

Egyházi Kultura cimü római kiállitáson volt több neves művész társaságában.
1971-ben önálló kiállitása volt a budavári Mátyás-templomban.
A kiállitás darabjai egyházi jellegűek. Dévényi Iván cikke.

Vigilia 74/1 48. o.

Till Frau szobrai

Vigilia 74/1 49. dd.

Till Aran szobra

Crucifixus

Vigilia 74/4

241. o.

Till Aran

3) A megbontott keresztt

4) A vérfelyőrés asszony

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969.
Máj. 6-19.

Till Aran

1, A hős temetése
2, A jeritói vak

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran

11) Búcsú Masitól

12) Célbacsés

Till Aran szobrainak katalógusa

Pápai Magy. Intézet, Róma 1969

máj 6-19

Till Aran

9., Béke
10., Boldogság

Till Aran rajzainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969
május 6-19.

Till Aran

7, Bernadette

8, Beethoven IX. Szimfónia

Till Aran szobrainak katalógusa

Pápai Magy. Intézet, Róma 1969

máj. 6-19.

Till Aran

5, Rógalmazva
6, Árvamatár

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969
máj. 6–19.

Till Aran

19.) Madárgyász

20.) Magyar Nagyasszonya

Till Aran szobrainak katalógusa

Pápai Magy. Intézet, Róma 1969 máj. 6-19.

Till Aron népművész (Hódmezővásárhely)

Crucifixus (kepró)

Szerepel az alábbi táslatok

B. P: hol magyar egyházművészet Rómában

Magyar Hírek 1969 VI. 14

Till Aron

Krucifixusa (eml.)
Szerepel az alábbi tárlaton

Márkus László: A „Magyar egyházi kultura" kiállítás Rómában és Bp-en

Vigilia 1969 VII s. 484 old

Múzeumavatás Tiszadadán

Kivételesnek mondható szerencse, ha egy község napjainkban múzeumot avat. *Tiszadadán november 25-én délután 2 órakor nyitják meg azt a tárházmúzeumot,* amelyben *Till* Aran, Hódmezővásárhelyen született és ma is ott élő szobrásznő 230 szobrát helyezik el. A ma 81 éves művésznő úgy határozott, hogy a *szabolcsi településnek ajándékozza* elsősorban bibliai témájú kisplasztikáit.

Hogyan jutottak méltó kiállítóhelyiséghez a tiszadadaiak? Úgy, hogy nem vártak valami „központi zsebből" érkező támogatásra. A községben és környékén működő üzemek — a dadai mgtsz, a Parkettaüzem, a tiszalöki Hajójavító, a tiszadobi Gyermekváros — és a lakosság összefogásával sikerült a munkát elvégezni. A katolikus plébánia *régi gazdasági épületeit* alakították át a szobrok számára méltó hellyé. A tárház létrehozásának szervezője az a *Horváth* János plébános, aki egy héttel ezelőtt adta át híveinek a kisfástanyai, egy évvel ezelőtt pedig a tiszalöki új templomot. Egy életre elég munka, pedig még nincs negyvenéves.

Till Aran nevét nem sokan ismerik, hazánkban, pedig *előbb volt kiállítása Rómában, mint itthon.* Az okot nem is nagyon kell keresni, ha az elmúlt negyven évre gondolunk, hiszen a művésznő témáit a Bibliából merítette. Mint ő maga mondta: *„Szobraim majdnem mind imádkoznak. Valamennyi fájdalmat, megaláztatást fejez ki. Egyetlen kivétel talán a Pannonhalmi madonna, aki mosolyog."*

A pápánál 1980-ban járt audiencián, amikor átadta neki a *Fuldokló* című bronzszobrát. „Az ünnepélyes aktuson majdnem baleset történt — meséli a művésznő —, mert az ajándékot átvevő titkár nem számított rá, hogy a szobor több, mint 20 kilogramm; majdnem ráejtette a pápa lábára.

Tiszadadán Till Aran készítette el az első világháborús emlékmű megmaradt talpazatára a második világégés áldozataira emlékező szobrot — ingyen. Mint elmondta *rehabilitációként vállalta* a munkát azokért, akikről negyven évig még beszélni sem volt szabad.

(hankó)

Magyar Nemzet, 1990. nov. 23. 4. p.

TILL ÁRAN szobrász

Sakai elmondta, hogy a folyamatos növekedés után, az általános világgazdasági recesszió közepette 1983-ban a Sony-mítosz is megrendülni látszott: eladásaik stagnáltak, a profit csökkent. Ekkor a cég képes volt gyökeresen megújulni, meglehetősen egyszerű recept alapján: mivel az üzleti környezet nem állandó, olyan szervezetet kell kialakítani, amely rugalmasan képes követni a környezet változásait. Ezt persze itt, Magyarországon is régóta tudjuk már, a Sony azonban meg is tudta valósítani ezt a szervezetet.

Makoto *Kikuchi* bemutatta; a Sony vezetése hogyan látta meg az 1947-ben Amerikában felfedezett tranzisztorban az óriási lehetőséget, s miként tűzte ki és érte el a nagy célt: először készíteni tranzisztoros rádiót a világon, megalapozva ezzel a cég jövőjét. Kinya *Soh* világosan aláhúzta, hogy a minőséget — ami a Sony filozófiájának lényege — önmagában a minőségellenőrzés nem garantálhatja: a cég összes alkalmazottjának és vezetőjének kell elkötelezettnek lennie a minőség, a hibátlan termelés iránt. Kaznya *Miyatake* pedig egyebek között azt hangsúlyozta, a japán döntési rendszer lényege, hogy a döntésekhez minden érintettnek az egyetértését meg kell szerezni.

A tanulságos szemináriumra összesen hatvanhárman jelentkeztek.

lemre a nagy japán „testvér" tapasztalatait. Csak remélni lehet, hogy a megspórolt kétezer forintot legalább kutatásra-fejlesztésre fordítják majd ... **(zsubori)**

A bűnözés egyik k

Félő, ho

kábítós

A rendőrség tehetetlen a bűnözés olyan robbanásszerű növekedésével szemben, mint amilyen az idén nyáron a Balaton térségét jellemezte. Ez derült ki a csütörtök délután Siófokon tartott sajtótájékoztatón, amelyen a három tóparti megye rendőr-főkapitányságai, valamint az ORFK és a BRFK vezető szakemberei ismertették az elmúlt idegenforgalmi idény közbiztonságával kapcsolatos — többnyire lesújtó — tényeket.

Elmondták, hogy a Balatonpart az idei turisztikai szezonban a hazai és bizonyos vonatkozásban a nemzetközi bűnözés egyik központjává vált. A házasság, család és ifjúság elleni cselekmé-

TILL ARAN festő

Dankó László: A szarvasi róm.kat. plébánia története. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, 1. 1989.

23.p.

19

FEBRUÁR

1 H Ignác, Szevér
2 K Gyertyaszentelő Boldogasszony
Karolina, Virginia
3 Sz *Balázs, Oszkár*, Celerina
4 Cs Ráhel, Corsini András, Rabán
5 P *Ágota*, Etelka, Modesztusz
6 Szo *Miki Pál*, Dorottya, Dóra
7 V Évközi 5. vasárnap
Tódor, Trisztán

8 H *Emiliáni Jeromos*, Aranka
Elfrida
9 K Abigél, Apollónia
10 Sz *Skolasztika*, Elvira, Szorina
11 Cs *Szűz Mária lourdesi megjelenése*,
Bertold, Marietta
12 P Lívia, Lídia
13 Szo Ella, Linda, Relinda, Ricci Katalin
14 V Évközi 6. vasárnap
Szent Cirill és Metód,
Bálint, Valentin, Valentina

15 H Kolos, Georgina, Györgyi,
Szigfrid
16 K Julianna, Lilla, Filippa
17 Sz Hamvazószerda, 7 szervita rend.
Donát, Elek
18 Cs Bernadett, Konrád, Simon
19 P Zsuzsanna, Eliza, Manszvét
20 Szo Aladár, Álmos, Leó
21 V Nagyböjt 1. vasárnapja
Damiáni Péter, Eleonóra, Nóra

22 H *Péter apostol székfoglalása*,
Gerzson, Kortonai Margit
23 K *Polikárp*, Alfréd
24 Sz *Mátyás apostol*, Szökőnap
25 Cs Mátyás Edömér
26 P Géza, Cézár, Tarcal
27 Szo Edina, Ottokár, Győző, Sándor

MÁ

1 K Albin, T
2 Sz Lujza, K
3 Cs Kornélia,
4 P *Kázmér*,
5 Szo Adorján,
6 V Nagyböjt
Leonóra,

7 H *Perpétua*
Ubul
8 K *Istenes Já*
9 Sz *Római Fr*
10 Cs Ildikó, Et
11 P Szilárd, K
12 Szo Gergely,
13 V Nagyböjt
Krisztián,

14 H Matild, P
15 K NEMZET
Hofbauer
16 Sz Henrietta
17 Cs *Patrik*, Pa
18 P *Jeruzsálei*
19 Szo *Szent Józ*
20 V Nagyböjt
Klaudia, H

21 H Benedek,
22 K Beáta, Izo
23 Sz *Mongr. Ti*
24 Cs Gábor, K
25 P Gyümölcs
Annunciá
26 Szo Emánuel,
27 V Virágvasá
Hajnalka

28 H *Nagyhétf*
Szixtusz
29 K *Nagyked*

Till Arany

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 -10- 30

ESTI HÍRLAP

1021

Tsz-tag ajándéka. Szabó Miklós, az abasári Rákóczi Termelőszövetkezet ágazatvezetője a település névadóját, Aba Sámuelt ábrázoló szobrot adományozott Abasárnak. A bronzalkotást, Till Áron hódmezővásárhelyi szobrászművész munkáját a község főterén állították fel. Felvételünkön: a szobor és az adományozó család néhány tagja látható.

(MTI Fotó — Szabó Sándor felv.)

TEXTILIP

JEL
A FO

Ma délelő
Dolgozók Szakszervezetének kibővített központi vezetőségi ülésén *jelentés hangzott el a fonók helyzetéről, s a további feladatokról.*

A hazai fonóipar jelenleg 3300 fonót foglalkoztat,

számuk az elmúlt évtizedben 30 százalékkal csökkent.

Évente csaknem 100 ezer tonna fonalat készítenek. A fonók helyzete, munkakörülményei és a fonalelőállítás jelenlegi körülményei nem választhatók szét, ezért tekintette át a központi vezetőség a fonalgyártás helyzetét is. Megállapította: az utóbbi évek vállalati fejlesztési lehetőségeinek jelentős mérséklődése a *fonalgyártás technikai színvonalának megőrzését sem tette lehetővé,* a tartós létszámhiányt ellensúlyozni nem tudta, ezért a termelés folyamatos

A korszerű, modern technol jó példája a Csepel Autógyár mány üzeme. Itt gyártják az szervókormányait. Az üzemb tástechnológia ötvöződött

Till Áron

17) Halálfélelem — Jó halál

18) Kanász

Till Áron szobrainak katalógusa

Pápai Nagy. Intézet, Róma 1969.
máj. 6-13.

Till Aran

15, Felajánlás
16, Gyász.

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Nagy. Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran

13, Crucifixus
14, Életút

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969.
maj. 6–19.

Till Aran

Beethoven: IX. Szimfónia (repr.)

Till Aran sokrainak katalogusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969. maj
6–19.

Till Aran

24/7 Sent Rita

Till Aran sokrainak katalógiusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969. máj.
6–19.

Till Aron

23, Passio: Judás
Pilátus
A szolgáló
Szent Péter

Till Aron sokszorosak katalógusa
Pálpasi Magy. Intézet, Róma 1969. máj.
6–19.

Till Aran

21y Meditatio
22y Megfesítve

Till Aran sokrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969. máj.
6–19.

Till-Arcan

A szolgáló, repr.

Till Arcan szolvainak katalógusa
Papír kiapy. Intézet, Róma 1969 máj. 6-19

Till Aran

Meshitáció, nepv.

Till Aran Arokrainak katalógusa
Pápai Magy. Intézet, Róma 1969. máj. 6-19

Till Aran

Kanász, nepr.

Till Aran Arokrainak katalógusa
Pápai Kiapy. Intézet, Róma 1969 - máj. 6-19

Till Aran

A jezitóinak (nepr)

Till Aran ardrainak katalógusa
Pápai Magyar Intézet, Róma 1969 - máj. 6-19

Till tran

Búcsú Mantól, repr.

Till tran szobrainak katalógiusa
Pápa Magyar Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran

A hős temetése, repr.

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magyar Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran

A megbontott keresztet, vegv.

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magyar Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran

A vérfelyéses asszony, repr.

Till Aran szobrainak katalógusa
Pápai Magyar Intézet, Róma 1969.
máj. 6–19.

Till Aran 1

A budavári Mátyástemplom altemplomában állítja ki a szobrait Till Aran. Hódmezővásárhelyen 1909-ben született, meglehetősen későn kezdte a szobrászi mesterséget. „Marinak, beteg növéremnek mintáztam az első szobrom 1940.-ben, hóbol-írja – 1950-ben mutatták meg az öntés technikáját, s attól kezdve Marit névnapjára, születésnapjára, karácsonyra mindig szoborral leptem meg.

Bojár Iván: Till Aran szobrai a Mátyástemplomban

Magyar Hírlap 1971/106 6 old.

Till Aran

2

1963-ban kitudodott, hogy Mari halálos beteg; akkor hat szobor született. Születés-halál. Ez a két alapmotívum uralkodik szobrain is, akár az emberről, akár kulti-kus témáról van szó. A szobrok közt járva beszélgetek az idős asszonnyal. Nem kérdezem tőle miért és mióta hívő. Nem kutatom vajon az ember iránti szeretet vezette-e hitéhez, vagy éppen ez a hit vezette el az emberhez.

Bojár Iván: Till Aran szobrai a Matyás templomban.

Magyar Ifirlap 1971/106 6 old.

Till Aran

Igy vagy úgy, de volt ereje ahhoz, hogy beteg testvére mellett több évtizeden át vállalja a családfentartó sorsát, 18 esztendős korától kezdve; apjuk akkor hagyta el őket. Mariinak a beteg testvérnek léte, sorsa, kétszeresen is meghatározta Till Aran életét, aki eltartotta hugát, és szobrainval öromet szerzett neki.

Bojár Iván: Till Aran szobrai a Matyás templomban.

Magyar Hírlap 1971/106 6old.

Till Aran. 4

Mintha az első, hóból mintázott szobor, az omlékony és csak tömbösen mintázható anyag determinálta volna művészi szemléletét, alakjai, jólehet bronzból valók, nélkülözik a fém adta kecses mintázás lehetőségét, súlyosak, tömbszerűek. A vallási felképrendszer ötvözödik bennük Hódmezővásárhely paraszt valóságérzésével.

Bojár Ivan: Till Aran szobrai a Matyás templomban.

Magyar Hírlap 1971/106 6 old.

Till Aran 5

Ezek a szobrok csalódást okozhatnak azoknak, akik megszokták a kegytárgyüzletek, a múlt századi polgári ízlés szerint feldíszített templomok édeskés díszeit. Vallásos tartalmuk ellenére elsősorban az emberről beszélnek, az ember hitéről, vágyairól, csalódásairól, megpróbáltatottságáról, elesettségéről és fölemelkedéséről.

Bojár Iván: Till Aran szobrai a Mátyás templomban

Magyar Hírlap 1971/106 6old.

Till Aran 6

Foglalkozására nézve fényképész - naiv szemléletű, tiszta, etikus művész. Emberi magatartásában és műveiben egyaránt az embernek az életbe vetett hitét tisztelyük.

Bojár Iván: Till Aran szobrai a Matyás templomban.

Magyar Hírlap 1971/106 6 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 JAN 4
VIGILIA
Budapest

Till Aran

1021

Till Aran: A jerikói vak (bronz)

és a szívével egy nagyobb egészbe integrálja élet
társait, hogy mindez értelmet nyerjen. Nem é
hanem az élet megbecsülése, és gondos megőrz
dent, életünk tört részeit, széteső darabjait, kínj
lenségeit, sőt még a bűnöket is össze lehet, öss
akiben minden fennáll és minden értelmet kap.

Hozzá fordulunk a Miatyánkban. Az egészen
A vallásos figyelem számára Róla beszél mind
bensejükből, lényük legmélyéről utalnak mindent
nyei fölségére. Mint apánkhoz szólunk Istenhez
dolgok és az ember létének legvégső alapjához,
denható erőként nyilvánul meg a világban, az él
atyánk, hogy önmagát apánknak jelenti ki. Atya
vánul meg, elsősorban a szavakban, mint ahogy a szeretet is csak annyiban szeretet, amennyiben szóban is kifejeződik. Mivel az ember beszélő lény és a szó útján valósítja meg magát, Isten akkor lesz a *mi* atyánk, ha hálát adunk az életért, amit Tőle kaptunk, s az élet értelméért, amit Jézusnak köszönhetünk. A *név* hordozójának jellegét és tetteit jelöli. Az *atya* nevének föltétlen elismerése, annak a névnek „megszentelése", amelyben Isten kijelenti magát, tanúságot tesz üdvözítő jelenlétéről valamennyi teremtményében. Az imádságos beszéd „megvalósító nyelvi gesztusként" hozza létre jóakaratú és üdvözítő atyai voltának teljes jelenlétét a világban.

Ezután a világhoz és az emberhez fordulunk — mondja *Vergote*. Az ima szavaiban átéljük Istenünk atyai jelenlétét, vele értelmezzük a történelem folyamán különféle alakot öltő valódi emberi törekvéseket. Meglátjuk bennük Isten országának az eljövetelét, s beállunk a megváltás művét előmozdítók sorába. Azon vagyunk, hogy hatoljon be a megváltás az emberek életébe, s egykor teljesen megvalósuljon. Majd az emberi igényekre és szükségletekre gondolunk. Két szó, a mindennapi kenyér foglalja magába a gazdasági, társadalmi és politikai törekvéseket. A világ az embernek átadott és az emberre bízott területként várja, hogy a Teremtő munkatársaiként tovább fejlesszük, hogy emberi közreműködésünk által otthonnal és boldogsággal ajándékozhasson meg mindenkit. Nem feledkezünk meg a gonoszról sem, tisztelettel nézzük az erkölcsi erőfeszítés terhét és méltóságát. Gondolunk a haláltáborokra, a javak igazságtalan elosztására, nyomaszt a vietnami háború és a Moneda palotai gyilkosság. Minden erőnkkel törekszünk, hogy érvényesüljenek a békésebb, igazságosabb, emberibb életre irányuló erőfeszítések.

Isten színe előtt megismerjük a mások és a magunk igazságát. A hazugságot és az önámítást nevén nevezik az imádság szavai. Hogyne törekednénk nagylelkűségre magunkkal és másokkal, ha annak jóindulatú és nagyvonalú jelenlétébe állítjuk életünket, akit Atyának nevezünk. Előtte kifejeződnek és megtisztulnak a szív legbenső vágyai: kiengesztelődés önmagunkkal és másokkal, a szűkkörűség kor-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1976 ÁPR -

VIGILIA
Budapest

Till Aran

pesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ge

1021

Till Aran munkája

hőáram
is több,
em mes
vélemény
n). Ha a
ának tek
edt.

február

a talaj és csakhamar izzó kőzetdarabok.
—, és az új vulkán egészen 1952 már-
lenc éven át, úgyszólván végig állandó
ez az új tűzhányó szárazföldi területen
a Surtsey — vulkanológiai szempontból
l, mint a Surtsey.

hogy ha a Szantorin i. sz. 19-ben kez-
a i. sz. 29-ben került sor, akkor a tűz-
első kérdésre tehát megtaláltuk a vá-
lán nem is kell ehhez a megoldáshoz
ából bajosan lehet évnyi pontossággal
és időpontját. Amint említettük, az ezt
tes: vagy i. e. 194, vagy i. e. 197, vagy-
dő. Így az sem tekinthető teljesen ki-
itörése, amely a Thia nevű sziget kelet-
setleg éppen i. sz. 29-ben kezdődött meg,
a második kérdést is elintézettnek te-

szerű a válasz és alkalmasint a világ
ha a két esemény, a kitörés és az elő-
bban az évben, sőt ugyanazon hónap
nek nyilvánvalóan semmi földtani kap-
eredetű rengések ugyanis nem érezhe-

Till Arany [!!], szobrász

• KIÁLLÍTÁS. Till Aran Hódmezővásárhelyen élő szobrász kiállítása holnap délelőtt fél 12-kor nyílik meg a soproni Szent Jakab kápolnában.

—:o Kiállítás

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Neue Zeitung

1975 SEP. 12

1021

Bildhauerin Aran Till

„1909, in *Hódmezővásárhely*, wurde ich geboren. Meiner kranken Schwester, *Mari*, formte ich 1940 meine erste Statue: aus Schnee. 1955 wurde mir die Technik der Giesserei gezeigt; seither überraschte ich Mari an ihrem Namenstag, Geburtstag, zu Weihnachten immer mit einer Statue. 1963 wurde uns mitgeteilt, dass Mari todeskrank ist; zu jener Zeit entstanden sechs Statuen.

Auf der Ausstellung in *Rom* (Italien), im Jahre 1969 trat ich mit meinen Statuen zum erstenmal vor die Öffentlichkeit."

Mit diesen Sätzen stellt sich Bildhauerin Aran Till in dem Katalog ihrer Werke vor. Beredter und überzeugender als diese Zeilen stellen aber die Statuen die 66jährige Künstlerin — voller Schaffenskraft und Vitalität — vor. Jene 150 Statuen, die ab September dieses Jahres in *Vál*, Komitat *Fejér*, als Lebenswerk von Aran Till der Öffentlichkeit als ständige Ausstellung zugänglich sind. Ein Teil der Statuen steht unter freiem Himmel, in natürlicher Umgebung, ein anderer Teil ist in dem im 19. Jahrhundert erbauten Mausoleum der einstigen Baronenfamilie *Ürmény* vorzufinden.

Aran Tills Lebensweg ist durch persönliche Tragödien gekennzeichnet; die Künstlerin verstand es aber immer, allen Schmerz mit ihrer Kunst zu bewältigen. Im Mittelpunkt ihres Interesses steht der Mensch: der leidende, der strahlende, der sterbende, der siegende. Oft formt sie biblische Themen mit modernem Inhalt in Bronze und Beton. Gestalten, Motive der Mythologie, der Kunstgeschichte gehören zu ihren Lieblingsthemen: Aran Till verleiht ihnen allen tief humanistische

Bedeutung. Alte Symbole gewinnen in ihren Werken aus Metall, Zement und wahrer Menschenlieben neuen Inhalt, der dem Menschen von heute in schlichter, moderner Form zeitlose, immergültige Ideen und Gefühle zu vermitteln weiss. So z. B. symbolisiert die Statue „Der Pelikan" die selbstaufopfernde Liebe der Mutter zu ihrem Kind. Die Bronzestatue „Beethovens IX. Symphonie" verkündet die Freude der siegreichen Liebe.

Die Gemeinde Vál war bisher des bedeutenden ungarischen Dichters János *Vajda* wegen bekannt. Für Schüler und Touristen, die in der Zukunft seinetwegen nach Vál kommen, lohnt es sich unbedingt, auch Aran Tills Lebenswerk zu besichtigen: auch durch ihre Kunst wird man reicher.

V. K.

Lapkiadó Foto — Aufnahmen von Éva Bernát

Oben: Die Statuengruppe „Ja-ja, nein-nein" gehört zu den eindrucksvollsten Kompositionen der Künstlerin; unten: „Der Blinde von Jericho"

Links: die Statue „Der Pelikan", rechts: „Beethovens IX. Symphonie"

INNENPOLITIK DER WOCHE

Dieser Tage begrüsste das Land die Kohlen-, Bauxit- und Erzbergleute sowie die Arbeiter der Erdöl- und Erdgasfelder. Und das ist ein jedes Jahr wiederkehrendes schönes Fest. Heuer war es aber anders als sonst. Inhaltsreicher. Denn unsere die allerschwerste physische Tätigkeit verrichtenden Arbeiter spürten bereits die Verwirklichung der jüngsten Beschlüsse unserer Regierung: ihr Lohn hat sich erhöht, die Treuegelder sind gestiegen, die sozialen Umstände sind weitaus besser als noch vor fünf bis sechs Jahren. Sicherlich erinnern sich noch viele daran, dass, als von der Veränderung der Energiestruktur die Rede war, die Entwicklung des Kohlenbergbaus und der Kohlengruben in den Hintergrund rückte. Dann stellte die weltweite Energiekrise befehlshaberisch die Frage: sind wir denn in der Lage, ohne den ältesten Energieträger, die Kohle, zu existieren? Die Antwort war ein eindeutiges Nein. Die Bergwerksentwicklung kam also erneut in Schwung und damit die Verbesserung des Lebens und der Arbeitsumstände der im Bergbau Tätigen. Das Ergebnis dessen ist daran ablesbar, dass in den Kumpelsiedlungen die Bergmannsarbeit erneut populär wurde, sich sehr viele Jugendliche melden, um in die Fusstapfen ihres Vaters, Grossvaters zu treten, deren Beruf fortzuführen. Die neuen Wohnungsbauaktionen für Kumpel erfreuen sich grosser Popularität, und auch die hervorgehobenen Löhne der untertage Arbeitenden. Ich glaube, man kann ruhig sagen, dass der Regierungsbeschluss, nämlich die schwere Arbeit verrichtenden Menschen mehr als bisher zu achten, die Billigung des ganzen Landes fand.

Am Tag des Bergmanns denken wir jedoch nicht nur an diese Kumpel, sondern auch an jene, die mit der Natur ringen, um ihr Erz abzugewinnen, an die Ölkumpel, die Ausbeuter des Erdgases und des Bauxits usw. Gleich welchen Industriezweig wir betrachten, die Entwicklung in den verflossenen Jahren ist enorm.

Die Entwicklungszielsetzungen des die Basis der ungarischen Aluminiumindustrie bildenden Bauxitbergwerks ähneln denen des Kohlenbergwerks. Über die Mechanisierung der vorhandenen Bauxitlager, die bedeutende Steigerung des technologischen Niveaus der Erzeugung hinaus müssen neue, moderne Bauxitgruben eröffnet werden. Eine solche Möglichkeit bietet sich beispielsweise in *Nagyegyház*, wo gemeinsam mit dem Kohlevorkommen auch das vorhandene Bauxit abgebaut werden kann. So steigt unsere Bauxitproduktion in den kommenden 15 Jahren um insgesamt 20 bis 30 Prozent. Laut unserem Minister für Schwerindustrie, Dr. Pál *Simon*, figuriert in den perspektivischen Entwicklungsplänen unseres Erzbergbaus die Ausbeute der Kupfervorkommen in der Gegend von *Recsk*, doch wichtig ist auch die Überprüfung der gesteigerteren Nutzbarmachung unserer Manganvorkommen. Falls die diesbezüglichen Forschungen unserer Geologen günstig ausfallen, kann es auch perspektivisch zu einer gesteigerteren Entwicklung unseres Erz- und Mineralbergbaus kommen.

Am Tag des Bergmanns überblicken wir auch jedesmal die Ergebnisse. Und wir können sagen, dass sich in den dem ersten Bergmannstag folgenden 25 Jahren die Produktion des ungarischen Bergbaus verdoppelte. Diese Erhöhung beträgt in der Gesamtheit 10 Prozent und weicht in den verschiedenen Mineralzweigen etwas ab. Und die Perspektiven sind genauso erfreulich. Deshalb wünschen wir allen im Berbau Tätigen, die ihre schwere, aufopferungsvolle Arbeit zum Wohle der gesamten Volkswirtschaft verrichten, weitere Erfolge.

Gyula Bereczky

Gehört — gesehen — notiert

RATSSITZUNG. In Tát und Mogyorósbánya, Komitat Komárom, die verwaltungsmässig vereinigt wurden, hielt unlängst der gemeinsame Rat eine Sitzung. Es wurde festgestellt, dass die Vereinigung der beiden Gemeinden, der dadurch entstandene Entwicklungsfonds dazu beitragen wird, auch grössere Sorgen der Gemeinden lösen zu können. Auf der Tagesordnung stand die Verbesserung der Lage der Jugendlichen in Tát und Mogyorósbánya, und zwar durch die Errichtung von Klubs.

*

FÜNFJAHRPLAN ERFÜLLT. Die Bátaszéker Genossenschaft für Metallindustrie hat ihren Fünfjahrplan am 18. August erfüllt. Wie der Vorsitzende der Genossenschaft, György Szegedi, darüber berichtete, ist man zur Zeit in Bátaszék bemüht, die möglichst besten Voraussetzungen zum Start für den nächsten Fünfjahrplan zu sichern.

*

FACHARBEITER AUF DIE UNIVERSITÄT. Eine 14köpfige Gruppe von jungen Facharbeitern im Komitat **Veszprém** nahm am Vorbereitungskurs teil, der an der Universität für Chemieindustrie in Veszprém organisiert wurde. Nach der gründlichen Vorbereitung folgt nun die Aufnahmeprüfung an der Technischen Universität in Budapest. Die dort ihren Mann stellen, können im neuen Schuljahr an der Universität weiterlernen.

*

In Györköny, Komitat Tolna, spricht man heute noch über das gutgelungene Arbeiter-Bauern-Treffen anlässlich des 20. August. In der örtlichen LPG empfing man die Metrobauer aus Budapest, unter ihnen auch jene Arbeiter, die bei der Organisierung der LPG in Györköny mitgeholfen haben. Nun berichteten die Györkönyer stolz über ihre Erfolge.

*

ELTERN IN DER SCHULE. In **Vértesacsa**, Komitat Fejér, verpflichteten sich die Eltern auf Initiative des Elternrates, die Grundschule in freiwilliger Arbeit in Ordnung zu bringen. Beim Grossreinemachen sind nicht nur die Eltern, sondern auch die Grosseltern der Schüler erschienen, um mitzuhelfen.

*

DIE PÉCSER GENOSSENSCHAFT für Transport und Dienstleistungen hat in der Kossuth-Lajos-Strasse ein neues Büro eröffnet, in welchem Aufträge für jede Art von Transporten, Fuhren und Warenlieferungen entgegengenommen werden. Auch viele Probleme der Umsiedlung aus einer Wohnung in eine andere löst das Unternehmen. Ausserdem hilft die Genossenschaft der Bevölkerung auch mit der Lieferung von Heizöl.

In Újmecsekalja, in Pécs, wurden wieder 40 neue Wohnungen ihrer Bestimmung übergeben. Die Arbeiterwohnungsbau-Genossenschaft des Mecseker Erzbergbauunternehmens errichtete bisher 3 Hochhäuser, und 120 Familien konnten in ihr neues Heim einziehen.

*

MIRELITE. Die Ungarische Kühlindustrie liefert in den kommenden Monaten weitere tiefgekühlte Waren in die Geschäfte, damit erreichen die Mirelitewaren 1975 insgesamt 38 400 Tonnen, um 6000 Tonnen mehr als 1974. In diesem Jahr legte man besonderes Gewicht auf die Verbesserung der Versorgung in Gärtnereiprodukten, also Obst und Gemüsewaren.

*

Die KJV-Jugendlichen der Bajaer Betriebseinheit der Budapester Kleinmotoren- und Maschinenfabrik leisteten im ersten Halbjahr pro Kopf 31 Stunden freiwillige Arbeit. Sie zahlten 40 000 Forint für die Errichtung einer Facharbeiterschule in Vietnam ein. Die KJV-Organisation in Baja funktioniert sehr gut, man ist bestrebt, ein abwechslungsreiches Programm für die Jugendlichen zusammenstellen. Als Belohnung ihrer guten Leistungen in der Arbeit und in der Bewegung nahm eine Gruppe der Jugendlichen an einer 22tägigen Reise in der Sowjetunion teil.

*

KONSERVENFABRIK FÜR IRAK. In der Láng-Fabrik und in ihrer Dombóvárer Betriebseinheit arbeitet man an der Errichtung einer modernen Konservenfabrik für Irak. In der Budapester Fabrik werden die grossen Behälter, in Dombóvár etwa 65 weitere ergänzende Einrichtungen hergestellt.

Till Aram szobrász

Sopronban, a Jakab kápolnában láthatók művei.

Kiállítási kalendárium

Szocialista Művészetért, 1976, szept.

Till Aran

szobrászművész
27-én, vasárnap
nyitja meg

Magyar Hirlap 1976/147/6

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

'107F JIII

VIGILIA
Budapest

Till Aran

/ 1021

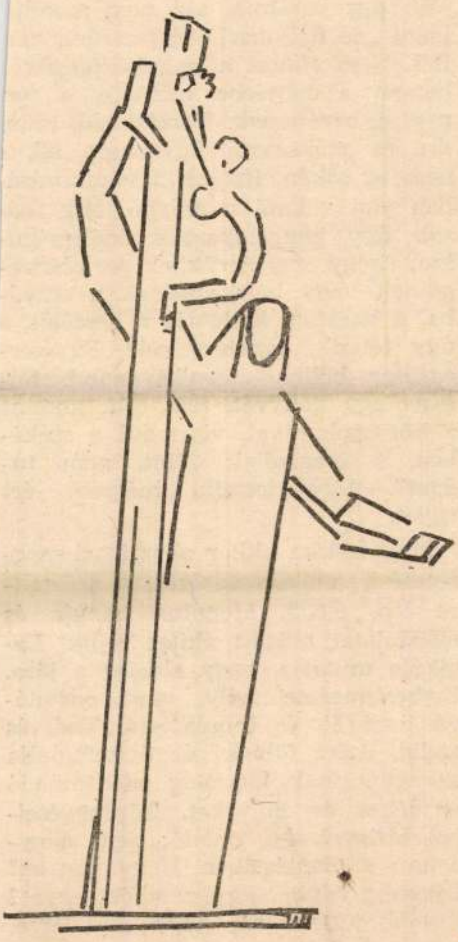

Till Aran: Hitünk szent titka

Van egy barátom, aki nem mondja hogy „ne ítéljetek!", egyszerűen ner ítél. Nem tüntet a nagylelkűségével hanem a háttérbe húzódik, s tér nyit a barátainak. Tartózkodó, csön des és szűkszavú. Egyenesen áll, s nem az ajkán, inkább a várakozásá ban van valami mosolygó. Míg más sok úgy hangsúlyozzák önállóságu kat, hogy partnerükkel szembeszegülnek vagy belekaszálnak a szavá ba, a barátom hallgatja a beszélőt, s úgy tetszik, egyetért vele. Egyszer egyszer bólint, „igen"-t mond, föl emel egy könyvet, teát tölt, koccint a borospoharával, visszadűl a szé kében, s megszólal: „Hát, nem tu dom". Úgy tetszik, mégsem ért egyet.

Magatartása akkor okoz igazi meglepetést, amikor misézik, a szószékre lép, előad. Monoton hangja és mozdulatai mögött áhítat rejlik. Logikája mutatja, hogy elszánt a jóra. Emberismerete mély, mert odaadóvá teszi őt, és indulatossá. Tud, és szelíd, ezért fölméri és összefoglalja az egymásnak látszólag ellentmondó eszméket és műveket. Töprengéseiből kifigyel, *így* önálló; nem nagyhangú kijelentéseiben. Hogy van ez? Egyetért tehát, vagy nem ért egyet? Később jöttem rá, hogy sem erre, sem arra nem törekszik: *megérteni* akar.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-748, 340-726

1977 JUN 22

PESTI MŰSOR

Till Aranka, (Aran szobrász)

1021

Műteremben:

TILL ARANNÁL

Hatvanéves korában mutatkozott be először Rómában. Hogy messze van Hódmezővásárhely az olasz fővárostól, azt tudja a vásárhelyi népművész, Till Aran is, pontosabban sejti, mert az utat még nem tette meg. Csak a szobrait vitte a vonat, majd nagy elismerés kísérte azokat vissza. Néhány évvel később itthon is bemutatkozott. A kiállítások egymást érték, Budapesten, Sopronban, Hódmezővásárhelyen. Százötven figuráját Válon állítják majd ki. A Fejér megyei község többek között ezért is szerepel az IBUSZ-kiadványban.

Ezek után azt hihetnénk, hogy egy későn felismert zseniről van szó.

Nem. Nem fedezték fel későn. Till Aran, azaz Aranka, csak 54 éves korában kezdett hozzá a szobrocsináláshoz. Addig a tisztes kenyérkereset, a fotózás mellett nem gondolt erre. Foglalkozása minden erejét és energiáját lekötötte. A kis városka jó nevű fényképésze szinte egész nap csattogtatta a gépét. De tudta, hogy ujjaival képes úgy formálni az anyagot, ahogy a hétköznapok embere nem szokta. Erről így vall: *„Marinak, beteg nővéremnek mintáztam az első szobrot 1940-ben. Hóból. Attól kezdve Marit névnapjára, születésnapjára, karácsonyra mindig valamivel megajándékoztam. 1963-ban kitudódott, hogy halálos beteg, akkor hat szobor született...” „Az öntés technikáját 1950-ben mutatták meg. Egy festőművész beszélt rá, hogy bronzba öntsem a gipszmintákat. Ne vesszenek el — mondta —, kár lenne, ha csak fogalmazványok maradnának.”* Ez a vallomás azonban nem elegendő a titok nyitjához. Ahhoz a titokhoz, ami *Beethovenjében, A jerikói vakban*, a *Meditációban* a formázásból kiolvasható. Mintha egy olyan kéz készítette volna a figurákat, amely több évtizede sikeresen alkot. Alakjaiban úgy lüktet az élet, mintha egy vulkán akarna belőlük kitörni.

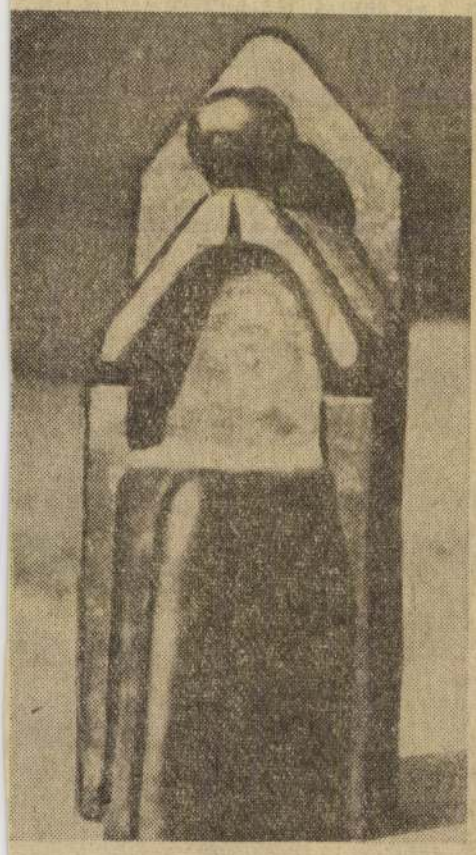

Halmos Imre felvétele

Till Aran bronz-, betonszobraiban, gipszmintáiban a vallási jelképrendszer ötvöződik a hódmezővásárhelyi paraszti valósággal. A figurák az emberről beszélnek, az ember hitéről, vágyairól, elesettségéről. A naiv szemléletű, etikus művész szokatlan, a neogótikára emlékeztető formáival olyan dinamikával fogalmazza meg az ember gyötrelmeit, hogy a látvány sokkoló.

Hódmezővásárhely a magyar képzőművészetnek már több meglepetést okozott. Régóta ismeri a világ ezt a kis várost. De nemcsak *Tornyai* vagy *Kohán* fémjelzi az alföldi művészetet, hanem Till Aran művészete is.

Kulász Miklós

ÉVEZREDEK KÍ

A 12 héten át megjelenő rejtvén
tást mutatunk be, és önöknek, kedves olvasóink, a képekre vonatkozó kérdésekre kell majd helyes választ adniuk.

MINDEN HÉTEN ÉRTÉKES DÍJAKAT SORSOLUNK KI!

Azonkívül minden jól kitöltött és határidőre beküldött szelvény részt vesz az augusztus 20-i nagy sorsoláson, ahol nemcsak

külföldi utakat, 10 000,— Ft-os vásárlási utalványt,

kerékpárokat, művészi alkotásokat, könyveket nyerhet, hanem

A SZÍNES REJTVÉNYEK MEGFEJTÉSÉÉRT SZÍNES TELEVÍZIÓ A DÍJ!

A PM hátsó borítóján június 9-én megjelent, valamit június 30-án megjelenő színes képekre vonatkozó kérdéseket a szegedi különszámunk tartalmazza.

Kollektívák megfejtéseit is várjuk!

A válaszokat a mellékelt szelvényen a szerkesztőség címére (1076 Bp., Garay u. 5.) VI. 28-ig kell beküldeni, kizárólag levelezőlapra felragasztva.

(A rejtvényt összeállította Aba Judit)

Németalföld a XVII. században két részre oszlott. Flandria spanyol uralom alatt maradt. Hollandiából kiűzték a megszállókat, és megalakult az első polgári köztársaság. Míg Flandriában a pompakedvelő főurak ízlése befolyásolta a művészeket, addig Hollandiában a polgári szellemű, realista művészet virágzott. Az új uralkodó osztály gazdag volt, jutott pénz a művészetekre is. Kelendő volt a szép tájkép, virágcsendélet, a hullámzó tenger ábrázolása. A családfő szívesen örökíttette meg magát és hozzátartozóit. Nagyon megkedvelték az életképeket, amelyeknek témájául többnyire a békés, mindennapi élet apró-cseprő epizódjai szolgáltak. A valóság hű ábrázolásához ragaszkodtak.

1.

2.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KATOLIKUS SZÓ
Budapest

1971 MÁR 21.
1021

Biblia és Vásárhely

Az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács rendezésében jelentős kiállítás nyílt a budavári Mátyás-templomban március 3-án délben, amelyet *Cserháti József* pécsi megyéspüspök nyitott meg.

A kiállítás messze nagyobb erejű és súlyú annál, mint amit a szobrok jegyzéke ígér, hiszen mindössze 28 bronz-, spiáter- és gipszszobor került bemutatásra, amelyből a legnagyobb is alig haladta meg az 50 cm-es méretet; mégis nagy erejű, monumentális kiállításnak lehettek tanúi a látogatók, hiszen egyfelől az ebben a méretben megmintázott fejek és kezek már nem tartoznak a kisplasztika tárgykörébe, másrészt a kisplasztikai kivitelű szobrai is csak méretben azok.

meghatározó erővel hatott a Biblia. A kiállítást járva eszünkbe jutnak a középkor névtelen szobrászainak ezrei, a barokk kor programfestészetének kiemelkedő alakjai, sokan a gondolkodás és a jelenkori művészet nagyjai közül, akik témáikat a Szentírásból merítették.

Hódmezővásárhely. — Ez a másik forrása. Itt él a művész, itt mintázza meg első szobrát 1940-ben beteg húgának hóból. A természet megfigyelése, a paraszti morál ereje, a helyi, de nem provinciális művészet legerőteljesebb hagyományainak jelenléte is érződik a művekben.

Benyomásainkat összefoglalva csak a legjobbakat mondhatjuk erről a kiállításról. Fölmerül bennünk a gondolat önkéntelenül is, hogy jó lenne

Till Aran

Megfeszítve. Till Aran alkotása, ifj. Lerner János felvétele

A kiállítás szobrai alkotójának, Till Arannak a művészete könnyen megérthető, mert maga sem titkolja azt a két forrást, amelyből tehetsége táplálkozik: a Biblia és a hódmezővásárhelyi nép élete, és a város kiemelkedő művészeti hagyományai az a két pillér, amelyre alkotói világát felépíti.

Minden szobra mellett ott láthatjuk a katalógusban a megjelölést, hogy a Szentírásnak, mely részlete ihlette a művészt. Az Ó- és Újszövetség sok szép textusa ragadta meg az ő alkotóképzeletét. E felsorolást látva akaratlanul is eszünkbe jutnak azok a hajdan élt öreg parasztok, akik életük egyetlen olvasmányaként csak a Bibliát forgatták, a szentkönyvből merítve erőt és bölcsességet. A művészetben sem Till Aran az első és egyetlen, akinek életművére ilyen

Till Aran műveit nemcsak egy-egy kiállításon és nemcsak az itt bemutatott mértékben látni. Ezeknek a népi ihletésű, egyszerű vonalvezetésű, erőteljes műveknek természetesen csak nagy gonddal lehet megtalálni a helyét. Ám a rusztikus falusi templomokban éppúgy, mint a jelenlegi magyar egyházépítészet alkotásaiban, az új templomokban s ezek környezetében, valamint a plébániákon jó lenne viszontlátni és napról napra találkozni ezekkel a művekkel.

Till Aran későn kezdett el alkotni és művészetének elismerése is későn vált osztályrészévé. Reméljük, hogy Rómában a Magyar Egyházi Kultúra 1969-ben rendezett kiállításán történt bemutatkozása és a jelenlegi Mátyás-templomi bemutató sikere új alkotások ösztönzője lesz.

Dominek György

A jogfosztott palesztíniai nép küzdelme

Mint ismeretes, az elmúlt év tavaszán Beirutban ült össze a Keresztények Világkonferenciája Palesztináért.

Ez év februárjában tanácskozott Párizsban a két központi bizottság, a beiruti és párizsi, valamint 18 ország képviselői, mint az állandó bizottság tagjai. Magyar részről részt vett *dr. Timkó Imre*, az Opus Pacis h. igazgatója és *Vitányi György*, az OBKB főtitkárhelyettese.

A kétnapos ülésen felidézték a világkonferencia óta Közel-Keleten a palesztinai ellenállási mozgalmat súlyosan érintő eseményeket és elemezték ezeknek következményeit. Beszámoltak ugyancsak a különböző országok képviselői a beiruti konferencia óta országukban kifejtett tevékenységükről.

A helyzet politikai elemzéséből kitűnt, hogy a többszörös jordániai fegyveres összecsapások megrendítették a palesztinai fegyveres ellenállás ütőképességét. Ez a vezetőket önkritikára késztette. Ez magára a szervezetre, a tényleges erőnlétre, az eddig folytatott politikai tevékenységre, stratégiára irányult.

Nyilvánvaló tény, hogy a jordániai rendszer, élén *Huszszein királlyal*, minden alkalmat megragad, hogy gyengítse fegyveres és politikai eszközökkel az ellenállási szervezeteket. Ellentétet szít a jordániai lakosság és a palesztinaiak között, soviniszta nézeteket terjeszt. Az 1970-es véres események a különböző palesztinai ellenállási csoportoknak nagy ember- és hadianyagáldozatába kerültek. A nemzetközileg ellenőrzött fegyverszünet véget vetett ugyan a hatalmas öldöklésnek, de a jordániai hatóságok azóta is állandó feszültségi légkört tartanak fenn. Rendőri és biztonsági karhatalmi szervek által ellenőrzésük alatt tartják a városokat, a fő közlekedési csomópontokat. Így akadályozzák meg az ellenállási csoportok egymás közötti érintkezéseit és külső kapcsolataikat.

Súlyosbítja helyzetüket az is, hogy az arab világon belül több állam vagy semleges, vagy még inkább ellenséges magatartást tanusít a palesztinai ellenállással szemben.

Felvetődik, természetesen a kérdés, mit szándékozik tenni ebben a helyzetben a palesztinai ellenállási mozgalom?

A különböző ellenállási és forradalmi csoportok között a sajnálatos egységhiány egyik oka többek között, az is, hogy az alapvető kérdésekben eltérő a felfogásuk. A nagy többség azt vallja, hogy a jelenlegi jordániai rendszerrel nem lehet együttműködni. De a felszámolására irányuló stratégia alkalmazásában különböznek. Egyesek véleménye szerint azonnal meg kell szervezni a gerillatevékenységet. Ennek érdekében kell mozgósítani minden erőt. Szabotáló akciókat kell folytatni intézmények és személyek ellen. Ellenzik egy Izrael és Jordánia között létrehozandó új palesztinai állam gondolatát is. Mert ez egyik oldalról a cionista imperializmus katonai nyomásának és másik oldalról a reakciós jordániai rendszer fondorlatainak lenne kitéve. Szerintük laikus, demokratikus, soknemzetiségű Palesztinát kell felépíteni, mely kitárul mohamedán, zsidó és keresztény ember számára.

A *Palesztinai Nemzeti Tanács* elhatározta, hogy egyesíti, a palesztinai ellenállási mozgalom szervezetén belül, a palesztinai harcot katonai, politikai és gazdasági vonatkozásában. A Tanács a nyilvánosságra hozott határozata alapján meghozta a szükséges intézkedéseket, hogy egyesítse a forradalom valamennyi erejét ugyanazon katonai parancsnokság alatt, a szervezésre, kiképzésre, fegyverkezésre és harci tevékenységre kiható hatáskörrel. Ki kell ugyancsak alakítani a politikai egységet. Június 30. előtt kell létrehozni az új, 150 tagból álló Nemzeti Tanácsot.

A Párizsban a palesztinai problémával foglalkozó ülés résztvevői nyilatkozatban szögezték le:

„Tekintettel a palesztinai nép azóta elszenvedett megpróbáltatásaira, annak a követelésének az elutasítására, mely jogsérelmének orvoslására irányul, és arra a többszörösen megismételt kísérletre, mely meg akarja semmisíteni az ellenállást, úgy vélik, hogy ezzel a jogaitól megfosztott néppel szemben olyan felelősséggel tartoznak, mely alól egyetlen keresztény sem vonhatja ki magát."

Megállapítást nyert az is, hogy a nyugati sajtóban az egész közel-keleti problémát úgy állítják be, mintha csak Izraelről és az Egyesült Arab Köztársaság egymás közti viszályáról lenne szó. S ha mégis előkerül a palesztinai probléma, de enélkül is, a cionizmus a sajtóban, rádióban, televízióban, vallási és politikai téren hatalmas propagandát fejt ki vélt igazának védelmére. Georges *Montaron* a Témoignage Chrétien igazgatója és a párizsi titkárság vezetője állapította meg: soha nem volt annyi ún. vallási zarándoklat Izraelben, mint most. Soha olyan propagandát nem fejtettek ki, hogy segítségére siessenek a szovjetunióbeli zsidóságnak. Ezért rendezték meg a brüsszeli zsidó világkonferenciát. Mit el nem követtek azért, hogy a nemzetközi sajtóban antiszemita élt adjanak a leningrádi pernek, és ugyanakkor letompítva a burgoszi per jelentőségét. Feltűnő aktivitást fejtenek ki a zsidó-keresztény egyesületek. Teológiai munkák, egyéb kiadványok nagy számban jelentek meg a zsidóság érdekében. Ezzel szemben vajmi kevés a palesztinai ügy érdekében. A keresztények, sajnos, nem rendelkeznek a nélkülözhetetlen tőkével sem. Pedig rájuk is

TILL Arany szobrai

Garami László: Egy szobor krónikája
[Abasár, Aba Sámuel szobra] = M. Hírek, 5.
1985. márc. 15. 12-13.ill

TILL ARAN

Hódmezővásárhely 1909- Lakik u.o.Szántó Kovács u.2. 6800

Fényképésznek tanult apja mellett.Családfenntartó és betegápolói szerepének betöltése után foglalkozhatott szobrászattal,1955 óta autodidakta népművész.Művei az evangelium egyszerűségét lehelik, távol minden megszokottságtól,sulyosak,tömbszerűek.

Kiállitásai:

Római Egyházi Kultura kiállitáson:Megfeszitett VI.Pálnak adva 1969

Budavári Főtemplomban 24 szobra 1971

145 szobrát a székesfehérvári egyházmegyének ajánlotta fel, Kisberk püspök a váli Urményi mauzoleumban helyezte el 1975

Római kiállitása ~~1982~~ 1981.

Lásd Vigilia 1974.1.sz.

Till Fran

Till Árpád

A helyre állított gyöngyöspatai templom részére hatalmas bronz feszületet készített.

Lévárdi Ferenc: A gyöngyöspatai templom vallatása.
MŰVÉSZET, 1979. augusztzs - 2. lap.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 NOV 19

Till Aranka, szobrász-

HÉTFŐI HÍREK művésznő

Állíttatták Szabóék

Néhai király – szőlőtőkével

Szabó Miklós

A bronzalak — Till Aran alkotása — alacsony talapzaton, dús fürtű szőlőtőke mellett áll. Tartása inkább nyugodt, mint délceg, arca szelíd, csak a jobb kezében tartott kard . s a homlokát pántoló korona jelzi *királyi* mivoltát. Mert az volt a kabarok nemzetségéből származó *Sámuel*, aki *Aba*, azaz Kegyes Atya előnévvel uralkodott három esztendeig, 1044-ig. Sírja hajdani birtokai közepén, a róla elnevezett *Abasár*, Heves megyei kisközség közelében található. *Szobra* pedig minap óta a falu központjában. Szobra, amelyet — mint az a talapzat előtti kis táblán áll — *„... emlékére, halálának 940. évfordulójára, kegyeletes megemlékezéssel sírja közelében állíttatta: Szabó Miklós és családja".*

★

Az ötvenhat éves téeszágazatvezető ősei is Abasáron éltek. Nagyapái az ő nagyapáik öröklött meséit mesélték a kegyes királyról, aki a község melletti *Sárhegyen* bencés monostort alapított, szőlőskerteket adományozott. Szőlőskerteket, amelyek évszázadon át biztosították Sárhegy környéke népének megélhetését.

— Gyenge kezű királynak ábrázolják a történetírók Aba Sámuelt — mosolyog tűnődve Szabó Miklós. — Az is volt, pontosabban mindenkinek kedvezni akart. Bűnéül róták fel, hogy gyakran vett részt a nép mulatságaiban, rangján alul.

Van-e több köze a határozatlan, ám jobbágyaihoz kegyes uralkodóhoz Szabó Miklósnak, mint a többi községbelinek? Aligha. A szobrot mégis ő emeltette családjával együtt s a költségek *több mint félmillióra rúgtak. Negyven esztendő munkájának értéke.*

— Nekem is van szőlőm, mint majdnem minden községbelinek — mondja. — Az utam hazafelé mindig ott visz, ahol most a szobor áll. Sokat foglalkoztatott a múlt. Gyerekkoromban az öregek meséinek tán én voltam a leghűségesebb hallgatója. Folyton motoszkált bennem: jelet kellene hagyni községünk történelmi örökségéről.

A királyszobor

Egy község tehát névadója emlékművével gazdagodott. Olyan család ajándékaként, ahol a feleség nem hiábavaló pénzpazarlást, az asszonylány nem vesztett örökségét, a családfő nem a megvásárolható dicsőség útját látta a szoborállításban.

Csupán az utókor természetes közét évszázadok örökségéhez.

Németh Szilvia

bemutatkozása
tengerentúl sze
vel. Általános
váltott ki teljes
zelmúltban: S
ges-díjat, J
aranyérmet, L
idén nagydíjat
az egész mag
élet jó híréhez
zá egy távoli

Lo

ihirdetés

Szerzői Jogvédő Hivatal is díjaz. A pályázat megfelelt a célkitűzésnek: *minél több* egyfelvonásos álljon a színházak rendelkezésére, illetve még *ismeretlen szerzők* is lehetőséghez jussanak. A díjazottak között is akad olyan alkotó, aki *kezdő* a drámai műfajban.

A Radnóti Miklós Színpad még az idén bemutat kettőt a pályázatra érkezett művek közül, s a többit más színházak, illetve a rádió és a televízió rendelkezésére bocsátják. Hétfőn a zsüri is ajánl műveket hasznosításra, a *Múzsák kiadó* gondozásában nyomtatásban megjelenik a legjobb 20 alkotás, ezenkívül *valamennyi pályamunkát* letétbe helyezik az Artisjusnál, ahol bárki hozzáférhet. A *Színházművészeti Szövetség* dramaturg szekciója pedig *börzén* kínálja majd ezeket az egyfelvonásos műveket a közeljövőben.

al végén:
Camacho

átírt darabjait. Közel áll hozzám *Manuel de Falla* zenei világa is. Legszívesebben a kortárs spanyol impresszionista zeneszerzők műveit tűzöm műsorra: budapesti koncertprogramomat is főként ezekből állítottam össze.

— *Járt-e már hazánkban?*

— Első magyarországi koncertem *november 30-án* lesz az Egyetemi Színpad aulájában. A magyar gitározásról sem tudok sokat, de gondolom: *Bartók Béla* és *Kodály Zoltán* hazájában ez sem lehet alacsony színvonalú.

(czeglédi)

Melinda és

Az *Álarcosbál* énekelte Szegeden, amikor előadás közben a színfalak mögül *Vaszy Viktor* suttogva beszólt a színpadra: *vállalna-e másnap egy Fideliót* az Operában? Válaszolni, de még rágondolni sem volt ideje — két ilyen hatalmas feladat egymást követő napokon! —, mert felcsendült a zene: ő következett. Dehogy hihette, hogy az igazgató már válaszolt Budapestnek: *Moldován Stefánia reggel a gyorsvonattal utazik.*

Az állomáson *Stefányi György* rendező és a leendő partnerre kíváncsi *Székely Mihály* várta. Bevitték az Operába, megmutatták a 32 színpadi lépcsőt, amelyen le kell majd jönnie, ráadták egyik — nálánál vékonyabb — kolleginája nadrágját, s jószerivel kezdődött is már az előadás. Ahol a nadrág természetesen szétszakadt. A kínos helyzetből kivágta magát, csak *arccal a közönség* felé énekelt. Ettől függetlenül az előadásnak olyan sikere volt, hogy a szereplők 24-szer hajoltak meg a függöny előtt.

— *Így kezdődött, negyedszázada, budapesti karrierje...*

— Nehezen jöttem el a Tisza partjáról; gyönyörű főszerepeket énekeltem é olyan kitűnő emberekke dolgozhattam együtt, min *Rubányi Vilmos* és *Vaszy Viktor*, akiknek különöse sokat köszönhetek. Jó érzés *ma is megismernek abban a városban*, s örömmel tölt e az is, hogy nemegyszer Pesten is, még ma is, így mondják: *az a szegedi énekesnő.*

— *Melyik szerepét énekelte a legtöbbször?*

— A pályámat végigkísérték a *Leonorák*. Budapest bemutatkozásom a *Fidelio* Leonorája volt. Legtöbbször 118-szor a *Trubadúr* Leonoráját énekeltem. Felléptem nagyon sokszor *A végzet hatalma* Leonora szerepében és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 APR

VIGILIA
Budapest

Till Aran

1021

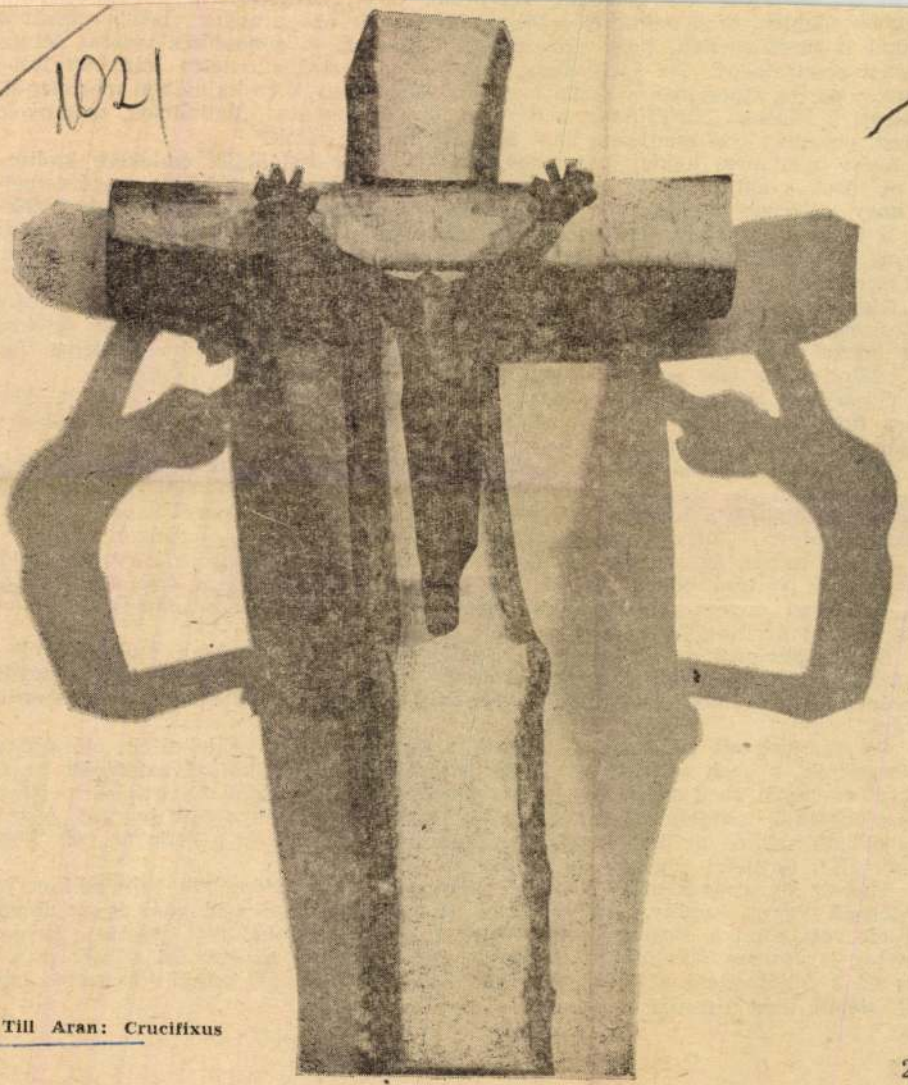

Till Aran: Crucifixus

folyóhoz mentek mosakodni, Nógrádban hazav
lovakat is megfürdették, hogy egészségesek leg
űzésben realizálódott. Az Ipolyságban például
pörték a portát. Göcsejben a gazda vagy a gazda
pálcával a kezében körülfutotta a házat s közb
egerek, poloskák oda menjetek, ahol füstös kém

Azért oda, mert hajdanában nagypénteken
ták a tüzet, s akinél mégis égve maradt, az a
te, hogy a férgek ellepjék s a gonosz odaköltözzön. Békésben nagypéntek hajnalán a leány patakmenti fűzfához ment, kibontotta a haját, a fűzfaágak hajlása szerint a földnek körbefésülte és közben háromszor mondta: „Kígyó, béka távozz a házunkból!"

Kígyót, békát kiáltott, de gonoszt értett, hisz a kígyó az ördög, a béka pedig a boszorkány megtestesítője volt. Egyébként e mondás gonosszal vádolás értelme már korán kialakult. Tanúsítja Péchy Márton is, amikor 1560. évi levelében így írt: „Mind ream teor es mind kygiot bekat ream kyaltana ha leheten."

Göcsejben nagypéntek reggelén a ház minden tagja pohárka pálinkát ivott azért, hogy ha majd nyáron a mezőn véletlenül elalszik, a kígyó ne másszon a szájába, a gonosz elkerülje.

Más vidéken, például Bácskában, Szeged vidékén a rítusos mosakodásra és a gonosz-féregűzésre nagyszombaton került sor, amikor a feltámadási körmenetre újból megszólaltak a harangok. Kolompolással, bogrács-veregetéssel zavarták a gonoszt, mondván: „Kígyók, békák szaladjatok, megszólaltak a harangok!"

Húsvét napja, amikor az egyház Jézus feltámadását ünnepli, a keresztény időszámításban változó ünnep. A 325. évi niceai zsinat határozata értelmében mindig a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnapon, így március 22-e és április 25-e között van.

A magyarságnál dologtiltó nap. Hajnalán vagy estéjén többfelé szokásos volt a határkerülés. Így az 1665. évi váradi tanúvallomásban olvashatjuk: „Régi, bévött törvényünk volt, hogy minden húsvét napján határt kerülénk, azaz processiot járánk."

Persze, megvolt a rendje. A férfiak a templom előtt gyülekeztek, előljárókat választottak, s azok vezetésével jó termésért, rossztól, bajtól távoztatásért imádkozva, énekelve, meg-megállva alkalmi beszédekre, a források kitisztítására, állandó zajongással, többfelé kerepelve, sőt lövöldözve megjárták a falu határát. A szokás mögött szintén az ősi lusztráció emléke húzódik meg, és a célja az volt, hogy a körüljárt területet a gonosz ne rontsa meg.

Húsvét ünnepének megvoltak a jellegzetes ételei. Némelyik szimbolikus jelentőségű. Így a bárány, amelyik már az ótestamentumi zsidóknál is az ünnep eledele volt, mint a megmenekülés váltsága, s ezt a szimbólumot átvette a kereszténység is Jézusra alkalmazva. A másik eledel a tojás, az élet ősi szimbóluma, s lett az a feltámadásé a kereszténységnél. Valamivel újabb keletű jellegzetes húsvéti élelem még a sonka és a kalács.

1984. XI. 29. 10,45. Petőfi

Láttuk, hallottuk

- Abasár Fő terén a közelmúltban átadták a település alapítójának és névadójának Aba Sámuel királynak a köztéri szobrát. Adták hírül a lapok. A szerény hír attól vált rendkívülivé, hogy a szoborállítás tetemes költségét nem egy intézmény hanem egy magánember állta. Szabó Miklós abasári lakos. Narancsik Ágota készített riportot Abasáron Szabó Miklóssal a szobor adományozójával.

- Sokan érdekesnek találják, hogy az ember miért gondol, hogy ilyen összeget költ a szülőfalujára. Én itt születtem a községben mind a két ágon ük nagyszüleim is itt dolgoztak nagyon idevalónak érzem magamat a községben itt is dolgozom a termelőszövetkezetben, hogy szülőfalumnak szerettem volna valami maradandót adni a másik pedig az,hogy Aba Sámuel király adománylevelében 1042-ben a Sárhegy oldalán szőlőt adományozott. A község fejlődését a szőlőtermelés tette naggyá és az én lelkem nagyobbik fele is e körül mozgott, mivel a termelőszövetkezetben az elmúlt 22 év alatt közel 500 hektár szőlő telepítését irányítottam. Régóta foglalkoztatott az a gondolat,hogy jó lenne valamit adni a szülőfalunak. Én ugy gondoltam, ../szalagfordítás/... illik a kard mint a harc, az erő jelképe a másik gondolat pedig adományozás volt a király monostor alapító adománylevelét tartja amelyben szerepelt hogy a Sárhegy oldalán szőlőt adományoz a monostornak. A szőlőtőke az adománylevél és a kard megjelenítése volt az elgondolásom arra vonatkozóan hogy kire hasonlítson az adott segítséget,hogy egy freskón megfestve ugyan más alakzatban de meg van örökítve.

- Tehát megvolt az elképzelés hogy körülbelül milyen legyen a szobor . És meg volt a terv. Mit kell csinálni hogyha eltervezem, hogy szobrot szeretnék állítani akkor hova forduljak mit csináljak ?

- Legelsősorban is szobrászt kell keresni ezenkívül mivel ez köztéri szobor természetes a községi tanáccsal is megbeszéltam és örömmel fogadták és megdöbbödve. Láttam a Till Arany hódmezővásárhelyi szobrásznak egy restaurált szobrát melyre aztán bronz szobor öntés készült, én meg voltam elégedve azzal a munkával és így kerültem hozzá és övele állapodtunk meg a szobor megformálásában. Minden köztéri szobrot az Ipar és Képzőművészeti Lektorátusnak jóvá kell hagyni. Igy 7 lektorátusi ülés volt a szoborral kapcsolatban majd végén az átvételével kapcsolatban is az elképzelés elindulásától a szobor felállításáig egy év telt el.

- Gondolom mindenkiben felmerül a kérdés amikor egy ilyen hatalmas bronz szobor előtt áll, hogy vajon mennyibe kerülhetett ez. Biztos nem volt egy fizetésből elérhető.

- Hát nem szivesen beszélek erről valamivel több mint fél millióba került a szobor, szeretném hogyha mások is foglalkoznának ilyen gondolattal az országban egy bizonyos színvonalat elérve kell hogy az embereknek legyan ilyen igénye is a lakóhelyük szépítését teszek és legfőbbképpen olyan ragaszkodásból ami a szülőfalu a község szeretetét jelenti.

/zene/

-.-.-.-

BUDDHIZMUS

A megvilágosodás útja

Titokzatos kolostorok félhomálya, tar fejű lámák mormogása, érckorongok kondulása, lótuszülésben meditáló, díszes aranyszobor – külsőségeken kívül, mit tud a 20. századvég európai embere a buddhizmusról? Legfeljebb annyit, hogy a világ keleti felén százmilliónak ad lelki támaszt. A XIV. Dalai Láma hazánkba látogat a közeljövőben.

A buddhizmussal kapcsolatban általában homályos fogalmak rémlenek fel az emberekben a Nirvánáról, a reinkarnációról, a megvilágosodásról. Filozófia, vallás és sámánizmus keveréke – mint valójában minden ősi eszmerendszer, amely az ember és a világ, a természet és a társadalom kapcsolatának értelmezését célozza – hite szerint a beavatottak számára választ adva a „mi dolgunk a világon, honnan és hova tartunk" örök kérdéseire.

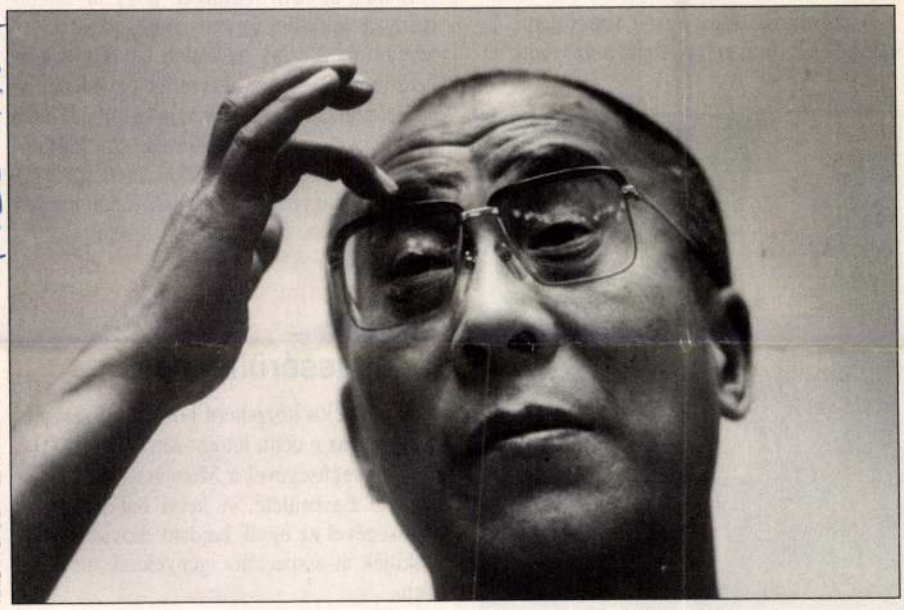

KRISTA GÁBOR FELVÉTELE

A XIV. Dalai Láma: „Légy ura gondolataidnak"

A buddhista tanítás összefoglalására Kőrösi Csoma Sándor a következő szlokát (Buddha értekezéseinek egy szakasza) idézi: „Bűnt elkövetni nem szabad / Az erényt tökéletesen kell gyakorolni, / Légy teljesen ura gondolataidnak – / Ennyi Buddhának a tanítása." Ilyen egyszerű az egész. Legalábbis elméletben. Mert az, hogy mi nevezhető bűnnek és mi erénynek, már sokkal bonyolultabb. Buddha tanítványai sok száz év alatt foglalták vaskos gyűjteményes kötetekbe. A tanítások alappillére a Tripithakan (a kincsesház három edénye) néven összefoglalt főtörvény, amely Buddha beszédeit, a hitrendszert és a szerzetesi életre vonatkozó szabályokat tartalmazza.

A vallásalapító, akit később Buddhának, Megvilágosodottnak neveztek, az i. e. VI. században élt. A Shakja nemzetségből származott, Bengália északi részéről, Nepál határáról. Vallási tevékenysége 29 éves korában kezdődik, amikor elhagyja családját és hét évi önsanyargató élet után egy fügefa alatt meditálva arra a felismerésre jut, hogy a „szenvedés országából", a földi létből azáltal vezet magasabbrendű boldogságba, a Nirvánába az út, ha megszüntetjük önmagunkban a szenvedést, a születés, a mulandóság, a halál felismerésének kínjait és a beteljesült vagy beteljesületlen vágyaink késztetéseit.

A buddhizmus arra biztatja az embereket, hogy tanuljanak, ismerjék meg önmagukat, mert kellő gyakorlatozás után a tudat bármire képessé válhat. Az életút egyes állomásai – a földi megjelenések – egy-egy lépcsőt jelentenek a tökéletes megismerés útján, s aki képes fellelni az önmagában rejlő megvilágosodást, azaz levetkőzni földi vágyait, annak valós lénye, tudata a Nirvánába, a teljes boldogság birodalmába kerülhet. A megvilágosodáson kívül nincsen más út, hogy felfoghassuk a buddhizmus lényegét – mondta Lofti Fáhrad, a Magyarországi Csan Buddhista Egyház megalakítója, a XIV. Dalai Láma Fogadóbizottságának elnöke hosszú beszélgetésünk végén, amikor a buddhista vallás filozófiájáról faggattam. Ha valaki megvilágosodik, rá fog jönni, hogy mi az élet lényege, de addig, amíg alacsonyabbrendű problémákkal küszködünk, amíg alapvető normákkal nem vagyunk tisztában, nem is érdemes feltenni a kérdést. S a kérdésre egyébként is mindenkinek külön-külön kell megtalálnia a választ, önmaga megismerésével, és hogy felfedezi önmagában Buddhát.

A béke követe

Néhány nap múlva másodízben látogat hazánkba a XIV. Dalai Láma, a tibeti nép vallási és politikai vezetője, akit a buddhista hagyományok előírásai szerint kutattak fel és találtak meg kétéves korában a XIII. Dalai Láma reinkarnációjaként. Tenzin Gyamcót ötévesen, 1940-ben koronázták meg Tibet fővárosában, Lhaszában. Tanulmányait hatesztendős korában kezdte el, s három szerzetesi egyetem elvégzése után 1959-ben fejezte be. Ugyanebben az esztendőben vonult be a kínai hadsereg Tibetbe, így a lámának menekülnie kellett. Tenzin Gyamco Indiában telepedett le, s ma is itt éli a buddhista szerzetesek életét: 4 órakor kel, meditál, vallási tanításokat tart, imádkozik, és dolgozik.

A XIV. Dalai Láma – aki következetesen elutasította az erőszak alkalmazását – 1989-ben megkapta a Nobel-békedíjat. Magyarországi tartózkodása idején egyébként éppen a világbékéért imádkozik majd együtt a hazai egyházi vezetőkkel a Bazilikában, a július 24-ére tervezett ökumenikus istentiszteleten. A buddhisták vallási vezetője ezúttal hangsúlyozottan magánemberként látogat hazánkba, így a politikai vezetőkkel tervezett találkozói csupán személyes jellegűnek tekinthetők. Kiemelkedő színfoltja lesz a láma programjának, amikor ellátogat az egyik buddhista meditációs központba, s fölavatja a Kőrösi Csoma Sándor halálának 150. évfordulójára készített szimbolikus síremléket, az úgynevezett Sztupát. A Budapest Sportcsarnokban hagyományos tibeti szertartással emlékezik meg az orientalizmus és a magyarság őskutatásának úttörőjéről, illetve egy szűkebb körű előadást is tart a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen a vallási tanításokról.

A látogatást előkészítő bizottság tájékoztatása szerint a rendezvények biztosításában rendőrök segédkeznek majd, mivel a kormányőrség csak akkor vesz részt ilyen szolgálatban, ha a vendég a kormány meghívására érkezik hazánkba. Minthogy a lámát a buddhista hívek, illetve a Kőrösi Csoma Sándor Emlékbizottság hívta meg, a rendezvény ugyanolyan eseménynek számít a hatóságok szempontjából, mint bármely, nagy tömegeket megmozgató program.

Hírvidék

Nógrád megye nem vár a sült galambra. Tiszadadán a folyó áldozataira emlékeznek. Megmenekült a bezárástól a kecskeméti planetárium. Mozgássérültek központja létesül Székesfehérvárott. Tudósítóink: Szendi Márta (Salgótarján), Fekete Antal (Nyíregyháza), Bencze Andrea (Kecskemét) és Dávid Erzsébet (Székesfehérvár).

Kanadai tanácsok

Nógrád megye az éllovasok között van a munkanélküliségben, sorra zárnak be kisebb üzemei, a nagyobbak csődeljárás alatt vannak, a mezőgazdaság sorsa meglehetősen bizonytalan, és errefelé amúgy sem volt soha feltűnő gazdagság. A megye azonban nem várja a sült galambot, hanem minden elérhető lehetőség után kinyújtja a kezét.

Ha kellett is várni rá, de úgy tűnik, végre finiséhez érkezett a magyar kormány segítő akciója. A Nógrád fejlesztési programját kidolgozó Regio Consult Kft. munkájára támaszkodva pedig a megyei közgyűlés pályázatot nyújtott be az osztrák kormány ZOR segélyprogramjára. Újabban pedig kanadai szaktanácsadók láttak munkához a határmenti megyében. Országuk külügyminisztériumának megbízásával és finanszírozásával hazánkban két éve működő vezető-szolgáltató szervezet, a CESO önkénteseiként ingyen végzik tanácsadó munkájukat. A kanadaiak nógrádi akciója keretében a CESO négy projektre kötött szerződést. Bátonyterenyén és Cereden az önkormányzati gazdálkodás hatékonyságának javítására adnak ajánlást, felmérik a megye idegenforgalmi lehetőségeit és javaslatot tesznek a fejlesztésére, valamint átvilágítják a megye vízgazdálkodását. Fontolóra vette a kanadai kormány egy vállalkozási ügynökség létrehozását is Nógrádban.

Till Aran és a Tisza

Tiszadadán úgy tudják, hogy a világ teremtésekor mindennek megvolt már a maga helye, csak a Tiszának nem. Krisztus ekkor aranyekébe fogta szamarát, s meghagyta a Tiszának, hogy kövesse, jöjjön utána a barázdában. De a szamár éhes volt, minden bogáncsért félrefordult, így görbe lett a barázda. Ezért annyira kanyargós a Tisza... Az Árpádkori kis települést körülölelő folyó nádas árterülete sokszor adott menedéket a tatár, a török elől menekülőknek, megélhetést nyújtott a község lakosainak – ám veszélyeivel tengernyi bánatot is okozott az idők során. Sokan fulladtak a folyóba akkor is, amikor 1944-ben a szovjet csapatok átkelésének segítésére kényszerítették a falubelieket, s gyakran lett gyász a vége az önfeledt fürdőzésnek, játéknak is.

A szabolcsi település önkormányzata a folyó partján emlékművet állított a Tisza áldozatainak. Az előző hétvégén Keresztes K. Sándor környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter avatta fel a Hódmezővásárhelyen élő 83 éves művész, Till Aran alkotását. Apja műtermében fényképésznek tanult, első szobrát 1940-ben hóból mintázta. Az ötvenes évek közepétől tanult rajzolást, öntést, ettől kezdve „elkezdtek születni a szobrok". Egyik kritikusa szerint Till Aran műveiben „a természet megfigyelése, a paraszti morál ereje, a helyi, de nem provinciális művészet legerőteljesebb hagyományainak jelenléte érződik."

A művésznő akkor került kapcsolatba Tiszadadával, amikor elvállalta a második vi-

Tiszadadai emlékmű: tengernyi bánatot okozott a folyó.

lágháborús emlékmű elkészítését. A környék szépsége, csöndje, nyugalma, az itt élő emberek kedvessége olyannyira magával ragadta, hogy életművének tekintélyes hányadát a falunak adományozta, s azóta is ezt a települést tekinti második otthonának.

Csillagokat látva

Újabb vitás és sürgős kérdés került Kecskemét képviselőtestülete elé: a planetárium sorsa. Az országban mindösszesen három ilyen létesítmény található, s ezek közül csupán kettő működik. Ám könnyen megtörténhetett volna, hogy még ennyi sem. Eddig ugyanis a TIT működtette a planetáriumot, csakhogy pénz híján immár nem képes rá. Így aztán már június elseje előtt kérdésessé vált az intézmény sorsa, de egy magáncég nagylelkű segítségének köszönhetően mégiscsak elkerülhették a legrosszabbat, s az ajtaja nem maradt zárva. A juttatás azonban csak egy hónapig tudta feledtetni az intézmény anyagi gondjait, és július elseje óta ismét nincs miből üzemeltetni. Erre a kérdésre az önkormányzat legkésőbb szeptemberig megoldást akar találni. A csillagrendszereket bemutató rendszer épülete eddig is önkormányzati tulajdon volt, de a TIT néhány műszerét az intézményben használják, mert kifejezetten csak odavalók. Nyilvánvaló, hogy ezektől ellenszolgáltatás nélkül nem foszthatók meg az ismeretterjesztő szervezetet. A helyi képviselők közül azonban sokan elzárkóznak attól a felvetéstől, hogy az önkormányzat és a TIT megosztozhatna a tulajdonjogon.

S még az sem tisztázott, hogy az önkormányzat félmillió forintos támogatását a TIT kapja-e meg, vagy más úton kerüljön a planetáriumhoz. A tervek szerint egyébként az épület melletti iskola keretein belül működne a csillagvizsgáló. Az önkormányzat kulturális bizottsága pedig mindezek mellett az eddigieknél nagyobb összeget szavazott meg az intézményben tevékenykedő csoportok támogatására.

Viktória – mozgássérülteknek

Rehabilitációs központot hoz létre Székesfehérvárott az e célra létrehozott Viktória Alapítvány segítségével a Mozgássérültek Fejér Megyei Egyesülete. A helyi önkormányzat segítségével az egyik hajdani szovjet óvodát alakítják át a speciális igényeknek megfelelően.

A létesítményben a minél önállóbb, teljesebb életre akarják felkészíteni lelkileg, fizikailag, szakmailag a szerencsétlen sorsú embereket. Céljuk az, hogy a fizikai erőnlétük fenntartásához, egészségi állapotuk javulásához, vagy szintentartásához szükséges gyógytorna mellett megtanítják őket a mindennapi élethez szükséges mozgásformákra – például arra, hogy miként kell bekapcsolni a villanytűzhelyt –, ügyeik intézéséhez segítőszolgálatot szerveznek, jogi és életmód tanácsadást tartanak, szakmai oktatást indítanak. A rehabilitációs központ, amelyet Viktóriáról, a győzelem istennőjéről neveznek el, csak az induláskor akar az alapítványra támaszkodni, később megpróbál önellátó lenni. Vállalkozásokkal, a rehabilitációs foglalkozásokon előállított termékek értékesítésével, esetleg bérmunkával, nyelvórák adásával próbálják előteremteni a szükséges anyagiakat. A Viktória működése nagy segítséget jelent majd a Székesfehérvárott élő négyezer mozgáskorlátozottnak. ■

TILL Aran

Emlékmű a Tisza áldozatainak

(MTI) Emlékművet állított a Tisza áldozatainak a helyi lakosság a Szabolcs–Szatmár–Bereg megyei Tiszadada községben. A Till Aran szobrászművész által készített monumentális emlékművet Keresztes K. Sándor környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter szombaton leplezte le ünnepélyes külsőségek között.

Azokra emlékezteti az élőket, akik az évszázadok során a folyó hullámaiban lelték halálukat. Köztük vannak azok a helyi és környékbeli lakosok is, akiket az orosz csapatok 1944-ben, a tiszai átkelés elősegítését szolgáló, s nagyon sok emberéletet követelő kegyetlen munkára kényszerítettek. Az avatóünnepségen római katolikus és református gyászszertartáson mondtak imát az elhunytakért.

Magyar Nemzet, 1992. julius 13

u. VERLAGSANSTALT
STRIA

TILL, Franz, nagyszombati könyvkötőmester

F. T., bürgerl. Buchbindermeister, 36 éves felesége meghalt. (1773, 59. szám, 4.l)

—

U. az, 14 heti leánya meghalt. (1773, 78. szám, 4.l)

—

Franz Xaverius Thiel, bürgerl. Buchbinder, könyvet ajánl megvételre. (1779, 73. szám, 8.l)

—

U. az, könyvet ajánl megvételre. (1781, 2. szám, 8.l)

—

Thiel, Buchbinder, könyveket ajánl megvételre. (1790, 1135.l)

*/.

Tiehl, Franz, bürgerl. Buchbinder, †53 éves korában,
Pozsony, 1794 január 27. (1794, 148 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Till Áron, Abaszámuelnek

1984 -11- 24

MAGYAR HÍREK

Abasáron a helyi Rákóczi termelőszövetkezet ágazatvezetője, Szabó Miklós saját költségén szobrot állíttatott Aba Sámuelnek, a település hagyomány szerinti névadójának. A szobor Till Áron hódmezővásárhelyi művész alkotása

FOTÓ: SZABÓ SÁNDOR — MTI

ban tragikus sorsra jutott Horváth
ínészi, rendezői tehetségéről a többi
apilap, irodalmi, színházi hetilap, sőt,
Times és a Daily Telegraph budapesti
is megtekintette az előadásokat, és
ki keltezéssel" beszámolt lapjában a
lsággal beszélő tehetséges diákok és
Shakespeare-előadásáról.

zy Árpád kísérő leveléből azt is megtud-
d professzort 35—37 év távolából any-
ával ragadták egykori sárospataki lek-
emlékei ,hogy a magyarországi Shakes-
szról és a pataki angol nyelvű színelő-
a londoni rádióban is előadást tartott.

HEGYI JÓZSEF

M.D.K.

Dr. Till Géza

Puccini: Pillangókisasszonyához tervezett diszleteket.

P.M. Pesti Müsor
Szinház és Mozi. Bp. 1950. jan. 8. III. évf.
1. sz. 69. l.

Till, Georg

L
Coat-Frey Gst Kunst
XXIV.L
176.l.

nytár

mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
[illegible]		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Fill György

aranyozo Pozsonyban.
szül. Sopron 1778. k.
1798-ban a ruszti templom-
ban aranyoz.

Csatkörl

Crivelli

—

Delogu, 184 l.
Crivelli

—

Benesch Belved 70 l.
Crivelli: Aquinoi Sz. Tamás, Sienai Sz. Bernát és Clairvauxi Sz. Bernát, Predella.

—

Berenson, 163 l:
Vittorio Crivelli, Carlo követője, mük. 1481–1501. Bernát, Demokos és Bonaventura. 93. szám

—

Kénzi 15 l.

—

Gerevich: Az Ujság 1916 jul 20, 3. kép

TILL, Gottlieb, pozsonyi kőművesmester

G. T., Maurergesell, 3 éves fia meghalt. (1789, 8141)

—

Johann G. Tille, Maurergesell, 2 éves lánya meghalt.
(1790, 4701)

—

G. Thiel, Maurergesell, 39 éves felesége meghalt.
(1795, 6761)

—

Preßburger Zeitung
(Zeitung)

Till Gyula

műasztalos

lásd

143. l.

Jesch. 151. l.

Degré Alajos:

Pérden alól, állva s ki
tartja s baljat az oldalán
szemöldöke, bajusza s körsza
vetet prémes mentéjé sötétkék
függöny lóg s jobbra a szaba
lovat tart. Az égbolt felhős.

Olajfestés, vászon
Az 1848-diki er

Till Henrik

műasztalos

Temesvár

l.

Ezredéves kiáll

XII. csop. 36. l.

II. 316

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 ..... l.

Név: Till Carolus

Foglalkozás: arany műves

Szárm. hely: Mecklenburg

Hitfelekezet: R.K. Csal. állapot: nőtl.

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1813 II. 6

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

Till István

budafoki fassobrász

Eletrajzát lásd

Früh Döm Pestm

I. K. 200. l.

Csanádapáca

Till István

faszobrász Budapest

lásd

Lamagyiparalm. II r. 54. l.

Till Ivan

1755

l.

Eperjessy 1929

25. l.

Till Karolin

1873/74 II.

Ferképzomfoiskévk
140-1.

Pozsony.

A középtérben lévő vár
szanak, az előtérben pedig a
hajt fel, mig az innenső par
pez csoportot, kiknek egyike
fölül középütt: Pressbur
jobbra a keretben:
Pisoniu
a lap hátán latin nyomtatás o

Szines rm., mér.

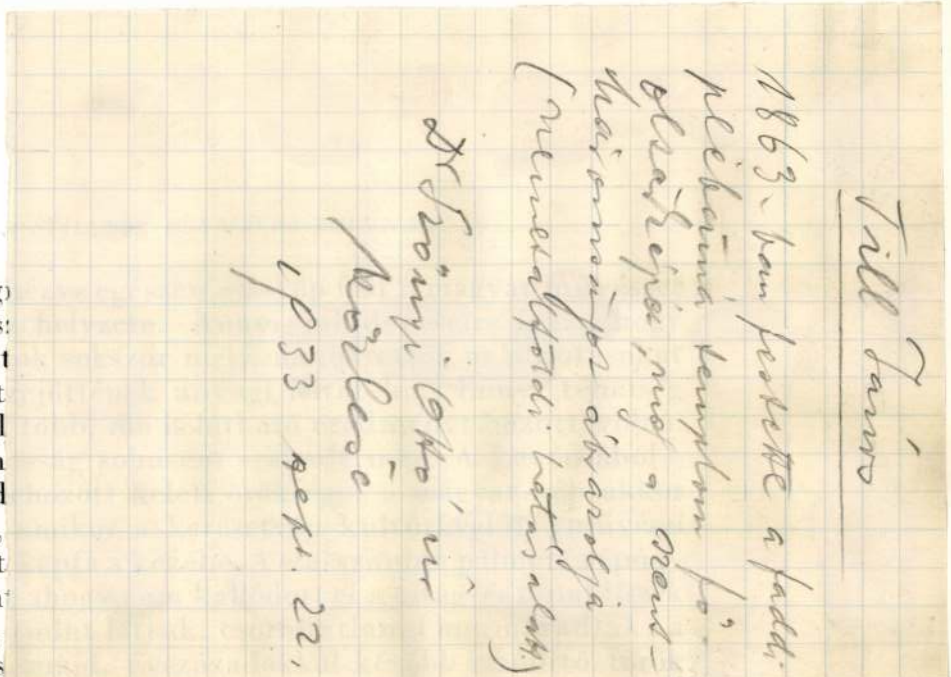

Till János

1863-ban festette a faddi plébánia templom fő-oltárképét, mely a szent-háromságot ábrazolja (nemetalföldi hatás alatt.)

Dr Szönyi Ottó úr
Közlése
1933 sept. 22.

Közelebbről meg
s a magyar művés
a nagy sorsfordulat
és új alkotások lét
másutt még sokkal
De azért a folyton
még távolabbról id
se szórta a szélbe,
ösztönzések kincsét
nem száradt el, min
többi keleti eleme,
bolgár-török hatás
révén újra érvényesülő keleti hatás alatt fel is frissültek ezek
az ősi formáló hagyományok. Amint a keresztyén vallásosságba

KEHELY

Aranyozott ezüstből, forgácsdíszítéssel és gyöngyökkel
Az Ernusth, Pálóczi, Rozgonyi család címereivel
(1480 körül)

Tillai Ernő
építész

Tillai Ernő a Gádor kerámiá-
hat egy szűkebb-léren, szolaméze-
-tű, körülhatárolt térben látta vol-
na szívesen Pécsett.

Fekete Judit: Szobrok helye - gondolatok helye.
Művészet, 1975. november -

Tillai Ernő
építész

A Műemléki és Városszépészeti Alkirottság tagja Tillai Ernő építész, nem tartja szerencsésnek a Gádor kerámiak barbakán hertben való elhelyezését

Fekete Judit: Szobrok helye - gondolatok helye.
Müvészet, 1975. november -

Tillai Ernő - ifj. Kotsis Iván - Meczner Lajos

az Uri u. 6. sz. épület

helyreállitásának tervező épitésze

(1958)

Magyar Müemlékvédelem 1971-72

Bp.Akadémiai Kiadó 1974. 72.old.

Tillai Ernő, [ ]

L.: Kelle Sándor

Türkei T.: Képzőművészek 341-349,

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX/4.

Tillai Ernő

Tillai Ernő: Lantos Miklós fotói /az 1971-es Fészek-Klub-beli kiállitás ismertetése. Emliti a művész bátyjának, Lantos Ferencnek és a Breuer Marcell által képviselt "Bauhaus"-i felfogásnak hatását L. Miklósra

Magyar Épitőművészet, 1971.5.sz. 56-59.l.

Tillai Ermo

és Pálfi Miklósné 1962-64-ben épült pécsi nagypanelos lakóépületei magas színvonalú megoldást nyújt.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1281

Tillai Ernő

az egyik szerzője az alábbi pályázaton megvételt nyert 8.sz. pályatervnek.

Hofer Miklós: Szombathelyi vá rosháza tervpályázata, 1970. - Magyar Építőművészet, 1971.2.sz. 2-8. l.

Tillai Ernő festő

A Pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett művészeti kiállitások 1945-1974 között:

1957-ben rendezett kiállitás: Lantos Ferenc, Kiss Tibor és Tillai Ernő képei 384.old

Sarkadi Nagy: A Jan.Pann.Múz. vázlatos története a Felszabadulástól napjainkig 373.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Tillay Ernő

Pécs, Bolgárkert, ABC kisáruház. /Tillay Ernő építész, Kisszebeni Marcell belsőépitész./ - Magyar Építőipar, 1968.1.sz. 33.1.

Pécs, nyugati városrész, bolgárkerti 8 tantermes általános iskola /Tillay Ernő építész, Vida Gyula belsőépitész/. - Magyar Építőipar, 1968.1.sz.14.1.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-192. l.

~~155~~ 155. l.

Tillai Ernő

tervezte balatonföldvári Szot üdülő éttermét 1964. 474. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1451

Tillai Ernő

tervezte a pécsi Jókai utcai isko-
lát. 1964. 399. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

136 l

Tillai Ernő

tervezte a pécsi Magaslati úti Társas-
házat. 1964. 385. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

134 f

Tillai Ernő

és Pálfi Miklósné tervezték a pécsi vörösrész paneles lakóházait. 1964. 359. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1291

Tillai Ernő

Ybl díjas építész volt a Pécsett megnyitott IV. országos középiskolai fotokiállítás zsűrijének elnöke.

Félszer diákfoto

Magyar Hírlap, 1969. március 23. 6. l

Tillai Ernő
(Pécsi Tervező Vállalat)

az 1974 Ybl Miklós díj I. fokozatát kapta
a pécsi panelos lakóépületek tervezése terén
végzett tevékenységéért

Magyar Építőművészet 1974/4

13. old

Tillai Ernő

ifj. Kotsis Iván és Meczner Lajos tervei szerint építették ujjá az I. Ilri u. 6. és 9. sz. a. lakó épületeket.

Bierza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13358

7431

Tillai Ernő a építész

A pécsi paneles lakóépületek esztétikus tervezéséért nyerte el az Ybl-díj I. fokozatát.

Déli krónika

1974. III. 30. Kossuth 12.00 Gué.

Tillai Imre építész

Tervező. (Pécs.)

Groni István: A lakótelepek 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 16.

Tillai Ernő Ybl-díjas építész,

a Műcsarnokban júl. 13.-án nyílik meg Fürtös Ilona textiltervező és Rétfalvi Sándor szobrászművész közös kiállítása, melyet Tillai Ernő nyit meg.

Meghívó

1974. júl. 13.

Tillai Ernő
építész

A Szombathelyi Városháza terpálya-
zatának 12.000 Ft-os díjában rész-
szült Tillai Ernő műve

Vidos Zoltán: A Szombathelyen létesítendő...
Művészet, 1972. február – 26 oldal

Tillai Ernő

A "Pécsi Tervező Vállalat" épitésze. Az "Ybil Miklós-dij I. fokozatával" tüntették ki, -közli a lap: "Dijak, kitüntetések - 1974" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 2. lap.

Tillai Ernő, építész

a Ybl-díj I. f.-t kapta.

– : Átadták az idei Ybl Miklós-díjakat

9.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 31.

~~Tillai Ernő~~
Tillai Ernő

Vezér Csaba: ABC áruház, Pécs-Kertváros.
/rövid életrajz + ismertetés képekkel. Vezető építész:
Mányoky László és Tillai Ernő/

Magy. ép. műv., 1972. 4.sz. 53.l.
/Fiatal Építészek Köre-szám/

Tillai Ernő

Metz Beatrix: OTP Baranya megyei székháza, Pécs városközpont I/B. ütem.
/rövid életrajz + ismertetés, képekkel. Vezető építész: Tillai Ernő/

Magy.Ép.műv. 1972.4.sz. 37.l.
/Fiatal Építészek Köre-szám/

Tillai Ernő

Bachmann Z.: Bányászati múzeum, Komló. Szilvástető. /Rövid élétrajz + tervismertetés. Vezető épitész: Tillai Ernő/

Magy.Ép.Mv. 1972.4.sz.
/Fiatal Épitészek Köre-szám/

21.11

Tillai Ernő

Bolgárkerti 12o lakás, H5 jelü épületek. Építészek Tilla i Ernő, Pálfi Miklósné, V.Gombás Klára, statikusok Sárdy György, Maj or Bélásé, kertterv Müller Márta. - Ismertetés, fotókkal /foto Szász János./

Magy.Ép.Ip. 1971. 1.sz. 12-13.1.

Tillai Ernő

Rybitz Bihály szerelődési Központ, Szekszárd. Építész Tillai Ernő, munkatársak: Borbély József, Szőll Béla, V.Gömbös Klára. Statikus Csák László, Takács János, munkatársa: Kamaitz Péter. - Ismertetés, képekkel, foto Szász János.

Mogy.ép.Ip.1971.1.sz. 20-22.l.

Tillai Ernő, építész

Fürtös Ilona és Rétfalvi Sándor kiállítását jül. 13-án nyitja meg a Műcsarnokban.

— : □ fürtös Ilona ... 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. jül. 9.

Tillai Ernő, Ybl-díjas építésza

1974. júl. 13-án a Műcsarnokban megnyitja Fürtös Ilona, textiltervező és Rétfalvi Sándor szobrászművésza közös kiállítását.

Meghívó

1974. júl. 13.

TILLAI ERNŐ, építész

A Szombathely Köztársaság tér-Óperint utca közötti út áttörés pályázat bírálatából: Tillai, Dénes Ödön, Szigetvári János Pécsi építészek terve. 2. sz.. bírálat: A gépjárműforgalom és a gyalogosközlekedés vezetése, a környező területekhez való kapcsolása átgondolt, logikus megoldás. Parkolásra a terület maximálisan kihasználható. 60.old. 3. je

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE. XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAI ERNŐ, épitész

Szombathelyen a városháza épitésére a VASITERV belső pá
pályázatát irt ki. Tillai, Dénesi Ödön, Szigetvári János pé
pécsi épitészek terve /2.sz. sorszám./ enyhe hajlással
vezeti át az újonnan nyitott utcát a területen. A "Forum" k
környékét intim hangulatu bevásárló központtá alaki
totta ki, néhol két szintben elhelyezve az üzleteket és
a járdákat. 54.old. 33.jegyz. 10-11.ábra

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez # 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAI ERNŐ, épitész

A Szombathely Köztársaság tér-Óperint utca közötti út áttörés pályázat birálatából:Tillai Ernő,Jénes Ödön, Szigetvári János pécsi épitészek terve:Az üzletek elhelyezését megoldotta és jól telepitette,igy a Köztársaság téren levő hagyományos bevásarlási központot folyamatosan terjesztette ki a Kiskar utcáig.A galéria élénkitő elemeja a bevásárló központnak. 60.old. 53.jegyz

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE. XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAI ERNŐ, épitész

A Szombathely Köztársaság tér-Óperin utca közötti útát törés pályázat birálatából: Tillai, Dénes Ödön, Szigetvári János pécsi épitészek terve. A városházát hangulatos útlezáró elemként épiti a tervbe, tömegalakitása nem szerencsés. Az új utcanyitás utcaképei harmonikusan illeszkednek a történeti városképbe, főleg a lépték megválasztása kedvező. 60.old. 33.jegyz

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAI ERNŐ, építész

Szombathelyen a városháza építésére a VASITERV belső pályázatot irt ki. Tillai, Dénes Ödön és Szigetvári János pécsi építészek pályamunkájának beépitési tervlapja. 10.ábra. 54.old. Fekete repr. 33. évf.

HECKENAST JANOS: Elotanulmanyok az uj szombathelyi varoshaza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szam, Szombathely

TILLAI ERNŐ, építész

TILLAI ERNŐ, épitész

Szombathelyen a városháza épitésére a VASITERV belső pályázatot irt ki.-Tillai Ernő,Dénes Ödön és Szigetvári János Pécsi épitészek által tervezettpályamunka javaslata az új utcanyitás északi homlokzatán. 11.ábra, 55.old. Fekete repr.

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új Szombathelyi Városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAI ERNŐ, épitész

Szombathelyen, a Köztársaság tér-Operint utca közötti útáttörés problémájának tisztázására a város Tanácsa V.B.és az OTP.Vas megyei Igazgatósága irt ki országos zártkörü/meghivásos/pályázatot.Heten vettek részt ezen. Köztük Tillai Ernő,Ybl-dijas,/Pécsi Tervező Vállalat/ is

50.old. 24.jegyz.

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI TERV. XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TILLAY ERNŐ, műépítész

Szombathely: Husz tantermes gimnázium a Hámán Kató utcában. Tervező: Tillay Ernő.Ybl-dijas. Fekete repr. 408.old.

HECKENAST JANOS: Napjaink városfejlesztési problémái 377.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, XIX.évf. 1965 3.szám Szombathely, 1965

Tillai Ernő

terveit ismertati példaként

Sz.Dunás Ildikó: Mintplakótelepek létesítése.
Nagy.Ép.ip. 1972. 2-3. sz. 97-102.1.

Tillai Ernő
építész

Pécsen Hungadi út és a Mecsek kapu felett felállítandó felszabadulási emlékmű tervezésére kiírt pályázaton vett részt.

N.Dvorszky Hedvig: Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974.február - 48.oldal

Tillai Ernő

a pécsi Középmagas lakóépületet
építészeként neve említve a
28. oldalon

Magyar építészet 1945-70

Tillai Ernő

a pécsi paneles lakóépületek
építészeként neve említve a
27. oldalon

Magyar építészet 1945-70

Tillai Ernő

a pécsi általános iskola

építészeti emlékei

Magyar építészet 1945-70

100. old.

Till János György

lisd

Schmid Jánost

Segesvár III. 57.

Till János György

pozsonyi aranyíró

Lásd Schmidt János

alatt.

TILL, Johann Georg, pozsonyi festő és aranyozó

G. T. Vergolder, 4 hetes lánya meghalt. (1796, 926 l)

—

G. T. bürgerl. Mahler, hadiadót fizet. (1796, 1064 l)

—

G. Thiel, bürgerl. Vergolder, 4 hetes fia meghalt (1797, 968 l)

—

J. G. T, bürgerl. Vergolder, 3 éves fia meghalt. (1802, 564 l)

—

G. T. Vergoldter, 1 éves lánya meghalt. (1802, 601 l)

—

J. G. Thüll, bürgerl. Vergolder + 45 éves korában, Pozsony, 1802 aug. 8. (1802, 741 l)

—

Pressburger Zeitung

(Genthen)

Till (Thiel) Károly

ötvös

1813, 1828 Pest, Belváros

Kapmagyarországi ötvösök 46 l.

Óvár:

A középteret elfoglal
nek tövében folyó kanyar
egy ~~[illegible]~~ dereglyén
sö parton jobbra egy férfi l
iratai a kép alatt:

„Óv

s a felső jobb sarkon: „22"

Fametszet, méretei

4111

MDK

Till Károly
nyomdász

munkája mint melléklet. (6 oldal fejléc)

Novák László: Az Első Tanfolyam.
Grafikai Szemle 1902 évf. 9 sz. 143 l.

Till Lipót

pesti festő

1857

l.

Schoenbelvárosi

17. l.

T. 6365.

lyásánál látjuk a bástyákkal és
t, a hol az utat katonákkal élén-
on túl templom és czölöpökön nyugvó

1 : 11.2 cm.

Till Lipót

A pesti Müegylet tárlatán szerepel müveivel, melyről "A mükiállitásról" c. közlemény számol be.

Családi Lapok, Pest. 1852. II. félév
3. sz. 139-141. lap

Till Lipót

Az alamizsnát osztó magyarországi Szent Erzsébetet ábrázoló festményét kiemeli a "December-januári mütárlat" cimmel megjelent közlemény -a Müvészet c. rovatban-.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév.
1. sz. 39-41. lap.

Till Mária

l [Egyházm. Lap]

1881. 271 l.

546 dz. ikt. Szeptember 22 in
1904.

A m.kir. vall. és közokt.
74026, sz.a.kelt és a ke
intézett átiratának másо

A szilágyvármegye
hó 23-án 985 A sz.a. a mü
jelentésében az ákosi ev.
kozó müszaki iratoknak mi
méltóságodnak f.hó 18-án
az utófelülvizsgálatot meg

Minthogy a felülvi
könyv az összes mellékleta

MDK

Till Péter

kassai céhmeste r 1715-ben

Wick B: A kassai szt.Rozália-kápolna története.

Kosice 1935. 89.l.

Till. Sarolta

porcellanfestő

l.

Közlezrkjáll
1457.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 185418

Thill

Till Sarolta

feltünt [illegible] porczel-
lán festményével az 1885ikei orsz.
kiállitáson.

8° Szendrei János, Pesti
Napló. 1885. 240. sz. A magyar
majolika.

ke.
kának északnyugati részét,
végig. Kedvező fekvése miatt már
nok keletkeztek itt. Itt volt
b gyarmata, később a hatalmas
lecses tartománya. A középkor-
elt.

Tilla [Kiss Attila], grafikus

Grúnyrajz.

Repr.

–: Gépesített vendéglátás 3.

ESTI HIRLAP, Bu. 1964. febr. 29.

Tilla [Kis A Bila], grafikus

Karikatúra.

Repr.

— : Riportra siet a riporter

5 l.

[Külön szám:] Sokadik évf.

ESTI HIRLAP, Byp. 1964. jan. 1.

Tilla, Kiss Attila, grafikus MDG

Hír: Malachiás csodája: Kiss Attila honorárium nélkül készítette e szám karikatúráit.

Két karikatúra: Repr.

– : Téj munkatárs a szerkesztőségben

– : Abszolút újságíró

6.

ESTI HIRLAP bp. 1964. jún. 1.

Tilla [Kiss Attila], grafikus T/Dk

Karikatúra.

Repr.

– : Kép szöveg nélkül 4.

ESTI HIRLAP, bp. 1963. dec. 27.

Tilla [Kiss Attila], Karikaturista MDG

Gúnyrajz.

Repr.

— : Luxus-Mikulás 6.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. dec. 4.

Tilla [Kiss Attila], Karikaturista MDK

Gúnyrajz. Regr.

— : Szónevint 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1962 - dec. 5.

Tilla [Kiss Attila), karikaturista MD4

Günyvaje.

Repr

–: Téli randerú 6

ESTI HIRLAP

Bp. 1963. febr. 12.

Tillg [Kis Attila], karikaturista

Grüny rajz.

Repr.

— : Ha minden parkör ilyen lenne

8.

Esti Hírlap, Bp. 1962. április 28.

Tillai Ernő
Tarai Flóra
tovább Tarai Teri
Vigh László
Vinkovics József

Kell. kiáll-
ítód

Nikelszky ~~József~~
Géza: Fiatalok
kiállítása a Bara-
nyavármegyei Mú-
zeumban.
Dunántuli Nép-
nava
1946. szept. 8.

Tilla [Kiss Attila], grafikus

Rajz: Repp.

— : Váratlan termés 12.

ESTI HIRLAP, B[illegible].1974.nov. 16.

Tillai épitész

MDK

Bajnay László:Hozzászólások a Mesteriskola kiállitásához Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.6.sz.189.l.

Tillai [ ], épülés

Megemlítve.

Türkeş Tibor: Képzőművének műhelyében

827-838.

XVII

JELENKOR, Pécs, 1974. september 9.

MDK

Tillay épitész

szabadtéri mozi terve

Gebhardt Béla:Hozzászólás a Mesteriskola kiállitásához Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.6.sz.190.l.

MDK

Tillai Ernő épitész

Sz abadtéri mozi és szinház tervrajzai /repr./

A Mesteriskola tervei. Magyar Épitőművészet, 1955. IV.évf. 1-2.sz.4-5.l.

MDK

Tillai Ernő építész

Bardon Alfréd: Grafikai oktatás a Mesteriskolán
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz. 32.1.

Tillai Ernő, Pécs

Jakab hegy, vizf.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 7 l.

MDK

Tillay épitész

Diósgyőri kórház tervezése

Virágh Pál: A diósgyőri kórház területének rendezésére kiirt tervpályázat Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz.163.l.

Tillai Ernő, építész

Megnyitotta Lantos Miklós fotokiállítását a fének klubban.

— : A Jelenkor krónikája 383.

JELENKOR, Pécs, 1971, április XIV/4.

Tillai Ernő, ejtén

Kép-Ház-Foto c. kiállítása

ápr. 19-én nyílt meg Pécsett.

— : A Jelenkor krónikája 479.

JELENKOR, Pécs, 1971. május XIV/5.

Tillai Ernő

- 1957 ben Lantos Ferenc és Kiss Tibor mellett állít ki a Jan. Pan. Múzeumban.

A Jan. Pan. Múz. kiállításai

Jan. Pan. Múz. Ő. l. 1974 XII

Tillai Ernő

Tillai Ernő és Pálfi Miklósné müve a balatonlellei Ganz-Mávag üdülő és a siófoki "Csepel" üdülők.

/rövid képes ismertetés/

19.1.

Magyar Épitőművészet, 1972.3.sz. /épitészet és szabadidő/

1021

1976. november 24. Tlevizió 17,5o VGnó

Unokáink is látni fogják

- Tehát iskolákról, iskolaépitésről lesz szó! Mindnyájan jártunk iskolába, néha talán az iskola mellé, gyerekeink pedig több időt töltenek az iskolákban, mint ni valaha is. Rádásul társadalmi méretekben vita folyik az oktatásról, az iskolákról, ugyhogy teljesen kézenfekvő, ha épitészeti sorozatunkban ezt a kérdést tüztük napi rendre. A következő riportokban pedig meghallgathatják, hogy ni néhány szakembernek mai iskolaépitésünkről.
Hány éve épitjük ni az iskolákat?
-
- Jó kérdés, mostanában nemzetközi fórumokon is sokat foglalkoznak vele, azért, mert általában a világon is és nálunk is, egy viszonylag gyors változás, az iskolai nevelésben, oktatásban egy gyors változás zajlik. Na most ez egy nagyon fontos kérdés. Minálunk, a ni felfogásunk szerint 5o-6o-7o évre gondolunk, amikor iskdát épitünk.

- Lehet ennyire előre épiteni?

- Na mostitt van a kérdésnek tulajdonképpen a nehézségét illetően, a nehéz oldala, erre válaszolandó nehéz oldala, hogy beátni, tehát egy viszonylagos biztonsággal az oktatás fejlesztést, társadalmi tevéssel paralell futó oktatásfejlesztési követelményeket, egy olyan körülbelül 15-2o-25 esztendőre lehet. Éppen ezért nagyon lényeges, hogy ni, az, hogy ni a változtatás lehetőségeire is gondoljunk, amikor iskolát épitünk. Na most hirtelen eszembe jut, hogy 1971-ben jártam Svédországban, ahol erre a kérdésre a következőt válaszolták. A kérdést akkor tetten fel, amikor néhány roppant egyszerü, mondhatnám, hogy a mai munkásszállásoknál is talán még igénytelenebb épületet láttam, iskolaépületet.

- Barakszerüek.

- Barakszerüek, hát ugy is lehet mondani, hullámpala tetővel és igy tovább. Na most belül viszont, ha belépett az ember ajtón, akkor ott a felszerelés, tehát a lefegő is, a környezet is, mint esztétikum, ezt is hhzzáértve, még az oktatásneveléshez szükséges eszközök nagy gazdagságával lehetett találkozni. A kérdésre ők azt válaszolták, hogy kérem szépen ni 25-3o évre gondolunk, amikor iskolát épitünk, és éppen ezért a beruházási oldalon ni keveset invesztálunk. A nagyobb erőt inkább a felszerelésre, az ott dolgozó emberek, pedagógusok és nem pedagógusok élet-munka körülményeire igyekszünk forditani.

- Na most miután lehetséges, hogy nekünk sincs több pénzünk, mint a svédeknek,

- Ez valószinü, legalábbis egyenlőre!

- Mit lehet ebből tanulni?

- Ebből azt lehet tanulni, hogy a kivitelezés, tehát az épitéstechnikai, technológiai megoldásokban azt hiszem, hogy a szolidabb utakat, módokat lehet választani.

- A mai oktatási programnak mennyire felel meg az az állomány, ami ma rendelkezésre áll?

- Egy része, igy mondanám inkább, hogy egy kisebbik része megfelel a mostani a követelményeknek, és egy kicsit a várható követelményeknek. Főleg azok az épületek, amelyeket körülbelül egy olyan tiz év óta épitettünk, ezek már ujabb igényeket is figyelembe vesznek. De az épületállományunk zöme, több mint 3/4 része, az kisebb-nagyobb módositást igényelne, van olyan épületünk is persze, amin semmiféle módositás már nem segit. A tanulók már nemcsak a tanitáson vesznek részt az iskolákban, ez jelentős jelenség a felszabadulás utánihoz képest, hanem a tanórán kivüli, úgymondjuk, szintereken, ez az ifjuságí mozgalmat, szakköröket, másképp is jelenti. Na most ezeknek mindnek van kihatása a térkiképzési kialakitásra, tehát egy felől több helyiségre van szükség, szóval mennyiségi vetületben, másfelől pedig annak belső elrendezése vagy ahogy a müszakiaktól tanultam, a flexibilitást, tehát bizonyos helyiségnek az elválaszthatósága, éppen a csoportoktatás igényei miatt. Közösségi helyiségek, ifjuságí mozgalmi helyiségek, és igy tovább, ezek mind épitészeti követelményekben csapódnak le, és tovább menni, még tovább menni, a szertárakban, mert ma már sokkal gazdagabb az iskolák felszereltsége, Erről jut eszembe, hogy az előbb mondta a felszabadulás előtti iskolákat. Az akkori felszerelési jegyzékek egy oldalon foglalták össze, hogy mi kell iskolába. Hát kell egynéhány történelmi kép, körző sem nem mindegyik iskolában volt meg egyébként, Most két füzetben állitottuk össze a mai tanulmányi követelményeknek az eszközlistát.

- Elég támpontot adnak-e az épitészeknek ahhoz, hogy a mai, és méginkább a jövőbeni követelményeknek megfelelőt tudjanak épiteni? Tehát, hogy Önök meglegyenek elégedve, illetőleg a társadalom.

- Igen, körülbelül egy olyan ö6-hat évre visszamenőleg lehet visszatekinteni, amikor szoros együttmüködés van az oktatáspolitikai irányitás, meg a müszaki épitési,hát szervek között. Ennek a közös munkálkodásnak pontosan az állt a tengelyében, hogy meghatázza azokat a pedagógiai követelményeket, paramétereket, amelyek támponttal szolgálnak az épités számára. Mint mondottam, a legutobbi években inkább már ilyen egyedi tervek alapján épitettek iskolát, ezek jelentős része megfelel a mai követelményeknek. De a holnap követelménye szempontjából bizony

ezek is bizonyos kiegészitésekre szorulnak. És éppen ezért nagyon lényeges az, hogy mekkora telket bocsátunk rendelkezésre. A mai gyakorlat nagyobb mértékben inkább ugy fogalmazható meg, vagy ugy jellemezhető, hogy hát amekkora hely kell az épületnek és valamennyi kis udvar. Azonban, ha most arra gondolunk, hogy az oktatás szervezete, ennek épületvetülete és oly követelményeket jelent, tehát feltehetőleg bővíteni kell, hozzá kell épiteni,

- Erre nincs lehetőség,

- Tehát erre nincs lehetőség. Tehát itt a telek kijelölés, a terület rendelkezésre bocsátására akartam tulajdonképpen a gondolatot megfogalmazni, hogy erre gondolni kell, a további változtatások lehetőségére.

- Az épületet 960 gyerekre tervezten, a valóságban ma már 1600-an járnak ide. Hogy az elrendezés sikeres volt, talán az mutatja, hogy az 1600 gyerek oktatása is eddig még problémamentesen bonyolódik.

- Most mivel próbálta ezt elősegiteni?

- Az igen nagy programot igyekeztem a funkciók szerint szétválasztani olymódon, hogy a tantermeket az emeletekre helyeztem, mégpedig két, egymással párhuzamosan, de össze nem kapcsolódó zsilongára füzten 6-6 tantermet, a többi funkció pedig a földszintre helyezkedik el. Minden egyes tantárgynak külön osztályterme van, a termekben elhelyezett szekrények biztositják a a taneszközöknek az elhelyezését.

- Van itt tornaterem, azt hiszem nem is akármilyen, ennek az aulának is sokféle rendeltetése van, könyvtár, ezekről mondjon valamit!

Tulajdonképpen ezek az egyéb funkcióju helyiségek képezték az első olyan kisérletet, hogy az iskola bizonyos helyiségei hogyan lehetnek egy lakótelepnek is szolgáló létesitmények. Ez az aula különböző képzőművészeti kiállitások megrendezésére szolgál. A tornaterem itt versenyméretü tornaterem, a kialakitása és kapcsolatai is az épülettel olyanok, hogy külső megközelitést, tehát az iskola egyéb területeinek érintése nélkül megközelithető helyen helyeztük el,

- Az épület külsejéről még nagyon keveset hallottam, és a közönség is.

- Ez az épület előre meghatározott szerkezetből épült, egy szerkezet erősen meghatározza egy épületnek a külsejét. Ezen belül, amit szerettem volna elérni, hogy egyilyen hatalmas komplexum mégsem tünjék kaszárnyának, igyekezten megbontani,

nagyüvegfelületekkel feloldani ezt a nagy tubust. A kisebb belső udvarok, amelyek az aula mellettthelyezkednek el, azok tulajdonképpen ezt a feloldást célozzák, amelyek egyben szél védett egységek, foglalkoztató egységek is lehetnek. Ahol a mellettük lévő köjyvtár, uttörőszobához kapcsolódóan. A,szi neknél pedig, ami nagyon hosszu ideig téma és kritika tárgya volt, alapvetően a gyermeknek a szinvilágához szerettn volna közeliteni, a gyerekek soha nem szürkével, volágossárgával, és un. pasztellszinekkel rajzolnak, hanem erőteljes szinekkel. És, hgy ez valóban tetszik nekik, abból gondolom, hogy a Lila iskola cimet büszkén viselik.

- Mi az uj ebben az iskolában?

- Hát lényegileg, szerkezetileg uj a dolog, elsősorban, mert az un. könnyüszerkezetes épitési szisztémával terveztük ni ezt, Hogy ni a könnyüszerkezet, ezt talán röviden elmondanám, gyári gyártásuak ezek az elemek, kocsikon érkeznek a helyszin re, a helyszinen csavarosan rögzitik, Minden elemnek megvan a pontos helye, része, az épitési rendszernek, egy nagasan ipa rositott épitési szisztémával állunk szemben.

- Ez egy oktatási épület, amely meghatározott célokat követ. Ilyen szempontból ni az előnye ennek a könnyüszerkezetes is kolának?

- A gyors épités, ami különösen a lakótelepeinken igen lénye ges, a lakótalepi panelss házak igen nagy gyorsasággal épülnek meg. Általában az volt a tapasztalat, hogy a közintézményhálózat mindig jóval elmaradt emögött. Meg kell találni azt az épitési szisztémát, amelyik ezt az épitési, paneles épitési sebessé get kellően követni tudja. S ez egyik megoldása a könnyüszer kezetesépitési módnak. Ezzel a szisztémával ni különböző szak iskolákat is terveztünk, igy az ujpalotai Nyomda-Textilipari Szakiskolát, a Magyar Rádió Televiziónak óvodaépületet,

- Az iskolai élet az mennyiben folyik, vagy folyhat másképpen, mint a hagyományos épületekben, ebben a könnyüszerkezetes ház ban?

- Az iskolai élet tulajdonképpen, miután a pedagógiai modell, ha ugy tetszik technológia, hagyományos. Nekünk, tervezőknek ezt az előirásokat követni kell. Itt ujdonság, nagyobb mélysé güek a tantermek, és fölöttük a belső oldalon, egy felülvilá gitó sor segiti a világitást, Ugy alakitottuk ki, hogy van egy földszint, plusz két emeletes tanterni szárny, az un. oktatási tömb, egy ezt fedett összekötő taggal kapcsoltuk a földszintes kiszolgáló egységekhez, ebben helyezzük el a helyi igénynek meg felelően a tornatermet, étterem, konyhaüzemet, ha szükséges, gépészetet, és az egyéb, esetleg mühelyhelyiségeket, először sikerült megvalósitani Magyarországon, hogy egy süllyesztett

tornatermet készitettünk, amint látható, a bordásfalak egyébként sem igénylik azon a felületen az ablakot, a megvilágitás az fefülről jön, hát egy ilyen süllyesztett térben alakitottuk ki.

- Na most, miután elég sok szó esik a lakótelepek monoton megjelenéséről, ezek a könnyüszerkezetes iskolák, vagy esetleg más épületek, mennyiben segitenek ezt az egyhanguságot megtörni?

- Én ugy érzem, hogy feltétlenül szükséges az, hogy ehhez a nagyméretü betontömeghez a kiszolgáló közintézmények azok valamilyen más szisztémával, ami anyagával is, szinében is elütt ezektől az épületektől, ez feltétlenül esztétikailag indokolt mondjuk egyéb szerkezeti megfontolások mellett is. Nem mondom, hogy csak a könnyüszerkezet alkalmas erre, más egyéb kispaneles közöépülcti szisztémák is megfelelnek, de indokolt, hogy feloldják ezeknek a nagytömböknek a monotonságát. Tehát itt a könnyüszerkezet esetében, hát ez nagyobb kontraszt, mert tiszta üveg, aluminiummal szemben egy beton előregyártott elemsorral.

- Most már bemutattunk kispaneles iskolát, könnyüszerkezeteset, valamit a közeljövő iskolájáról kellene mutatnunk, és mondanunk a nézőknek.

- Ahhoz, hogy arról beszéljek, hogy mit tervezünk és mi fog megvalósulni, az elkövetkezendő évek során, egy kicsit vissza kell nyulnunk a multba. A hetvenes évek elején még mi is az ismert kispaneles szerkezettel kezdtünk tervezni, oktatási-nevelési épületeket, iskolákat, talán egy kicsit más szempontok, más elvek szerint, mint amiről edig szó volt. Eleve a feladatunk az volt, hogy a budapesti lakótelepek problémáit, ebben az esetben Óbudát, Békásmegyernek a kommunális épületellátását oldjuk meg, ami egy sorozatgyártásnak a feltételét vonta maga után. Tehát a kiinduló pontunk is az volt, hogy olyan terveket készitsünk, amelyek különböző helyekre ismét megépülnek. Ugy tudunk kialakitani 8 tanteremtől 32 tantermes iskoláig, különböző változatokkal. Ez tulajdonképpen, ami a funkcionális elrendezésben meghatározta az épületeinknek a tervezését. A másik alapelvünk talán még egy kicsit uj volt az elmult évek gyakorlatában az, hogy felismertük azt, hogy ezek az alapfoku kommunális épületek, iskolák, óvodák, bölcsődék, kereskedelmi, szolgáltató és egészségügyi létesitmények azok a városképző elemek, amivel okosan gazdálkodva, valamilyen urbanus hatást lehet becsempészni a kicsit monoton és személytelen uj lakótelepünk, lakótelepeinkbe, amelyeknek pontosan az a legnagyobb hibája, hogy nem alakul ki egyilyen közösségi fórum, nyilt fórum, amelyik minden nőtt városunknak tulajdonképpen a velejárója. Ha ezt okosan, meggondoltan csoportositjuk, akkor egy olyan láconlat, funkcionális lándolat jön létre, hogy egy példát mondjak, a reggel munkába induló anya egy utvonalon haladva adja le a gyermekét a bölcsődébe,

óvodába, vagy kiséri gyermekét az iskolába, végzi el a reggeli bevásárlást a közértbe, és megy a busznegállóhoz, ugyan ezt az utat folytatva, érkezik haza.

- Hol valósult meg az az elve?

- Hát gyerekcipőkben ezt az elvet talán már sikerült valahogyan megvalósitanunk Óbudán, Békásmegyeren, az uj épülő lakótelepeken, egyenlőre csak az iskola-óvoda-bölcsőde vonatkozásában. Az elkövetkezendő öt évben, a tervidőszak során, az uj lakótelepeknek az alközpontjai, kommunális épületei, tulnyomórészt már ennek a gondolkodásmódnak, elvnek az alapján fognak megvalósulni. Talán itt van a kispesti rekonstrukció egyes üteme, a városrendezési terv készitője, Zoltai Pisti baráton, ahol nagyon szervesen, nagyon jól oldotta meg ezt az elvet. A Vöröshadsereg utjáról, ahol az uj metrómegálló készül majd, az érkezési pontról lehet megközeliteni ezt az alközpontot, és mielőtt magát a lakótelepet megközelitik, vagy elhagyja, az ittlakó, érinti, áthalad ezen az alközponton. Ami magában foglal egy vendéglőt, egészségügyi épületeket, orvosi rendelőt, szolgáltató házakat, ABC áruházat, bölcsödét, óvodát, iskolát,

- Iskolát természetesen, hiszen ez a témaló pontja, mintahogy iskoláról, annak különböző változatairól szóltak riportjaink. A riportokat meghallgattuk itt együtt vendégeinkkel, Vankó Ildikó tanársegéddel, az Ötvös Lóránt Tudományegyetem Közmüvelődési Tanszékéről. Jelei Lajos épitésszel, és Tillai Ernő kétszeres Ybl dijjas épitésszel. Ugy tünt, hogy jó iskolákat láttunk, szépeket, vonzókat, ráadásul hallottuk, hogy az épitészek és az oktatásügy vezetői néhány éve együtt dolgoznak az uj iskolák tervezésénk, épitésén, és azt is, hogy ezt Kévés György mondta, az egyik riportban, ha emlékeznek rá, hogy az oktatás az végeredményben a régi szokások, a régi normák szerint folyik, hagyományos alapon, és az épitészeknek, amikor iskolát terveznek, ehhez kell ragaszkodniok. Mi erről az igazság tulajdonképpen, hiszen egészen ujfajta iskolákról is hallunk manapság, amelyek ezektől az uj iskoláktól is különböznek?

- Jó példáit láttuk annak a riportokban, hogyan bővül az oktatás, az ismeret közvetités számos lehetősége, ezekben az uj létesitményekben, amelyekbt a riportokban láttunk, és egyszersmind hogyan történik kisérlet arra, hogy azt a hallatlanul haggyá vált oktatási kapacitást, amelyrea társadalomnak szüksége van, valamiképp sikerüljön megterenteni. Ám épp az a kialakult társadalmi helyzet, és nevelési gyakorlat, amelyet mindnyájan ismerünk, a magunk emlékeiből, a gyerekeink jelenlegi pályafutásából és még sok más körülmény folytán, ebben a pillanatban is már feszegeti ennek a kialakult nevelési gyakorlatnak a kereteit is. Nagyon egyszerü dolog folytán. Maga azt már emlitette,

hogy sokat járunk iskolába, vagy tántul sokat is, vagy néha az iskola mellé is. Abban a társadalmi helyzetben, amelyben vagyunk, és amelyben más országok is vannak, egyre kevésbé engedheti meg magának a nevelési rendszer, hogy az iskolamelléjárást eltürje, tehát azt igyekszik minél inkább esetlegessé tenni. Minden korábbinál nagyobb tömegeket kénytelen az iskolarendszer befogadni, hiszen a termelési élethez, a társadalmi élethez, a magánélethez is, ezt kell mondanom, rendkívül sokféle olyan ismeretre van szükségünk, amelyeket nem biztos, hogy egszerzünk akkor is, ha mindig az iskola mellé járunk.

- És hogy tudjuk ezt megoldani?

- Kezd visszafordithatatlanná lenni a dolog, tehát egyszer és mindenkorra le kell tennünk arról a szép reményünkről, hogy az egyéni életutak majd a maguk módján, ahogy azok a Gorkij egyetemeim alakultak, az Én egyetemeim cimü könyvében foglalt életutjainak a példáit lehetne szaporitani, ilyen módon alakuljanak. Igenám, de azzal a kialakult helyzettel, amikor nem nehéz olyan magyar családot találni, sőt elég sokat lehet, ahol esetleg a nagypapáig a gyerekek is és a szülők is, valamit tanulnak. Itt egy egész társadalomnak az intézményes nevelésben való részvételéről kezd szó lenni, méghozzá olyan módon, hogy ebben állandó áthatásban, kölcsönhatásban, sőt keveredésben van egymással az, amit eddig iskolai, vagy iskolán kivüli képzésnek tudtunk. Mert,ha valakinek pl. hiányzik a 7., 8. osztályos iskolai végzettsége, és ezért elmegy 8o vagy 16o órás előkészitő tanfolyamra, ennek a képzési módnak nagy a hasonlósága bármely olyan közhasznu tanfolyamhoz, ahol pl. rádióbarkácsolást vagy szönyegszövést lehet megtanulni. A példákat természetesen lehetne folytatni, forditva is, amikor valaki csak azért iratkozik be, mert mit tudom én, XX. századi irodalomról szóló előadásokat tartalmazó szabadegyetemi sorozat anyagaként, mert ő magánkezdeményezésből, saját érdeklődését követve, további ismereteket, tulajdonképpen szisztematikus ismereteket akar erről szerezni. Ebben a helyzetben ami feszitgeti a jelenleg kialakult iskolaépitész és iskolai nevelőmunkának a kereteit, az egyik oldalon ez a tömeges gyakorlat, amely most keresi az egyéniség különféleségének az érvényesülési módjait, ebben a tömegessé, hallatlanul hagyományá vált nevelési rendszerben, a másik probléma, ami megintcsak ebben a kialakult helyzetben van, és amit megint mindnyájan ismerünk, hogy nem azért járunk iskolába, mert annyira szeretünk e pillanatban járni iskolába, ha lehetne akkor az egész életünket is iskolapadban töltenénk, hanem azért, mert állandóan szükségünk van olyan ismeretre, amit csak ott szerezhetünk, tehát azt várjuk el igazából, amikor ni általános iskolában vagy egyetemen továbbképző tanfolyamon, vagy egy közösségi beszélgetésben, könyvtári olvasóként, valamilyen igényünkkel megje-

lenünk, ahogyan Kálmány György mondta a nevelés valamely szinterén, akkor ott a mi magunk céljaihoz, a mi magunk személyiségünk fejlődéséhez, alakulásához, a mi magunk világképének az alakulásához kapjunk segitséget.

- Tehát most érjük, hogy hogyan jelenik meg ez a bizonyos feszitőerő. Most az a kérdés, hogy azt a feszitést, ezt a feszegetést, ahogy Vankó Ildikó kifejezte, eztxxx mennyiben érzi az épitész, az iskolaépitő, az iskola tervező-épitész, és milyen feletetet tud adni erre?

- Valóban, a kérdés lényege ez. A funkcionális alapját a fejlesztésnek, Vankó Ildikó, de Kálmán György, Jurcsik Károly is megfogalmazta, vagy érintette, A lényeg tehát az, hogy a társadalom ujabbnál ujabb követelményeket támaszt ezzel a köz intézményfajtával szemben, amit ennek megfelelően ugy kell megépiteni, megtervezni és megépiteni, hogy ezeket az állandóan változó, társadalom részéről állandóan változó követelményeket kitudja elégiteni. Mert az egy teljesen elképzelhetetlen, hogy ebben a rohamos igényváltozásban 10-15-25 év mulva, de 30 év mulva sem lesz abban a helyzetben a társadalom, hogy ezeket az állandóan változó igényeket állandóan uj közintézményekkel kövesse.

- És, ha jól értettem, állandóan külön-külön épitett közintézményekkel, tehát hogy minden igényt más-más épülettel dégitsen ki?

- Igy van! A kérdés másik lényeges vonulata ez, hogy egy szerény anyagiakkal eleresztett országban, mint mi is vagyunk, itt különösen fontos az, hogy a lehetőségeinket, amik adottak, azokat ne igy használjuk ki, mint ahogy ma tesszük, mert az az ujfajta közintézmény, amelynek mindezt a társadalmi igény változást fel kell venni, mert fel kell venni, az az ujfajta közintézmény nem lesz iskola, nem lesz művelődési ház, nem lesz könyvtár, hanem minden ilyen funkciót kifog elégiteni, de magasabb szinten, mint külön-külön, mert hiszen külön külön lehetetlen a fejlesztés, nem lehet győzni pénzzel, hogy ahagyományos kategóriák szerinti közintézményeket mind a változó és állandóan fejlődő társadalmi igénynek külön-külön fejlesszük.

- Világos! Tehát holnap amit épitünk, azt igy, ilyen elvek szerint kellene épitenünk.

- Elnézést, nemcsak pénzzel nem győzzük, pedagógiai érdekkel sem győzzük, hiszen ha egyszer az egész életünkön át előfordul nak olyan feladatunk, amely megoldásához itt vagy ott tanulnunk kell, akkor mi önmagunk, a mi személyiségünk, osztha tatlan, tehát elképzelhetetlenné válik, hogy csak azért, mert a tradició ugy hozott létre egy hosszu történelmi folyamatban külön-külön iskolai, meg iskolán kivüli nevelési létesitményeket,

ezek részéről most tudomásul vegyük azt, hgy természetesen ugy élik át azt a fejlemányét a nevelésügynek, amelyről itt már beszéltünk, hogy ők ujabb és ujabb fejlesztési igényeket jelentenek be, tehát hogy a dolog tehetetlenségifolyamataval minden, a maga utján, miközben megosztjuk igazából a személyiséget, amikor olvasnivalóért elküldjük a könyvtár ba, de k9zben olyan tanulást várunk tőle, ahol ő önmaga tesz fel kérdéseket, ahol belsővé válnak a tanulás motivumai,

- Értem, értem, nem birjuk pénzzel és pedagógiai érvékkel sem

- És pedagógiai érvekkel sem.

- De rajzoljuk meg ezt az iskolát, tehát pillanatnyilag nem tudnk más olyan kifejezést mondani helyette, amelyet hát mindnyájan megértünk. De nyilvánvaló ez az iskolá már nem ugyanaz, amelyben már mi jártunk, sőt nem is ugyanaz, mint amiket itt láttunk a képernyőn, az imént a riportokban.

- Nyilvánvalóan igy igaz. Az ut az egyértelmüen világos. Két fő vonulata van a fejlesztésnek.Egyrészt az uj létesitmények, másrészt a meglévő óriási uj állomány, amelyet szintén rekonstruálni kell, mert nem lesz az ország soha abban a helyzetben, hogy a meglévő és bizonyos szempontok szerint elavult nagy közintézményállományt egyszerüen figyelmen kivül hagyja, vagy szanálja, vagy eladja, vagy valamilyen más célja használja.

- Hát először az ujakról!

- Az ujakat, nyilvánvaló, hogy a fejlesztés egyetlen célja és utja, és járható utja, hgy az ismert koncepció szerint meg kell fogalmazni a telepitési tervet, beépitési terv, vagy beruházási program szinten, teljesen mindegy, de tervekben meg kell fogalmazni, és a tervből ütemezve megvalósitani annyit, amennyi pénz az adott közösségnek és az államnak ,az adott tervidőszakban, az adott térségben rendelkezésre áll. Ez a fejlesztésünk.

- Hová terveztünk már ilyet az országban?

- Nagyon sokhelyre, és nagyon sok megyei vezetés megértette ennek a jelentőségét, mert ez a kérdés, mint ahogy már többször elhangzott ez, a lehet és nem a kell állapotában van az országban, hiszen ezek az összevont közintézmények, amelynek a nevét ugye mindig kerülgetjük, mi1966 körül azt mondtuk , abban a komplex iskolaépitési kutatásban, amire Kálmán György is utalt, azt mondtuk mindenféle résztvevő szakág emberei okosabbat nem tudván, hogy ez nevelési központ, mert anevelés az magasabb águ, mint az oktatás,

- És annak minden ágát magában foglalja,

- És annak minden ágát magában foglalja, hiszen végülis a társadalom a szocialista tudat formálását várja hosszutávon és az egész életen át a gyerek és a felnőtt lakósságtól. Ez a közintézmény, ez soha nem tud egy adott norma szerinti, egy adott kategória szerinti, recept szerinti megvalósitás utjára lépni, mert a helyi adottságok és a helyi körülmények a meglévő közintézmények fölhasználása, az uj lehetőségek beillesztése szervesen a fejlesztésbe, ez mindig egyrendkivül széles városrendezési, közgazdasági, szociológiai, pedagógiai, közmüvelődési, épitészeti, politikai elemzést kiván, a helyi vezetőktől és a résztvevőktől, az alkotásban résztvevő szakemberektől, hogy megtudják határozni ennek a közintézménynek az összetételét, nagyságát, vonzáskörzetét, egyáltalán a létalapjait.

-ez teljesen világos, noha arra a kérdésre, hogy ténylegesen hol jelenik meg ma, már a lakosság előtt is, ezafajta iskola, még nem kaptunk választ, erre még visszatérünk. De mivel ez egy nagyfoku épitészeti együttmüködésnek, sőt közigazgatási együttmüködésnek a függfénye, és Tillai Ernő ebben benne él. Arra volnék kiváncsi, hogy hogyan látja a gyakorlatban megvalósithatónak ezt a nagyon sokmindenkitől megvalósitást, mert ennek tudjuk, akkor, amikor sokkal kevesebb összetevője van, akkor is nagy akadályai vannak sokszor.

- Hát itt valóban az a helyzet, hogy egy komplex lakótelep megépitése során pl. teljesen kötött pénzügyi feltételekből kell kiindulni, és ezeket ugy felhasználni, hogy minden területen arányosan és a lehető legjobban vegyük igénybe a pénzügyi eszközöket, tehát megépitsünk mindent a lehetséges mértékig. Na most a baj az, hogy ilyenfajta pluszigények, amik az eddigi oktatási profilon felül jelentkeznek, ezekre semmi féle pénzügyi fedezet nincsen, tehát meg kell keresni azt a módot, hogy az egyébként épülő iskolák legyenek olyanok, hogy valamilyen módon betutdják fogadni részben ezeket a többletigényeket, bizonyos önmüvelés, könyvtár, uszoda, mit tudom én, ugyanakkor lehetővé tegye az oktatás módjának azt az uj fajtáját, aminek tulajdonképpen nem tértünk ki, hogy az önmüvelés iránya az egyik legfontosabb változás azt hiszem az uj pedagógiában, másrészt pedig kollektivebb gondoskodásmód, viselkedésmód elsajátitása, tehát az együttes aktiv tanulás, nem pedigüldögélés egy padban, figyelni, mit mond a tanár és vagy odafigyelni, vagy nem, vagy megtanulni, vagy nem.

- Jó, tehát az osztályteremben vagyunk, a padnál. Hogy néz ki ez az osztályterem, ez a pad, és hogy néznek ki azok, itt a riportokban egyéb létesitményeknek, holott ezek azt hiszem elsősorendüek ebben az iskolafajtában, hogy néz ki ez az egész

oktatási együttes belül?

- Hát ezt azt hiszem pedagógiailag kellene picit mégjobban körülirni, és nem tudom, hogy nem lehetne-e erről egy-két szót ejteni?

- Nagyon egyszerüen lehet, mert közülünk is ismerünk ovodáskoru gyerekeket, és föltehetőleg a nézők is ismernek ovodáskoru gyerekeket. Az óvodában nem más történik, mint a gyerek személyiségfejlődésének olyan módon való megtámogatása, hogy igyekszünk tüdatositani bennük azt, amit ők ugyis tudnak. Különféle szinü korongok, vagy kockákkal való játék közben azonosságokat , különbségeket megtudnak állapitani, és igy tovább, és igy tovább, a halmazelméleti foglalkozás az óvodában nem más, nagyon egyszerüen ez. Itt fölfedezése nyilvánul meg nyilván annak, hogy a gyerek tulajdonképpen miféle módon sajátitja el, sajátosan emberi módon a környezetét, tehát hogyan válik emberré.

- De hogy kellezt támogatni környezettel?

- Ha ennek a fejlődési folyamatnak nem vágjukel az utját, hanem fölfedezési szituációk sorozatává alakitjuk azzal, hogy a gyerek közvetlen megfigyelés árán maga törekszik, vagy a felnőtt, itt megint nincs elvi különbség iskolai és iskolán kivüli képzés között, közvetlen megfigyelés árán maga állapit meg összefüggéseket, különbségeket, azonosságokat és következtet ezekből, akkor igazából egy hatalmas területe van előttünk annak az önnüvelésnek, ami ezzel beköltözik az iskola falai közé is, annak a leglényegesebb fegyvere lesz, és az iskolában szerzett tudás maradandóságának a legalapvetőbb föltétele.

- Most lehet ennek egy utópisztikus változata? Mondjuk, hogy egy önkiszolgáló pulttal, mindenféle elektromos apárátus, gombok, az ember nyomogatja és jön ki belőle a tudás?

- Nem erről van,szó, elnézést kérek,

- Igaza van, mert általában tulzásokkal szokták a lényeget kifejezni, az önkiszolgálás az valóban nagyon fontos, elmachani zálni semmiképpen nem lehet.

- Igen, a kérdésre pontosabban válaszolva és rövidre fogva, kétségtelen, a tér formálóinak és épitőinek ez nagyon sok feladatot ad. Jelenti azt, hogy az ismert funkció tartományok egy jelentős részét lehet pontosan olyan merev térkeretek között kezelni, a belátható, az általunk belátható és az épület fizikai javulásáig terjedő idő, ami kb. 5o-6o év, lehet pontosan ugyanolyan merevén kezelni, mint ahogyan ma kezeljük. Az épület másik tartománya, ami elsősorban érzékeny, erre a változó tartalomra, ott minden

erőt koncentrálva, biztositani kell azt, hogy az adott térkeretet minél több funkcióra alkalmassá tegyük a jövőben, magyarul, minél rugalmasabban fogalmazzuk meg. Tehát nem szabad azokra a tulzásokra hallgatni, amik azzal akarják elütni az egészet, hogy hol van Magyarországon az a gazdasági helyzet, ahol csikon, lyukon, falakkal, minden mozog belül. Hát persze, hogy ez illuzió, de ez illuzió az USA-ban is, illúzió az NSZK-ban is, a Szovjetunióban is, mindenhol illuzió, tehát a realitás talaján kell megfogalmazni azt a térkeretet, ami képes felvenni azokat a jövőben változásokat anélkül, hogy az épület erkölcsileg elavulna, az eredeti funkcióra alkalmatlan lenne.

- Akkor a régi iskoláknál ez hogy lehet?

- A meglévő iskolák nagyon fontos kérdés és rendkívül lényeges. Legalább annyira lényeges, mint az uj állomány, hiszen a nemzeti vagyonnak egy óriási részét képezi, a meglévő épületállomány, azoknál is csak azt lehet csinálni, amit a világban az előttünk járók már megcsináltak, hogy értelmesen, minimális átalakitással, elsősorban azokra a funkciókra használni, ahol egy minimális technikai többletttel alkalmassá lehet tenni az uj funkcióra, a merev épületkeretek között, és amit többletben hozzáadunk, azt rugalmasan kialakitani.

- Hozzáépiteni?

- Hozzáépiteni, és itt van a másik kérdés, amiről a riportokban is szó esett, hogy ami nagyon lényeges, és ma már főhatósági állásfoglalás is határozottan aláhuzza, hogy mindenhol a telepitésnél egy bizonyos szabad területtel számolni kell, mert az infrastruktuális többletben, egyszeri beruházásnál az egy minimális többlet, de óriási előnyt jelent majd 10 év mulva, amikor a társadalom abban az állapotban lesz, hogy valamivel kiakarja egésziteni.

- Hogy minden további nélkül bőviteni lehet!

- Igy van!

- Na most gyakorlatilag meddig jutottatok Ti tervezésben? Hol épül vagyhol van már a megvalósulás ideje?

- Igen, ez a megvalósulás kérdése, erre nem válaszoltam egyenesen. Kezdtem, hogy nagyon sok megyében, a megyei vezetés, hogy ugy mondjam, teljes mellszélességgel magáévá tette ezt a gondolatot, különösen Bács megye jár itt élen, Kecskemétre tervezünk három nevelési központot, de Bács megyében uttörő volt Kecel, ami 10 ezer lakósu község, amelynek ez a nevelési központ, oktatási-nevelési közösségi, kulturális sportközpontja lesz ebben a négy részre tagolt faluközpontban. De lehet

enliteni az élenjárók között Pécset, Tillai Ernő hazáját, lehet Debrecent, a kisebbeket, Mezőhegyes, Soltvadkert, Ráckeve, vagy lehet olyanokat emliteni, ahol meglévő térkerektek fölhasználásával próbálkoznak ujat, Törökszentmiklós, Sarud. És nagyon sok, elnézést kérek a felsorolásban, valakiket kihagytam, nagyon sok próbálkozás van. A szomoru az, hogy Európával együtt 65 körül ezt együtt fogalmaztuk meg ezeket az uj elveket, semmiféle lépéshátrányban nem voltunk, sajnos azóta a Szovjetunióban, Európa előttünk álló részeiben, ezek a központok, ezek mindennapi kérdések, rengeteget épitettek és épitenek ma is, és mi sajnos még a megvalósitás elején vagyunk.

- A pénzügyi keretek sem erre vannak felépitve, azon kivül az előirások, a KÖJÁL követelményei még mind-mind az atomjaira bontott megépitéshez füződnek.

- Igazad van, de csak részben! Ugyanis minden előirásunk lehetővé teszi benne van, minden ágazati szabványban benne van, a müszaki-gazdasági normák nem ellenségei az összevonásnak, sőt segitői. Mert kimutattuk pl. a kecskeméti példánál, hogyha külön-külön épitettük volna meg, ott nem is nagyon sok, öt közintézményt vontunk össze, külön-külön épitettük volna meg, az egyiknél 2o %-al nagyobb területet igényelt a külön-külön való megvalósitás, nyilván való, hogy ez 2o %-al többlet pénz is jelent.

- Tehát a lehetőség megvan,

- Igy van!

- Ezt most már több oldalról aláhuztátok, most már inkább arra kellene választ adnunk, hogy ez a nevelési központ, ez épitészetileg hogyan jelenik meg. Hiszen mi iskolákat láttunk most, olyan iskolákat, amelyek a laikusok számára tetszetősek, de amelyekről a pedagógus is azt mondta, hogy kellemes benne tanulni, sőt a gyerekek is jól érzik magukat bennük. Mi lesz a változás, mi az az épitészeti képre, az uj épitészeti képre vagyunk kiváncsiak, amelyek akár egy községben, akár egy kisvárosnak a fórumán, amegy itt elhangzott, vagy pedig egy lakótelepen ezt az uj nevelési központot, tehát ezt a koncentrált, sokcélu intézményt, megjelenésében, első látásra jellemezni fogja.

- Igy van, nagyon lényeges kérdés szintén, Jurcsik Károly érintette ezt. Ugyanis ezek a sokcélu központok, ezek olyan lényeges központ képző elemei lesznek igy összevontan akár egy falunak, akár egy városrésznek, egy uj lakótelepnek, amivel sem épitészetileg, sem esztétikai nevelőhatás szempontjából, a társadalomra gyakorolt hatás szempontjából semmiféle külön szétdarabolt közintézmény nem tud versenyezni.

- Szép lesz ez? Tudniillik igy teszi fel az ember a kérdést, az, aki a jövő községének a föterére, formára kiváncsi, az elsősorban igy kérdez, hogy milyen hatást gyakorol majd rá, és vajon a gyerekek, a tanulók, azokhogy érzik majd magukat. Sőt, most már nemcsak róluk van szó. Tudniillik az embernek az az érzése, amikor ennyi célról, ennyiféle áta akithatóságról, ráadásul ennyiféle korosztályról hall, hat évestől, sőt négy évestől, hát egészen, elnézést, az aggaszyánokig. Nem valami tulságosan nagy vizfej ez egy épitészetileg, egy tulságosan kellemetlenül, ellenszenvesx,valami, xxy ami egyszerüen lehengerli mindazt, ami körülötte van?

- Szintén lényeges, bocsáss meg, szóval fontos és azt hiszem módunkban lesz néhány képet megnézni, ami bizonyitja azt hiszem, amit mondok. Ezek, sokan azt mondják, olyan óriási manut intézá mények, hogy agyonnyon mindenkit. Nemcsak a hatéves gyereket, de a felnőttet is. Ez nem igaz. Megkell nézni, nem kell messze utazni, akár a Szovjetunióba, akár Nyugat-Európába, meg kell néz ni, ezeket a nevelési központokat, ezek rendkivül emberi léptékü, egy, nem is egyetlen némelyik, nem is egyetlen épületben összenyomott,mert hiszen Kubusánál fogva nem létezik már egyetlen épületben összenyomni,

- Azt hiszem ezen hangsuly van, hogy ez széttagolt legyen.

- Ez egy szép,értelmes, gyalogos rendszerre felfüzött épület együttes, amely integráltan, nagyon okosanegyütt tud müködni, és itt van a kérdés második fele, hogy szép vagy okos épüket. Emberi épület. És az emberi tartása egy épületnek, az emberi tartását egy épületnek végülis akárhogy ideológizáljuk, és magyarázzuk, az szabja meg, hogy mennyiben szolgálja az adott társadalmat, milyen értékszinten, milyen hatékonyan szolgálja. Ezek, amiket irodalomból és személyesen is volt módunkban tanulmányozni, ezek nagyon emberi léptékü terek, sok kis, a nagy töneg da cára, sok ki s félrehuzódó, kiscsoportos alkalmazásra alkalmas teret tartalmaznak, a szabadtérban is, belül is, a középcsoportnak is megfelelő tere van, ugyanakkor a nagy közösségnek is van tere, és mindezt olyan keretekben, térkeretekbe tervezve,hogy ez sem óriásnak, sem embertelennek, sem egy robot, egy ilyen falanster intézménynek, ahol megnyomják itt hatévesen, és kijön 18 évesen, szóval nem erről van szó.

- Van egy felső határa ezeknek nagyságrendileg?

- A nagyságrendek azok az adott település től és az adott környezettől, a környezetbeli adottságoktól rendkivül sok.

- Mégis, 5 ezer, kétszázezer?

- Igazad van, a Szovjetunióban épitenek 5 ezeres nevelési központokat, az NSZK-ban is. A mi vizsgálatódásaink szerint ezek tul-

zások, számunkra. Én nem akarok itt szentenciákat és normákat kimondani és hangsulyozni, de körülbelül,ahogy mi vizsgálgattuk ezzel a komplex kutatócsoporttal, Magyarországon a realitás, a ma belátható realitás,mert öt év mulva hogy lesz, unokáink látni fogják, a mai realitás szerint mennyire belátjuk a jövőt, ezer-ezerötszáz körül van az a lélekszám, ezt nem gyerekben kell érteni és nem felnőttben, hanem ha használják a nevelési központot, és tele van, és minden funkciolis egység működik, mert hiszen ez is egy másik, egy rend kivül fontos dolog, hogy hatékonyan használjuk reggeltől estig és ne álljon üresen, mint ahogy ma a kulturházaink egy része.

- Ami a városiasságot illeti, hogy ez az elem ez városiassá teheti a lakótelepeinket. Na Ő hozzátette azt is, hogy itt bizonyos más feladatok is helyet kapnak, Ő kereskedelemről, vendéglátásról is beszélt.Nem tudom, hogy ezt mennyire engedi meg ez az ujfajta alképzelés, vagy pedig ettől elhatárolja magát.

- Nem határolhatjuk el magunkat, hiszen ha egy gyalogos tengelyt elképzelünk, a legtöbb ismert példa, az egyik végén a funkciótartománynak van a szabadidő-sport, a másik végén van a szolgáltatás és a bevásárlás, és közte minden más, óvoda, iskola, könyvtár, müvelődési ház, hagyományos kategóriákban gondolkodva, de mindez természetesen integrációban és áthatásban.

-Na most azt jelenti-e mindaz, amit itt elhangzott, hogy holnaptól kezdve, kénytelen vagyk igy fogalmazni, csak ilyen iskolák épülnek Magyarországon, vagy pedig épitünk olyan jellegüeket is, mint amilyeneket láttunk a riportokban,és közben elkezdjük ezeknek a nevelési központoknak tervezését, épitését?

- Ez az igazság, mert nem is lehet mást csinálni, nem lehet abszolutizálni, nem lehet kimondanima azt, hogy holnaptól kezdve mi minden, középités, köznüvelődésépités lesz Magyarországon, csak nevelési központot lehet csinálni, hiszen ezzel tagadnánk a dolog lényegét, azt, hogy a helyszini adottságok maximális figyelembevételével kell a fejlesztést megtervezni.

- Tehát ez egy nagy kisérlet, egy nagy elv jelentkezik itt, nem?

- Olyan egyszerü elv, mint az ABC áruházak épitése, tulajdonképpen. Mert ma már megszokottá vált számunkra, ahol kereskedelmi alapegységet kell létesiteni, ott olyan ABC áruházat létesitünk, ahol a csecsemőtápszer is, meg az öregek diabetikus élelmiszere is megkapható. És azok a háztartási vegyipari és nem tudom, kozmetikai cikkek, amelyek a napi háztartási szükségleteket fedezik. Ezek nem zárják ki a városok patikáit, nem zárják

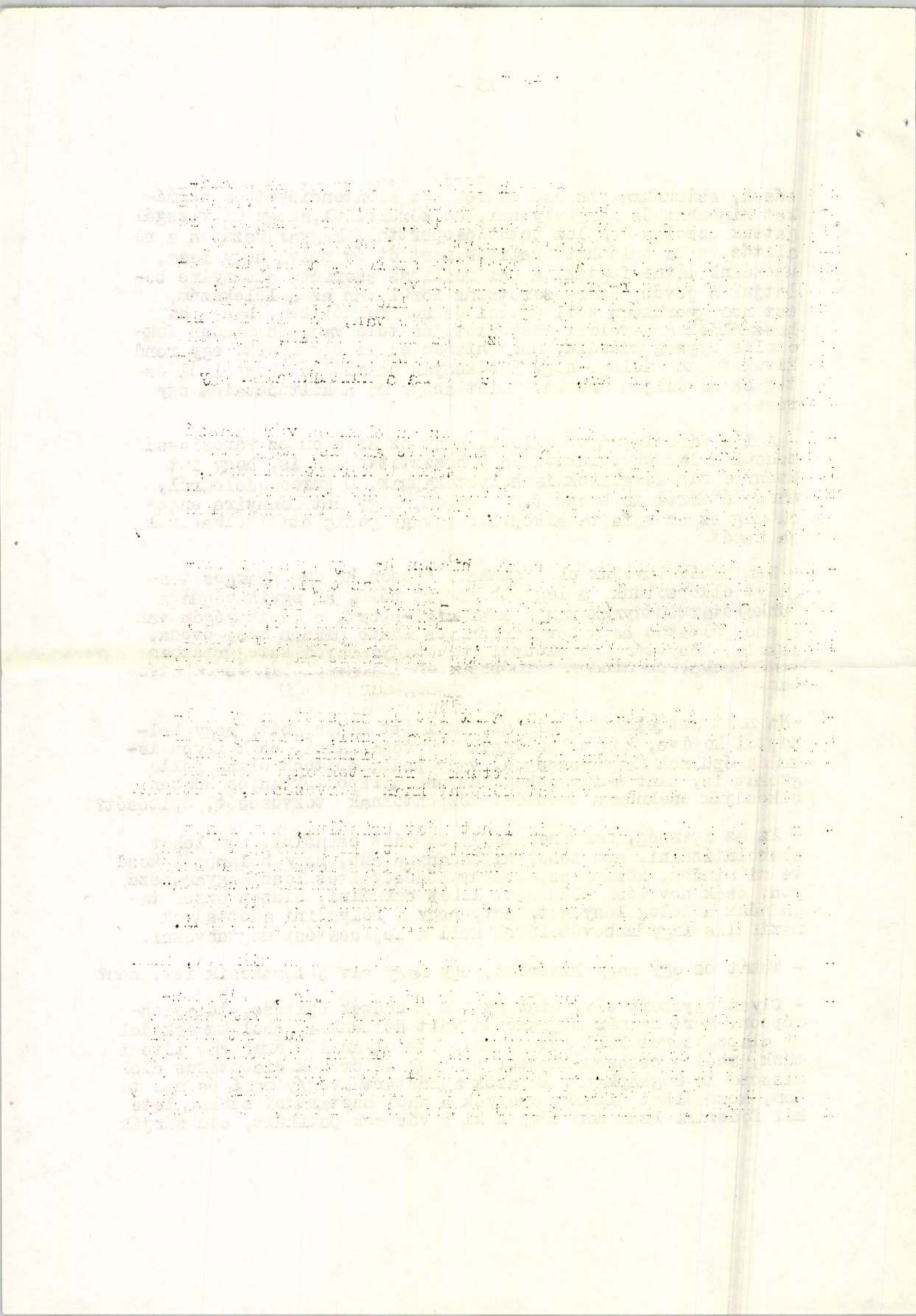

ki a városnak a speciális boltjait, mint ahogy ez a nevelési alapellátó kulturális alapellátó egység, természetesen nem zárja ki a speciális profilokat, tehát azt, hogy egy nagytel jesitő képességü információs központ pl. a mi hazai körülmé nyeink között egy megyei könyvtár, a maga igénysziht és tel jesitőképesség szerint egybehangolt hálózati rendszerével, önmaga hatékonyságát fokozza föl azzal, hogyha az ellátó he- lyek egy ilyen együttesben, ilyen foglalatban müködnek, ahol gyerknek, felnőttnek, határozott és határozatlan képzési cél ját értelmesen támogatják.

- Tehát az intézményhálózatról van itt szó tulajdonképpen,

- Világos, világos!

- Tulajdonképpen nem muszály egy nagy épitménynek lenni, ha- nem a meglévő és az uj dolgok szervezett és hálózatszerü ng- teremetéséről.

- Igy van, igy van! És nagyon fontos az üzemeltetés is, az irá nyitás megszervezése. Mert a legtöbb szemléletbeliellenkezés ezen a területen itt csap össze.

- De azért mindenképpen egy erős kisérletről van szó, és azt pedig, az ABC áruházak a gyakorlatban vizsgáztak, azért mégis megkell kérdezni, hogy mikorra tehető az az időpont, három év mulva vagy öt év mulva, amikor az első ilyen, tényleghát töb bé, kevésbé teljesnek mondható egység már müködik, és amikor már néhány év alatt hát ellehet dönteni azt, hogy hogyan vizs- gázik.

- Ez nagyon évek kérdése tényleg, a tervidőszak végén biztos, hogy abban a helyzetben leszünk, hogy már elemezhetünk ilyet, de egyet nyomatékosan alá kell huzni, hogy ez nem kisérlet már, mert hiszen az egész világ ezt csinálja, a legfejlettebbektől a legszegényebbekig, tehát annyi bizonyság van már előttünk, hogyha mi tul sokáig kisérletezgetünk, a világ szuperszónikus tempóban elmegy mellettünk.

- És mi még mindig kisérletezgetünk!

- - -

TILLAI Ernő

HOMMAGE · À MONET

A MAGYAR FOTÓMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS
A MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

TILLAI ERNŐ

MFIAP FOTÓMŰVÉSZ

FOTÓFESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

DR. NÉMETH LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1991. JÚNIUS 28-ÁN, DU. 4 ÓRAKOR

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST V., DOROTTYA U. 8.

MEGTEKINTHETŐ 1991. JÚLIUS 20-IG

Tillai Ernő, Ybl-díjas építész
Jánáky György: Kísérlet egy korszak bejárására:

13. Általános iskola, Pécs. Építész: Tillai Ernő. 1962
13. Elementary school, Pécs. Architect: Ernő Tillai, 1962

Magyar Építőművészet, 1988.; 3., 10-old.

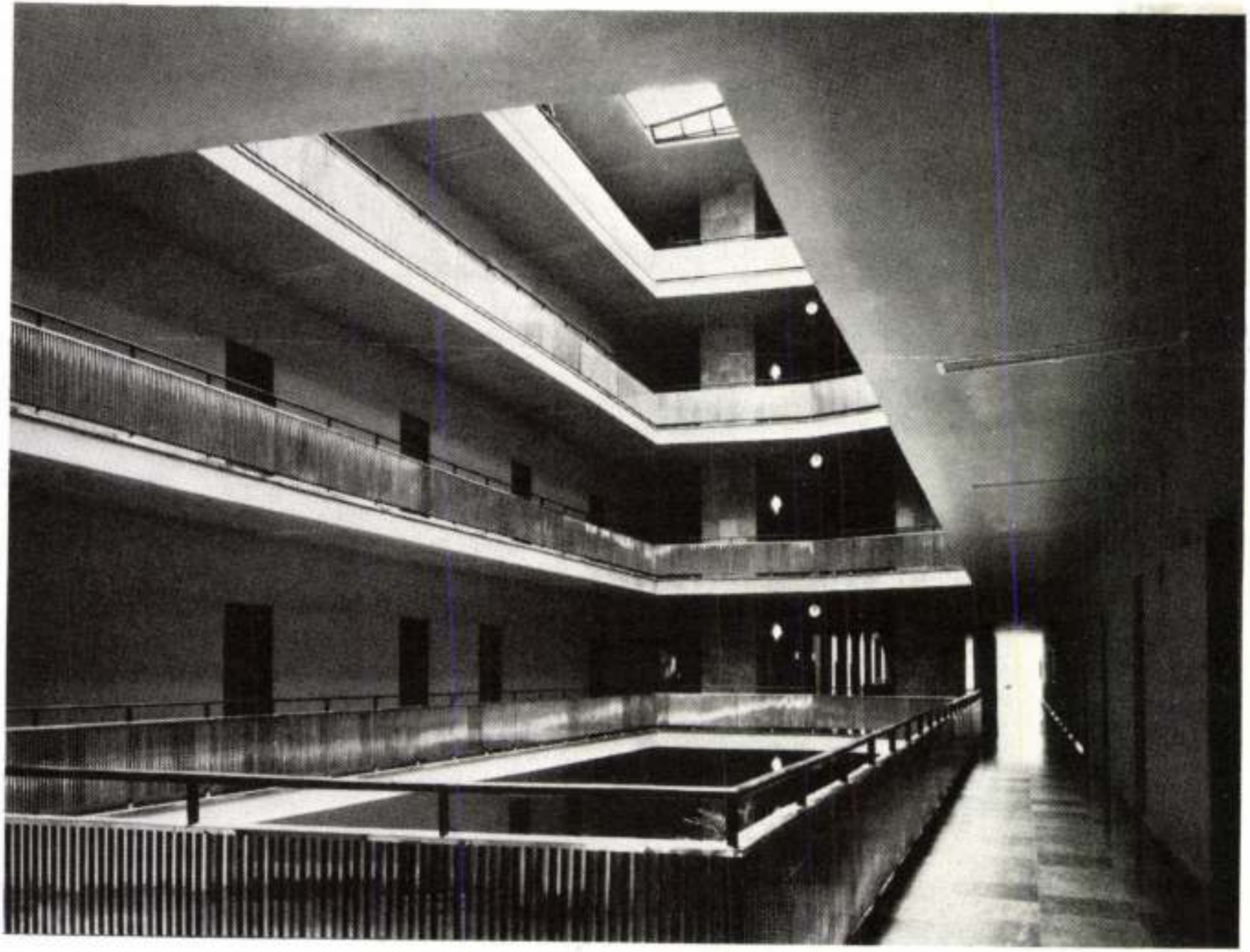

Tillai Ernő, Ybl-díjas építész

8 tantermes általános iskola
Pécs, Mecsekalja

(Részlet).

Magyar Építőművészet,
1980, 3., 44-old.

Tillai Ernő, építész

MDK

Az ~~[illegible]~~ Ybl-díjas építőművész nyitja meg a Fényes Adolf Terem-ben a fiatal német fotoművészek kiállítását

– : Kis híradó

2.

ESTI HIRLAP

Bp. 1965. márc. 12.

Tillai Ernö épitész M.D.K.
/ Pécsi Tervezö Váll-/

Nagypanelos lakóépültek, Pécs

Társtervezö: Pálfi Miklésné

repr.

Magyar Építömüvészet 1965/1. 52 -59.1.

Tillai Ernő építész M.D.K.

/ Pécsi Tv/

Társasházak, Pécs / tervezés: 1961 , kiv. 1963-1965

repr.

Kerttervező: Gálhidy László
Építésvezető: Ruppert Antál

Magyar Építőművészet 1965/3. ~~31-33~~. l. 34-35

MDK

Tillay Ernő

Weiner T.: Három "romantikus" alkotás. Magyar Építőművészet 1956. 39.l.

Tillai Ernő

Építész, a Várban működott

Szirmai Józsefné: Levél a szerkentőhöz a vári építkezésekről

Műemlékvédelem 1962 1 sz. 27. l.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

M.D.K.

Tillai Ernő, építés

és Fanáky István 1952-ben hézitett vázlatukban a Vigadó lépcsőházának lebontását javasolják. A kérdést később az Építészeti Tanács és a Népművelési Minisztérium szakértő bizottsága is tárgyalta s a lépcsőház megtartása mellett döntött.

Az Építőipari és Közlekedési Müszaki Egyetem Tudományos Közleményei, Bp.1958. IV.köt.2.sz. 47. old.

Bonta János: Vigadó-Koncertház építése

M.D.4

Tallai Ernő
festő

A dunántúli festők
találatán nem vett.

Kelle Sándor: A dunántúliak találata
Dunántúli Napló, 1958. okt. 5 - 3 kp.

Tillai Ernő
festő

M.D.K.

A lap oldalain illusztrációi láthatók.

–: Megjelent a Jelenkor harmadik száma
Dunántúli Napló, 1959. febr. 19 – 5 lap.

MOL

Tillai Imre, építész

az Ybl M.-díj I. fokozatát s 10000 forintot kapott

–: Kiosztották az Ybl-díjakat

11. l.

NÉPSZABADSÁG

Szv. 1961. márc. 2.

TILLAI Ernő / Pécs

Keleti tenger akvarell 28 X 44

Dunántuli Képzőmüvészek Kiállitása 1958.

Kat. bev.: Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István király Múzeum
körlemények D sor 14./

Tillai Ernő épitőmüvei

1952-ben Zinilete várlatában lebontásra ítéli a pesti Vigadó léparőházát.

Bonta János, Vigadó-koncerthós. építése 1958/1959. [K/ny: Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem tud. Közleméjei)

46.

M. D. K.

TILLAI Ernő építész

(Pécsi Tervező Vállalat)

Ybl-díj I. fok.

Kiosztottákaz Ybl-díjakat

Magyar Nemzet 1961. ápr. 2. 4. e.

M. D. K.

TILLAY Ernő építész —

Szőke Dezső – Réffy Imre

Résztvesz a víztorony-pályázaton

Petr.

Rácz Péter: Százköbméteres víztorony

terv pályázata

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 2. sz.

46. 48. l.

M. D. K.

TILLAY Ernő építész

Részvétel a pályázatban (1952.)

Társtervező: Janáky István

Boroszugai Pál: A pesti Vigadó tervpá-
lyázata

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 1-3. sz.

85. l.

M. D. K.

TILLAI Ernő építész

Bp. Kavics utcai 100 személyes óvoda terve

Repr.

Weiner Tibor: Három „romantikus" alkotás,
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 2. 18. 39.
42-43. l.

Tillai Ernő
építész

Ybl díjas

Tóth Zoltán: Dél-Dunántúli építészeti hiáll-1969.
Jelenkor, Pécs 1969 XI. 984.

Tihai Ernő

A szekszárdi Babits Mihály művelődési központban szománe moraikja van

N.N.: Babits Mihály művelődési ház

Népujság 1970 III. 26

Tillay Ernő

K/öves/ E/mil/: Pécs városközpont I/a ütem és egyes létesitményei. A Megyei Tanács Székháza és vendéglátó kombinát. /Köves Emil, Gerő Balázs, Tillay Ernő építészek./ - Müszaki Tervezés, 1967. 12.sz. 18-19. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

Tillai Ernő

T/illai/ E/rnő/: Pécs, Bolgárkert, ABC kisáruház /Tillai Ernő építész, Kisszebeni Marcel belsőépitész/ - Müszaki Tervezés, 1967. 12.sz. 12. 1.

T/illai/ E/rnő/: Pécs, nyugati városrész, középmagas nagypaneles lakóépületek. /Tillai E.nő, Pálfi Miklósné építészek./ - Müszaki Tervezés, 1967. 12.sz. 2-3. 1.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. 1./

75. 1.

Tihai Ernő építés

Ybl díjas

Előadást tart a duna földvár. művésztelepen

(-só): A duna földvár. művésztelep műsosa

Népujság 1970 VII. 26

Tillay Ernő

Pécsi panelos lakótelep. /Tillay Ernő, Pálfi Miklósné épitészek./ - Magyar Épitőipar, 1967. 16.évf. 1.sz. 6-7. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Irt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

Tillay Ernő, építész

MDK

A modern épületcsoport tervezője.

— : Felavatták Tolna megye új művelődési központját

9.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr.

3. [Vidéki]

M.D.U.

TILLAI Ernő építész

Tab, kultúrház (Resc.)

Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 21. l.

M. D. K

TILLAI Ernő építész

Mecsekalji iskola (Resr.)

Tarsterveső: Szerdahelyi László

Bartha L. agrotittója a szibrugóban

Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 41. l.
42. l.

M. D. K.

TILLAI Ernő építész

Tab, 500 fős kultúrház (1955.)
Repr.

Belsők: Németh Lajos
Sgrafitto: Pleidell János
Embléma: Borbíró Elek
Major Máté: „Vidéki" építészet
Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. sz.
126. l.
127

M. D. K.

TILLAI Ernő építész

Harkány, reprezentatív bányász – üdülő (1957.) Repr. — és sgrafitto disze Belső: Vida Gyula, Nemeth Imre Sgrafitto: Pleidell J.

major máté: „Vidéki" építészet

magyar kritő művészet 1958. (VII.) 4/5.

130-131. l.

K-D.U

TILLAI Ernő építész

Harkányi strandfürdő fejlesztése

Társtervező: Kiss Tibor

Major Máté: „Vidéki" építészet

Magyar építőművészet 1958. (VII.) 4/5. sz.

129. l.

Tillai Ernő MDK

Kiss Tibor, Lantos Ferenc és Tillai Ernő festőművészek kiállitása a Janus Pannonius Muzeumban.

Janus Pannonius Muzeum irattára.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti adatok. IØ Bp.1960.221-250.l.

248.l.

le-F-K

TILLAI Ernő építész

A Magyar Építőművészet 1960. évi
5. számán borítólapjainak leírása

Magyar Építőművészet 1960. 5. sz.

M. D. K.

TILLAI Etele építész

Pécs, Perczel utcai OTP ház

n. e. Vidéki tervező vállalatok építé-
szeti vándorkiállítása
magyar Építőművészet 1960. 5. sz. 57. 58. l.

M. D. K

TILLAI Ernő építész

A kiállítás plakátja (Repr.)

n. e. Vidéki tervező vállalatok építé-
szeti vándorkiállítása
Magyar Építőművészet 1960. 5. sz. 57-58. l.

M. D. U.

TILLAI Ernő építész

úri u. 6. sz. semleges homlokzatú

lakóház (Rar.)

Horler Miklós: Új épületek műemléki

környezetben

Műemlékvédelem 1960. 4. sz. 208. l.

Tillai Ernő
építész

MDK

Pécsi iskola leírva ismert.

Körner József: A III. építészeti kiállítás.
Művészet, 1961. — 36 l. június

Tillai Ernő
festő

l.

Pécsi K. hab. herv.
1946. máj.
X. isop. kiall

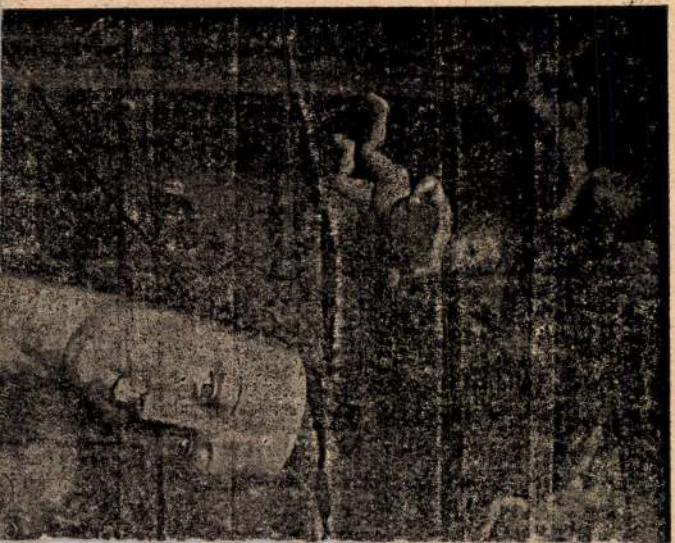

M.D.K.

Tillai Ernő épitész

/ Pécsi T.V./

Általános iskola,Pécs

repr.

Főépitésvezető: Korbély Győző

Magyar Épitőművészet 1966/1. 15-23.l.

Tillai Ernő

koll. kiáll

l.

Pécsi K. hab. herv.

1946. szept.

XV. corp. kiáll

olaj, 150×114 cm.
lent balra: Dobyaschofsky Franz, 1838.
rímás vette a művész hagyatékából.
nkó József: Dobyaschofsky Xav. Ferenc.
tergom, 1872., 15. l. — —ó: Az eszter-
ni hercegprímási képtár. Magyar Korona,
., 1879., 20. szám. — Z.: Az esztergomi
eki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI.,
5., 770. l. — Maszlaghy II., 186. szám. —
revich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l. —
tergom vármegye ... Bp. é. n. 176. l. —
pold—Homor 97. l. — Gerevich PA,
). l. — Rónay, Maria: Die Schätze des
ristlichen Museums in Esztergom. A Mű-
ijtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay
l.

ózsef a kis Jézussal

, olaj, 87×47 cm.
lent jobbra: Fr. Dobyaschofsky, 1863.
szédes Kálmán: Az esztergomi érseki kép-
. Esztergom, II., 1875., 44. szám. —
ldváry István: Az esztergomi érseki kép-
. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. —
ó: Az esztergomi hercegprímási képtár
agyar Korona, III., 1879., 20. szám. —
aszlaghy II., 265. szám. — Esztergom vár-
gye ... Bp. é. n. 176. l. — Gerevich:
Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Lepold—
omor 97. l. — Gerevich PA, 249. l. —
nay, Maria: Die Schätze des Christlichen
useums in Esztergom. A Műgyüjtő, V.,
31., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

ásztorfiú

, olaj, 109×85 cm.
lent balra: Franz Dobyaschofsky, 1866.
ános győri püspök ajándéka.

M. J. K.

TILLAI Erző

A Magyar Építőművészek Nemzetközi Szövetsége Kalauz-Könyvecskéjének vajzai

Magyar Nemzet, 1960. (XVI) 177. 17. 5. l.

Víg István: .... hívve tanácskoztak az Építőművészek Nemzetközi Szövetsége budapesti ülésszakán

Fillai Ernő festő

Ő is szerepel a Fiatalok kiállításán.

„A fiatalok."

Új Dunántúl. 1946. III. évf. szept. 7. 4. l.

MDK

Fillai, festő

„Faluvége" c. művét Kulcsár Kiemeli

„Egy félig kész kiállításról"

Uj Dunántúl 1946. III. évf. máj. 18. 2.

Tillai Ernő MDK

Este, aqu.
Nyár, pasztell
Domb, pasztell

~~Részlet~~
Magy. Képzőm. Szabadszervezete Pécsi Csop.
XXV. kiáll. 1947. szept.

mdk

Tilla Ernő

Dózsa-balett

fénykép

%. Fiatal fotóművészek kiállitásán jártunk.

Ország-Világ 1962, 1. sz 5. l.

inoll

Tillai Ernő

Női akt: Ausrajz

reprodukció

Jelenkor 1958, Pécs 3. sz 51. l

Mdk

Tihai Ernő

Kamsó és deszka c. (ezendélet) fényképe

a II. orsz pécsi fotókiállítás anyagából
Jelenkor, 1958 2. sz 72. l. utáni

Tillai Ernő

MDK

Bp. I. Uri utca 6. sz. ház homlokzatát 1958-ban átalakította Tillai Ernő, ifj Kotsis István és Meczner Lajos!

Repr.> 96. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

56.l.

M.D.K.

Tllay Ernő építész

1961. évi Ybl -dijas / I. fokozat/

a mecsekaljai 8 tantermes iskola építészeti kialakitsáért

Magyar Építőművészet 1961 4.sz. 61.l.

MOK

Tillai Ernő
építészmérnök tervező

Ybl-díj I fokozatát kapta, a
vele járó 10.000 forinttal

÷ Kiosztották az Ybl-díjakat

Népszava 89 évf. 79 sz. 1961. ápr. 2. 12 l

Tillai Ernő, építén M D4

Az Kri u. 6. n. ház helyreállításának építészeti terveit kénítette.
(Kép 208. l.)

Horler Miklós: Új épületek műemléki környezetben 206–220. l.

Műemlékvédelem, bp. 1960. 4. sz.

Tillai Ernő, [építész] MDh

Az Úri u. 6. sz. ház tervezője.

Gerő László: Történelmi városok épület együttezeinek és megújításuknak problémái 16–19.

MÜEMLÉKvédelem, bp. 1961. 1. sz.

MDK

Tillai Ernő, építész

Az Ybl-díjas építész tervei alapján építették meg a Dél-Dunántúli Áramszolgáltató Vállalat irodaházát Pécsett. (Fénykép.)

–: Új irodaház Pécsett 8.1.

NÉPSZABADSÁG, sp. 1962. febr. 23. [Vidéki]

Tillai Ernő

MMK

Részt vett az 1957-es pécsi őszi tárlaton.

-di-: Gondolatok az őszi tárlaton.
DUNÁNTÚLI NAPLÓ, Pécs. 1957. nov. 21.

TILLAI Ernő épitész M.D.K.

Pécs Déli városrész 20 tantermes iskola terve

D.Ö.: Épül a pécsi Déli városrész
Magyar Épitőművészet 1962/2. 59.l.

Tillai Ernő
építész

M.D.K

Utai u 6 számú épületet
építette ujjá.

Lolnay László: Ujjáépült a budai várnegyed.
Művészet, 1961. október. 18 l.

II DK

Fillai Ernő festő

MDR

Megemlítve a többi kiállító neve között

Nikolszky Géza: „A pécsi képzőművészek nagy tárlata"

Dunántúli Népszava. 1946. II. évf. máj. 19. 6. l.

Fillai Árnó festő

MDK.

„Dunántúli Népszava, 1945. I. évf. szept. 30.
„Vasárnap nyílik meg a Gebauer festőiskola kiállítása"
6. l.

Tillai Ernő festő.

MDK.

Dunántúli Népszava, 1945. I. évf. okt. 7.
„Új tehetségek a Gebauer festőiskola kiállításán".
7. l.

Tillai Ernő festő.

MDK.

Dunántúli Népszava. 1946. II. évf. szept. 8.
Nikelszky Géza: Fiatalok kiállítása a Baranyavármegyei Múzeumban. 5. l.

Tillai Ernő épitész M.D.K.

Ybl-dijas pécsi épitész

Mecsekalájai iskola

Az alkotók megbecsülése

Dunántuli Na pló 19656 január 10.

MDK

Tillai Ernő

Országház u . 19.

Eberl Carló 1811-ben átépitette Keller József cipész számára.

1955-ben Tillai Ernő az eredeti tervek figyelembe vétele nélkül ujjáépitette.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

38.o.

Tillai Ernő, XXI díjas építész

Szalaváry Lajos Mesteriskolai feladat Szolnoki mozi, 1953.

Mesteriskola (Fiatal Építészek Köre). Vázlatainkból időszakonként kiállítást rendeztünk. Időpont, 1953. A szocreál kellős közepe. Téma: Szolnoki mozi. A kiírási terv mellett kiállítottam egy rögtönzött vázlatot (2. variáció), melyet a közvélemény osztatlanul támogatott Csaba László, Csabáné, Tillai Ernő és még többen

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 5-old.

Tillai Gyuró

fotóművész

Magyar fotográfia '89 címmel kiállítás a Műcsarnokban.

Gera Mihály
ajánlás

Új Tátra,
1989 aug. 20.

Tillai Ernő, Ybl-díjas építész és fotóművész.
a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

I. ciklus 1970–72.

Tillai Ernő: Fotó és grafika.

II. ciklus 1972–74. a panelos építés kérdései.

Magyar Építőművészet, 1989., 1–2 szám, 3–old.
4– –k

Tillai Ernő, Ybl-díjas építész
Fideg Gábor: Építészeti kiállítás a pécsi Művészetek Házában.

9. Siófok, ezüstparti SZOT-üdülő. (1 rep.)

9 Tillai Ernő: Siófok, ezüstparti
SZOT-üdülő

Művészet, 1989., 9., 36-old.

M.D.K.

Tillay Ernő, festőművész

1958 okt.12-én nyilt pécsi múzeumi "Dunántúli tájak" c. kiállitáson szerepelt. A mecseknádasdi müvésztelepen készült képeivel. 314.o.

Sarkadiné Hárs Éva: A pécsi képzőművészeti élet 20 éve/ 1944-1963/ .

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1963. Pécs, 1964

M.D.K.

Pillai Ernőfestő -épitőművész

A Pécsett 1945 márc.25-én megnyilt kiállitáson vizfestményeivel tünt fel,de azután inkább az épitőművészet szolgálatába állott. 298.0.

Sarkadiné Hárs Éva: a pécsi képzőművészeti élet 20 éve/1944-1963/.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1963.Pécs,1964

Tillai Ernő
festő

M.DK

Kiállításon vett részt
Pecsett.

Sarkadine Hárs Éva: Három festő - kiállítása.
Dunántúli Napló, 1957. dec. 12 - 3 lap

Tillai Ernő
fotós

M.D.K.

Meltatás

Végvári Rajos. Mostohatestvéreink a fotó.
Művészet, 1967. április - 23 lap

Tillai Ernő
festő

Pécs
Kolozsvári u. 8.

MKSz 1947

Tillai Ernő

Jezsuó Pécs

l.

Szabad Művészet

1947. 154 l.

8 sz.

olgatata csak kontra ...

a theologiai főiskoláink anyaga merő-
evangéliumpótlékok liberális fűszerei
égen a lelki kenyér mély ízét. A földi
an ezenkívül még a folyton megújuló
meg kell küzdenie a Léleknek. Kívül-
a gyülekezet: bűnbánó és alázatos,
atkész, csak a Lélek hiányzik belőle.
t élünk, és belső erő nem dolgozik
zonban belülről kezdi meg munkáját.

közös élé hézés nagy csenafe. Mikor j
dig kell várni: titok... A bizonyt
den perc lassú, a célt nem látás felhő
kétszeresen nehéz. Ha tudja a vár
egy év, még egy hónap, még egy hét
lehet beosztást csinálni — de így mi
emésztő, idegtépő lassúsággal, féle
Az embert elfogja a türelmetlenség
meddig még, miért nem jön már
a vég?! Jöjjön bármi, jobb lesz, mint
talanság, ez a gyötrő állapot, látha
élés, ahonnan nem szabad elmozdu

Csak közösségben lehet e lassú em
elhordozni. A tanítványok, Mária,
csak együttes váradalommal tudj
próbáratevő szélcsendet, lenyűgöző
béklyózó tétlenséget. Jézus legközel
zói együtt vannak egy jeruzsálemi
titkon, mindenkitől elzárkózva, k
a hit lángját, s hordozzák az egyn
fakadó „miért"-eket. Mert egy lélek
tartani a félelem ramegés kísértés

Tillai Ernö

T/illai/ E/rnő/: Általános iskola, Pécs. /Tillai Ernő Ernő építész, Németh Imre belsőépitész, M. Baló Borbála kerttervező, Kucs Béla szobrász, Simó József keramikus/ - Magyar Épitőművészet, 1966. 15. évf. 1.sz. 15-19. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-283.l./ 25o. l.

Tillay Ernő

Major Mátéval és Kacsa Gyulával beszélget „a kultúrált környezetről." Elhangzott a Rádió Szabadegyetemén 1963. júliusában.

Ipari Művészet, 1963. 5. sz., 13. l.

Tillai Ernő

T/illai/ E/rnő/: Müvelődési ház, Szekszárd. /Tillai Ernő, Széll Béla épitész, Vida Gyula belsőépitész/ - Müszaki Tervezés, 1966. 6.sz. 23-25.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 250. l.

MDK

Tillai Ernő

Résztvett a vidéki művészek I. kiállitasan.

Rabinovszky Máriusz: Vidéki művészeink.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

Tillai Ernő építész M.D.K.

Uri u. 6. sz. foghij beépitése szalagos hom-
lokzatu épülettel.

Gerő László: Történelmi városok és épületegyüt-
teseinek és megujitásuknak problémái

Müemlékvédelem 1961. /V/ 1. sz.29.l.

Tillai Ernő

A magyar fotomüvészet 125 éve. 1966 nov.-dec. Rend. Magyar Fotomüvészek Szövetsége /Gink Károly, Tillai Ernő./ Bp. 1966. - Ism: Maksay László, Rajztanitás, 1967.9évf. 2.szv 25. l. - Nemes Károly, Szocialista Művészetért, 1967. 1o.évf.1.sz. 4.l. - Perneczky Géza, Valóság, 1967.1o.évf.1.sz. 51-55.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l.

55.l.

Tihai Ernő építész

Ybl díjas

N. N.: Építészeti és művészeti szabad-egyetem indul Zalaegerszegen

Zalai Hírlap 1971 I. 12

Tillai Ernő

építési
munkáját ismerteti és méltatja

Kubinszky Mihály: A Babits Mihály Művelődési Ház Szekszárdon. - Magyar Építőművészet, 197o.5.sz. 62-63. l.

Tillai Ernő

ismerteti Nagy Elemér: Le Corbusier c. könyvét.

Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 63-64. l.

Tillai Ernő

Kaposvár igazgatási központjának tervpályázatán III. díjban részesült 1. sz. pályamű egyik szerzője.

Thurzó László: Kaposvár igazgatási központjának tervpályázata, ~~xxxx~~ 1970. - Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 2-8.l.

Tillai Ernő

a szekszárdi művelődési központ ~~egyik~~ építész-tervezője.

. t.e.: Művelődési központ, Szekszárd. - Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 20-27.l.

Tillai Ernő

is megbízott az 1968. évi építészeti fotopályázat zsűrijének tagja volt

~~az~~ 1968. évi építészeti fotopályázat zsűrijének ~~tagja volt~~.

Tillai Ernő: Épületek, fényképek. - Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 56-59.l.

Tillai Esnő építész

Kiállítása lesz a Hislapelvasában

N. N.: Elkészült a pécsi
kiállítások programja

Dunántuli Napló 1971 I. 7

Tillai Ernő M.D.K.

A balatonföldvári Kaszino tervpályázaton díjazva részvételi díj megtérítése

Társtervező: Köves Emil

Magyar Építőművészet 1967/3. 2-5.l.

Tillai Grüo

Kelle Sándor pécsi műterme a háborút követően festészeti szabadiskola működött. Itt volt tanítvány Tillai Grüo, Kiss Tibor, az építész.

Tüskés Tibor: Beszélgetés Kelle Sándorral. Helenkor, 1976. 4. 341. old.

Tillai Esnő

építész

A pécsi Tervező Vállalat munkatársa

Pályaművét Liemelt terv-ként megvásárolta a zalaegerszegi Városi Tanács az üdülőtelep pályázatán

N.N.: Pécsi tervezőmérnökök sikere

Dunántúli Napló 1970 I. 4

Tillai Ernő
festő

M.D.K.

A tabi kulturház számára
készített falképet

Kozogh Ákos: Bizse János falképei
Művészet, 1963. február – 46 lap

TILLAI Ernő építész M.D.K.

Pécsi Tervező Vállalat

Résztvett a tervpályázaton

Megvétel /7 000 Ft/

Társtervező: Szigetvári János

Veres Albert

Döntöttek Kecskemét központjának és déli városrészének építési pályázatáról

Magyar Nemzet 1962 december 21. 3.1.

Tillai Ernő, építész MDK

Kitűnő a fotoművészetben is

— : Fotokiállítás 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. dec. 17.

MDK

Tillai Ernö, festöm.

Kilátás az ablakomból.	Pasztel.
Pécsi utca.	"
Pecs környekén.	"

M.Képzöm.-k Szab.Szervezete pécsi csoportja 10.-ik csoportkiáll. -a. és medveczky Ilmö gyüjt.kiáll. -a. 1946. máj.19.
Vigyázó Szem.1946.máj.18-23. Kat.a lapban. 7.l.

M.D;K.

Tillai Ernő építész

/Pécsi TV;/

Pécs, Perczel u. 31. Társasház

Épült9 1995-60.

repr.

Magyar Építőművészet 1962 /4. 37.1.

Tillai Ernő épitész M.D.K.

/Pécsi Tv. /

Balatonkeresztur, Turistaszálló. / a Festetich-család régi uradalmi épületéből alakitva

Épült: 1960-61.

Magyar Épitőművészet 1962 / 4. 35.1.

Tillai Ernő építész M.D.K.

/Pécsi TV. /

Balatonföldvár, Vállalati üdülő bővitése

Épült9 1960-61. repr.

Magyar Építőművészet 1962 / 4. 34.1.

állatok, ha a művész mondanivalója úgy kívánja." És akik a barlangrajzoktól Marc-ig tartó út között vannak: Mészáros tudatosan vállal két közismerten romantikus művészt példaképnek, Delacroix-t és Géricault-t. De nyilvánvalóan nemcsak a fő közös téma: a lovak miatt. Persze kell ehhez bizonyos bátorság is. „Néhány évtizeddel ezelőtt, de nagymértékben még a közelmúltban is megbélyegzésnek számított, ha valakire azt mondták, romantikus... Pedig a romantika nem nevezhető kizárólagos művészeti irányzatnak, lelkialkatnak inkább, esetleg korszellemnek, de jelen lehet minden idők mindenfajta művészetében."

Igy természetesen ma Mészáros sem Delacroix-i értelemben romantikus, inkább csak annyiban, hogy festészete nyugtalan, lobogó, dinamikus.

Ugyancsak gyermekkori élményeiben kell keresnünk művészetének másik elemét. Szeretettel fest falusi konyhát, kovácsműhelyt, öreg parasztszekeret. De ezek a látszólagos nyugodt, békés témák is feszült erővel vannak tele képein.

Beszélgettünk sokat. És fel-felbukkan Kós Károly neve. Kósé, a népi ihletésű romantikus-szecessziós művészé, aki (korunkban oly igen ritka módon) a művészetek majd minden ágában kiemelkedőt alkotott. De Kós Károlyt (talán lehetünk ennyire elfogultak) elsősorban építésznek tekinthetjük. Mészáros László festőnek vallja magát, de olyan festőnek, aki sok szállal kötődik, és a jövőben még inkább kötődni akar az építészethez.

Néhány évvel korábban már írtam arról, hogy a mai fiatal művésznemzedék úgy érzi (és sajnos joggal), hogy az építészet és a képzőművészet korunkban nagyon eltávolodott egymástól. Épületeink talán ezért is kicsit ridegek, szürkék, barátságtalanok. A felismeréshez ma már eljutottunk, sőt az utak újra közelednek. A kerámia, a mozaik, néha a szobor-plasztika fel-felbukkanása az épületeken jelzi ezt. De a festészet még alig találja helyét. Keressük meg együtt. Azokkal a fiatal, tehetséges művészekkel együtt, akikhez Mészáros László is tartozik.

Horváth László

A szövegben előforduló idézetek Tatay Sándor író beszédéből származnak, melyet 1977 februárjában Mészáros László kőszegi kiállításának megnyitásán mondott.

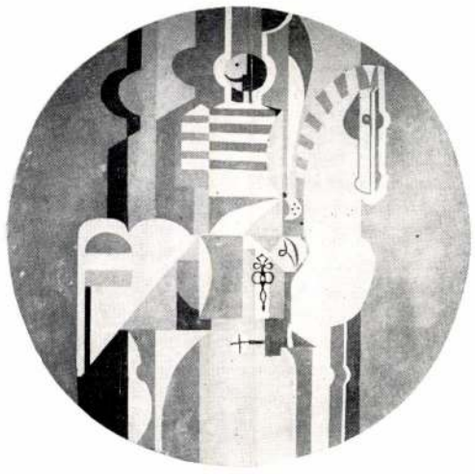

3

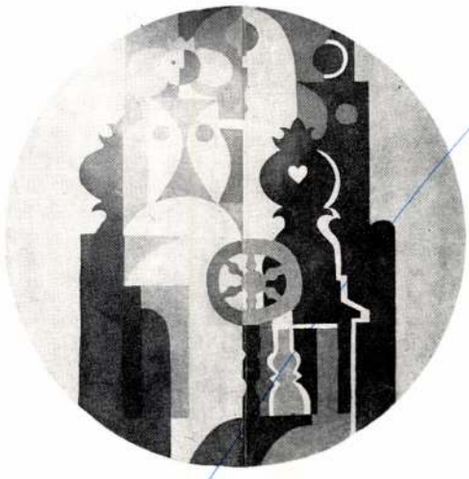

4

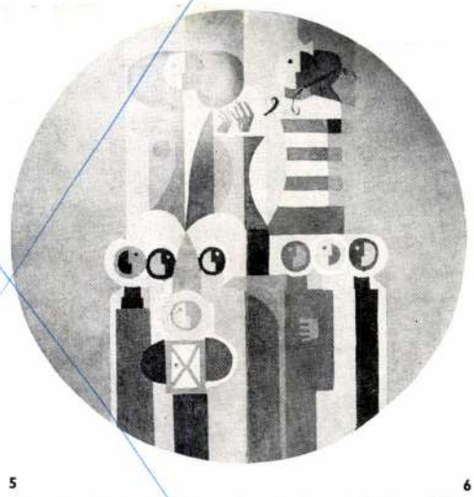

5

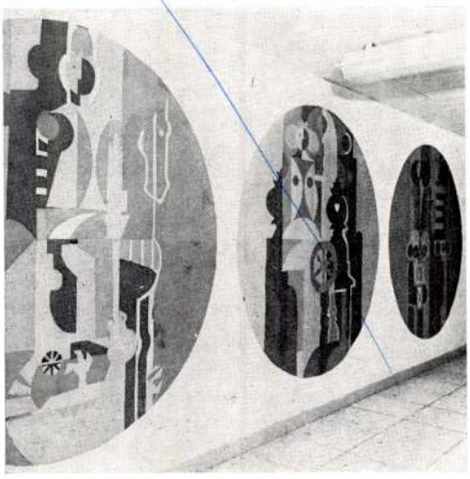

6

1. Párviadal, olaj (150×170 cm)
2. Éjszakai ménes, olaj (80×180 cm)
3—6. Óvodabelsők, színes műmárvány (r=100 cm)

1. Duel, en huile (150×170 cm)
2. Haras nocturne, en huile (80×80 cm)
3—6. Intérieur d'école maternelle, simili-marbre coloré (r=100 cm)

TILLAI ERNŐ

Magyar Építőművészet 1978/4

kritika

A Debrecen vénkerti lakótelep tanulsága

A Debreceni Tervező Vállalat minden februárban díjjal tünteti ki az év legjobb megvalósult épületét, illetve együttesét. A kitüntetésért vetekedő alkotások közül a bírálók egyhangú ajánlása nyomán 1977. évben a Debrecen-Vénkert lakótelep nyerte el a díjat.

A vénkerti lakótelep több éves munka eredményeként (Boruzs Bernát és munkatársai) befejezéséhez közeledik. A lakásokba beköltöztek, az üzleteket megnyitották, az iskolákban tanítanak, a lakótelep kompozíciója készen áll az arra járó előtt. Ilyen nagy lakótelepi egység befejezése nem elszigetelt jelenség az építőtevékenység mai örvendetes hazai méretei mellett. A házgyári elemekből készített lakótelepekről az építésztársadalom a szaksajtóban tájékozódhat, de foglalkozik vele eleget a napi sajtó, a rádió és a televízió is, s így az egész ország megfelelően ismeri az építési teljesítményeket. Sajnos a laikusoknak szóló tájékoztatóba sok gúny is vegyül, túlontúl kipellengérezik a házak, lakások egyöntetűségét és ezért közhellyé vált a részeg ember esete, aki nem talált haza, mert az építészek minden lakásbejáratot egyformára terveztek. De az Élet és Irodalomban két éve folyt ádáz vita a paksi tulipános díszítésről is mutatta, hogy a kétségtelenül komoly kérdést sokan, művelt emberek is, milyen naiv gondolatokkal közelítik meg, s ugyanakkor az új lakótelepek igazi építészeti értékeit csakúgy nem veszik észre, mint gyakori és elkerülhető hibáikat. A debreceni Vénkert lakótelep házai között sétálva bennem is felmerült néhány gondolat, ezeket szeretném az amúgy is gazdag polémiához hozzáfűzni. E gondolatokat határozottan a Vénkert bírálata és a helyszíni szemle vetették fel bennem, s így — úgy érzem — mindez Debrecenhez is tartozik.

A hazai nagyüzemi épületelemgyártás, illetve lakóházépítés kezdetétől fogva az uniformizálás elleni kísérletek nagy számát ismerjük. A pécsi magasházak és Újpalota ürügyén egyaránt foglalkoztam ezekkel. Mégsem árt, ha még egyszer számba vesszük a gyakorlatban kipróbált lehetőségeket. Tillai Ernő először grafikai eszközökkel, a panelfelületeken álperspektívát keltve, igyekezett plasztikussá tenni épületeit, később hulladék-kerámia elemekből változatos színhatású felületeket alkotott, melyek főleg az épületek egyöntetű és már távolból is látszó színhatását javították. A képernyőhöz hasonló íves kontúrú erkélyelem Tillai Ernő újításai közül ugyancsak hatásosnak bizonyult. Az erkélyelemek dobozkeretének kiegyensúlyozott vonalú, de változatos árnyékhatást keltő kontúrja a Győri Házgyár épületeinél csakúgy hatásos építészeti eszköznek bizonyult, mint másutt. A paksi lakótelep emberalak-díszeinek kísérlete ismert, s az ebből fakadó vita eredménye úgy foglalható össze, hogy az új dekoráció ugyan elméletileg helytelen és kifogásolható, az újítás szándéka mégis dicséretes és több szempontból teljesen érthető is: a fiatal építészek minden lehető eszközt megragadnak, hogy a tömegtermelés kényszerítő parancsolatából fakadó egyöntetűséget építészetünkben megszüntessék vagy legalábbis enyhítsék. Mindezek az eszközök többnyire olcsók, mert a gazdaságosság kényszerítő okait figyelembe véve csak azok lehetnek. Az erkélyek üvegbetéteinél alkalmazott színes üveg — és hasonló szintű intézkedések — azonban aligha fognak elegendő és mélyreható változatosságot biztosítani az egyöntetűség hathatós megszüntetéséhez. Sok helyütt a tervezők az épületek változatos mintában való felállításával próbálkoztak. Így Diósgyőrön két hatásos karéjvonal fonódik egymás felé: kár, hogy az elrendezés nagyvonalúságát csak a madarak és az alacsonyan repülő pilóták élvezhetik. És éppen ez a változatos mintájú háztelepítés, mely olyan sok hazai új lakótelepünket jellemzi (elég talán ha a neves Szeged Tarján lakótelep főútvonalára, vagy a most épülő soproni Északnyugati városrészre utalok) késztetett arra, hogy a debreceni Vénkertre irányítsam a figyelmet.

A vénkerti lakótelepen minden épület elhelyezkedésével a kompozíció fő koordinátáinak irányát követi. Ez rendszert alkot, rendet teremt. Engedjék meg, hogy az ebből leszűrt következtetést elorebocsássam: lakótelepeink egyöntetűségét a technológia által engedett variációkkal aligha lehet megszüntetni, de még hatásosan enyhíteni sem. Ahhoz túl nagyok a látványban uralkodó egyes objektumok, túl „olcsók" a felületképzés lehetőségei. Hatásában a szó szoros értelmében minden csak felületi marad. Az egyöntetűséget hatásosabban oldjuk fel — nem biztos, hogy ilyen értelemben a megszüntetése egyáltalán cél-e? — ha az egyöntetűséget eredményező, ismétlődő elemek összességét magasabb „szintű", átfogó rendbe komponáljuk. Ha a lakótelep egészének látványánál nem a reménytelen feloldás kísérlete, hanem az egész lakótelepet átfogó rend nyűgöz le, úgy érzem, hogy az egyes elemek sablonos ismétlődése ilyenkor háttérbe fog szorulni a rend keltette élmény mögött. A történelem is erre oktat: nem más ez, mint a chicagói iskolának is nevezett múlt századvégi irodaépület-raszter és a későbbi Mies van der Rohe féle építészeti geometrikus rend átültetése a mai urbanisztikába. Nem úgy, ahogy azt a múlt században a derékszögű, zártudvaros utcarendet kímérő és azonos párkánymagasságra törekvő városépítők tették, hanem ahogy az korunk kifejezőeszközeinek kifinomult skálájával — melyet a funkcionalizmus még mindig véget nem ért korában amúgy is jogosan alkalmazhat mindenki — lehet elérni. Ilyen rend több hazai lakótelepünkön mutatkozik, Újpalotán például az egyes utcák nagy méreteik miatt egyenként is ezt tükrözik, Debrecen Vénkertnél a lakótelep egészét ilyen nagyvonalú rend határozza meg. A városmaghoz közeli kiindulást kihasználva a Vénkert olyan gyalogos tengelyre fűzött, mely a városközponttól a Nagyerdő szélén fekvő Nyulas telepig vezethető több kilométer hosszúságban. Ez a tengely szabta meg az időközben már épülő újkerti lakótelep helyzetét is.

Ugyancsak Debrecenben néhány új középületet is meglátogatott a zsüri. Az egyik irodaházban bántónak éreztem, hogy a gondos belsőépítészeti kialakítás ellenére a vezető beosztásúak részére szolgáló irodaszobák legtöbbjében az íróasztal ferdén áll. Úgy hiszem nem elszigetelt debreceni jelenség ez. Az ízlésficam megszokott jele, amikor az íróasztalt is sapkának nézzük, melyet fiatal diákok régi szokásának megfelelően „sikk" ferdére helyezni. A legtöbben elfelejtik, hogy ha fejükben nem is uralkodik geometrikus rend, az irodaszoba térhatároló elemei ilyent eleve meghatároznak (ha oblongum vagy négyzetes alapú helyiségről van szó), s ebben a ferdére állított íróasztal — mely túl súlyos és markáns bútor ahhoz, semhogy a rend játékos kontrapunktjának volna tekinthető, — ezt a rendet zavarja. Főleg, ha minden egyéb egymással párhuzamos vagy egymásra merőleges. Nem akarok itt most az általános lakberendezés sajnálatosan alacsony színvonaláról beszélni, sem geometriai eszmefuttatással untatni az olvasót. De meg kell állapítani, hogy azok a lakótelepek, ahol az épületek egymáshoz való viszonyát nem a geometriai kötött rend alapján, hanem a játékos (gyakran éppen csak a helyszínrajz szőnyegmintájában mutatkozó) elképzelés alapján határozzák meg, ez hasonlít annak az osztályvezetőnek az irodaszobájához, aki ferdére állította az íróasztalát.

Ha nagyvonalú renddel meghatározó, eleganciát keltő elemet ültettünk az egyöntetűség fölé, akkor természetesen még mindig igénybe vehetők a különféle, már kikísérletezett eszközök: éltek velük jócskán a Vénkert esetében is: szinte túlontúl kék a Hajdúváz-ból épült óvoda, de éppenséggel hatásos a hófehér iskola (mely önmagában alaprajzi elrendezésével, és kivált páratlan szépségű aulájával méltán érdemel említést), tarkítja a lakótelepet az üzletházsor és ugyancsak diszkrét színhatást biztosítanak a különféle színű erkélyüvegbetétek (így az üzletsor végén a járást és a látványt lezáró földszint+11 szintes lakótömb). De meghatározóvá mégis a Vénkert nyugati oldalát lezáró térfal vált, mely szokatlan arányú, rövid és magas, mégis a sávház fogalmánál maradó egységeivel sorvezetőt képez. Ez a sorvezető vezérszólamként indítja be a „Nyulasig vezető utat". Meg kell jegyezni, hogy a Vénkert és a tőle keletre elterülő régebbi lakótelep között az útvonal megtartotta eredeti enyhe ívét, ez csakúgy nem zavarja a lakótelep nagyvonalú rendjét, mint az, hogy a Vénkert elején elhelyezett lakóházak sem egy vonalban állnak (igaz azonos koordináta-rendszerhez tartoznak). S mint ahogy Mies van der Rohe már a Lake Shore Drive két magasházánál bebizonyította, hogy hangsúlyos építészeti alkotások hatása az egymáshoz való látványi viszonyban rejlik (ezt a hatásos „fogást" oly sokszor alkalmazták azóta is, szép példája a római EUR három minisztériumi tömbje 1962-ből), hasonlóképpen a debreceni vénkerti lakótelep látványát máris befolyásolja a folytatásához tartozó Újkert most épülő három magasháza. Mégpedig nagyon kedvezően, mert helyzetük ahhoz az axishoz, melyet a Vénkert nyitott, megfontolt és kedvező.

Felmerül a kérdés, hogy nagyméretű új lakótelepeinknél a régi utcák vonalvezetését célszerű-e megtartani. A válasz természetesen nem lehet dogmatikus, esetenkénti elbírálást kíván. Itt, a debreceni Vénkert esetében azonban ismét csak gondolatokat ébreszt. Azt hiszem nincs még egy magyar város, ahol a házgyári tömegtermelés bevezetése óta megindult nagyvonalú lakásépítés olyan erélyes beavatkozást jelentene a város szerkezetébe, mint Debrecen esetében. Régi utcasorok tűnnek el, földszintes zárt beépítés közé szorított silány kertek szűnnek meg. A múlt és a jelen építészeti őrségváltásának mintegy drámai példáját mintázza Debrecen, ahol egyszerűen az a tény indokolja a nagyszabású beavatkozást, hogy a régiből csak annak együttese árasztott egy nosztalgiával kísérhető hangulatot, az egyedek — egyes régi földszintes lakóépületek — tüzetes vizsgálata egyértelműen arra az eredményre vezetett, hogy vajmi kevés az, amit abból lehet, vagy érdemes megtartani. Annál dicséretesebb, hogy a Vénkerthez közeli Mester utca új épületei mögött a régi fasort megtartották. Ezúttal remélhető, hogy a régi fák mellé egyhamar olyan új és terebélyes növényzetet is fognak telepíteni, ami a Vénkert példaadó rendjét alátámasztja, színezi. Az építésznek, s kivált a városépítésznek a fásításnál hatásosabb partnere még alig akadt. (Furcsa, hogy a Vénkertnél az előnevelt fákból még csak keveset láthattam, holott épp debreceni kerttervező volt ennek a kívánatos eljárásnak szószólója a Műszaki Tervezés hasábjain.)

Az építészeti rend benyomását keltő vénkerti lakótelep nyomán fakadt gondolatok szövedékéből talán kiviláglik annak feltétlen jogossága, hogy a Debreceni Tervező Vállalatnak ezt az alkotását érte az 1977. évi kitüntető díjazás.

Kubinszky Mihály

1976. V. 21. TV. 21.30, V. Ernő,
Művészeti Magazin

Tillai Ernő Ybl-dijas épitész

- Tillai Ernő, a Pécsi Tervező Vállalat Ybl-dijas épitésze. Most itt nyakig ülünk a müemlékekben, gótikus ablak, mikor és hogyan kerültek elő ezek az igen értékes maradványok?

- Hát ezt a ma Zsolnay Háznak nevezett épület feltárásakor találták, láthatóan egy olyan ablak ez, amely a legelső épitménynek az utcai homlokzatára nézett, tehát ez a külső oldal ugya aszabad levegőn volt, és a másik terem az már egy toldalék. Egyébként örülök, hogy ilyen környezetben beszélgethetünk, hiszen amiről beszélgetni akarunk, az épitészet részletei meg a motiválása, tagolása, diszitése, ama nagyon alkalmas egy ilyen stilusdarabocska, többek között azért, mert a léptéke emberi, ahogy mi itt ketten kuporgunk ebben a kis

méretü fülkében, az archiektorikus ember viszonyát rögtön léptékehelyesen lehet érzékelni, egy ablakról van szó, motivált ablakról, szemben a mai sok emeletes és több száz méter hosszu paneles épületeknek a bizony motiválatlan arhiekturájával és emberléptéktől idegen motivációjával szemben és igy mód van arra, hogy közvetlen bizonyos dolgokat mondjak majd a beszélgetés során.

Pontosan ez alegnagyobb probléma, hiszen itt a történelmi mult és az itt meglévő maradványok ezek kötelezik az épitészt.

-.Hát nem árt tagadni, hogy Pécsett mindig volt egy folyamatosság az épitészetben, még akkor is, ha a török dulás, egy kis cenzurát iktatott be,

- Hát itt az azértkevéssé érezhető, mert hiszen a legtöbb törökkori emlék itt található.

- Ez igaz, és az is azt bizonyitja, hogy még a török sem dult elsősorban, hanem épitett is. Pécsnek egyébként is a döntő vonása nem az egyes müemlékei értékében van, hanem a városszerkezetben, a város és a táj kapcsolatában, a lakóépületek és a zöld övezet körülbelül 50-50 %-os arányában, tehát a fellazitott és mégis városiasitotthatásnak az együttesében, és hát ezt a mai épitészet is megpróbálja megőrizni,és valamilyen módon felfrissitve használni. Hát Dénes Ödön kollégám és barátom, aki a Nyugati-Városrészt csinálta annak idejét, hát Ő is abból indult ki, hogy minél több áttekintés a város felé, a Mecsekre, és állandó kontaktust lehessen érezni a város egészével.

- Igen, csakhogy a mai modern épitészet, és különösen a paneles épitkezési mód mennyire alkalmas erre?

- Hát a paneles épitési mód önmagában nem volna kilátástalan dolog, hogyha többféle oldalról mód nyilna arra,hogy egy kicsit alakitsuk,motiváljuk, hát nem tagadom, hogy Pécsett ezt a büntényt követtem el, hogy hozzányultam ehhez a kérdéshez ugy, hogy többek között franciaerkély ablakok vannak,tehát nem szokványos ablakok, ez egy kicsit mediterrán hatást idéz vissza, auztán a szinezésben is, hát mondjuk a szokásostól eltérően szinesebbek vagyunk, a homlokzatokon alkalmazott mozaikot, festést, pirogra állitott plasztkát, tehát valóban a tagolást, a motiválást, a szinezést, minden eszményét megpróbáltuk.kihasználni.

- Ezek szerint az egyetlen megrendelője vagy a Zsolnay gyárnak?

- Hát tulajdonképpen igy csufolnak és mindig nagy tisztelettel foglalkoznak velem, ha odamegyek, na itt volt a megrendelő, és akkor megint lesz valami. Egyébkéntéppen ma éjjel kell még megterveznem egy diszitést valamelyik épületemre, mert hétfőn már rakni akarják, és a terveim még ilyen vonatkozásban még nem készek.

- Igen, de azért mégis arra kérlek most, hogy próbálj meg egy olyan összefoglalást adni Pécsnek az épitészetéről, arról, ami itt létezik, régtől itt van, és amól, amit Ti most hozzátesztek. Hiszen itt aztán igazán nagy a felelősségetek.

- Hát azt hiszem, hogy itt a "Ti" a legfontosabb, mert hiszen nagyon sokan csináljuk ezt az épitészetet és hozzá kell tegyem rögtön, hogy nem volna nód ennek a jó, kurszerü és viszonylag változatos megoldására, ha nem segitene ebbe a Tanács, a beruházó, kivitelezől Valóban az országo átlagtól eltér ez a feladat, mondjuk odaadás, de megkell, hogy mondjam, a mostani időszakban egy nagyon hát lefáradás és elakadás jelentkezik, hát ezt a valósági problémák okozzák. Na most Pécs városának a legdöntőbb hatása, én nemcsak épitészetben, és az épitészeten keresztül is az épitészekre, hanem minden alkotóra jelentősen hat, ez a legdöntöbb hatás egyébként az atmoszféra. Kicsikét a mediterrán hatása, amikor Magyarországon kisüt a nap először, akkor itt nyilnak először a mandulafák, itt virágoznak ki a fák, amitől én persze rögtön allergiát kapok sajnos, ez egy személyes pech, viszont a diákok a Dom téren már február végén tudnak napozni, és én talán Európa egyik legszebb területének tartom a pécsi Dom teret, amit hát sajnos most nem tudunk bemutatni, mert egyszerre fejezi ki azt, amit az egész város kifejez, tudniillik, hogy a hátát veti a Mecsek hegységnek, Délre néz, balra Kelet, jobbra Nyugat és az egész téren egy nagy ölelés veszi körül az embert, és ha ehhez még hozzáfesszük délben a harangszót, a galambokat, az óraütést, egy egészen különleges varázsa van ennek a térnek. És egyszerre tudja az egész városnak a hangulatát képviselni! De Pécsett egyébként is az egész város egy bizonyos világos, logikus, orientált fekvésü és ezt én asak akkor fedeztem fel, hogy milyen nagy jelentősége van ennek, amikor zavaros helyzetü és elrendezésü városokban jártam, ott keresem merre van Dél, merre van Észak, a lejtős ut, hogyhogy nem Délre tart, ugye? Mert

vannak városok, ahol Nyugatra, Keletre vagy Északra, Pécsett minden lejtős utca Délre ereszkedik. A nagy záporok idején nagy patakok folynak az utcán, gyerekkoromban gátat épitettünk, hiszen ez külön nagy élmény volt, hát ma is vannak ilyen nagy patakok, sőt, néha nagyon nagy tavak is, de hát ma már müszakilag ezt meglehet oldani, hogy ez megszünjön, Na most én ugy érzem, hogy a dunántuli, pási, mentalitáshoz hozzátartozik az a világos orientáltság, ez az észlélést,a szemléletet, agondolkodást is befolyásolja, valami kis halovány franciás fonása van ennek, és nem lehet véletlen, hogy a Pécsről elszármazottak mindig őriznek magukban valami olyan döntő vonást, ami csak Pécsett van meg, erre mindig visszaemlékeznek, és tulajdonképpen hiányzik nekik mindenütt másutt.

- Egy dolgot emlitettél, ami azért neken szöget ütött a fejemben, nevezetesen az, hogy itt más! Mások az emberek, más az éghajlat, na most valóban igy van. De ezt sokszor vádként is felhasználják. Azt mondják, mindaz a müvészeti irányzat, ami itt megtalálható, ez a tulmodern, kicsit, mondjam igy, de idézőjelben, "tullihegő", más véleményeket egy kicsit figyelembe nem vevő, igen, hát ezzel vádolnak is Titeket!

- Ez sajnos igy van! Én magam is beleesten abba a hibába, hogy ezt tartottam egyik legfontosabb vonásának az egész élet és szakmai müködésemnek, de valami mást hozzá kell tennem ehhez a dologhoz. Itt ugynéz ki a dolog, hogy Pécs egy szinbólum, az ország valamenyi, mondjuk müveltebb lakósa Pécset szánon tartja, mint egy olyan helyet, ami különbözik az összes többitől, legszivesebben ide jönne lakni, dolgozni, sétálni vagy nyaralni, nos aki idején, és általában máshonnan jönnek ide nyaralni emberek, itt felszabadultabbnak érzi magát, ugy érzi, na itt végre lehet. Hát ezért van az, hogy a Bóbita Bábegyüttes, tulajdonképpen pestiek kezdték, a balett, ugyancsak budapesti kezdeményezés, Béres Dénes barátom az budapesti lakós, csak pécsivé vált, és igy tovább. Mondhatnán végig, hogy a legujabb, legifjabb épitész kollégáim heten jöttek egyszerre Budapestről, és hát majdhogynem felforgatják Dél-Dunántult. Ez egy ilyen terrénium a kezdeményezés szánára, Pécs általában nem zárkózik el ezek elől a dolgok elől, de ne tagadjuk le azt sem, Marcel Brajel, vagy akár Victor Bazarelli, akik mindketten ugye innen valók, bár elmentek, ugyanezt az elevenséget, élénkséget vitték magukkal. Na most ugyanakkor a pécsiekben és a környékbeliekben van egy bizonyos fajta ilyen bukolikus, csendes, kedélyes, sőt lassu élettempó is, legalább is az átlagemberben, vagy aki

igyekszik ezt átvenni, és ez egyuttal egy fék. Na most aki idejön Pécsre és produkálni akar, azt ez a fajta fék lefékezi. Itt nem lehet ugy alkotni, mint ahogy azt szoktuk mondani, hogy esetleg, mint a Balkánon lehet, hogy ott ugye mindig ujra lehet kezdeni, ellehet dobni mindazt, ami volt, és teljesen uj dolgokat lehet elinditani. Pécsett nem megy ez ilyen egyszerüen! Na most az érdekes az, hogy és most itt jutunk el a kérdésednek a lényegéhez, hogy azért van olyan nagymértékben Pécsett az un. illunionisztikus dolgoknak - hogy ugymondjam, reneszánsza, sikere és teréniuma, mert ebbe kevésbé lehet belebeszélni. Mikor egy bábjátékos a maga külön szinpadi világában megterent egy különleges atmoszférát, hát abba nem beszélhet bele, az az ő világa. Vagy agy festő elkezdi festeni az ő absztrakt képeit, a képek készen vannak, azzal nem lehet mit csinálni, vagy eldobják, vagy megnézik. De az épitész nagyon nehéz helyzetben van, mert csak akkor kapja meg a megbizást, ha biznak benne, és csak akkor épül meg az épület, ha mindenkinek tetszik,. Na most, ha menetközben kiderül, hogy bizonyos dolgok nem tetszenek, és ez a fék elkezd müködni, akkor az épitészlevan fékezve, és őszintén szólva, ennek vannak jó és rosszoldalai.

- Nem véletlenül kértük meg egyébként Tillay Ernő építészt, hogy jöjjön,látogasson ide, aztliszen Önnek is egy örőm, még itt a megnyitás előtt végigsétálni a terneken, látni ezeket a müveket, hiszen Victor Vazarelli nem egy és nem két utalást tett a városméretü képzőmüvészetre, müvészetre, épitészetre. Nagyon értékeli az Ő munkásságát, mint épitész.

- Hát neken a budapesti kiállitása is nagyon tetszett, a hatalmas méretek, a rendkivül változatos anyag, és egy mes szét ismerem az Ő olyan törekvéseinek, ahol egész városméretü kompoziciókra gondol. Hát mi épitészek egyik fő érdeklődési területünkön próbálkozunk valami ujat létrehozni, épen innen, amikor a paneles épitkezés meglehetősen egyre kötött és nagyon sokszor unalmas motivumokat hoz létre, igyekszünk olyan részletekkel gazdagitani a környezetet, ami hát valamiféle feloldást ad.

- Egy dolog azonban biztos, hogy az épitészek nem szivesen veszik, hgy a képzőmüvészek próbálják formálni az épitészeti elképzeléseket.

- Igen, van egy ilyen álláspont, én magam is egy ilyen álláspontu voltam nagyon sokáig. Ma egy kicsit másképp látom ezt a dolgot, és el kell fogadni Vazarellinek azt a fajta gondolkodásmódját, hogy egyszerre sokféle felületen és sokféle eszközzel kellene a város egészét befolyásolni optikailag, mint látványt, más dolog az, hogy az épitészek egy része igy ma már talán én is ugy látom egy kicsit a dolgot, hogy a város egésze legyen olyan változatos és olyan gazdag, hogy ne kelljen külön, mint egy müalkotást ráhuzni, talán erős a kifejezés, és ne kelljen külön beavatkozni egy városba ilyen eszközökkel. De azt el kell fogadni, hogyha más eszköz nincs, akkor a betük, reklámok, plakátok , a nagyon dekorativ felfogásu tagolás, szinezés motiválás az, ami mégis valami változatosságot vihet az egyébként esetleg egyöntetü környezetbe.

Tillai Ernő

Tillai Ernő (1927–): Ybl-díjas építész.
Lakóépületeket, üdülőket, iskolákat tervez.
Fotóművészettel is foglalkozik.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

1021 Tillai Ernő, építész

1978.X.14.Kossuth 16.oo
168 óra

- Más témák mellett az épitő és épitő anyagipar helyzetével, továbbfejlesztésének feladataival foglalkozott e hét csütörtökén tartott ülésén a Párt Központi Bizottsága. Egyebek mellett megállapitották, hogy az épitőipar munkájáról szoló 1964. évi határozatelérte célját, az iparág fejlődése meggyorsult. Nagy teljesitményekre képes épitőipar jött létre, amely növekvő arányban járul hozzá a nemzeti jövedelemhez, a nemzeti vagyon gyarapitásához. Az épitőipar eredményeiről tanuskodik a 15 éves lakásépitési terv tulteljesitése, az egészségügyi, oktatási, kulturális és sport intézmények bővülő hálózata és sok más a lakosság életkörülményeit javitó létesitmény. A Központi Bizottság elismeréssel állapitotta meg, hogy azépitőipar jelentősen hozzájárult társadalmi, gazdasági és településfejlesztési céljaink megvalósitásához, de ugyanakkor megállapitotta azt is, idézem: "A XI.Kongresszus határozataiban kitüzött célok megkövetelik az épitőipar teljesitőképességének jelentős növelédét. Az irányitás, a szervezettség szinvonalának emelését. Az épitő és épitő anyagiparnak az eddiginél tervszerübben, hatékonyabban jobb minőségben kell kielégitenie a gazdaság fejlesztését, és az életkörülmények javitását szolgáló épitési igányeket" Már ennek a megállapitásnak a szellemében tartotta konferenciáját a hét elején az Épitőipari Tudományos Egyesület ahol a téma a panelos házgyári épitési rendszer továbbfejlesztése volt. A konferencián az Esti Magazin képviseletében Kelemen Kata interjut kért Szabó János épitésügyi államtitkártól. Az interju egy igen rövid részlete lényegében bevezető a 168 óra riportjához, amely a párthatározatnak csupán egyetlen témakörét kivánja illusztrálni, azt hogy ismét idézem: "Ösztönözni kell a korszerü épitésimódók gyorsabb és nagyobb arányu elterjedését".

- Már hallottam ilyen megjegyzést épitőipari szakembertől, hogy játszanak csak az épitészek. Idejük van, rajzasztaluk van, játszódjanak.

- Biztos hangzott el ilyen. A kivitelező épitőipar a mai nehézségei mellett teljesen arra van orientálva, hogy ugyan azt a lakásfajtát, ugyan azt az épület fajtát minél többször megépitse, mert igy lesz neki a legkevesebb gondja. Hát ebből a szemléletből ki kell őket billenteni, mert az, aki ezt a nézetet vallja magát illetően, nem hiszem, hogy egyetértene azzal, hogy Magyarországon csak 4o-es cipőt gyártsanak.

- Eddig az interju részlet a kedd Esti Magazinból, amelynek most egyenes folytatását halljàk a 168 órában.

- Tillai Ernő ingerült épitész. Ahhoz, hogy ne legyen ingerült tudom, legalább az kellene, hogy két lehetőség közül választhatna, a tervező. Tehát mondjuk 4o-es cipő mellett legyen 41-es is.

- Az, hogy 4o vagy 41-es cipő, hát az mondjk igy szimbólumnak te-

kintendő, és minden esetre nem a cipőről, a kaptafáról van itt szó. Én ugy érzem , hogy a kaptafa a mi esetünkben olyan korábbi ismeretek, tudományosan is ugye feldolgozott felfogások és álláspontok, továbbá szabályzatok és rendeletek, amelyek ugy határozzák meg a munkánkat, hogy végülis egy konkrét sinre tereljék, ahol már valóban különösebb variálgatásra lehetőség nincsen.

- A ~~pá~~ kaptafa az a bizonyos dogma, illetve azok a dogmatikus nézetek, amelyről az épitésügyi államtitkár azt mondta, ezen a konferencián, hogy meg kell tőlük szabaduini. Idétlenségeket konzerválnak. Gáspár Tibor az Épitőművész Szövetség főtitkára, gondolom egyetért az államtitkárral.

- Teljes mértékben egyetértek, sőt erre próbáltam magam is célozni, amikor olyasmit mondtam, hogy ma a lakás tervezés az épitészeti tervezés tulajdonképpen egy kalodában fogant tervezés, mert olyan tulszabályozott, olyan mérhetetlenül kötött, hogy szükségszerüen létrejön a közremüködők segitségével az a bizonyos 40-es cipő. Az eddig kitaposott uton tovább járni nem lehet, tehát itt minden vonalon uj kezdeményezésekre van szükség, a lakás tervezésben, tehát a lakás funkcióban, az épülettervezésben, ahogy az épületet megfogalmazzuk, ahogy a lakótelepet megfogalmazzuk, ahogy ezeknek a programjait kialakitani próbáljuk.

- Vannak tervezők, akik hiszenk még a panelben, tehát ugy érzik, hogy talán lehet még fantáziát lelni benne. Vannak kiábrándultak, Tillai Ernő a kiábrándultak közé tartozik, nem tudom mennyiben járul hozzá a kiábrándultságához az, hogy Önnel valamikor a Minisztérium készittetett egy nagy tanulmányt, Önnel, illetve hát munkatársaival, a pécsi Tervező Vállalattal. Ez a tanulmány meg van az Ön fiókjában is, valószinü, hogy még néhány fiókban ott van. Aztán a továbbiakban semmi.

- Kiábrándult ugyan nem vagyok, mert hiszek az épitészetben a magyar társadalomban és a saját jövönkben, és éppen ennek jele, hogy már minden ponton változtatni akarunk azokon a tényezőkön, amelyek a kiábárndultságot okozhatják, én a magam részéről, mint azországban az egyik olyan épitész, aki éppen paneles épitészetben próbált mindig mást csinálni, mint amit a szabványok és a normák előirtak, nyugodtan állithatom, hogy a paneles szerkezet, mint olyan nagyon is alkalmas a lakás épitésre, csak ki kell használni a lehetőségeket. Ami a tanulmányomat illeti az tulajdonképpen a városképek épitészeti eszközökkel való javitást célozta, azonban meg kell, hogy mondjam a a tanulmányaim során arra döbbentem rá, hogy itt nem épitészeti, városépitészeti kérdésekről van szó elsősorban, hnem város politikáról. Magyarul, hiába csinálnak akár milyen magas, vagy alacsony ugráltatott párkányu, vagy többféle szinezésü épületeket, kicsi vagy nagy ablakokat, ha maga a város, amely tulajdonképpen nem is város, hanem lakónegyed, nem tartalmaz olyan funkciókat, amelyek a teljes városiasság körét

érintik és az emberek nem érzik azt, hogy minden tekintetben és minden vonatkozásban megtalálják mindazt, és minden olyat amit keresnek. Én sajnos arra a gyilkos megállapitásra kényszerültem és ezért is hagytam abba a tanulmányaimat, hogy nem épitészeti kérdésekről van itten szó, hanem a teljes társadalmi mozgásoknak épitészeti vetületéről, amelyeknek a megváltoztatása nem épitészeti feladat, hanem sokkal magasabb fórumokra tartozik.

- Mért nem szólhat bele az épitész a várospolitikába.

- Ez egynagyon bonyolult kérdés. Az épitészek beleszólnak bizonyos értelemben a várospolitikába, vagy tévednek, vagy igazatmondanak, az épitészek egyet határozottan éreznek, de sajnos csak érzik ezt, hogy az a munka, amit produkálnak, az rendkivül leegyszerüsitetten produkálja a várost.

- Hatalmas lakónegyedekben például nincs utca. Az ember nem tudja, hogy mért nincs utca, de nincs.

- Minden lakásnak a nap felé kell fordulnia, és igy az utcának az egyik oldala mindg vagy árnyékban van, tehát északi lakás van vagy pedig az összes lakás a másik oldalra fordul és ezáltal a fenekét mutatja az utca felé, tehát egy egészségtelen asszimetrikus állapot következik és ez mindenképpen kellemetlen. Na most

- Bocsájtson meg mért egyeztek önök bele, hogy csakis ilyen fekvésü, elrendezésü.

- nem kérdeztek meg bennünket ebben a dologban, nem kell nekünk ebbe beleegyezni, Na egy pillanat azért például Pécsett megcsináltuk azt, hogy épitési osztályi segitséggel csináltunk például paneles utcát, ahol igen is vannak északi lakások, és vannak ismerőseim, akik ebben laknak és boldogok, mert egy megfelelő környezetet sokkal többre becsülnek, mint magát a napsütést, arról nem beszélve, hogy ilyen lakásnak is van legalább egy szobája, amely a másik oldalon kap azért napot. Nagyon sok olyan rendelkezés és szabályzat van, amit felül lehetne és felül kellene vizsgálni és ebbe a fajta döntésbe az embereknek a véleményét meg kéne ismernünk, egyáltalánnem ismerjük, senki nem vizsgálja ezeket a dolgokat, eszébe sem jut, mert a napbesütésre rendelet van, s mért lehetne ezt egyáltalán vitatni, vagy mért kellene ezt egyáltalán vitatni, amikor ennek van egy ismert tudósa, aki ezt kitalálta, jóváhagyatta és még vigyáz is arra, hogy bárki ellene tegyen.

- Gáspár Tibor mondta, hogynem kérdezik meg, nem kérdezték meg önöket, ebben az ügyben. Eszembe jutott, hogy valaki egyszer egy magas hivatalbéli elvtárs mondta, hogy nem érti az épitészek lázadozását, hiszen az épitészek mindig megrendelésre dolgoztak.

- Az épitész, hát persze mindig megrendelésre dolgozik, és hát az épitész egyébként véleményem szerint éppen ezért mindig is lázadozott . Szerenénk másfajta lakásokat is csinálni, de amikor vi-

szonylag kkis területekkel kell bánni a lakáson belül, akkor lényegesen előnyösebbnek látszana egy szabadabb lakás alaprajzot produkálni, ahol a hulladékterek, a közlekedő területek valamenynyire gazdagitják a lakást, közlekedő tér, belső közlekedő tér nélküli lakásokra gondolunk.

- Bocsájtson meg azt mondta az épitésügyi államtitkár, hogy szabad az épitészeknek ma már ilyen szabad alaprajzu lakás tervekben gondolkodniok.

- Szabad. Gondolkodni szabad, ez kétségtelen, de a szabályzatok még nm engedik, ahhoz még az Épitésügyi Minisztérium határozott támogatása kell és azoknak a főhatóságoknak a beleegyezése kell, amelyek ezt ellenkzik, hogy ilyen lakásokat lehessen csinálni.

- Akkor pontositsunk, szabad kisérletezni.

- És reméljük, hogy lehet kisérletezni majd.

- Egy egy nagy siker többnyire a rendeletekhez való pontos igazodás eredménye, nem pedig a tényleges társadalmi igényeknek való pontos és igényes megfelelő. Egyszerüen nincs tényleg igény kutatás és nem ismerjük mi lenne igazán szükséges az emberek számára, hanem csak ilyen átlagokban gondolkodunk, ezt szoktuk is viccesen mondani, hogy átlag gép ugye akik .2 gyerekkel rendelkeznek, ugye és igy tovább.

- 53 négyzetméteres lakásban laknak.

- Igen, de most már ez emelkedni fog 53.5-re , szóval ezek a pillanatnyi meghatározók. Nekem az a véleményem, hogy egy nagyon széleskörü kutatást kellene kezdeményezni, vannak olyan uj módszerek, amelyek a teljes spektrumu kutatás szervezésére is alkalmasak, ilyenek például az érték elemzés uj tudománya, ez az érték elemzés például abba a kérdésbe is eltudna igazitani bennünket, hogy rendeletek, szabályok, társadalmi gyakorlat, igények egymáshoz viszonyitott szempontjainak aránya, hangsulya és sorrendje milyen legyen és akkor talán nagyobb biztonsággal készithetnénk azokat a terveket,amelyekben egy darabig aztán megint hihetünk.

- Ugy tünik, mintha egyes épitészeink elvesztették volna a kedvüket, hogy kiálljanak a maguk igazáért, a kivitelezőkkel folytatott vitáikban. Mindenképp megfogjuk találni a módját annak, hogy a tervezőket és a kivitelezőket a közös érdek felismerése alkotó vitákra és kölcsönös megegezésre serkentse. Nyilatkozta egy izben az épitésügyi és városfejlesztési miniszter, akinek szavait azért idézem, mert elhangzott riportunk is bizonyitja valóban elindult egy egészséges pezsgés , egy vitára kész kisérletező kedvü gazdasági és esztétikai szempontokat egyaránt mérlegelő aktiv eszmecsere, amely éppen nyilvános volta miatt a város lakót is bevonja a város épitészet izgalmas kérdéseibe. 199o-benminden második lakás panelból épül, ami ha jól értem az

épitészt koránt sem azt jelenti, hogy városainkat sivár egyhanguság fogja jellemezni. A panel, mint gazdaságos házgyári elem nem hat feltétlenül az esztétikus megjelenés ellen, mert a jelenlegi gyakorlatnál sokkal szinesebben, mozgékonyabban, ötletesebben variálható. Igaz az épitési módon talán könnyebb változtatni, mint a gondolkodás módon, mert ugyebár emennek is meg vannak a maga paneljei. Most, hogy hozzákezdünk a lakásépités és gazdálkodás 199o-ig szóló tervének végrehajtásához ezeket is érdemes sorravenni. Egyszerüen azért, hogy az utcák és terek kulturájában világosabban felismerhessük uj lehetőségeinket.

1978.X.14.Kossuth 16.oo
168 óra

- Müsorunkat zenével folytatjuk. A 168 óra Szerkesztősége a héten kapta meg az Ex-Sayler együttes uj kislemezét, amely már számos slágerlista vezető helyén szerepel. A dal cime Megcsókollak.

180 lakás és üzletek, Pécs

Építész: Tillai Ernő (DÉLTERV)

Rendszertervező:	Pálmai István
Statikus tervező:	Domán István
Gépésztervezők:	Kroh János
	Rónaszéki Pál
Távfűtés tervező:	Péter Pál
Közmű tervező:	Csizi Zoltán
Tereprendező:	Antal Zoltánné
Organizátor:	Árki Jenő
Belsőépítész:	Vida Gyula
Beruházó:	Pécs, mj. Városi Tanács
Lebonyolító:	UNIBER
Kivitelező:	Baranya m. Áll. Építőip. V.
Ép. vezetők:	Jakab József
	Allaga Zoltán
Épületszekciók száma:	6 db
Szintszám:	Fszt.+10 em.
Lakásszám:	180 db
Üzletterület:	1300 m²
Kiviteli költség (1979):	99 000,0 mFt

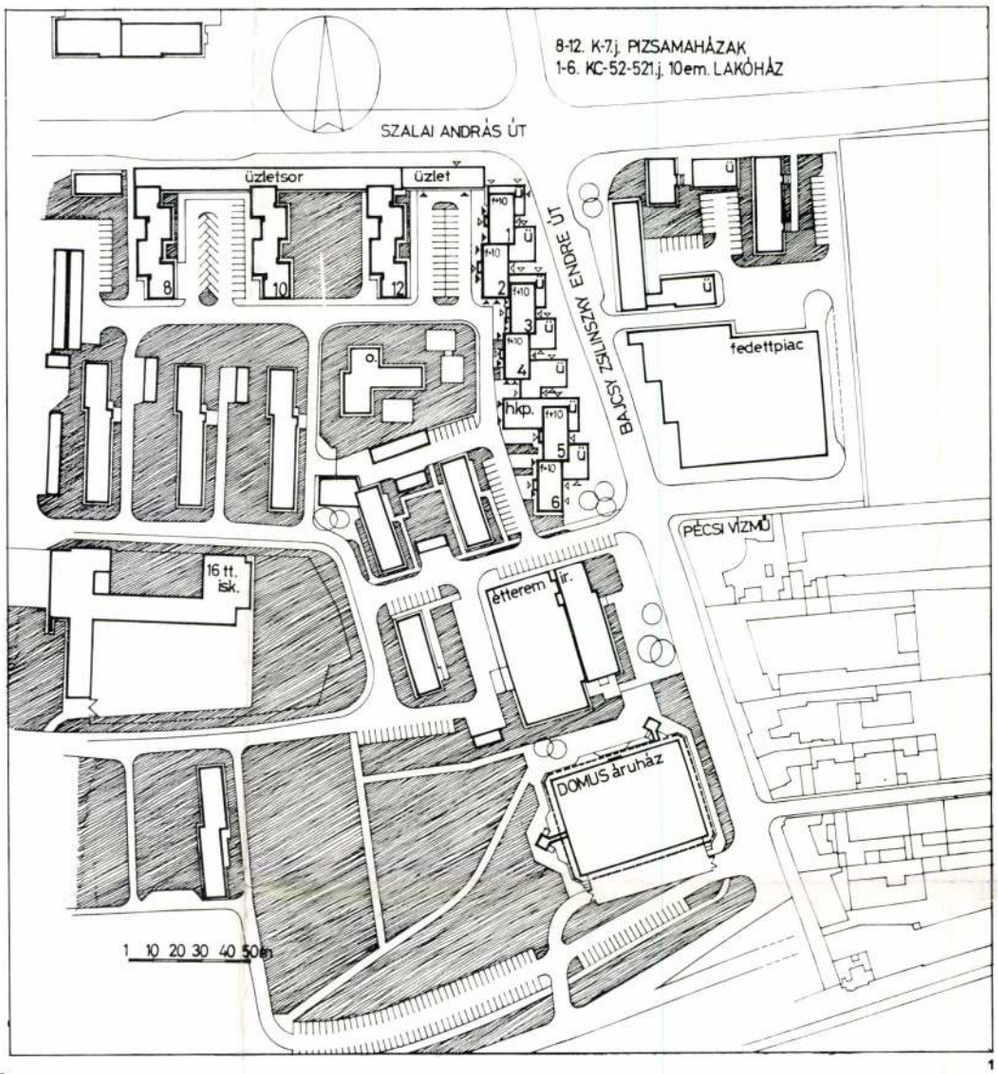

2 1

Beépítés

Az építési terület Pécs ősi belvárosától délre a Bajcsy-Zsilinszky utcában, az Eszék felőli út mentén van. A környék külvárosias, elavult házait folyamatosan el kell bontani, helyükre — az átmenő forgalmat is lebonyolító, új autóút mentén — korszerű épületek épülnek. A régi belvárostól délre egészen e területekig alakul ki lassan (nagyon lassan!) az új városközpont közintézmény területe (művelődési központ, irodaházak, megyei tanácsház, „Domus" áruház, fedett piac stb.).

A lakóépületek építési üteme is elég lassú volt (az első, szoc-reál épületektől számítva 26 év!), ezért 4—5 évenként más-más szempontok, lépték, technológia, szintszám és igényszint került előtérbe. Az autóút 25 éve még 6. sz. országos főközlekedési útvonalként lett tervezve osztottpályás, 3—3 sávos kivitelben, majd 6/A útként „ideiglenes" átkelő szakasszá vált, kétszintes csomóponttal, végül 2—2 sávos városi autóút lett belőle szintbeli keresztezéssel. Ugyanígy az üzletek hol a főútvonal felé, hol pedig befelé fordultak.

A beépítés vonalát a Szalai út felől a 20 éve épült 7 szintes OTP-társasház határozta meg (ezt kellett volna folyamatosan tovább építeni). 12 év után új típusú (azóta Nívó-díjas) paneles lakóházak épültek 2 szekciós, 10 emeletes, pyrogránit burkolatú, törtvonalú, tagozott kontúrral, műtermekkel, üveglamellamotívumos homlokzatokkal („pizsama-házak") 180 m hosszú üzletsorral összeépítve, ezt a sort már újabb panelházakkal (TV-házak) kellett volna folytatni, addigra viszont újabb tervcsaládot alakított ki vállalatunk. Ezek a KC—52 j. 10. em. sarokszekciók — a ferde útvonal vezetéshez alkalmazkodó — többszörösen törtvonalú üzletdobozokkal összeépítve, a városközponthoz illően motivált tömegükkel kedvezően hangsúlyozzák a régi római út érkezési pontját.

Rendszerterv

A korábbi 2,40/3,60/5,40 m-es fesztáv-rendszert egy házi pályázat során 2,70/3,60/4,50/5,40 m-re, tehát a 9 M rendszerre változtattuk, amely sem a 12 M, sem a 6 M rendszert nem követi, előnyös voltát azóta az új országos panelos törzsállomány 9 M-re szervezett fesztávsora is igazolta.

A tervcsalád előnyei:

— rugalmasabb fesztávsor
— a legkisebb tiszta fesztáv 2,55 m. Lépcsőnek, hálószobának előnyös
— a 4,50 m fesztáv alkalmas félszoba+konyha kialakítására, ill. lépcső+felvonó létesítésére
— eddig a legkedvezőbb lakásterületi mutatókat eredményezte
— a térelemes loggia mellett beugró loggia is készül
— ablakai — üvegezett mellvéddel — megőrizték a pécsi panelházak eddigi (francia erkélyes, vertikális tagolású) karakterét
— Stollogén festésű homlokzatai nemcsak színességet, de — a sík felület követelményei miatt — jobb minőségű felületeket is eredményeznek

TILLAI ERNŐ
Magyar Építőművészet 1980/2

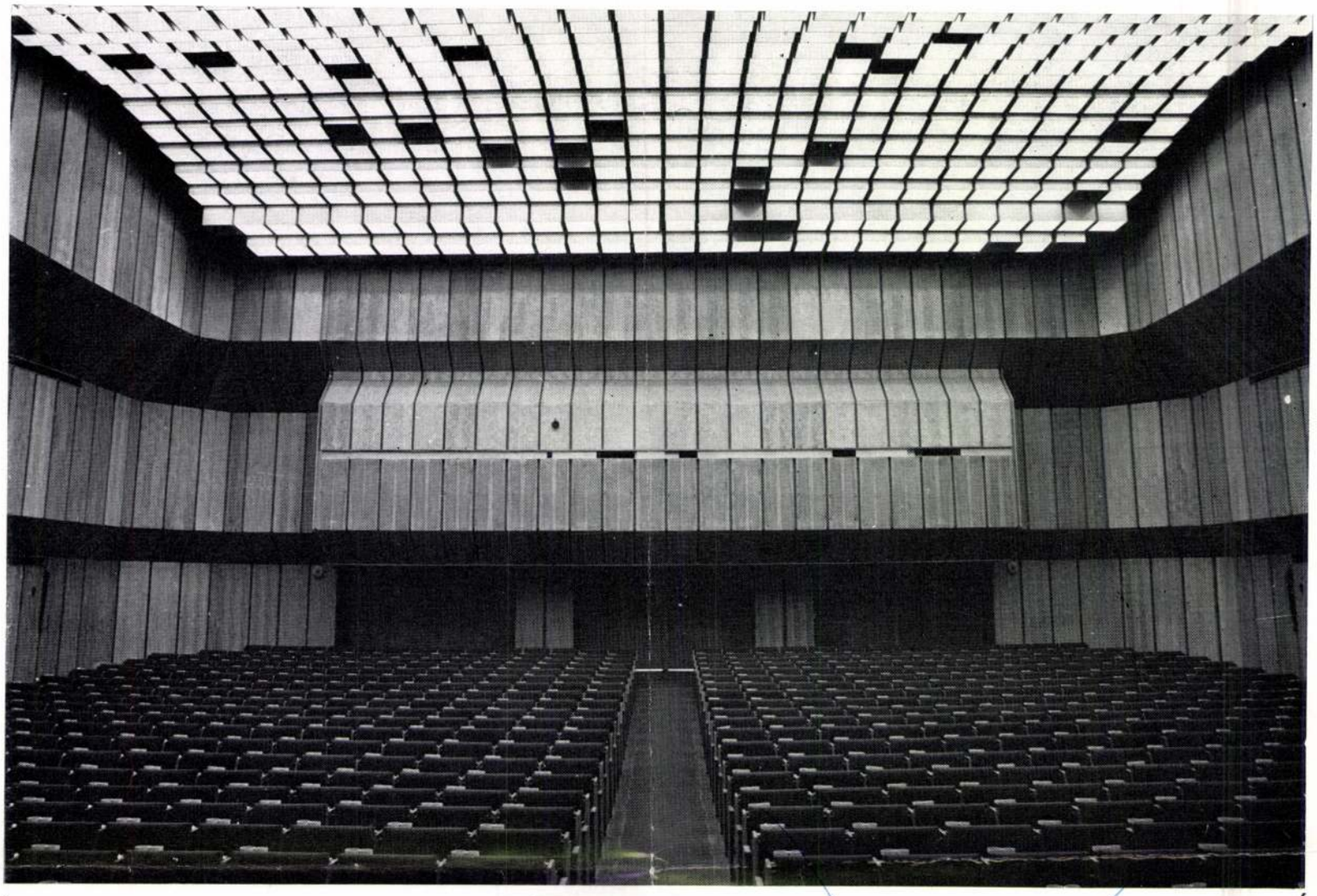

7

6

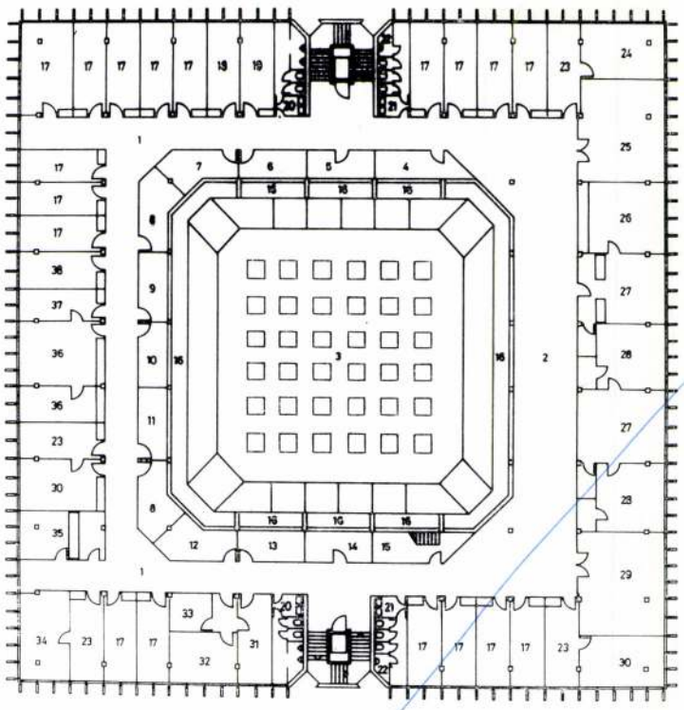

1. 800 fős nagyterem részlete
2. Álmennyezet részlete
3. Belső főlépcső a nagyteremhez
4. 800 fős nagyterem
5. III. szint alaprajza
   1. Lépcsőház, felvonó. 2. Szeminárium. 3. M. T. 4. Férfi W. C. 5. Női W. C. 6. Raktár. 7. Tanár j. Irattár. 9. E. E. vez. 10. Adminisztrátor. 11. Olvasó klub. 12. Vizsgahelyiség. 13. PB. terem. 14. Váró és társalgó. 15. Közlekedő. 16. Tekercselő. 17. TV. 18. Vetítő. 19. Szellőzés. 20. Előadóterem légtere
6. 800 fős nagyterem
7. IV. szint alaprajza
   1. Közlekedő. 2. Váró, társalgó. 3. Előadóterem légtere. 4. Szellőzés. 5. Raktár. 6. Tagnyilvántartó irattár. 7. Kádernyilvántartó irattár. 8. Felszer. raktár. 9. Papír. 10. Előadó vez. hely. 11. Irattár. 12. Tágulási tartály. 13. Akku. 14. Vészvilágítás. 15. Felj. tetőre. 16. Klíma, szellőzés, csatlakozás. 17. Munkatárs. 18. Kádernyilvántartó. 19. Tagnyilvántartó. 20. Férfi W. C. 21. Női W. C. 22. Takarító szertár. 23. Adminisztráció. 24. Alosztályvezető. 25. VB-terem. 26. 1. Titkár. 27. Titkárnő. 28. Titkár. 29. Bizottság. 30. Alosztályvezető. 31. Kezelő. 32. Gépterem. 33. Akku. 34. Csoportvezető. 35. Pénztár. 36. Ügykezelés. 37. Sokszorosító. 38. Gondnok

1. Détail de la grande salle à 800 personnes
2. Détail du faux-plafond
3. Escalier principal à l'intérieur menant à la grande salle
4. Grande salle pour 800 personnes
5. Schéma du IIIe niveau
6. Grande salle pour 800 personnes
7. Schéma du IVe niveau

Ifjúsági és Művelődési Központ, Szombathely

Építész: Tillai Ernő (Déldunántúli Tervező Vállalat)

1

Belső építész:	Vida Gyula	Színpadtechnika:	Lieberman Endréné (ÉVITERV)
Szerkezettervező:	Tóth Ferenc		Nagy Sándor
Gépésztervezők:	Kroh János	Akusztika:	Antal István (MRT)
	Pálfay Ferenc	Elektroakusztika:	RÁVISZ
	Bátori Béláné	Kivitelező:	Vas megyei ÁÉV
Villamos tervező:	Rónaszéki Pál	Építésvezető:	Csendes József
Mélyépítés:	MÉLYÉPTERV Szombathelyi részlege	Művezető:	Bagári János
		Beruházó:	Vas m. Tanácsi Terv Osztály
		Bonyolító:	Kövi János (VASBER)
		Hasznos terület:	5204,8 m²
		Beépített térfogat:	34 954 lm³
		Költség:	96 000 MFt
		Pannó-festmény:	Bartha László

1. A lépcsőzött főbejárati üvegfal és az oldalfalak pyrogranit burkolata és a műanyag lamellák

1. Mur un verre de l'entrée principale échelonnée et revêtement en pyrogranit et lamelles en matière plastique des murs latéraux

Magyar Építőművészet 1980/4

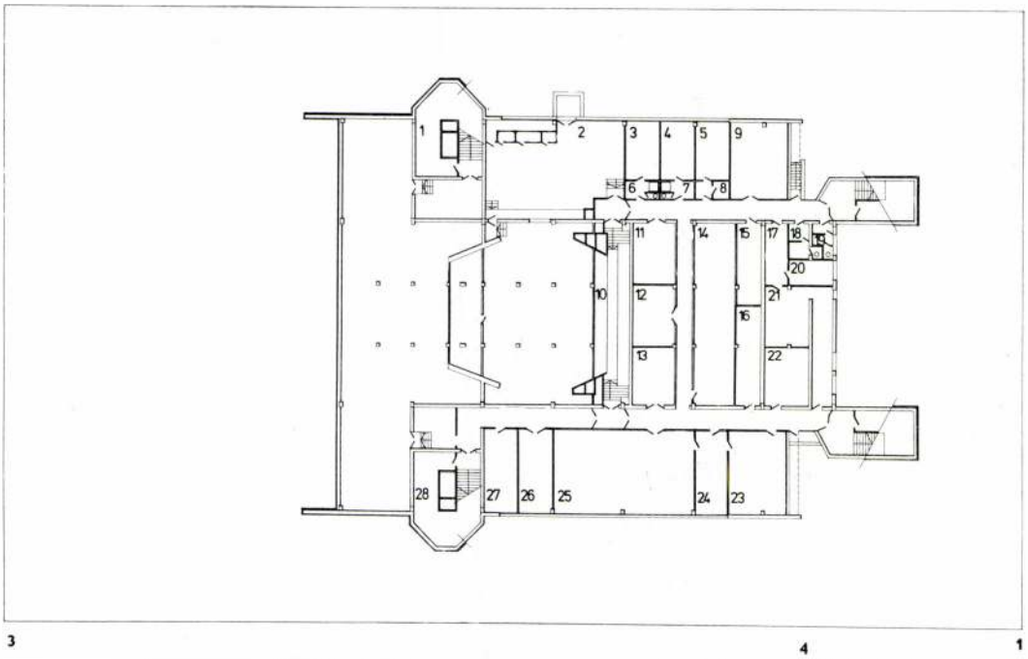

3 4 1

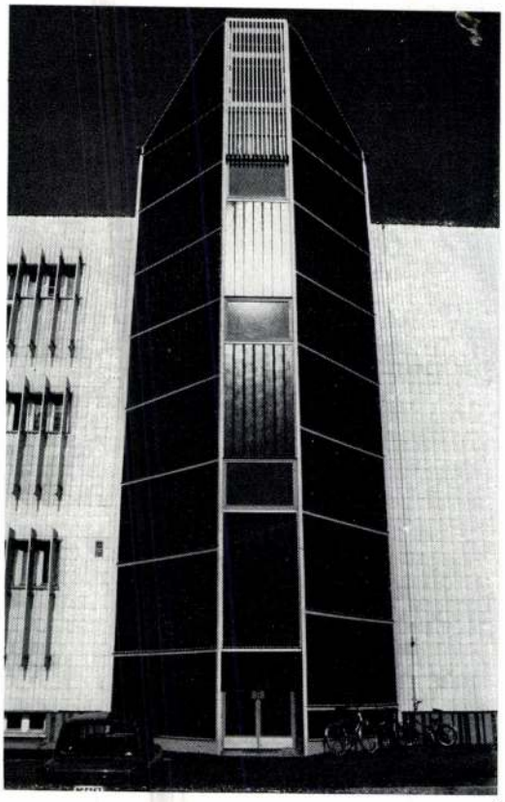

2

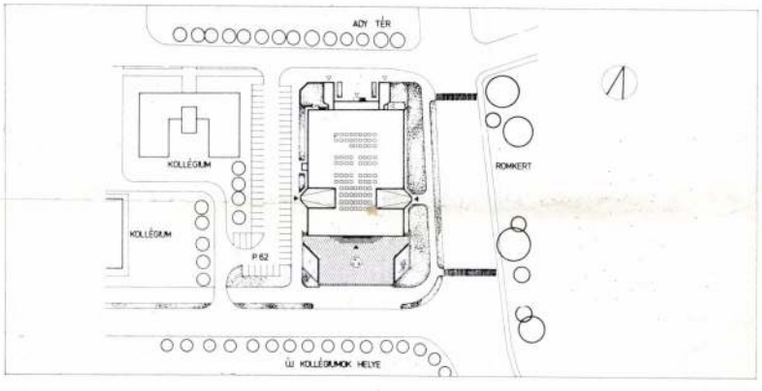

5

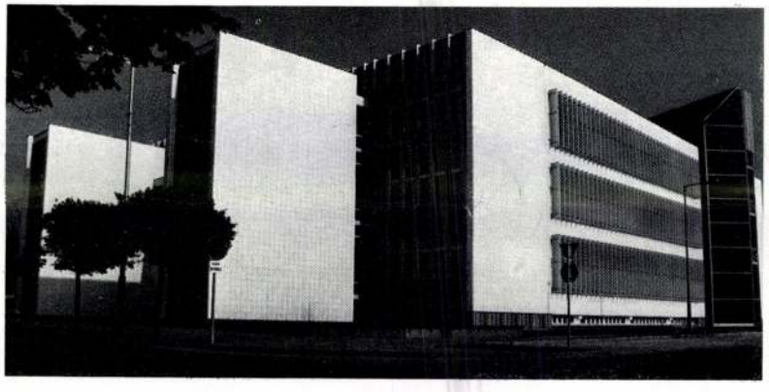

1. Alagsori alaprajz
   1. Raktár. 2. Hőközpont+szellőző gépház. 3. Öltöző. 4. Öltöző. 5. Zenész öltöző. 6. Mosdó. 7. Mosdó. 8. Kotta. 9. Kerámia. 10. Zenekari árok. 11. Elektromos központ. 12. Raktár. 13. Raktár. 14. Jelmeztároló. 15. Tirisztor. 16. Raktár. 17. Közlekedő. 18. Férfi W. C. 19. Női W. C. 20. Akku. 21. Raktár. 22. Raktár. 23. Filmátvevő. 24. Vetítő. 25. Filmraktár. 26. Víztároló. 27—28. Raktár.
2. A főlépcsőház barna U-üvegfala
3. Helyszínrajz
4. A hátsó lépcsőházak
5. A művelődési központ az utcaképben
6. Földszinti alaprajz
   1. Szélfogó. 2. Porta. 3. Pénztár. 4. Büfétársalgó. 5. Dohányzó. 6. Akku. 7. Gépterem. 8. Telefonközpont. 9. Ruhatár. 10. Női W. C. 11. Férfi W. C. 12—13. Öltöző. 14—15. Mosdó. 16. Kellékraktár. 17. Dekoráció+sokszorosító. 18. Előcsarnok. 19. Információ. 20. Nézőtér. 21. Színpad. 22. Díszlet raktár. 23. Próbaterem. 24. Öltöző — zuhany. 25. Férfi W. C. 26. Női W. C. 27. Egészségügyi szoba. 28. Takarító, öltöző. 29. Ruhatár. 30. Dohányzó. 31. Olvasó
7. Az északi homlokzat részlete
8. A főlépcsőház és a lamellasor

1. Schéma du sous-sol
   1. Dépôt. — 2. Chambre de machines du centre thermique et de l'aération. — 3 et 4. Locaux d'habillement. — 5. Local d'habillement des musiciens. — 6. Lavabos. — 7. Lavabos. — 8. Pour les morceaux de musique. — 9. Céramique. — 10. Fosse de l'orchestre. — 11. Centre de l'électricité. — 12. Dépôt. — 13. Dépôt. — 14. Lieu de stockage des costumes. — 15. Thyratron (Thyriteuse?). — 16. Dépôt. — 17. Passage. — 18. W. C. pour hommes. — 19. W. C. pour femmes. — 20. Accumulateur. — 21. Dépôt. — 22. Dépôt. — 23. Réception des films. — 24. Projecteur. — 25. Dépôt des films. — 26. Réservoir d'eau. — 27 et 28. Dépôts.
2. Mur en U de verre brun de la cage d'escalier principale
3. Plan de situation
4. Cages d'escalier de l'arrière
5. Le centre de culture vu de la rue

Előzmények

1970-ben meghívásos tervpályázat alapján kapta a PÉCSITERV a megbízást kiviteli tervezésre. Évekig tartó viták után a kivitelező kívánsága alapján kettős TT panellel készült el a terv. A funkció igények átmeneti jellegűek, mivel a klasszikus, nagyterem központú megoldás mellett (színházi előadás igények), a sokcélú helyiségek is szükségesek (klub, szakkör, olvasó stb.), de takarékos helykihasználással. Így a ma oly divatos túlméretezett „becsali" előcsarnok is csak mértékkel került alkalmazásra.

Az igények jórészt tisztázódtak, egyedül a színpadgépészet koncepciója lett túl szerény, ami még inkább kitűnik az azóta fokozottabb szcenikai igények miatt.

Beépítés

A négyszintes tömör épülettömeg az Ady tér déli oldalán, a püspökkerttel átellenben épült. Főbejárata a tervezés során — a divatos városrendezési elvek szerint — hol a tér felé, hol a gyalogtengelyre, hol a térrel ellentétesen helyezkedett el. Jelenleg délre néz, egy kis előtérre. Az Ady tér felől jut be a díszlet, három oldalon a lépcsőházak bejáratai találhatók.

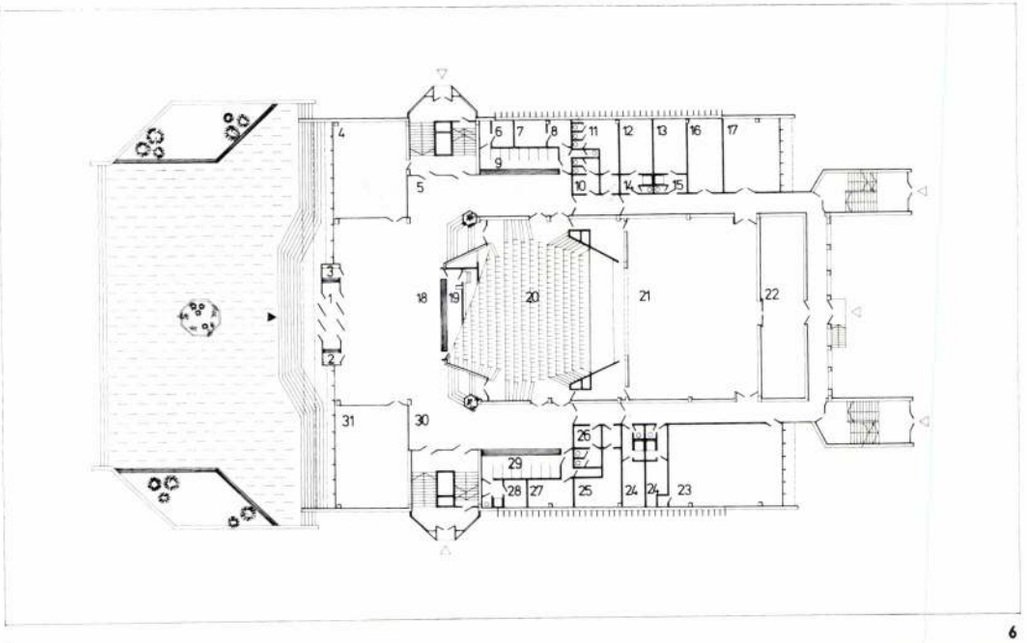

6

7

8

6. Schéma du rez-de-chaussée
1. Brise-vent. — 2. Concierge. — 3. Caisse. — 4. Buffet et parloir. — 5. Turnoir. — 6. Accumulateur. — 7. Salle des machines. — 8. Central téléphonique. — 9. Vestiaire, 10. W. C. pour dames. — 11. W. C. pour hommes. — 12 et 13. Locaux d'habillement. — 14 et 15. Lavabos. — 16. Dépôt des accessoirs. — 17. Décorations + polycopie. — 20. Salle de spectacle. — 21. Schéne. — 22. Dépôt des décors. — 23. Salle des répétitions. — 24. Local d'habillement — douche. — 25. W. C. pour hommes. — 26. W. C. pour dames. — 27. Chambre sanitaire. — 28. Nettoyage, habillement. — 29. Dépôt. — 30. Fumoir. — 31. Salle de lecture.
7. Détail de la façade de nord
8. Cage d'escalier principale et la rangée des lamelles

Alaprajz

Az épület 3 traktusos, 10+18+10 méteres fesztávokkal. A 400 fős nézőtér a nagyméretű színpaddal az előcsarnokból közvetlenül elérhető. Az előcsarnokhoz egy büfé és egy olvasó kapcsolódik. Körben öltözők és próbatermek találhatók.

Az emeleteken szakkörök, klubok, kiállító helyiség, irodák helyezkednek el.

Az alagsorban műhelyek, raktárak, gépészeti helyiségek vannak.

Szerkezetek

Előre gyártott kettős TT panel, téglafalazatokkal, előre gyártott nézőtéri lépcsős vb. födémelemekkel. A válaszfalak téglából, ill. gipszkartonból készültek.

Burkolatok

Szőnyegpadló-falburkolat, textilhuzatú pozdorja lemez, tapéta, ill. diófurnér panelok. A nézőtéri álmennyezet aranyszínűre mázolt fapanel elemekből van. A padlóburkolatok: sárga siklósi márvány, vörösmárvány, mettlachi lap, márvány mozaiklap, szőnyegpadló, pvc. A homlokzatburkolat fehérmázas, sinusprofilú pécsi pyrogranit, a lábazat okker színű

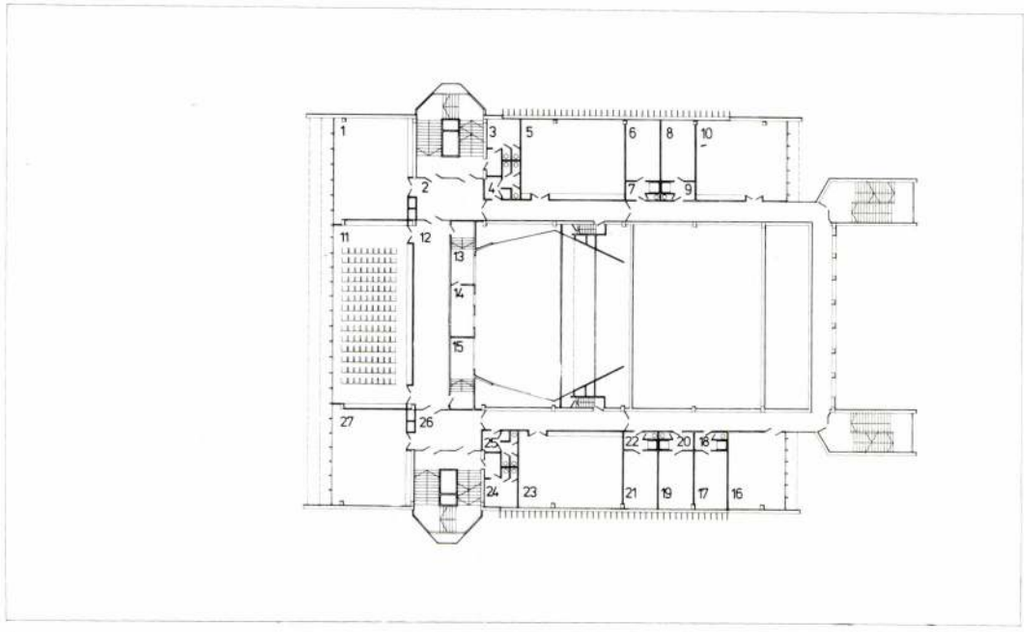

2

1

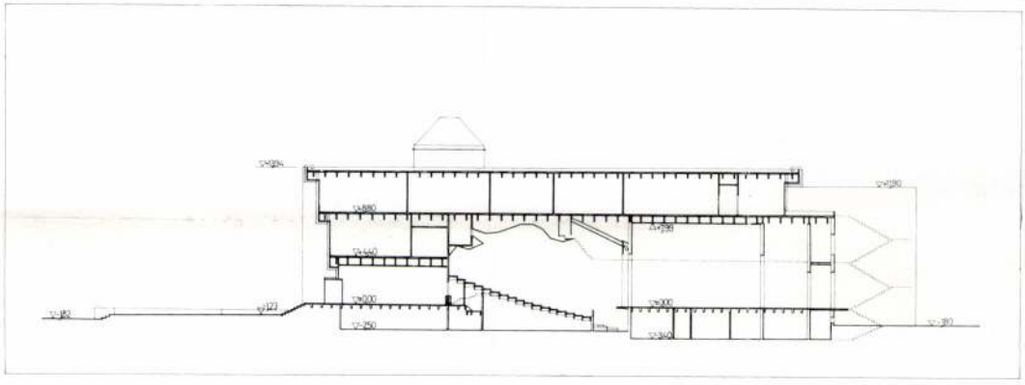

3

4

1. I. emeleti alaprajz
   1. Klub. 2. Dohányzó. 3. Férfi W. C. 4. Női W. C. 5. Gyermekklub. 6. Öltöző. 7. Mosdó. 8. Öltöző. 9. Mosdó. 10. Zenekari próbaterem. 11. Klub. 12. Társalgó. 13. Vetítő állás. 14. Vezérlő. 15. Vetítő állás. 16. Társalgó. 17. Öltöző. 18. Mosdó. 19. Öltöző. 20. Mosdó. 21. Öltöző. 22. Mosdó. 23. Tanfolyam. 24. Férfi W. C. 25. Női W. C. 26. Dohányzó. 27. Klub
2. Metszet,
3. Nézőtér bejárata a ruhatárral
4. Büfé
5. II. emeleti alaprajz,
   1. Klub. 2. Dohányzó. 3. Férfi W. C. 4. Női W. C. 5—7. Szakkör. 8. Tárgyaló. 9. Igazgató. 10. Titkár. 11. Nagyelőadó. 12. Kiállítás. 13—14. Klub. 15. Műterem. 16. Szakkör. 17. Fotólabor. 18. Sötétkamra. 19. Raktár. 20—21. Szakkör. 22. Fotóklub. 23. Iroda. 24. Gondnok. 25—32. Iroda. 33. Irattár. 34. Előtér. 35. Kézi kamra. 36. Kémiai előadó. 38. Raktár. 39. Sötétkamra. 40. Felvevő. 41—42. Stúdió. 43. Sötétkamra. 44. Raktár. 45. Takarító kamra. 46. Női W. C. 47. Férfi W. C. 48. Dohányzó. 49. Nyelvlabor. 50. Stúdió
6. Nézőtér bejáratai
7. Bartha László Pannója az olvasóban
8. Nézőtéri ajtók tükör üvegfalban
9. Nézőtér hangvető pajzsokkal

Tillai Ernő

Tillai Ernő a szekszárdi mű-
velődési ház alkotója.

Vámosi János – Szirmai János: A szekszárdi . . .
Művészet, 1980. augusztus – 10. lap.

Tillai Ernő

Tillai Ernő építette a szekszárdi kultúrházat.

Vámosi János – Szirmai János: A szekszárdi...
Művészet, 1980. augusztus – 10. lap.

Tillai Ernő, építész [Pécsi Tervező Vállalat]

a művelődési központ, oldalnézet,
1965–70.

[vegyes.]

Művészet, 1980. aug. hó, 14. old.

Tillai Ernő, építész

Látványosan fémjelzi a hazai építőművészet és építőipar egymásra találását a balatonszéplaki SZOT-üdülők soránnak legújabb épülete. A „készültségi fok" jelenleg harmincszázalékos, a szállóépület látványa ennél sokkal többet sejtető. Az új üdülő 1983-ban nyílik meg, 750 személyes lesz, családos üdültetésre is alkalmas, télen is működő. Az építészeti terveket Tillai Ernő, a Pécsi Tervező Iroda építészmérnöke készítette. A homlokzati elemeket a Somogy megyei ÁÉV gyártotta. Az Ezüst-part fejlesztése II. ütemének kiemelkedő létesítményét a Zala megyei ÁÉV építi fel.

81. jan. 22

3.

rendszer. Az idei feladatok
sek állnak. Még a rendki-
em tudja megakadályozni e
elvételeink bizonyítják: a
is folyamatosan dolgoznak
ru segítségével éppen egy
A tervek szerint az alul-
még az idén elkészül. Ennek
második felvétel.

(Bozsán Endre felvételei)

HÉTNAPOS MI

Pest-b

Asztaltársaság a

„Mikor *Rosenberg Vil-
mos*, egyike a leghatalma-
sabb cseh nemeseknek,
1378-ban egybekelt Anna-
mária badeni hercegnővel,

Tillai Ernő fotóiról és fotóművészetéről

1979. VIII. 17. 17.30 Kossuth

Láttuk, hallottuk...

- Dunaújvárosi Művelődési Házban Tillai Ernő fotóművész tárlata látható. A fotók főként Olaszországban készültek. Olyan érzés végig sétálni a tárlaton, mintha egy utikönyvet lapoznánk fel az ember. Vagy Bojár Iván szerint nem így van?

...

- Hogyha a Panorámának kinyitjuk egy kötetét, akkor azt láthatjuk, hogy abben meglehetősen amatőr jellegü, esetleges szemszögből esetlegesen fényképezett és még technikailag sem tökéletesen megoldott fényképen találhatóak. Azt, ami Benszerrel /fonet./ volt Gina Lollobrigidának az Én Itáliám című könyve, abban már egy sajátos, egyéni szemszögü Itália képet találhatunk azt, ahogyan Lollobrigida látja Itáliát, illetve, ahogyan a szerkesztők látták azt a hatalmas mennyiségü képanyagot, amit Lollobrigida lefényképezett és amel-

ből ő azután kiválogatták ezt a néhány száz...

- Most Tillai Ernőről gondolom, hogy az ő saját szakmájából adódóan, mint építész nézte végig Olaszországot, legalábbis egyes tájait.

- Mindig építészként néz, ő Pécsnek az egyik főépitésze volt. Most is jelentős szerepet visz az új pécsi építkezéseknél. Sőt az egész pécsi városkép és az egész ottani diszitő módra és egy iskolának a kialakitására is rányomta a bélyegét az elmult évtizedekben. Természetes, hogy aki térben dolgozik, és a térben olyan nagy plasztikai elemeket állit, mint amilyen egy épület, és amilyen egy-egy városnegyed, az szükségszerüen teljesen másképp fényképezi le vagyis fekteti sikra a látványt.

- Ezek az építész számára az ilyen tipusu fotók azok munkaeszközök. Tehát műhelygyakorlat pontosabban fogalmazva. Nem biztos, hogy kiállitóterembe kivánkozik.

- Általában valóban igy is van. Régen az építészeknek nagyon meg kellett tanulniuk szabadkézi rajzban, perspektivikus épületeket ábrázolni és ez volt a műhely munkájuk. A mai építésznek ez teljességgel fölösleges és nyilvánvaló az,hogy archivumban szükség van ilyen fajta képanyagra márcsak azért is,hogy a városfejlesztés az építészet további útját meghatározza. Sőt, még a népi építészetben is, hiszen hogyha megondoljuk most már könyvek egész szép sora jelenik meg a népi építészetről és az Országos Müemlékvédelmi Felügyelőségen ebből egy egész részleg foglalkozik a felmérésssel. Mégis, ha csak ezeket a felvételeket nézzük, akkor is már maguk a fotók, és a dokumentáció hevétele mintha eltérne egymástól. Ha Dobos Lajosnak, aki szintén az OMF-nél dolgozik, a müemléki fotóit nézzük meg, akkor már azt látjuk, hogy nem dokumentációról van szó, hanem egy, az épületek és müemlékek [illegible] tette hangulatnak, az olyan fajta lefényképezéséről, amelyik azért érintetlenül hagyja magának az épületnek az objektiv voltát. Tillainál körülbelül hasonló a helyzet azzal a különbséggel, hogy Dobos talán egy kicsikét dramatikus túl nagyok a fekete-fehér kontrasztok. Ez érthető talán azért is, hiszen ő elsősorban a múltban vájkál. Ha megnézzük a Tillai fotókat kétségtelenül, hogy az épületek maguk régiek, de Tillai, mint építész elsősorban a mában él és a holnapnak tervez. Nála a tárgynak az objektiv volta és az ő szemléletének, nemis szubjektiv, de minden esetre hangulatoktól motivált volta összehat és ilyen módon létrejön egy olyan sajátos fotóművészet - igen müvészet - amelyik az objektivitásból a külső látványból merit ugyan, hozzáadja azonban az [illegible] nek azt a fajta szemléletet, amelyek a vizszintesek[illegible]

függőlegesek egyensúlyát, mint az épitészet alapvető principiumát feltétlenül szem előtt tartja. Éppen ezért, ha az ember összehasonlitja a Tillai fotóit más olyan fotósokéval, hogy szintén épületeken dolgoznak, négy differenciát találhat. Tillainál tulajdonképpen az épület részletek nem jutnak túlságosan nagy szerephez, hanem ...

- Tömegükben érdekesek.

- ... tömegükben érdekesek, az árkádok, a függőleges tartók, a vizszintes tartók egymáshoz való viszonya, és mikor részletet fényképez, akkor is mindig úgy fényképezi, hogy abból az épület szerkezetének az egészére következtetni lehessen.

- Film, szinház, képzőművészet kritikai musorunkat Szakácsi Ildikó vezette. Szerkeszti Koltai Tamás.

Tillai Ernő

Tillai Ernő Vasarely most felál-
litandó plasztikájának belső zárt
teret javasolt. Javaslatát leszavar-
ták.

Fekete Judit: Szobrok helye - gondolatok helye.
Művészet, 1975. november -

Tillai Ernő, Ybl-díjas építész- és festőművész

10. Gelle József – Tillai Ernő: Lvov lakótelep, Pécs – Magyar 1975. [sepr.]

Magyar Építőművészet, 1984. 1. 25–26.